

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографски)

на

XIV^{то} обикновено Народно събрание.

Трета редовна сесия.

LXXII заседание, вторникъ, 1 февруарий 1911 г.

(Открито отъ подпрѣседателя г. Н. Гимиджийски, въ 3 ч. слѣдъ пладне)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: (Звъни) прѣдприятіе à forfait, напечатани въ Държавната печатница. Това прѣдложение ще бѣде раздадено на г. г. народнитѣ прѣдставители и, по рѣшение на Събранието, поставено своеврѣменно на дневенъ редъ.

Моля г. секретаря да провѣри списъка на отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь И. Паликрушевъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Никола Андрѣевъ, Георги Арабаджиевъ, Панко Бакаловъ, Константинъ Ватоловъ, Димитъръ Бончевъ, Георги Булевъ, Петко Войниковъ, Никола Георгиевъ, д-ръ Александъръ Гиргиновъ, Йонко Гунчевъ, Георги Данаиловъ, д-ръ Стоянъ Даневъ, Милошъ Дановъ, Георги Динковъ, Владимиръ Дяковичъ, Никола Дяковичъ, Василъ Здравевъ, Мустафа Исмаиловъ, д-ръ Георги Калинковъ, Александъръ Каназирски, Георги Кермедчиевъ, Никола Коцевъ, Маринъ Кърпаровъ, Рашко Маджаровъ, Димитъръ Маноиловъ, Василъ Мантовъ, Илия Марковски, Василъ Милевъ, Кръстьо Мирски, Маринъ Ницовъ, Георги Палашевъ, Дончо Папазовъ, Стефанъ Паприковъ, Паскалъ Паскалевъ, Недко Пеневъ, Петъръ Пешевъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Драганъ Поповъ, Никола Поповъ, Георги Радойковъ, Диньо Рашевъ, Стефанъ Родевъ, Стоименъ Савовъ, Иванъ Саллабашевъ, Иванъ Самарджиевъ, Вачо Станчевъ, Тодоръ Статковъ, Стефанъ Стефановъ, Теодоръ Теодоровъ и Христо Тоневъ)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Отсъствуватъ 50 души народни прѣдставители; има налице нужното число, за да се състои засѣданието законно.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, съобщавамъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, че отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтипата и съобщенията е постѣпило прѣдложение за измѣненіето на чл. 3 алинея десета, чл. 6 алинея първа, точка 2, чл. 8 алинея първа, чл. 9 алинея първа, чл. 10 алинея първа, чл. 12 алинея тринадесета, чл. 15 алинея първа, чл. 16 алинея първа, чл. 17, чл. 19 алинея първа, чл. 22 алинея първа, точка 2 и алинея десета, чл. 23 алинея втора и трета, чл. 24 алинея трета, чл. 29 алинея десета, чл. 34 алинея втора, чл. 43 алинея първа и втора отъ общитѣ постановления на поемнитѣ условия отъ 1906 г. за построяването на желѣзнопѣтни линии чрезъ общо

постѣпило е едно питане къмъ г. министра на търговията и земледѣлието отъ никополския народенъ прѣдставител г. Александъръ Димитровъ, но понеже г. министърътъ на търговията и земледѣлието отсъствува, ще остане да му се съобщи туй питане въ едно отъ идущитѣ засѣдания.

А. Димитровъ: Азъ имамъ едно питане къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи. Да-ли му е съобщено? То се отнася до едно окръжно по селско-общинскитѣ избори на 20 февруарий, а тѣзи избори приближаватъ; кога ще даваме тълкувание?

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Вѣроятно му е съобщено, но нѣма сега г. министърътъ, за да отговори.

Г. Шиваровъ: И азъ имамъ едно питане къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи, но както и вчера, тѣй и днесъ той отсъствува. Моля да бѣде спасено постановлението на § 60 отъ вътрѣшния правилникъ, защото това питане се отнася до селско-общинскитѣ избори, които приближаватъ, съ които питането ми е въ тѣсна връзка.

А. Христовъ: Азъ имамъ едно питане къмъ г. министра на войната и бихъ желалъ да му се даде ходъ.

И. Хаджиевъ: И азъ имамъ едно питане къмъ г. министра на вътрѣшнитѣ работи още отъ прѣди Коледа.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. г. министритѣ ще бѣдатъ помолени да дойдатъ въ началото на едно отъ идущитѣ засѣдания, за да отговорятъ на тѣзи питання.

И. Хаджиевъ: Тѣ му намѣрили лесното — има ли нужда да отговарятъ, бѣгатъ!

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Пристъпиме къмъ дневния редъ: първо четене на законопроекта за извънредните приходи и разходи на царство България за 1911 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь И. Паликушевъ: (Чете)

„Законопроектъ

за бюджета на извънредните приходи и разходи на царство България за 1911 г.

„Чл. 1. Разрѣшава се на министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията да произведе разходите отъ лева 24.989.375, съгласно този законъ и приложената къмъ него таблица.

„Чл. 2. Разходите по този извънреденъ бюджетъ да се покриватъ:

„а) отъ отсѣтъка отъ произведението на заема отъ 1909 г. 16.934.577-22 л.

„б) отъ произведението на заема отъ 1911 г. за построяване желѣзнопѣтната линия Радомиръ—Дупница 2.500.000.— „
19.434.577-22 л.

За уравнение недостигъ 5.554.797-78 л.

Всичко . . . 24.989.375.— л.

„Чл. 3. Ако извършването на работитѣ и доставкитѣ по тоя бюджетъ напредне дотолкова, щото стойността имъ да надмине сумитѣ по букви а и б на прѣдшествувания чл. 2, и недостигътъ не би могълъ да се покрие отъ свободната наличностъ на държавното съкровище, разрѣшава се на министра на финанситѣ да набави нужнитѣ срѣдства за покриване тоя недостигъ чрезъ издаване съкровищни бонове съ срокове отъ шестъ мѣсеца до една година и съ лихва, размѣра на която да опрѣдѣля министърътъ на финанситѣ въ съгласие съ управителитѣ на Българската народна и Българската земледѣлска банки и директорътъ на Българската централна кооперативна банка.

„Чл. 4. Разрѣшава се на министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията да започне съ кредититѣ, които му се откриватъ съ приложената при тоя законъ таблица, и да довърши съ кредититѣ, които ще му се откриватъ чрезъ последующитѣ години, слѣднитѣ доставки и постройки:

„а) единъ плавающъ докъ за поддържане плавателнитѣ сѣдове при варненското пристанище, на стойностъ 220.000 л.;

„б) построяването административно здание за портовия и митнишкия персоналъ при видинското пристанище, на стойностъ 250.000 л. и

„в) построяването ломското пристанище, на стойностъ 1.000.000 л.

„Чл. 5. Разрѣшава се на министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията да достави за българскитѣ държавни желѣзници локомотиви и вагони съ принадлежноститѣ имъ на стойностъ 2.000.000 л., освѣтъ ония на стойностъ 1.000.000 л., доставянето на които е разрѣшено съ чл. 3 отъ закона за бюджета на извънреднитѣ приходи и разходи за 1910 г.

„Чл. 6. Разходите по тоя извънреденъ бюджетъ да се произведатъ, съгласно закона за отчетността по бюджета.“

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ моята рѣчь по бюджетопроекта за 1911 г., азъ ви обѣщахъ, че когато ще дойде разглеждането на извънредния бюджетопроектъ, ще ви дамъ една по-пълна картина за финансовото положение на дър-

жавата, и отъ това гледище, струва ми се, че днешната рѣчь ще има по-голяма цѣна, отколкото онази, затуй, защото нашата държава въ финансово отношение не се управлява само съ обыкновения бюджетъ. По отношение на обыкновения бюджетъ, ние сме постигнали една здравина. Отъ каква сплавъ, отъ каква проба е тя, азъ ще кажа, но въ всѣки случай тя е една здравина. По отношение на извънредния бюджетъ, нашата държава се намира въ една неопрѣдленостъ затуй, защото тя не знае, поне съкровището не знае, какво го очаква, какви разходи има да покрѣща. Когато стѣпихъ въ Министерството на финанситѣ, една отъ първитѣ ми грижи бѣше, както прави финансовиятъ инспекторъ, когато би отишълъ да ревизира едно учрѣждение, да постави прѣстъ на държавната каса, защото колчимъ се е давало отчетъ отъ това мѣсто, винаги въпросътъ се е въртѣлъ около това, какъ сж се сключвали бюджетнитѣ упражнения, винаги се е търсило смѣтка, какъ прѣди насъ сж управлявали. Но какво е днесъ положението на държавата — на този въпросъ по-малко отговоръ се е давалъ, и ако този отговоръ се е давалъ, той се е давалъ вътъ основа на слѣднитѣ премиси, че когато руситѣ си отишли, оставили сж, не зная колко, мисля 14 милиона, че оттогава до днесъ, споредъ смѣткитѣ на отчетността при Финансовото министерство, еди-кои си бюджети съ такива приходи и разходи сж се сключвали — summa summagum, такова трѣбва да бѣде положението. Тѣй сжщо отъ 1903 г. насамъ се взе като норма, че въ 1903 г. всичко е избистрено съ заема отъ 1902 г. и че държавата остава да дължи нѣщо 350 хиляди лева — говоря въ кръгли цифри — и като се направи смѣтка, колко разходи сж станали и какви приходи сж дошли, работата се явчиства. По моего разбиране тази система има значение за критика по отношение на ония, които сж управлявали прѣди оратора, но единъ бистръ погледъ върху туй, което е, тази система не бѣше въ положение да даде. И ето защо, съ днешното изложение ще констатирамъ онова, което би констатиралъ най-обыкновениятъ търговецъ; ще видимъ какво е имало на извѣстна дата въ държавната каса, какъ се е това разпрѣдѣлило, какви сж оформенитѣ дългове — за лѣтящитѣ говоря — какви сж ония, които ще дойдатъ. Но такава дата, г. г. народни прѣдставители, ако е възможна съ извѣстна вѣроятностъ при ръководене смѣткитѣ на едно обыкновенно стопанство, такава дата въ опрѣдѣляне финансовото положение на една държава не е лесно намираема, нито пъкъ въ този моментъ прѣдставената картина е отъ вѣрнитѣ, защото животътъ на държавата е много сложенъ. Въ тази минута, когато азъ имамъ куража да говоря за финансовото положение на държавата, ставатъ, може-би, изпълнения на платежи, ставатъ ангажирания на държавата за нови дългове, ставатъ проекти за нови ангажирания, които съвсѣмъ ще умаловажатъ всѣка картина, прѣдставена въ даденъ моментъ оттукъ, ако прѣдставеното положение на държавнитѣ финанси въ една дата не бѣде освѣтлено съ перспективата за всичко онова, което се очаква въ бѣдѣще да измѣни къмъ по-добро или къмъ по-лошо това финансово положение. Ако туй е обыкновенно нѣщо за всѣка една държава, даже и за най-благоустроената, то за ония държави, които иматъ извѣстни недостатѣци въ своето финансово управление, това е още по-тежелоуѣсно. Нашата държава не може да се прѣпорѣча, че въ своето финансово управление има пъленъ редъ. Че този пъленъ редъ липсва, достатъчно е да ви отбѣлѣжа, че ние още нѣмаме една узаконена наредба, която да не допуска на единъ финансовъ министъръ спрѣмо други да сключва бюджетнитѣ упражнения по различни начини. Тѣзи начини на сключване бюджетитѣ сж толкова различни, че азъ не навлизамъ дори днесъ въ тази материя, но ще прѣдоставя на историята да прави сравнения,

Ако е невърно да се сяди по цифри за управията на един финансов министър от бюджетитъ, които той има въ проектъ да изпълни, ако се има надежда, че всичко е привършено съ бюджетитъ, които той е сключилъ, далечъ нѣма да бѣде прѣцѣнена истинската заслуга на единъ финансовъ министъръ спрѣмо други само отъ тѣзи сравнения дори при сключването на бюджетитъ. Тамъ не само цифритъ иматъ значение, а иматъ значение и мотивитъ отъ възвѣзможно естество; но, казахъ, азъ не правя история на българскитъ финанси и ще я изоставя. Азъ ще се огранича да ви изложя финансовото положение тѣй, както то се прѣдставлява отъ смѣтководно гледище на най-близката дата до насъ, 1 януарий 1911 г., тѣй както то се вижда въ бѣджетото отъ ония съображения, които не мога да изпусна изпрѣдъ видъ.

Азъ съмъ длъженъ да чета малко числа. Положението на държавното съкровище на 1 януарий 1911 г. е слѣдното: активъ, наличностъ въ Българската народна банка на 1 януарий 1911 г. — 4.036.569-93 л.; наличностъ дадена взаемообразно на отдѣлението за държавнитъ дългове, което отдѣление е вложило тѣзи пари въ Народната банка — значи, пакъ въ Народната банка държавни пари въ наличностъ — 36.536.017-87 л.; наличностъ въ документи — тѣ сж много маловажни и сумата е само на 84.974-82 л. Вписвани сж тукъ, за да бѣде смѣтката редовна. Всичко наличностъ 40.657.562-63 л. Второ, приходъ по редовния бюджетъ за 1910 г. за постѣпление — 7.788.272-06 л. Тукъ една уговорка. По прихода въ бюджета за 1910 г., така както е прѣдвидѣнъ, взета е сумата, която е прѣдвидѣна да постѣпи, и е намалена съ сумата, която до 1 януарий 1911 г. е постѣпила, и това, което остава, се казва отъ смѣтководно гледище, че ще постѣпи; азъ ще имамъ случай да ви кажа, че ще постѣпи повечко, но тукъ вземамъ само онова, което е прѣдвидѣно, че ще постѣпи по бюджета.

А. Енимовъ: Но още не е постѣпило.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля, азъ ще обясня тия въпроси. — Трето, приходъ отъ заеми по извънредния бюджетъ за 1910 г. — 16.934.577-22 л. Четвърто, приходи отъ заеми по свѣрхсмѣтни кредити: а) по Министерството на войната — 5.594.474-71 л., б) по Министерството на търговията и земледѣлието — 11.788-69 л., в) по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията — 3.583.945-31 л.; всичко приходи отъ заеми, по свѣрхсмѣтни кредити — 9.190.208-70 л. Тия три пера по актива отъ приходи отъ заеми по свѣрхсмѣтни кредити се дължатъ на слѣдното: при заема отъ 1907 г., както знете, имаме вложени пари въ Banque de Paris et des Pays-Bas за смѣтка на Военното министерство; то е харчило отъ тѣхъ, но до датата 1 януарий 1911 г. останало е да има да харчи още близо 5½ милиона лева, както ви казахъ; другото е по Министерството на търговията и земледѣлието, специални заеми, сключени отъ Земледѣлската банка за построяване на банитъ въ Вършецъ и Банки; останали сж отъ тѣзи заеми 11 хиляди и толкова; и третото е по Министерството на общественитъ сгради, пѣтищата и съобщенията отъ сумата 19 милиона лева, заемъ отъ Българската народна банка за посета. До нея дата не е изхарчена всичката онази сума отъ 3½ милиона и толкова лева. Длъженъ съмъ да забѣлжа, че въ една и сѣща минута не е уловимо всичко онова, което е платено, съ всичко онова, което е на пътъ за изплащане, защото това перо, напр., по тѣзи посета е много по-малко, но тукъ е казано само колко въ тоя моментъ сж платени и колко оставатъ да се изплащатъ. Пето, приходъ отъ заеми по старитъ дългове — 1.603.459-67 л. Произходението на този приходъ споредъ вотиранитъ отъ васъ кредити миналата го-

дина отъ 34 и толкова милиона лева, за които бѣше казано, че ще се платятъ съ тѣхъ всички стари дългове, срѣщу приходитъ отъ заема на 1909 г. Личи, че тази сума има да се получава отъ тамъ, за да се посрѣщнатъ ония стари дългове, които оставатъ и които ще ги видимъ на насрѣщната страна на баланса. Шесто, приходъ отъ други източници по сѣщитъ дългове — 3.824-13 л. Тѣ сж едни дребни суми. И тѣй въ активътъ всичко на 1 януарий 1911 г. имаме 76.177.904-41 л.

Срѣщу този активъ въ нея дата отъ смѣтководно гледище държавното съкровище има слѣдния пасивъ: първо, разходи по бюджета за 1910 г. за произвеждане до края на упражнението срѣщу останалитъ свободни кредити на 1 януарий 1911 г. по сѣщия бюджетъ. — Тукъ се има прѣдъ видъ: всичкитъ разходи, прѣдвидѣни по бюджета, сж 172 милиона и толкова, до нея дата изразходвани сж толкова, оставатъ смѣтководно да се изразходватъ 18.297.121-73 л. Второ, разходи по чл. 126 отъ конституцията, които не сж изпълнени, съ които не е намалена наличностъта, а тя ще има да се намали — 39.997-94 л. Трето, разходи по свѣрхсмѣтни кредити срѣщу редовнитъ приходи на бюджета за 1910 г. — 67.650-72 л. Четвърто, разходи по извънредния бюджетъ за 1910 г. — 14.598.597-26 л. Тоя разходъ, обаче, е намаленъ съ платени срѣщу разписки 297.760-08 л. Или всичко разходъ по извънредния бюджетъ — тази е точната цифра — 14.300.837-18 л. Пето, разходи по продължени свѣрхсмѣтни кредити срѣщу заеми за военни нужди — 5.594.474-71 л., за бани — 11.788-68 л., за шосейна мръжа — 3.583.945-31 л., или всичко — сѣщата сума, която имаме въ актива — 9.190.208-70 л. Шесто, разходи по свѣрхсмѣтни кредити по старитъ дългове, слѣдъ като се спаднатъ платенитъ срѣщу разписки 150.789-81 л., оставатъ за плащане 5.625.110-01 л. Седмо, на разни оборотни смѣтки, като на хранение, депозитъ, за държавни пѣтища, учителски заплати, инвалидни пенсии на държавни работници, всичко — 7.575.331-22 л. Осмо, на Българската народна банка и на Българската земеделска банка: на Българската народна банка — 26.020.692-81 л., на Българската земеделска банка — 1.755.927-33 л., за заеми сключени за покриване разходи, произведени по закони за свѣрхсмѣтни кредити прѣзъ миналитъ години. И тѣй, на двѣтъ банки дългътъ е 27.776.620-14 л. Девето, за оформяване разхода по насичане срѣбърнитъ монети за 4 милиона лева и златнитъ монети за 2 милиона лева, всичко — 1.750.260 л., или всичко пасивъ 84.623.137-64 л. За уравнение къмъ актива, което ще рече пасивъ по-голямъ отъ активъ — 8.445.233-23 л. Това е било дългътъ на държавата на 1 януарий 1911 г., като се има прѣдъ видъ всичко онова, което държавата е имала като оформенъ дългъ. Този дългъ е кръгло отъ 8½ милиона лева.

Трѣбва да припомнимъ, че въ тази смѣтка е взето едно перо като дългъ, което досега никога не се е вземало. Това е тѣй нареченото перо отъ пасива по № 7 на разни оборотни суми отъ 7½ милиона лева кръгло. Тѣзи оборотни суми сж се считали, че постоянно стоятъ въ държавното съкровище, единъ влизатъ, други се изтеглятъ, но тѣзи оборотни суми, г. г. народни прѣдставители, не сж нищо друго, освѣнъ влагане на пари за всевъзможни гаранции, за всевъзможни поръчителства и т. н. въ държавата, които тя трѣбва единъ денъ да ги връща. Докогато държавата бѣше касиеръ, докогато всички финансови министри смѣтаха, че тази сума, така наречена оборотна, винаги ще съществува и мислѣха, че ти е между 11 и 12 милиона лева и тѣ не сж се изтегляли. Едни се внасятъ, други се изтеглятъ, но като дългъ това перо не се вземаше и въ смѣтката отъ 1903 г., когато положението на държавата слѣдъ заема отъ 1902 г. се е смѣтало за балансирано, и

споредъ това въ всичкитѣ останали смѣтки на всички финансови министри, които сѣ се базирали върху тази смѣтка, не се е ималъ прѣдъ видъ този дългъ, а той е билъ по-голямъ, отколкото е сега. Обаче, на 1 ноемврий 1907 г. настѣпи тѣй наречената касова служба на банката за държавата. Споредъ тази наредба — то е специаленъ законъ — касовата служба на държавата се извършва отъ Народната банка. Народната банка приема всички оборотни суми като свои постѣпления и отъ 1 ноемврий 1907 г. до днесъ, па и въ бѣдѣще държавата трѣбваше само да повръща, а не да взема, и тя продължава да повръща. И слѣдователно, ако на прѣдъ е било допустимо да се смѣта, че този дългъ не е дългъ, днесъ е невъзможно да се забрави, че този дългъ е единъ реаленъ дългъ; той постоянно трѣбва да се погасява и, както ще видите по-нататъкъ, той постоянно се изплаща, а насрѣща му въ държавното съкровище не постѣпва нищо да го дотъкми. Но благодарение на туй ние имаме една изчистена смѣтка и ще знаемъ по-точно финансовото положение на държавата. И така, при това послѣдно изчистяване на всички извѣстни държавни дългове до 1 януарий 1911 г., държавата е дължала, освѣн консолидираниитѣ дългове чрезъ заеми, крајго 8.500.000 л.

Картината е отъ утѣшителнитѣ, толкозъ повече, че тя е направена тукъ при едно прѣдположение, че бюджетътъ за 1910 г. се сключва безъ дефицитъ, безъ излишѣкъ. Азъ имамъ честта да ви заявя, че бюджетътъ за 1910 г. ще се сключи съ излишѣкъ. Ние сме настѣпили въ 14-ия мѣсець отъ бюджетното упражненіе на него бюджетъ. Финансовата година се е приключила на 31 декемврий миналата година, но за бюджетното упражненіе има още 6 мѣсеца — до 30 юний; до 30 юний приходи по бюджета за 1910 г. ще постѣпватъ и разходи за извършени работи прѣзъ 1910 г. ще продължаватъ да се изплащатъ.

Като е тѣй, съ опитността и съ даннитѣ, които имамъ за изтеклитѣ 12 смѣствени мѣсеца отъ бюджетното упражненіе на 1910 г., ние можемъ да сѣдимъ и за вѣроятното приключване на бюджета за 1910 г. То се рисува тѣй: приходи, прѣдвидѣни да постѣпятъ — 172.248.400 л.; дѣйствително постѣпили отъ 1 януарий 1910 г. до 1 януарий 1911 г. — 164.460.127-94 л.; вѣроятно ще постѣпятъ отъ 1 януарий 1911 г. до 30 юний сѣщата година, когато изтича бюджетното упражненіе — 12.539.872-06 л., или всичко вѣроятно ще постѣпятъ прѣзъ цѣлото упражненіе на бюджета за 1910 г. крајго 177 милиона лева; разходи, разрѣшени въ редовния бюджетъ — 172.079.096 л.; дѣйствително разходвани отъ 1 януарий 1910 г. до 1 януарий 1911 г. — 153.781.974-27 л.; вѣроятно ще се изразходватъ отъ 1 януарий 1911 г. до 30 юний сѣщата година, когато изтича бюджетното упражненіе — 16.218.025-73 л.; всичко 170 милиона лева. Разходи по чл. 126 отъ конституцията 992.053 л. Разходи по разрѣшени вече свѣрхсмѣтни кредити срѣщу родовнитѣ приходи на бюджета за 1910 г. — тѣзи кредити сѣ разрѣшени прѣзъ първитѣ мѣсеци на 1910 г., при продълженіето на сесията — 700.000 л. Разходи по свѣрхсмѣтни кредити, разрѣшеніето на които се иска въ сегашната сесия на Народното събрание, и които разходи сѣ поменати въ пасива на положението, на което ще дойдемъ по-послѣ — 2.873.682-36 л. Или всичко прѣзъ цѣлото упражненіе на бюджета за 1910 г. ще се изразходва вѣроятно 174.565.735-36 л.

Слѣдователно, бюджетътъ за 1910 г. ще се сключи вѣроятно съ два и половина милиона лева повече приходъ, крајго взето. Г. г. народни прѣдставители! Азъ имамъ убѣждението за мене, че той ще се сключи съ излишѣкъ 5 милиона лева, но азъ поставямъ минималната цифра — като допускамъ, че ще се извършатъ най-много разходи и че отъ вѣ-

роятнитѣ приходи ще постѣпятъ най-малко — че този бюджетъ ще има единъ излишѣкъ отъ два и половина милиона лева, по моето интимно убѣждение е, че този излишѣкъ ще бѣде отъ около петъ милиона лева. И правя това ограничение, защото не желая никога да се има прѣдъ видъ доброто, а да се помни, че може да бѣде възможно некрасивото. Казвамъ, при прѣдположение, че бюджетътъ за 1910 г. ще се сключи безъ излишѣкъ, дългътъ на 1 януарий 1911 г. е билъ осемъ и половина милиона лева, а при фактическото положение, че този бюджетъ ще се сключи най-малко съ два и половина милиона лева приходъ повече, излишѣкъ, този дългъ би билъ шестъ милиона лева.

Тази картина за една свѣрѣмненна държава е отъ най-красивитѣ, обаче това е едната страна на медала — ще дойдемъ и до другата. Казахъ ви, държавата е свѣрзана съ задължения, съ ангажменти. Тѣзи ангажменти ще донесатъ оформени дългове. Отъ прѣдвиждането на тия дългове, които ще дойдатъ, ще може да се прѣдвиди дѣйствителното финансово положение на държавата. И азъ, като продължа онова, по прѣдстои да вършимъ, било тази сесия, било слѣдъ нея, като прибавимъ и разходитѣ, които ще текатъ, къмъ финансовото положение на 1 януарий 1911 г., ние ще се доберемъ до малко по други резултати, а именно, ще трѣбва къмъ прихода, къмъ актива на положението, което ви нарисувахъ, да прибавимъ слѣдното: слѣдъ 1 януарий ще се добави приходътъ отъ 4½% заемъ за постройка на желѣзнопѣтната линия Радомиръ—Дупница — 5.452.000 л. И съ това, г. г. народни прѣдставители свѣршвамъ цѣлия активъ — 81.629.904-14 л.

Не прѣдвиждамъ нито сигурния излишѣкъ отъ два и половина милиона лева за 1910 г., а камо-ли пъкъ да слѣдвамъ примѣра на много мои прѣдшественици, да прѣдвиждамъ вѣроятнитѣ излишѣци за 1911 г. Но затуй къмъ задълженията на държавата слѣдъ 1 януарий 1911 г. ще се добавятъ: първо, разходи по недостигнали кредити на бюджета за 1910 г., поискани отъ Народното събрание — 2.841.894-53 л., тъкмо тѣзи, които ви процитирахъ прѣди малко; второ, разходи допълнителни за поискване сѣщо по бюджета за 1910 г. — 81.787-83 л.; трето, на разни дългове отъ 1909 г. и по-рано, показани въ закона за сключването на бюджета за 1909 г. — единъ милионъ 961 хиляда и толкова, заедно съ допълнителни 118 хиляди лева, всичко — 2.080.560-02 л. Бързамъ да прибавя, не трѣбва ние ни на една секунда да изгубимъ отъ паметта, че се държи касова смѣтка на финансовото положение и тѣзи разходи, които ще има да дойдатъ, които прѣдстоятъ сега да се гласуватъ, вписвамъ ги като пасивъ, затуй, защото, като казахъ, че наличността е 40 милиона лева, всичкитѣ пъкъ приходи срѣщу тѣхъ за бюджета отъ 1909 г. сѣ погълнати въ наличността, и затуй съмъ длъженъ да ги поставя като дългъ отъ смѣтководно гледище още неоформенъ, защото, както знаете, тия кредити пѣха да се искатъ отъ васъ вчера, споредъ вчерашния дневенъ редъ, ако той не бѣше продълженъ за днешното засѣданіе. Четвърто, за належащи нужди на разни министерства, за задоволяването на които съ закона за сключване бюджета за 1909 г. се поиска отъ Народното събрание свѣрхсмѣтентъ кредитъ отъ 6.110.000 л. и допълнително ще се поиска 1.215.000 л. всичко 7.325.000 л. това сѣ сумитѣ, г. г. народни прѣдставители, които ги имате въ проекта за сключване бюджетното упражненіе на 1909 г., които суми ще изядатъ тѣй наречения излишѣкъ отъ 1909 г. Пакъ по сѣшитѣ съображения, като всичкитѣ приходи по него бюджетъ съмъ вземалъ въ наличността, тукъ неизплатенитѣ разходи, които ще дойдатъ да се изплащатъ, вписвамъ ги въ дългъ. Пето, за довършване желѣзнопѣтнитѣ линии и пристанища, които ще се строятъ сега, потребни сѣ най-късно

до пет години, споредъ писмото на Главната дирекция за постройките отъ 24 ноември 1910 г. под № 10.272, вѣнъ отъ кредита по извънредния бюджетъ за 1910 г., и включително 5,452.000 л. за желѣзницата Радомиръ—Душница. Всичко 35,183,100 л. Шесто, извънредни разходи по Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата за комплектуване желѣзнопътните линии и пристанища въ експлоатация, прѣдвидѣни за извънредния бюджетъ за 1911 г., 6,334,855 л. То е прѣдвидѣно по-рано съ извънредния бюджетъ, който ще имаме да гласуваме. И тъй, всичко 53,797,197-88 л. допълнителни разходи, които не сж дошли, но които ще дойдатъ, едни веднага, а други въ продължение на пет години. А всичко пасивъ 138,420,335-02 л. И тъй, за уравнение въ активе ще трѣбва да се впише една сума отъ 56,790,430-61 л.

Това е, г. г. народни прѣдставители, дългътъ, който напата държава ще трѣбва да посрѣдне за доизкарването на всички започнати желѣзници и на всички започнати пристанища, разходитѣ по изпълнението на тѣзи контрактени суми, но не е окончателната сума, която ще бѣде нужно на държавата, за да послави въ експлоатация тѣзи желѣзници, и заради туй азъ трѣбваше да се увѣдомя по тоя крайно важенъ въпросъ. Като съмъ длъженъ да събера четиритѣ крайща и като имамъ, извънъ обикновения бюджетъ, единъ извънреденъ бюджетъ, който идва като опаска на обикновения, но който е толкова тежъкъ, че прѣкаструва положението, трѣбваше да знаа, кога ще се свърши нуждата отъ извънреденъ бюджетъ по постройка на желѣзници, защото най-болното мѣсто днесъ-затрѣс въ финанситѣ на българската държава, не е нито Министерството на народната просвѣта, нито Министерството на войната, а е Министерството общественитѣ сгради, специално двѣтѣ дирекции: Дирекцията за постройка на желѣзницитѣ и пристанищата и Дирекцията за експлоатация на държавнитѣ желѣзници и пристанища. Ние имаме два извънредни бюджета по тѣзи двѣ дирекции. Ние не знаемъ точно, тия разходи кога ще дойдатъ своя край като извънредни; ние още нѣмаме редъ, за да можемъ да опрѣдѣлимъ, кои отъ тѣзи разходи дѣйствително заслужаватъ да се наричатъ извънредни и кои не заслужаватъ да се наричатъ такива.

Първото вѣщо, което се хвърля въ очи и сигурно ще бѣде забѣлѣзано отъ всѣки, който разбира отъ смѣтка, е: защо Дирекцията на експлоатацията на желѣзницитѣ нѣма извънреденъ бюджетъ? Нейниятъ извънреденъ бюджетъ за тази година е 6,334,855 л. Единъ финансовъ министъръ би трѣбвало да има за първа своя обязаность да махне този извънреденъ бюджетъ. Моята амбиция бѣше и е отъ тѣзи, но двѣ причини не ми допуснаха да го сторя: първо, краткостта на времето, и второ, и най-главно, неуредбата на държавнитѣ желѣзници. Тази неуредба се състои въ слѣдното. Прѣди азъ да имамъ право, като ковчежникъ на държавата, да кажа на Дирекцията на желѣзницитѣ, че всичкитѣ ваши приходи, понеже постѣпватъ у мене, всички ваши разходи по експлоатацията не само за масло и петролъ, но и за възобновяване на онова, което се разваля, трѣбва да влизатъ въ обикновения бюджетъ на държавата; прѣди азъ да имамъ право да поставя тѣй въпроса, азъ съмъ длъженъ да ги запитамъ съ другъ единъ въпросъ: желѣзницитѣ, които ние експлоатирате, сж ли снабдени съ всичко онова, което тѣмъ е нужно, за да могатъ да циркулиратъ, иматъ ли тѣ нужния подвиженъ материалъ? За жалость, отговорътъ на този въпросъ е отрицателенъ, защото у насъ строителната политика е вървѣла „сѣ да се строи“. Смѣтките дори на финансовитѣ министри сж били само контрактенитѣ суми за постройките. Но че тѣзи контрактени суми едва-ли достигатъ $\frac{2}{3}$, да не кажа

половината отъ дѣйствителния разходъ за довеждането на една линия въ експлоатация, за това малко се е мислило и, като се е мислѣло малко, тѣзи, които управляватъ желѣзницитѣ, не могатъ сами да се разхождатъ по релситѣ — тѣмъ е потребенъ подвиженъ материалъ, тѣмъ сж потребни редъ други нѣща и пр. и пр. Така, освѣтъ контрактенитѣ суми, за да станатъ желѣзницитѣ годни за експлоатация, ще трѣбва други допълнителни разходи да има, за да се изпълнятъ тѣзи контрактени суми, за да се построн, защото има държавенъ надзоръ и държавно ръководство. То е първиятъ разходъ, който не се е вземалъ въ съображение.

Второ, единъжъ линиитѣ построени, пита се: какъ сж построени? Съ прискѣрбие трѣбва да кажемъ, че, съ изключение на послѣднитѣ постройки, по-рано се е строело толкова евтино дѣйствително, че напата Дирекция на желѣзницитѣ е длъжна всѣка година да харчи поне по 100,000 л., за да прави кладенци за вода — наптитѣ гарии нѣматъ вода, а да не говоря за по-нататѣшнитѣ разширения на гаражитѣ и т. н., които сж станали необходими. Тѣ сж почти негодни, а за подвижния материалъ никакъ прѣдвидливостъ не е имало. Е добръ, питамъ азъ Дирекцията на желѣзницитѣ: защо не впишете всичкитѣ ваши разходи въ редовнитѣ си разходи на обикновения държавенъ бюджетъ? Г. министре, впишете ги, тѣ сж 6 милиона и половина за тази година, напанагонъ на всичко онова, което имаме да разходваме. Но единъ финансовъ министъръ не може съ единъ бюджетъ да поправи прѣзъ редъ години разстройваното финансово положение на държавата; ще се съгласите, г. г. народни прѣдставители, че той не може нито за една, нито за двѣ години да го поправи окончателно, толкозъ повечко, че разходитѣ, които тукъ се иматъ прѣдъ видъ, сж разходи, които е трѣбвало да станатъ при самото туряне въ експлоатация на желѣзницитѣ. И печалното е, че съ тѣзи шестъ милиона, които ние ще харчимъ за идната година, или съ ония шестъ милиона, които сме похарчили миналата година — сѣ по извънредни бюджети, които извънредни бюджети сѣ ще увеличаватъ нашата задълженость — печалното е, повтарямъ, че въпросътъ не се изчерпва, а за да се изчерпи, азъ получихъ отговоръ: г. министре, трѣбватъ, първо, 14 милиона, кръгла цифра, да купимъ локомотиви и вагони, за да можемъ да имаме не туй, което има Сърбия, не туй, което има Румѣния, а онова минимално, което е нужно за редовната експлоатация на наптитѣ желѣзници. Второ, нужни ни сж още 15 милиона, за да приведемъ въ пълна изправность тѣзи желѣзници, които ги имаме, защото, както ви казахъ, на много мѣста, или почти навсѣкждѣ, вода нѣма, нѣма нужнитѣ инсталации, гаражии и т. н., а на нѣкои мѣста, като Нова-Загора, напр., гарата съвсѣмъ не струва и пр. и пр.

А. Димитровъ: Г. Сарафовъ прѣпорѣчва инженеритѣ, че сж направили здрави работи.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля. — Тази е максималната сума. Събрани двѣтѣ правятъ 29—30 милиона лева разходъ, който би трѣбвало да се прибави, за да могатъ наптитѣ желѣзници, тѣзи, които сж шестуваатъ, дѣйствително да бѣдатъ въ пълна изправность по експлоатацията. Азъ, както и всѣки на мое мѣсто, ще имамъ основание да сконтирамъ тѣзи искания на г. г. инженеритѣ. Допускамъ, че по първата сума отъ 14 милиона по подвижния материалъ мжно може да се намали, но обичамъ да вървамъ, че по втората сума отъ 15 милиона много ще може да се намали. Но въ всѣки случай остава едно искане толкова солидно и тежело вѣсно за нашия държавенъ бюджетъ, че азъ бихъ желалъ да знаа, кой ще бѣде онзи финансовъ министъръ, който ще вземе на единъжъ да го впише въ редовния бюджетъ, напр.,

14 милиона за покупка на подвижен материал? Това е невъзможно! И ето защо, към този дълг от 56 милиона и толкова, който ви казах, ще трябва да се имат пред вид и задълженията, които ви припомних. Картината става много грозна. Тогазъ се пита: кой е длъжен? Г. г. народни представители! Има смѣли хора, които съ излишъците от бюджетитѣ искат да посрѣщнатъ всичко; за мене отказвамъ се да претендирамъ на такава заслуга къмъ отечеството, защото не мога нито на минута да забравя, че днесъ ние имаме 40 милиона годишна държавна служба за държавнитѣ ни дългове при всичкитѣ онѣзи нужди, които има страната, и всичкитѣ онѣзи мъжнотии, които ще има не финансовиятъ министъръ, а всѣки единъ отъ неговитѣ другари, когато ще събъжда своя бюджетъ. Но, отъ друга страна, не мога да забравя, че ние имаме едни дѣйствително грамадни разходи, но разходи за прѣдприятия, които донасятъ своитѣ приходи. Държавнитѣ желѣзници, тъй или иначе, за тази година прѣдвиждаме, че ще донесатъ 23 и половина милиона лева, а за изтеклата 1910 г., мога да ви заявя, че тѣ сж дотъкмили почти цифрата 21½ милиона лева, които сж прѣдвидѣни. Тѣхниятъ разходъ е отъ около 15—16 милиона лева, значи, 7—8 милиона чистъ приходъ. Още е рано да чакаме ние приходи отъ нашитѣ държавни желѣзници. Ще дойде врѣме, когато тѣхната доходностъ ще се увеличи. Ако е вѣрно, че желѣзариата, която подлежи на развала — защото другата частъ, платното, то е вѣчно, сж поддържката се разбира, траверситѣ не мога да ги считамъ като изключителни разходи, защото всѣка година се подновяватъ, па и сега, за смѣтка на редовния бюджетъ — ако е вѣрно, че желѣзариата се разваля за 70—75 години, днесъ похарченото, за вѣкове, сж една рѣчь, може да се каже, че бжде приходоносно, нѣма защо да се опасяваме, че извършенитѣ разходи за пабавянето на такива съобщителни сръдства, които, независимо отъ приходитѣ на фиска, увеличаватъ и економическото благосъстояние на страната; нѣма защо да се опасяваме отъ тази задълженостъ. Но въ сжщото врѣме, нѣма защо и да се самооболщаваме, нѣма защо да забравяме, че въ всѣки случаи финансовиятъ министъръ трябва да гледа, па и народното прѣдставителство да му подпомага, щото такива прѣдприятия, по възможностъ, по-изправни да бждатъ къмъ фиска, защото иначе, много тежи върху данъкоплатеца.

Ако бихъ рекълъ да погледна не отъ оная доходностъ, която за въ бждже ще дадатъ тѣй ангажиранитѣ държавни сръдства, не отъ рентирамето, което ще дойде съ врѣме на държавната задълженостъ отъ тѣзи прѣдприятия, но отъ нуждата днесъ-заднесъ държавата да си помогне, за да може да не се разнищи нейното правилно развитие, ако бихъ погледналъ отъ тая страна на въпроса, и бихъ се запиталъ: какъ ще се намѣрятъ тѣзи 56—60 милиона лева и пр., разходването на които макаръ че ще трябва да стане въ течение на петъ години, за менъ отговорътъ, г. г. народни представители, за щастие, е много лесенъ. Ако вие бихте направили една смѣтка, какво ние плащаме за послѣдния заемъ отъ 1909 г., който ни донесе 86 милиона чисти, а това е петъ милиона на година и, ако вие си поставите, какво ние плащаме за другъ единъ заемъ, който тази година личи на 1 януарий, че е 86 милиона лева и толкова, и за който въ текущия бюджетъ е прѣдвидено, че съ 3 милиона и толкова ще бжде погасенъ, говоря за заема отъ 1892 г., за който ние плащаме крѣгло 9 милиона лева годишно, като направите смѣтката, вие ще видите, ако ние бихме се рѣшили да конвертираме този заемъ по условията дори — което е много малко, което е много ниско, но при мѣрно казано — по условията дори на заема отъ 1909 г., ние ще имаме минимумъ 155 милиона съвсѣмъ чисти сръщу 83, даваме 83, оставатъ 67 милиона, съ които, безъ да увеличимъ нито на стотинка държавния бю-

джетъ, ние можемъ да посрѣщнемъ тѣзи нужди. Безспорно, ще ми се възрази, ами ще се увеличи държавниятъ дългъ и това, че вмѣсто за 15 и 18 години, ще се изплати слѣдъ 50 години. Да, безспорно, но затуй вие насрѣща си имате едни имоти, които не въ продължение на 50 години, а въ продължение на вѣкове ще донасятъ своитѣ приходи, докогато има наредби въ тая държава и докогато живѣятъ хора въ България.

Ето защо, никаква опасностъ не прѣдставлява удовлетворението на тѣзи нужди по постройката на желѣзницитѣ. И азъ излагамъ всичкитѣ тѣзи нѣща съ откровеностъ, за която нѣма нужда да ви обръщамъ вниманието, толкозъ повечко, че нѣмамъ амбицията да извършвамъ може-би тѣзи операции, за които става дума.

Въ това състои, г. г. народни прѣдставители, финансовото положение на нашата държава. То не е отъ розовитѣ, защото не зная на една държава финансовото положение да е розово. Нашето финансово положение е отъ добритѣ.

Не ви прѣпорѣчвамъ радикални сръдства за изпърванетоъ му, защото такива сръдства докарватъ обратни резултати. Прѣпорѣчвамъ ви сръдства разумни. Ще зависи много отъ твърдостъта, отъ умѣнieto и отъ наврѣмненото удовлетворение на развититѣ нужди отъ финансовитѣ министри на тая държава, за да не можемъ ние да кажемъ тъй или иначе единъ денъ. Ако ние днеска имаме единъ консолидиранъ дългъ отъ 600 милиона лева, ако той утрѣ може да стане 600 милиона и нѣколко, този дългъ по отношение на всичкитѣ почти държави се намира съ двѣ особености, които говорятъ въ честъ на малката България. Тѣзи особености сж, че сръщу този дългъ, тази държава, тъй или иначе, е успѣла да има 2,000 км. желѣзници съ всичко онова, което тѣ прѣдставляватъ. (Глътка въ земеделската група). Това не е смѣхъ. Държавата има пристанища не само двѣ построени, а редъ други по Дунава въ постройка и, може-би, още нѣколко, които трябва да се построятъ. И още една друга особеностъ, че българската държава по отношение на всички свои дългове, вписва всѣка година въ своя бюджетъ не само лихви, но вписва и погашения. За послѣднитѣ три години, напр., българската държава, извънъ положението на бюджетитѣ, е платила чрѣзъ обикновения бюджетъ 19 милиона лева погашение на консолидирани дългове. Въ една благоустроена държава не могатъ да забравятъ да споменатъ и туй, на което, може-би, азъ прѣвъ, като финансовъ министъръ, обръщамъ вашето внимание. Това е отъ добритѣ страни, които сж правили всичкитѣ управления въ насъ. То е отъ добръ редъ, заведенъ у насъ. Тѣй трябва да бжде, защото има други държави, дѣто и това не вършатъ, дѣто плащатъ лихви, но погасяватъ, когато могатъ. А ние, добръ е, да залазимъ, и че сме се задължили чрѣзъ договори да пазимъ този редъ — да погасяваме винаги — е още по-добръ.

Но, до тукъ не се свършва онова, което прѣдстои да се върши. Това е слѣдното:

Първо, щомъ ще може държавата да уреди въпроситѣ за постройка на желѣзницитѣ и за снабвяванетоъ на тѣй построенитѣ желѣзници съ нужния подвиженъ материалъ, тя ще трябва и двата тѣзи извървѣдни бюджета да ги закрѣе, да ги прѣхвърли; единиятъ къмъ сжществуващата Дирекция на желѣзницитѣ, въ нейния обикновенъ бюджетъ, другия къмъ никое отдѣление на сжщата Дирекция за желѣзницитѣ, защото, колкото и да имаме да строимъ желѣзници въ България, но главнитѣ желѣзнопѣтни артерии на България сж сложени, отъ дѣто искате да вървите сега въ България, нѣма желѣзницата да струва повече отъ 10—12 милиона лева, която щете да започнете. Воземете ли Силистра—Каспичанъ или Силистра—Разградъ, вземете ли Къзълъ-Агачъ—Ямболъ, или коя да е друга, сѣ тѣй ще се свършва —

по-малко ще бъдат, повече няма да бъдат, а тѣ сж разходи отъ два или три милиона лева, които ще изразходваме въ продължение на двѣ-три години. И понеже бюджетътъ на държавата, и специално онзи на държавнитѣ желѣзници, става вече силенъ, ще бъде задача, тѣзи извънредни бюджети да влѣзнатъ въ обикновения бюджетъ на Дирекцията на желѣзниците. А единъжъ влѣзли ли сж тѣ, нашиятъ консолидиранъ дългъ, прѣстапалъ да се увеличава по тази причина, нѣма да бъде тежина, а всѣки денъ той ще бъде облекчаванъ затуй, защото ще има нѣщо на срѣща. Може-би за Дирекцията на постройките да стане по-бавно, но по мосто разбираме, може-би, възможно е, наврѣменно е втората, идната 1912 г., да не намѣримъ отдѣленъ извънреденъ бюджетъ по Дирекцията на желѣзниците, а каквото има, то да бъде погълнато въ редовния бюджетъ на тази дирекция.

Тази е, значи, първата мѣрка, която трѣбва да се вземе.

Втората мѣрка е доста малка нагледъ, но съ голѣми резултати. Законътъ за сключване бюджетното упражнение отъ 1909 г. е товаренъ съ всевъзможни допълнителни искания отъ министерството. Тѣ сж за суми, за които е имало кредити и не сж изразходвани, за суми, за които е имало кредити, но послѣднитѣ не сж стигнали, . . .

Д. Драгиевъ: Точка втора.

Министъръ А. Ляпчевъ: Изслушайте ме, г. Драгиевъ, че постѣй ще говорите. . . за суми, за които не е имало никакъ кредити, но по които държавата е ангажирана — суми, които тя ще плати. Кѣмъ бюджета за 1909 г., понеже той за прѣвъ пътъ сключва упражнението си на 30 юний, когато другитѣ сключваха на 31 августъ, и понеже неговитѣ срѣдства, благодарение излишъка му, даваха възможностъ — цѣди се всичко, каквото бѣ възможно не само като дългове по отношение на него, а той възприе и дългове отъ минали години на една сума отъ около 6—7 стотинъ хиляди лева — да се доберемъ до единъ допълнителенъ разходъ отъ около 2 милиона лева, който се покрива по него бюджетъ. Но съ туй не се изчерпва въпросътъ. Въпросътъ е много по-грозенъ, когато вие си спомните, че миналата година вотирахте два законопроекта за свѣрхсметни кредити, единиятъ отъ 31 милиона лева и нѣколко, а другиятъ отъ 3 1/2 милиона лева, ако не се лъжа, или крагло — 34—35 милиона лева за стари дългове. Тѣзи стари дългове, г. г. народни прѣдставители, сж онази отайка, която винаги остава като троха отъ държавната трапеза, но троха такава, която расте въ продължение на 5, 6, 7, 10 години до размѣри, че да направи недостъпна самата трапеза, и която дѣйствително е много опасна, отколкото разходите за постройка на желѣзници. Трѣбва да се намѣри цѣръ на това зло. То не е само въ нашата държава; азъ въ своята рѣчь ви спомнихъ, че финансовиятъ министъръ на съседната намъ Румѣния се оплакваше, какво всѣка година близо 13—14 милиона лева оставатъ такива дреболющи, които прѣвъ нѣколко години трѣбва да се покриватъ съ извънредни срѣдства на държавата. Задачата е, прочее, какъ да туримъ край на тѣзи разходи, какъ да отнемемъ възможността на управлението да оставя задължения, които да не попаднатъ въ сжщия бюджетъ. Настоящето, па и прѣдшествующето правителство, възприе една мѣрка, неприятна за моитѣ колеги, неприятна за другаритѣ на финансовия министъръ, т. е. за другитѣ министри, но необходима за държавата. Тази мѣрка е: финансовиятъ министъръ, който е длъженъ да събере, както ви казахъ, четиритѣ крайща, да бъде въ положение да знае не само онова, което му се иска по бюджета, ами и онова, съ което дѣйствително се ангажира държавата прѣвъ годината. Какъ ще го знае? Нѣма друго срѣдство, освѣнъ това: ни единъ разходъ да не се извършва безъ негово знание. Тази дума е добра. На-

гледъ, нашиятъ законъ за отчетността по бюджета като-че-ли дава това право, но въ сжщностъ това го нѣма — дългиятъ опитъ ни е доказалъ туй. И когато прѣвъ 1911 г. азъ трѣсхъ цѣръ на това зло, при нашитѣ условия, и понеже знаехъ, че не можемъ да въведемъ английската система на тѣхния превантивенъ, прѣдварителенъ контролъ, спрѣхъ се още прѣвъ него врѣме на италианския контролъ, и съ течение на врѣмето — нѣма да бъде накрѣпение на моята скромностъ, ако кажа това — азъ подѣйствувахъ, щото Финансовото министерство сѣ повече и повече да бъде въ знание на всичко онова, което засѣга държавнитѣ финанси въ всички министерства. И първото мѣроприятие бѣ, че въ закона за отчетността по бюджета се въведе положението: счетоводителитѣ въ разнитѣ министерства да бъдатъ подвѣдомствени на Министерството на финанситѣ. Прѣвъ 1908 г., въ бюджета за 1909 г., направиха се, както знаете, доста измѣнения въ разни закони, между които и по закона за отчетността по бюджета, и се каза, че счетоводителитѣ по всички министерства ще се назначаватъ отъ министра на финанситѣ, въ съгласие съ респективнитѣ министри. Това допринесе нѣщо, но далѣкъ още не всичко, което е нужно. А нужното е, както ви казахъ, финансовиятъ министъръ да бъде винаги извѣстенъ за онова, съ което се ангажира държавата; а това може да се постигне, само когато се заведе и тѣй наречената сметка за ангажиранитѣ кредити, за ангажирането на сумитѣ, и когато се даде възможностъ, щото ни единъ актъ, отъ което и министерство да зависи, да не може да бъде изпълненъ, щомъ е свързанъ съ парични разходи, когато отговорниятъ за това човѣкъ, финансовиятъ министъръ, не е въ течение. За да може да се нареди напълно този контролъ, азъ съмъ внесълъ за разглеждане единъ законопроектъ за измѣнение и допълнение закона за отчетността по бюджета, дѣто се нарежда тази мѣрка, а тя е наврѣременна, тя е необходима.

Тази е втората мѣрка.

Има, г. г. народни прѣдставители, и други мѣроприятия, които сж отъ по-маловаженъ характеръ, па които отдѣлно нѣма да се спирамъ, но които трѣбва да се иматъ прѣдъ видъ. Тѣ сж: да не се прави илюзия, че нашиятъ обикновенъ бюджетъ е въ положението всѣка година да удовлетвори онова, отъ което дѣйствително държавата има нужда. Затуй нека при нареждането му, при гласуването му, се има прѣдъ видъ, че той ще бъде добъръ бюджетъ за България само тогавъ, когато се сключи съ излишъкъ, но да не се забравя, че нуждитѣ по разнитѣ отрасли сж толкова голѣми, какво тѣзи излишъци, ако не бъдатъ употребени за дотѣкмяване онова, което не е могло и не е трѣбвало да ангажира държавата при създаването на бюджета, то поне при сключването частъ отъ него да може да се удовлетвори. И по този начинъ азъ се надѣвамъ, че, при внимание и строгостъ, ние ще можемъ да запазимъ не само доброто име, че знаемъ да плащаме добръ — това, за наша честъ, го имаме — но да повдигнемъ и нашия кредитъ, като държава, която, бидейки въ положение да плаща добръ, бидейки въ съзнание на своитѣ задължения, знае да пѣни и своя интересъ и има право да иска по-голѣмо зачитане отъ оиѣзи, които искатъ възнаграждение на своитѣ капитали, а наредъ съ това, да можемъ да намаляваме и нашиятѣ тегоби, да можемъ да подпомагаме и економическото развитие на страната.

Съ тѣзи нѣколко думи, г. г. народни прѣдставители, азъ смѣтамъ, че съмъ се издължилъ по обичаието си, че ще ви дамъ една ясна картина за финансовото положение на нашата държава. Картина е точна сметководно за 1 януарий 1911 г.; тя е съ голѣма вѣрностъ за прѣдстоящитѣ 4—5 години вѣрна; тя иска съдѣйствието на министъръ, иска и онова на народно прѣдставителство, за да може държавата ни да върви въ единъ правиленъ пътъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Иванъ Евстратиевъ Гешовъ.

И. Гешовъ: Г. г. народни прѣдставители! По поводъ на този бюджетъ азъ очаквахъ не едно ново изложение по финансовото положение на България, а едно изложение по желѣзнопътната политика на правителството, и затова искахъ думата да направя нѣкои бѣлѣжки по тая желѣзнопътна политика, по едно опущение, което азъ съгледвамъ въ кредититѣ, искани отъ правителството за попълване нашата желѣзнопътна мрежа.

Г. министърътъ на финанситѣ ни изненада съ едно ново изложение, по което азъ засега не съмъ пригответъ да говоря по-надълго, но отъ което азъ се ползвамъ да направя двѣ-три бѣлѣжки, прѣди да пристѣпя къмъ главната цѣль, за която взехъ думата.

Г. министърътъ много справедливо забѣлѣжи, че ние, българитѣ, погасяваме нашитѣ дългове много по-бързо, въ много по-големи размѣри, отколкото другитѣ страни, и ние, дѣйствително, не сме достатъчно изтъкнали досега тая наша добродѣтель, това наше добро качество — да си изплащаме по-скоро дълговетѣ, отколкото другитѣ. Г. министърътъ на финанситѣ забѣлѣжа, че той прѣвъ като министъръ на финанситѣ повдига тоя въпросъ въ България. До колкото помня, азъ прѣвъ въ опозиция го повдигнахъ, като забѣлѣжихъ това нѣщо и като съ това искахъ донѣкъ да обясня дефицититѣ, направени въ врѣмето, въ което е управлявала народната партия, въ което тѣй сжщо ние бързо изплащаме и въ което изплащаме и натрупанитѣ се дългове прѣвъ седемѣтъ години на сѣмболовиститѣ отъ ратитѣ на окупационния дългъ къмъ Русия. Както помните, г. г. народни прѣдставители, прѣвъ врѣмето на Сѣмболова една малка частъ отъ тоя окупационенъ дългъ бѣше изплатенъ и ние изплащаме една значителна частъ, освѣтъ дѣто изплащаме една значителна частъ отъ нашитѣ обикновени дългове отъ 1888 и 1892 г., защото тогава други нѣмахме.

Вториятъ въпросъ, по който ми направи впечатление изложението на г. министра, е, че и той самъ признава, какво нѣкои отъ разходитѣ прѣдвидѣни въ този извънреденъ бюджетъ, трѣбва да се впишатъ въ обикновения, а не въ извънредния. А именно тѣзи разходи за идущата година сж отъ 6.334.000 л., разходи, които ще се правятъ вече не отъ Дирекцията на постройкитѣ, но отъ Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата, и които сж единъ видъ работи на експлоатацията, а не разходи продуктивни, за постройка на продуктивни работи. И дѣйствително, г. г. народни прѣдставители, ако, напр., ние впишемъ въ извънредния бюджетъ такъвъ кредитъ, като за доставка на релси, стрѣлки, траверси, монтираме, доставка на желѣзни конструкции на нѣкои мостове, доставка за подобрене водоснабдяванията, електрическа инсталация и пр. — 1.000.000 л., питамъ азъ, защо тогава да не впишемъ въ този извънреденъ бюджетъ разноснитѣ по постройкитѣ на нови шосета? Между единитѣ и другитѣ нѣма разлика. Г. Краевъ ми забѣлѣзва за доставката на топове и амуниции. По това азъ говорихъ при общитѣ дебати на бюджета и тогава казахъ, че теорията и практиката на покойния Каравеловъ бѣше, че такива разноси по никой начинъ не трѣбва да се покриватъ съ заеми. Но работата е, да-ли трѣбва да се покриватъ съ заеми и такива разноси за експлоатиране на линиитѣ. Съгласете се, че ако тия 6.334.000 л., вписани въ миналогодишния извънреденъ бюджетъ, въ извънредния бюджетъ за 1910 г., бѣха вписани въ обикновения бюджетъ, тогава какъвъ излишѣкъ щѣхме да имаме ние за 1910 г.? Никакъвъ. Както и да е, азъ нѣма да се простирамъ по този въпросъ, тѣй като г. министърътъ каза, че се занимава съ уреждането му. Въ всѣки случай констатирамъ, че и той е съгласенъ,

защото и той е питалъ Министерството на общественитѣ сгради, защо тия разходи не се вписватъ въ обикновения бюджетъ на държавата, а въ извънредния.

И по тоя поводъ, като ми каза г. министърътъ, че е нужно да се изразходва една доста значителна, доста внушителна сума за необходими доставки на нашитѣ линии — локомотиви, вагони и т. н. — той се докосна и до единъ въпросъ, по който азъ говорихъ при общитѣ дебати по бюджета и по който и сега пакъ ще си позволя да задамъ едно питане. Г. министърътъ каза, че заедно съ тия суми, ако искаме — което трѣбва да искаме — да конвертираме нашия заемъ отъ 1892 г., ще ни трѣбватъ 150 милиона. По едно чудно съвпадение, г-да, вчера стигна до мене единъ слухъ, че единъ прѣдварителенъ контрактъ е направенъ отъ г. министра въ Англия за единъ заемъ отъ 150 милиона лева.

Министъръ М. Такевъ: Бждете спокойни; нѣма по-точно нѣщо.

И. Гешовъ: Азъ бихъ желалъ да чуя, да-ли е вѣрненъ този слухъ или не.

Министъръ А. Ляпчевъ: Искате ли сега, г. Гешовъ?

И. Гешовъ: Ако обичате, г. министре, нѣмамъ нищо противъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ бѣхъ длъженъ да кажа какъ ще се развиятъ работитѣ на България, независимо отъ мене. Нищо подобно, г. Гешовъ, нѣма.

И. Гешовъ: Нѣма?

Министъръ А. Ляпчевъ: Абсолютно. Имамъ, може-би, 100 прѣдложения, но ни на едно абсолютно не съмъ далъ отговоръ.

И. Гешовъ: Били сж тукъ тия англичани и сж се похвалили въ Англия, че е имало прѣдварителенъ контрактъ за 6 милиона лири стерлинги, или за 150 милиона лева.

Министъръ А. Ляпчевъ: Никакъвъ прѣдварителенъ контрактъ нѣма, никакво уговорване на заемъ нѣма. Но азъ ви заявявамъ — Вие можете да се смѣете, както щете, но то не засѣга мене, а българската държава — че българската държава въ продължение на тѣзи 4—5 години, прѣвъ които трѣбва да извърши тѣзи разходи, ще трѣбва да използва свои кредитъ и да не плаща 1.000.000 л. повече за лихви, отколкото плаща сега. Това е истина, това го знае пѣлъ свѣтъ, и, може-би, азъ да съмъ виновенъ въ едно: че не съмъ побързалъ. А ако не съмъ побързалъ да спестя единъ милионъ лихви на годината, то причината е съвсѣмъ друга: защото азъ смѣтамъ, че когато ще се сключи заемъ за конверсия, трѣбва да се има прѣди всичко онова, къмъ което ние се стремимъ — да бждемъ независими въ всѣко отношение, не само по тоя заемъ, но изобщо да не оставимъ нито една слѣда на зависимостъ. И ако азъ съмъ билъ прѣдпазителенъ и нося отговорността, че не съмъ спестилъ единъ милионъ лева лихва на годината и не бързахъ тѣй, както бързатъ прѣдложенията на разнитѣ банки и гешефтери, и на заинтересовани хора, това се дължи, защото смѣтамъ малко по-далече, отколкото само да прибързамъ, за да извърша конверсията. Не знамъ, да-ли ще се падне честта на днешното правителство и, може-би, ако бихъ се убѣдилъ, че нему ще се падне, нѣхъ да бжда по-прѣдпазително.

Само това мога да заявя.

И. Гешов: Г. г. народни прѣдставители! Азъ по тоя въпросъ не мога и да мисля да споря тукъ съ г. министра. Азъ само вземамъ актъ отъ неговитѣ хубави намѣрения да избави България отъ тоя контролъ и минавамъ по-нататъкъ, къмъ разискването на единъ пунктъ отъ тоя извънреденъ бюджетъ, именно, пункта за постройката на желѣзнопътнитѣ линии. Азъ разбирамъ, г. г. народни прѣдставители, тия линии да се строятъ: първо, когато тѣхната нужда е доказана, второ, когато има законъ, и трето, когато е най-изгодно за държавата да ги строи, когато съ най-малко разности тѣ могатъ да се построятъ. Е добръ, г. г. народни прѣдставители, между другитѣ желѣзнопътни линии, пуждата на които се е признала, постройката на които е вече постановена и съ законъ, има една линия, която може съ много износна цѣна да се построи сега; това е линията Тулово—Казанлъкъ. Постройката на тая линия въ тоя извънреденъ бюджетъ азъ не виждамъ, а пъкъ, г. г. народни прѣдставители, азъ съмъ натоваренъ, като казанлъшки народенъ прѣдставителъ да ви изложамъ, защо именно казанлъжани и казанлъшкиятъ градски съвѣтъ настояватъ да се построи по-скоро тая частъ отъ желѣзнопътната мръжа. Въ едно постановление, взето отъ казанния градски съвѣтъ на 19 ноември миналата година, е казано слѣдното: (Чете) „Съ законъ, публикуванъ въ брой 12/1906 на „Държавенъ вѣстникъ“, се разрѣшаваше кредитъ и се натоварваше правителството да привърши изучаването на линията „Борушица—Казанлъкъ—Стара-Загора“ и да отдаде на търгъ чрезъ общо прѣдприятие (à forfait) постройката ѝ. Това изучаване е било направено, назначенъ е билъ търгъ и съгласно съ закона и постановлението на Министерския съвѣтъ отъ 13 ноември 1906 г. (протоколъ № 77, статия XXV), сключенъ е билъ договорътъ за постройката на линията. Договорътъ е печатанъ въ брой 2/1907 г. на „Държавенъ вѣстникъ“ и постройката е почната. Първоначалниятъ проектъ, обаче, е билъ измѣненъ, като въпрѣки закона Казанлъкъ е билъ замѣненъ съ с. Тулово, т. е. линията е оставена далечъ отъ града ни съ 13 км. Ако ние сега настояваме да се построи клонъ отъ линията до града ни, това го искаме не само за интереситъ на населението, но още и затова, че намъ трѣбва да се даде възмездие за едно право, което по законъ сме добили. Настояването ни пъкъ още сега да се почне постройката — това е най-важното — на линията-клонъ има други основания. Правителството е въ изучаване на подбалканската линия и клонътъ, който ще построи до града ни, ще съставлява частъ отъ тая линия и, слѣдователно, съ постройката му правителството ще върви по пътя за реализиране своята строителна политика. Ако пъкъ сега, докато не е привършена линията „Борушица—Тулово—Стара-Загора“, се почне постройката на клона, въ лицето на компанията, която строи тая линия, правителството ще намѣри единъ изгоденъ конкурентъ, който затова, че ще може да употреби подвижниятъ материялъ отъ първата линия за постройката на клона, ще прѣдложи на правителството най-износна цѣна. Това е най-важното. „Най-послѣ, за да бѣде задоволено нашето искане, касае се да се построи линия отъ 13 км., която нѣма да коштува повече отъ 800 хиляди лева“. И споредъ едно съобщение, което днесъ потвърди г. Дончо Велевъ, компанията, която строи линията Стара-Загора—Борушица, била готова да построи клона Тулово—Казанлъкъ пакъ за тая цѣна. И явно е, че никога правителството нѣма да намѣри цѣна тъй ниска. Затова именно и азъ привличамъ вниманието на г. министра върху тоя пунктъ, защото единъ пътъ тоя сгоденъ моментъ изгубенъ, едва-ли може да се намѣри тая цѣна, за да се построи линията. И настоявамъ, г. г. народни прѣдставители, не само по тия съображения, но и по това, че казанлъжани сж имали обѣщание по тоя въпросъ отъ г. министъръ-

прѣдседателя, тогава министъръ на общественитѣ сгради. И струва ми се, че ще бѣде право да се изпълни това обѣщание, ако дѣйствително е било дадено, както казанлъшкиятъ градски съвѣтъ твърди въ своето постановление. И азъ моля г. министра на общественитѣ сгради да даде сега, ако обича, обяснения по тоя въпросъ, и, въ всѣки случай, въ комисията, която ще разгледа тоя проектъ, да не бѣде противенъ да се впише въ бюджета му и тая малка сума отъ 800.000 л. Тя, може-би, за една година нѣма да се похарчи, та ще трѣбва да се прѣдвиди само една частъ отъ нея за почването постройката на клона Казанлъкъ—Тулово.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Иванъ Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не зная съображенията за съставянето на извънреднитѣ бюджети въ която и да е страна, но ментъ ми се ще да кажа по принципъ, че тѣзи бюджети могатъ да си иматъ мѣстото само въ ония страни, дѣто държавнитѣ смѣтки не сж тъй добри, т. е. държавното съкровище върви по единъ аномаленъ пътъ. Защо сж нужни два бюджета въ една страна? Ако е нужно да се правятъ желѣзници, ако е потребно да се правятъ шосета, изобщо да се правятъ разходи, защо тѣзи разходи да не се вмѣкватъ въ единъ и сжщъ бюджетъ? Но едно нѣщо, едно е съображението. Ако дѣйствително тѣзи разходи се турятъ въ общия бюджетъ, тогава не можемъ да говоримъ прѣдъ народа, че имаме бюджетъ отъ 180 милиона лева, а ще трѣбва да прибавимъ къмъ тѣхъ още 20—30 милиона и бюджетътъ ще излѣзе 210—220 милиона. Колкото нагледъ тия съображения и да сж добри за правителствата, за партията, която управлява, тѣ, обаче, не сж въ интереса на самата страна, тѣ не сж отъ интереса на самия народъ. Колкото смѣтките на единъ народъ, както и на едно частно лице, сж въ отдѣлни мѣста, писани на много тефтери, толкова тия смѣтки сж по-лошо поставени и толкова тѣзи смѣтки сж по-забъркани. Нѣма защо да криемъ отъ народа, че ние ще прибавимъ къмъ общитѣ разходи още 30 милиона лева. А ако е работата за външния свѣтъ, азъ мисля, че тукъ това ни най-малко нѣма мѣсто, защото външниятъ свѣтъ, нашитѣ кредитори, знаятъ много по-добри нашитѣ финанси, нашето икономическо положение, отколкото ние самитѣ. Та изобщо, азъ съмъ противъ тѣзи раздѣлени бюджети, както съмъ билъ и противъ оня бюджетъ, противъ оня начинъ на правене бюджети, както едно врѣме ги правѣха, мисля, народницитѣ: раздѣлиха бюджета на двѣ, като туриха бюджета за минята „Перникъ“ и бюджета за Държавната печатница и желѣзницитѣ поотдѣлно. Това бѣше, за да се каже прѣдъ българския народъ, че бюджетътъ е 90 милиона, когато въ сжщностъ той бѣше 110 или 106 — не помня точно цифрата. Но, на всѣки начинъ, тогава имаме два отдѣлни бюджета. Азъ съмъ билъ винаги противъ раздѣлянето на бюджета и сега съмъ противъ това раздѣление на бюджета, билъ той извънреденъ, билъ какъвто и да е. Азъ съмъ, всички разходи да бѣдатъ вписани на едно мѣсто и българскиятъ народъ, българскитѣ данъкоплатци и ние, неговитѣ народни прѣдставители, да знаемъ, какво има този народъ да дължи, съ какво той е натоваренъ и какво трѣбва да плаща. Но ще кажете, г. г. народни прѣдставители, че тукъ приходитѣ сж отъ заеми, или не сж отъ редовнитѣ приходи отъ данъци. Сѣдно, г. г. народни прѣдставители; били тѣ и отъ заеми, пакъ можете да ги турете въ общитѣ приходи.

Тѣзи нѣколко думи имамъ да забѣлжа изобщо по извънредния бюджетъ.

Още нѣщо, г. г. народни прѣдставители, което говори въ полза на моето твърдение, че бюджетътъ трѣбва да бѣде единъ, извънредниятъ и редовниятъ,

то е, че като вземете прѣдъ видъ отъ какво естество сѣ разходитъ въ този бюджетъ, вие ще видите, че за чиновнически персоналъ и за веществени разходи има само нѣкои и други отдѣлни параграфи, които пакъ може да се поставятъ въ отдѣлна обяснителна таблица въ общия бюджетъ. Можете да кажете, г. министре, че понеже тукъ е работата за строежъ, понеже не е прѣдвидѣно колко строене може да се прѣдприеме тая година, то и персоналитъ не е постояненъ. Както можемъ да го прѣдвидимъ, г. г. народни прѣдставители, въ извънредния бюджетъ, тъй можемъ да го прѣдвидимъ и въ общия бюджетъ. Това възражение е още по-слабо.

Сега, по самия бюджетъ, по параграфитѣ. Строежитѣ у насъ, г. г. народни прѣдставители, ще ми позволите да кажа, сѣ вървѣли досега почти безъ програма, за да не кажа съвсѣмъ безъ програма. Дали новиятъ министъръ на общественитѣ сгради ще тури единъ редъ, единъ порядъкъ, една система въ тѣзи строежи, не зная, но сегашниятъ бюджетъ, който ни се прѣдлага, е извънреденъ и ми се вижда, че е безпрограмна работа, или най-малко, работата е безалаберна. Ако Ви кажа, г. министре, че много е необходимо да се започне постройката на линията Къзълъ-Агачъ—Ямболъ въ веѣко едно отношение, и въ стратегическо, а най-главно въ икономическо, понеже онзи край, както е на картата, иде да го харикемъ нѣкому, той е забравенъ български край, сигурно, ще кажете нѣма пари. Първото възражение ще бѣде това. Азъ съмъ съгласенъ съ това, обаче азъ виждамъ построявания на административни здания при видинското пристанище, за построяване на ломско пристанище единъ милионъ лева, а единъ плавающъ докъ за 220.000 л. и пр. и пр. Вие сте наредили или искате да наредите да се построятъ изеднѣжъ пристанищата на Дунава. Не може, г. министре, да стане това изеднѣжъ. Въ продължение на 30 години не се е правило редовно. Вие сега искате да облагодѣтелствувате само една страна. Вие сте отъ Южна-България; замислете и за нея. Южна-България ще захване да мисли, че всичко се върши за Сѣверна-България, безъ да искате да се дѣлимъ въ Народното събрание на сѣверни и южни депутати. Това съвсѣмъ не си е на мѣстото, обаче като-че-ли се забѣлѣзва такава едно желание или такава една тенденция. Господата на министерската маса, повечето пѣти сѣ отъ Сѣверна-България и всички почти сѣ сѣ отъ Сѣверна-България. Тукъ ще видите и перпендикулярни желѣзници, а сега искате да й построятъ изеднѣжъ пристанищата. Една желѣзница искаме отъ Къзълъ-Агачъ за Ямболъ и г. министърътъ казва, че нѣма пари, а между това започва се постройката на 5—6 пристанища. Нека тамъ се започнатъ двѣ пристанища, за да се почне и на друго мѣсто постройка на желѣзници. Недѣйте ни кара да мислимъ, че когато на министерската маса стоятъ министри отъ Сѣверна-България, че тѣ всѣкога гледатъ да облагодѣтелствуватъ този край на България, а пѣтъ напия край искатъ да го оставятъ на произвола. Азъ се чудя, какъ г. министърътъ на общественитѣ сгради и г. министърътъ на търговията и земледѣлнето, южnobългарци, да не се заловятъ да прокарватъ нѣщо сега, когато сѣ на министерски мѣста, защото, може-би, другъ пѣтъ да се не падне да има южnobългарци министри тукъ. Г. г. народни прѣдставители! Азъ говоря това безъ да искамъ да дѣля България на едно или друго, но казвамъ, че туй се забѣлѣзва — щете-нещете, забѣлѣзва се.

Та, нека си дойда на думата. Ако досега е вървѣло безпрограмно строенето било на шосета, било на желѣзници, азъ се надѣвамъ отсега-нататѣкъ да се тури единъ порядъкъ, като се има прѣдъ видъ да се направи най-необходимото, а послѣ другото, което не е отъ толкова належаща нужда. А ако обърнете внимание на тоя бюджетъ, ще намѣрите на много

мѣста, кждѣто вие правите или захващате да строите пристанища и кждѣто би могло една или двѣ години още да се прѣкара безъ тѣхъ, а не да оставяте другитѣ крайща свършено занемарени.

Г. г. народни прѣдставители! Прави впечатление слѣдниятъ пасажъ отъ чл. 3: (Чете) „Ако извършването на работитѣ и доставкитѣ по тоя бюджетъ на прѣдне дотолкова, щото стойността имъ да надмине сумитѣ по букви а и б на прѣдпещвуюющия чл. 2 и недостигътъ не би могълъ да се покрие отъ свободната наличностъ на държавното съкровище, разрѣшава се на министра на финанситѣ да издава нужнитѣ срѣдства за покриване тоя недостигъ чрезъ издаване съкровищни бонове съ срокове отъ шестъ мѣсеца до една година и съ лихва, размѣра на която да опрѣдѣля министърътъ на финанситѣ въ съгласие съ управителитѣ на Българската народна и Българската земледѣлска банки и директорътъ на Българската централна кооперативна банка“. Е ли това единъ вътрѣшенъ заемъ, г. министре на финанситѣ, краткосроченъ, и ако това...

Министъръ А. Лячевъ: Искате да Ви отговоря?

И. Хаджиевъ: Не, ще кажете сетнѣ. — И ако дѣйствително това е единъ заемъ, можете ли вие този заемъ съ единъ чл. 3 въ извънредния бюджетъ току-така да искате отъ насъ да Ви дадемъ довѣрие и съ това да се свърши цѣлата работа по този заемъ? Могатъ ли да се правятъ заеми, макаръ съ съкровищни бонове, които не сѣ нищо друго, освѣнъ единъ видъ вътрѣшни заеми казвамъ, може ли така безусловно да се даде едно пълномощно на г. министра, той да опрѣдѣли колко да бждатъ тѣзи съкровищни бонове, каква лихва да носятъ, какъвъ да бжде тѣхниятъ срокъ и пр. и пр., и то въ съгласие само съ директора на тази или опази банка?

Г. г. народни прѣдставители! Още едно друго нѣщо. Не е опрѣдѣлено и количеството на тѣзи съкровищни бонове на каква сума ще възлиза, а опасна е, споредъ мене, такава практика. Добъръ, че можемъ да върваме на сегашния г. министъръ на финанситѣ, че нѣма да иска да злоупотрѣби съ своята властъ — да му направи и азъ единъ комплиментъ, както г. Стамболийски често пѣти му прави. (Смѣхъ) Но, г. министре, съгласете се, че по тази практика можемъ да отидемъ много далечъ: ще дойде друго нѣкое правителство и когато ще поиска да му дадемъ пълномощие, единъ мандатъ, да издаде колкото намѣри за добръ и за каквато сума намѣри за добръ съкровищни бонове, ние не ще можемъ да му се противопоставимъ, а най-малко г. г. демократитѣ, защото ще вземе извънредния бюджетъ, ще вземе чл. 3 и ще каже: „Вотъ, г-да, това е въведено отъ г. г. демократитѣ, опази партия, която минаваше или искаше да минава като политически протестантинъ въ България“. Ако работата е така, азъ моля г. министра да се съгласи да махнемъ това, или да внесе отдѣлно прѣдложение по този параграфъ и да иска отъ насъ опрѣдѣлена сума, колко ще бждатъ, на каква сума ще бждатъ тѣзи съкровищни бонове, съ каква лихва и въ какъвъ размѣръ. Инакъ, смѣтамъ, че не е добръ — тази е лоша практика.

Г. министърътъ на финанситѣ направи едно изложение, или едно изложение къмъ изложението си отъ бюджета. Още когато захвана г. министърътъ да дава тѣзи подобни свѣдѣния, при всичко че той направи една уговорка, „Азъ изтълнявамъ своето си обѣщание, което ви дадохъ при експозето по главния бюджетъ“, ние си казахме съ моя компания тукъ (Иокава г. Драгиева): „Работата май не мирине на добръ“. И дѣйствително, г. министърътъ въ края на изложението бѣше много откровенъ, за което трѣбва да му се благодари, като каза, че работата върви къмъ единъ новъ заемъ, но този заемъ нѣма да бжде

вече заемът от типа на старите заеми, а ще бъде конверсия.

Г. г. народни представители! Работата върви към заеми и се към заеми; били тѣ конверсионни, били тѣ под каквато форма да сѣ, това сѣ заеми. Азъ ще моля г. министъра на финансите от демократическата партия и ще му кажа, че въ двѣ години направиха два заема отъ 200.000.000 л., и когато сега замислюва да прави вторъ заемъ, макаръ и конверсионенъ, нека мисли, че въ България като-че-ли вървѣе, като-че-ли мѣсто за заеми не остава. Ако, г. г. народни представители, заемите достигнатъ единъ милиардъ лева и ако намъ трѣбва едно перо въ бюджета отъ 50 милиона лева годишно за лихви и амортизация, трѣбва ни едно перо отъ 50 милиона лева за войската, вие може да смѣтнете, какво може да стане съ нашия бюджетъ. Ето защо г. министърътъ, както прѣдпазливо говори по този заемъ, нека и прѣдпазливо да пристѣпимъ къмъ неговото сключване, и ако дѣйствително, г. г. народни представители, не разполагаме съ срѣдства, за да можемъ да реализираме изеднѣжъ всичките строежи въ България, то нека пристѣпимъ и къмъ тѣхъ прѣдпазливо. Добъръ се забѣлѣзва отъ г. министъра на финансите, че не сѣ останали вече желѣзници, които да искатъ 40—50 милиона лева, а трѣбва ни по два, по три или 10 милиона най-много. Ако работата е така, нека се направи най-необходимото нека се пристѣпимъ къмъ строежа на най-необходимото и нека онова, което може да потърпи още, да потърпи. Нека по-добъръ да консолидираме нашите финанси, г. г. народни представители, нека се усѣти, че дѣйствително въ държавното съкровище се намиратъ нѣкои и друга пара за държавата. Имайте прѣдъ видъ и друго нѣщо, г. г. народни представители, и Вие, г. министре на финансите, че България е земеделска страна; при една земеделска криза отъ 2—3 години азъ не знамъ какъ може да се намѣримъ, въ какво передже можемъ да изпаднеме. Ето защо, доколкото и да е примамлива идеята на г. министъра на финансите, че ще спести съ намисления новъ заемъ, който ще прави, единъ милионъ лева, пакъ азъ бихъ го замолилъ да пристѣпимъ къмъ реализирането на тази своя идея по-прѣдпазливо, повече да се замисли, и тогава само да крои, защото, не ще съмнѣние, злѣ вървимъ въ финансово отношение.

А едно нѣщо, което ще кажа, то е: ще моля, ако е възможно, да се отървемъ отъ тази идея занаяпрѣдъ, да правимъ извънредни бюджети; малки или голѣми, каквито да сѣ, нека ги присѣдинимъ къмъ общия бюджетъ, нека се стремимъ къмъ това. Добъръ забѣлѣжи г. Гешовъ, че нѣкои разходи още сега биха могли да се турятъ въ общия бюджетъ. Азъ ще кажа, че не само нѣкои разходи, а обязательно всички разходи трѣбва да туримъ въ единъ и сѣщъ бюджетъ и всички приходи къмъ общия бюджетъ, за да може смѣтката ни винаги да бъде ясна и на онзи, който плаща, и на онзи, който дава; онзи, който взема, да знае и едното и другото — единиятъ какво плаща, а другиятъ какво взема. Само така можемъ да стабилизираме нашето финансово положение; само така ние можемъ да кажемъ прѣдъ външния свѣтъ, че вървимъ по този пътъ.

А колкото се касае за заема, моето мнѣние е, че ние трѣбва да вървимъ много прѣдпазливо.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Много пъти съмъ казвалъ отъ тая трибуна, че когато се касае до разглеждане най-важните материи отъ нашето законодателство, ние като-че-ли напукъ се обръщаме съ най-голѣмо хладнокрѣвие къмъ тази работа. Г. министърътъ на финан-

сите отначало ви прочете едно експозе за финансовото положение на нашата държава. Това експозе е отъ извънредно голѣма важностъ и за него се нитересуватъ не само жителите на нашата държава въ нейните ограничени граници, но и цѣлиятъ финансовъ свѣтъ въ цѣла Европа, може-би даже и въкон държави извънъ границите на Европа. И азъ трѣбва да съжалявамъ, че г. министърътъ на финансите не е разпоредилъ да се напечата това негово цѣлно експозе, нѣщо съ откровеностъ, и да се раздаде порано на г. г. народните представители, за да могатъ тѣ да го изучатъ и да кажатъ по него нѣкоя дума, която може да бъде отъ полза за уреждане финансите на нашата държава. Той се задоволи само да го прочете тукъ прѣдъ насъ и ние пакъже можахме да си вземемъ не толкова върни бѣлѣжки н, въ слѣдствие на това, сме поставени въ едно трудно положение, да можемъ за нѣколко минути да си послужимъ съ тѣхъ, за да дадемъ единъ отговоръ, да заслужимъ довърнито, което българскиятъ народъ ни е далъ, въ защита на неговите материялни интереси, на които азъ отдавамъ най-голѣма важностъ.

Азъ много пъти съмъ казвалъ, че смѣтководството на нашата държава отъ порано, даже и слѣдъ уреждането му отъ покойния министъръ Паяковъ, почива на фалшива почва. Отъ всички тия смѣтки, отъ всички тия отчети, които тукъ ви се излагатъ, вие можете да си извадите само една бърканица и по никой начинъ не можете да си съставите ясно понятие за дѣйствителното финансово положение на българската държава. Въ това, г. г. народни представители, мене идатъ напълно да ме подкрѣпятъ откровените думи на почтения министъръ на финансите. Той казва тъй: „Отъ смѣтководно гледище града моето експозе“, и въ края на краищата той казва: „моето експозе, моите данни“; той не се осмѣлява да каже, че това е дѣйствителността, че това е положението на касата на българската държава, че това е дѣйствителното материялно положение на българската държава, но той казва, че „това е точно смѣтководно“. Ако смѣтките сѣ върни, ако господата, които сѣ заставени да водятъ тия смѣтки, по нѣкое пастие, сѣ ги написали точно и ясно, сѣ ги написали тъй, както говори дѣйствителността, безъ съмнѣние, и експозето на г. финансовия министъръ ще обрисова, ще дава дѣйствителността. Но неговиятъ неангажиментъ въ това отношение, неговата резервираностъ, да повтори той нѣколко пъти тѣзи фрази, ми дава пълно право да дойда тукъ отъ тая трибуна да кажа, че, може-би, и г. министърътъ на финансите въ нѣкои отношения да върва, че трѣбва да има нѣщичко, което той да не може да го знае. Имаме факти, г. г. народни представители! Миналата година бившиятъ министъръ, на финансите, когато се сключи заемътъ и трѣбваше да се консолидира вече финансовото положение на нашата страна, ви казва: „Въ България за доизкарване на всички желѣзници, за доизкарване на всички прѣдприятия, за погашение на всички летици и хвърчащи дългове“ — за които тукъ станаха купъ спорове, какъ да ги паречемъ и какъ да ги разбиратъ — „трѣбватъ ни 37 милиона лева“, а днесъ г. финансовиятъ министъръ казва: „Трѣбватъ ни 56½ милиона лева“. Значи, отъ миналата година до тази година явява се една разлика, безъ държавното съкровище да е прѣтърпѣло приливъ на суми отъ нѣкакви направени нови заеми, защото този заемъ, за който се говори тукъ, за който ние гласувахме прѣди нѣколко време, за построяването на линията Кюстендилъ—Радомиръ—Душица, той си има прѣдвиденъ и надлежния расходъ. Значи, явява се една разлика между експозето на финансовия министъръ миналата година и експозето на финансовия министъръ настоящата година, при управлението на една и сѣща партия, но при държането ключоветъ на ка-

сата отъ двама министри — тукъ личността не играе никаква роля — явява се, казвамъ, една разлика отъ 20 милиона лева. Азъ по това нѣщо бихъ помолнитъ г. министра на финанситъ, ако може, да освѣтли г. г. народнитъ прѣдставители, да видимъ отъ какъ иде туй нѣщо. И може-би съ пълно право догодина сегашниятъ министъръ на финанситъ, или другъ ако би стоялъ на неговото мѣсто, ще дойде да ни изненада съ едно експозе, пакъ градено върху тия смѣтки, цѣли томовете, раздѣлени на разни параграфи, на разни отдѣли и пр., и да ни каже: „трѣбватъ ни 100 милиона лева“, и да каже още: „това е на основание на смѣтките“, по дѣйствителността въ тая държава не може да се намѣри. Тая дѣйствителностъ — тя ни трѣбва. Покажете ми халваджийски тентери, дайте ни най-опростотворено смѣтководство, по да ни доведе то до реални резултати за финансовото положение на нашата държава, защото по този начинъ ние вземаме да ставаме смѣшни.

Г. г. народни прѣдставители! Споредъ експозето на г. финансовия министъръ, нашата държава днесъ има единъ летящъ дългъ отъ 57 милиона лева, . . .

Министъръ А. Ляпчевъ: Не, има ангажменти за прѣзъ петъ години, а не дългъ.

А. Екимовъ: Азъ ще си допълня мисълта. — . . . като въ една извѣстна частъ, въ една малка частъ отъ този дългъ ще има да се явяватъ нейнитъ задължения, за да се покрятъ, може-би, слѣдъ нѣколко години. Но това не ни оправдава още. Фактъ е, че българската държава има днесъ ангажменти, да заплаща 57 милиона лева и тѣзи пари трѣбва по какъвто и да е начинъ сега или послѣ да се намѣрятъ, за да се плати този дългъ, защото задължението въ основата си вече фигурира; кога ще бъде изпълнено, тази година или друга година, то е безразлично. И сега идвамъ азъ да подкрѣпя моята мисълъ, която казахъ при общитъ дебати по бюджета на държавата, че у насъ бюджетнитъ съ всичкитъ имъ излизници, за които тукъ говоримъ най-вѣднехвалебно, най-послѣ ще трѣбва да се покрятъ, да се реализиратъ съ произведенията отъ единъ заемъ. И слѣдъ като ние си отидемъ, да не управляваме България, въ пълно основание единъ финансовъ министъръ, който ще произлиза отъ друга партия, може да каже: демократитъ ни оставиха единъ летящъ дългъ отъ толкова милиона лева, и това да му послужи за поводъ да направи единъ заемъ, може би, 3—4—5 пати по-голямъ, отколкото е дългътъ, но въ основата си, като залъжки българския народъ, да оправдае туй нѣщо прѣдъ него и да се прехосатъ онѣзи суми, да се забатачи нашето финансово положение. Ето защо, като народенъ прѣдставителъ и като мисля, че изпълнявамъ моя дългъ прѣдъ избирателитъ си и прѣдъ избирателитъ на цѣлия български народъ, апелирамъ къмъ г. министра на финанситъ, ако той мисли, че интереситъ на държавата диктуватъ да се склочи нѣкакъвъ заемъ, билъ той конверсионенъ, какъвто и да бъде, нека го склочи — българскиятъ народъ има вѣра въ него, въ неговата рѣка, че той здраво държи ключоветъ на касата — нека той излѣзе най-послѣ единъ денъ отъ тая червена маса и да каже тукъ: нѣма вече летящи дългове, и който дойде подиръ насъ да управлява тази страна, да не може да се оправдава по никакъвъ начинъ, че това или онова му е дало право да склочи заемъ. Ако се яви нѣкога нужда отъ заемъ, отговорността всецѣло трѣбва да надие върху главата на партията, която ще управлява слѣдъ насъ. Да не даваме отворени врата, за да злоупотребяватъ нашитъ наследници и да стоварватъ грѣховетъ си върху нашитъ глави.

Г. г. народни прѣдставители! Голѣма грѣшка е правена въ начина на строежа на нашитъ желѣзници.

Досега ние сме се залъгвали, че като отдадемъ една желѣзница на търгъ, като се направи платното, като се поставятъ траверситъ и релситъ, като се направятъ гаритъ, въпросътъ се изчерпва. И народното прѣдставителство, като е разчитало на тѣзи кредити, които сж били изисквани само за тия нужди, за постройката на желѣзници, охолно е гласувало тия кредити, безъ да е вземало въ съображение, че колкото кредитъ трѣбва, за да се направи една желѣзница, приблизително толкова още кредитъ трѣбва, за да може да се набави нужниятъ подвиженъ материалъ, който да даде възможностъ да се използва тая желѣзница, а да не седи мъртва, и да принесе въ дѣйствителностъ тази именно полза на българския народъ, за която той е вдигалъ първоначално гласъ и е гласувалъ нужнитъ кредити за нейната направа. Ако тази политика тѣй се свѣдѣше, може-би ние нѣмаше да се гордѣмъ сега, че имаме толкова хиляди километра желѣзници — може-би щѣхме да имаме по-малко желѣзници, но ние щѣхме да имаме въ дѣйствителностъ желѣзници. Ние днесъ имаме само трасета отъ желѣзници. Нѣма нужда да ви убѣждавамъ въ това. Вие, г. г. народни прѣдставители, четете постоянно, чрѣзъ пресата, илача на българския земеделецъ, на българския търговецъ и на българския индустриалецъ. Имаме желѣзница, но тя е мъртва за него; тая желѣзница не може да се използва, не може да даде именно тия икономически облаги. Но това нѣма връжда само за българското население; това има косвено връжда и за държавното съкровище, защото върху сжщитъ тия траверси, върху сжщитъ тия релси, съ сжщата тази гара, могатъ да си служатъ и петъ трена, могатъ да си служатъ и десетъ трена, ако бихме имали възможностъ да ги пуснемъ въ движение. Значи, държавата срѣщу този капиталъ, който е вложила за постройка на желѣзници, ако имаше и нужния подвиженъ материалъ, тя щѣше да повиши рентата на вложения за нашитъ желѣзници капиталъ, може-би щѣше да я удвои, защото, споредъ статистиката, която азъ съмъ правилъ, тоя капиталъ ще даде горѣ-долу двойно по-голямъ приходъ.

Прѣдъ мене е балансетъ на държавното съкровище за 1 декемврий 1910 г. и азъ съжалявамъ, че почитениятъ министъръ на общественитъ сгради не се намира тукъ, за да ни даде нѣкои обяснения. Г. г. народни прѣдставители! Азъ имамъ подадена интерпелация по случай изплащането на прѣдприемача по Борущенската желѣзница, но тази интерпелация до денъ днешенъ не можа да дойде на дневенъ редъ, за да се освѣтлятъ нѣкои въпроси. Азъ се ползвамъ сега отъ случая, понеже ще трѣбва да вдигамъ рѣка, за да гласувамъ сума, за да се изплати на прѣдприемача за идущата година, да кажа нѣколко думи по тази работа, което не ще бъде безинтересно, както за почитаемото народно прѣдставителство, така сжщо и за голѣма частъ отъ българското общество, която се интересува отъ тия нѣща.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, говорете по законопроекта.

А. Екимовъ: Азъ говоря точно по законопроекта; не ме прѣсичайте, г. прѣдседателю.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Г. Екимовъ! Обръщамъ Ви вниманието, че не се разглежда сега интерпелация, а законопроектъ.

А. Екимовъ: Азъ ще докажа, че сумата, която е вписана тукъ е фалшива; по това ще говоря, а не за интерпелацията.

Г. г. народни прѣдставители! Направихъ справка въ Дирекцията за постройкитъ на желѣзницитъ, попитахъ почитения г. директоръ, каква сума има още да взема прѣдприятието по постройката на желѣзно-

пътната линия Търново—Тръвна—Борущица отъ държавта. Това е точно по предмета, и азъ ще сравня сумитъ съ дѣйствителността и ще видите колко съмъ правъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Екимовъ! Ако щете да Ви дамъ едно обяснение, за да не се излъжете.

А. Екимовъ: Послѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Сега, ако обичате.

А. Екимовъ: Каза ми се, че, слѣдъ като сж били направени смѣтките, най-послѣ Дирекцията на постройките на желѣзницитѣ е била принудена да направи една негативна ситуация, да направи една ситуация, относително това, какво би трѣбвало, за да се доизкара останалата недостроена още частъ отъ тази желѣзница. И почтениятъ г. директоръ ми каза, че, споредъ изчисленията на тази дирекция, трѣбватъ около два и половина милиона лева, а прѣд-присмачътъ има да взема отъ държавата до а forfait-то — защото тази линия е дадена а forfait на търгъ — около 800.000 л. Значи, има да се доизкара работа, която струва около два и половина милиона лева, а въ държавното съкровище седи още откритъ кредитъ, за да попълни сумата на а forfait-то, само 800.000 л. И, моля ви се, когато г. директорътъ ми казва това, азъ имамъ право да вѣрвамъ въ него — тукъ седи за 1910 г., че прѣдприемачътъ има да взема 1.325.809 л., но намъ ни се иска да гласуваме кредитъ още 1.100.000 л., за да се доизкара желѣзницата.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Екимовъ! . . .

А. Екимовъ: Да си изкажа мисълта.

Министъръ А. Ляпчевъ: Това, което ще Ви кажа, трѣбва сега да го чуете, защото послѣ никой не може да се връща. Вие сте имали едни числа за извѣстна дата, взети отъ Дирекцията за постройките; Вие имате за същата дата и други числа, посочени отъ Финансовото министерство; тия двѣ числа не ги намирате еднакви и отъ тамъ вадите заключение за нередовността на смѣтките и т. н. Спомнете си, че Финансовото министерство бѣлѣжи онова, което то изплаща. Дирекцията на желѣзницитѣ бѣлѣжи онѣзи платежни заповѣди, които е приготвила за изплащане. Значи, всичко това, което Дирекцията на постройките по желѣзницитѣ забѣлѣжила, че е платено, далечъ още въ държавната каса не е отишло за да бѣде платено и, слѣдователно, не е намалено още съ този платежъ. А тамъ, мога да ви увѣря, нито съ една стотинка не може да стане грѣшка. Тѣзи нѣща тѣй се провѣрватъ; особено сега, откогато касата не е въ рѣжбѣ на държавата, а въ рѣжбѣ на Народната банка, това е абсолютно невъзможно. Единственото обяснение е въ туй обстоятелство, че платежнитѣ заповѣди, издадени отъ Дирекцията на постройките на желѣзницитѣ, не сж отишли въ касата да се изплатятъ и, слѣдователно, на двѣтѣ мѣста, въ сжщия день, сумитѣ гласятъ различно. Фактътъ, че въ Дирекцията на постройките на желѣзницитѣ гласятъ по-малко и се казва, че по-малко се дължи, а въ държавната каса, че повече се дължи, показва вѣрността на моето твърдение. Ако бѣше обратното, тогава щѣше да бѣде невѣрна смѣтката. Тѣй щото тамъ грѣшка нѣма. Бждете спокоенъ.

А. Екимовъ: Г. министърътъ на финанситѣ ми даде нѣкои освѣтления отъ формална страна, отъ които азъ съмъ доволенъ, но, отъ фактическа страна на въпроса, азъ ще използвамъ случая да говоря за това: вѣрно ли е, че само тѣзи 800.000 л. има да взема прѣдприемачътъ, а за още два и половина ми-

лиона лева има да се доизкара линията, и защо правителството си е позволило да изплати повече суми за недоизкарани работи? Г. г. народни прѣдставители! Вие помните, че миналата година по тази желѣзница стана стачка, защото не се изплащаха заплатитѣ на работнитѣ, и правителството бѣ принудено да отпусне единъ кредитъ за заплащане на тѣзи работници, въпрѣки обстоятелството, че прѣд-приятieto не разполагаше съ никакъвъ кредитъ, но се намираше въ дефицитъ въ смѣтките си съ държавата. Понеже този въпросъ е отъ капитална важностъ и понеже ще трѣбва да гласуваме 1.100.000 л. за идущата година, азъ бихъ желалъ да ни освѣтли г. министърътъ, за да можемъ спокойно да дадемъ гласа си по тази работа.

Министъръ А. Ляпчевъ: Ще Ви отговоря. —

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Г. министърътъ на финанситѣ много справедливо забѣлѣжи, че прѣдприемачитѣ трѣбва да се държатъ малко по-здраво, защото често пѣти, чрѣзъ слабото държане на прѣдприемачитѣ, кредититѣ, които ние прѣдвиждаме, смѣтките, които правимъ и съ които мислимъ, че ще се изкара прѣдприятieto, съ което е ангажирана държавата, често пѣти, казвамъ, се прѣвишаватъ, не достигатъ, и въ послѣдствие това експозе ще излѣзе криво, защото прѣдвиднитѣ кредити не достигатъ и ще трѣбва да се гласуватъ нови. Ето защо азъ бихъ желалъ да попитамъ и г. министра на общественитѣ сгради — понеже ще гласуваме неговъ бюджетопроектъ тукъ — да каже, въ какво положение стоятъ тѣзи постройки — това ни интересува — да каже, въ какъвъ размѣръ сж претенциитѣ на прѣдприемачитѣ, и има ли, споредъ неговото мнѣние, справедливи претенции и до каква сума биха възлѣзли тѣ, защото това ще повлияе и върху експозето на г. министра на финанситѣ; може да се появятъ още нѣколко милиона лева, за които ние трѣбва да имаме точно освѣтление и да знаемъ, съ каква сума би могла единъ день да се отърве държавата отъ тая тежоба, докато се изкаратъ всичкитѣ тѣзи прѣдприятия.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ бихъ желалъ, даже г. министърътъ на общественитѣ сгради, като ще вдигаме рѣка да гласуваме и единъ кредитъ за свищовската желѣзница, да ни даде освѣтления по положението на прѣдприятieto и по тая желѣзница. Тѣзи въпроси, може би, не е нужно да се повдигатъ тукъ, въ Събранието, но намирамъ, че тѣ сж отъ голѣма важностъ и народното прѣдставителство трѣбва да бѣде освѣтлено по тѣхъ. Азъ знамъ, че приемателната комисиия, която е отишла да приеме окончателно тая линия, е намѣрила съ стотини хиляди левове загуби за държавата, именно, отъ тѣзи помпи, които не даватъ вода, които трѣбва да се поправятъ. Това не е по вината на държавата — тя е прѣдвидѣла всичко, отпуснала е пужнитѣ кредити, изработила е нужнитѣ планове — но това е по вина на прѣдприемачитѣ, и изглежда, че послѣднитѣ не само не се загрижватъ да поправятъ тѣзи работи, не само не се загрижватъ да изпълнятъ добросъвестно дълга си спрѣмо държавата, но товарятъ държавата съ хиляди рекламации и се замѣлчаватъ прѣдъ това, за което държавата има право да претендира.

По тѣзи въпроси азъ бихъ желалъ да се даде едно освѣтление на народното прѣдставителство.

Г. г. народни прѣдставители! Пристапвамъ къмъ законопроекта за бюджета на извънреднитѣ приходи и разходи. Права бѣше мисълта на г. министра на финанситѣ, че най-послѣ трѣбва да се тури редъ въ тая работа и че тѣзи нѣща, на които мѣстото имъ е въ общия бюджетъ на държавата, трѣбва да легнатъ тамъ, защото, когато народното прѣдставителство обсежда общия бюджетъ на държавата, обсежда

го нѣкакси съ по-голъма сериозностъ, съ по-голъмо внимание, тогава нему се изтъкватъ по-голъми данни и то може по-зрѣло да обмисли и да каже своята дума; а извънредниятъ бюджетъ иде нѣщо като паракенде и като-че-ли се мисли, че паритѣ, които се искатъ по него неспрѣмѣнно трѣбва да сѫ готови и че не остава друго, освѣнъ да дадемъ нашия вотъ. Г. министърътъ на финанситѣ, слѣдъ като изтъкна този недоимѣкъ, който тежи върху държавното съкровище, слѣдъ като виждаме въ законопроекта за окончателното сключване на бюджета на държавата за 1909 г., който ни се внесе, че сѫ ангажирани вече излишѣщитѣ, които сѫ постѣпили, прѣдлага ни се да гласуваме нѣколко кредита: за постройка на здание при видинското пристанище, за купуване плавателни сѣдове и пр. Може-би тѣзи нѣща сѫ необходими, може-би нуждата е толкова належаща, че за правилното експлоатирание на тѣзи пристанища държавата трѣбва както и да е да намѣри пари за потуване на тая нужда, но ми се струва, г. г. народни прѣдставители, че когато ние ще дойдемъ да вдигаме рѣка, за да вотираме кредита, прѣдвидѣнъ въ пунктъ 6 отъ 1.000.000 л., трѣбва да се позамислимъ. Никой не отказва нуждата отъ постройка на пристанища; добръ би било, ако България би имала възможностъ даже въ единъ моментъ да се покрие навсѣкѣхъ съ пристанища и желѣзници, но при това финансово положение, което ви се обрисова тукъ, мисля, че ние трѣбва да погледнемъ малко по-трѣзвено на въпроса и да пристѣпимъ къмъ привършването на нѣкои прѣдприятия само тогава, когато намѣримъ източници за тѣхното покриване. Азъ помня хубавата рѣчь на професора г. Данайловъ, когато се дебатираше тукъ по отговорността на бившитѣ министри, когато се критикуваше тѣхната финансова политика: той най-много осждаше издаването на държавнитѣ съкровищни бонове и политиката на единъ финансовъ министъръ, особено въ такава малка държава, който си послужи съ издаването на съкровищни бонове за покриване на разходи, за които е взелъ вота на Народното събрание, споредъ моето мнѣние — па, вървамъ, и споредъ вашето мнѣние — такава финансова политика не може да се одобри. Азъ разбирамъ, г. г. народни прѣдставители, че, може-би, не ще стане нужда да се ползува финансовиятъ министъръ отъ чл. 3 на настоящия законопроектъ, може-би, като ще става реализирането на всички тѣзи прѣдприятия съ течение на години, приходитѣ на държавния бюджетъ да сключватъ съ такива излишѣци, че да покрятъ не само този борѣ, за който ни се каза сега, но и всички тѣзи задължения; обаче, това е въпросъ. Като вземемъ прѣдъ видъ дѣйствителността, когато нѣмаме още парата, мисля, че трѣбва да се скѣпимъ малко и по никой начинъ да не дадемъ да се ангажира държавата съ извѣстни разходи, за които още нѣма излишѣци, отъ кѣдѣто да се покрятъ тѣ. Имайте прѣдъ видъ, г. г. народни прѣдставители, че направи ли се единъ пътъ задължение, въ него икономия нѣма; то най-малко ще се използва въ сумата, която гласува народното прѣдставителство; и това е въ най-благоприятенъ смисълъ, а често пакти кредитътъ не достига, и понеже то е започнато, не може да се остави на срѣдата, а ще трѣбва да се изразходватъ, може-би, двойно и тройно по-голъми суми, понеже държавата е вече нагазила — нѣма връщане назадъ. Ето защо, азъ намирамъ, че кредитътъ, който е прѣдвидѣнъ въ пунктъ 6, при сегашното положение на държавното съкровище — азъ градя своитѣ данни върху експозето на г. финансовия министъръ — трѣбва да се заличи. Когато държавата се намира въ благоприятно положение, когато се консолидираатъ добри финанситѣ ѝ, тогава да се пристѣпи да се строятъ тѣзи именно работи.

Азъ намирамъ даже за малѣкъ кредита, който се прѣдвижда въ чл. 5, за покупка на подвиженъ ма-

териалъ за българскитѣ държавни желѣзници, и бихъ ви съвѣтвалъ, г. г. народни прѣдставители, въ такъвъ случай, понеже се касае вече за необходимии нужди, за набавяне подвиженъ материалъ, съ който ние ще усилимъ приходитѣ на нашитѣ държавни желѣзници — както добръ забѣлѣжи г. министърътъ на финанситѣ — да гласуваме за този кредитъ. Ако даже нѣма източници за покриването му, ние можемъ да отидемъ да рискуваме, защото ще вдигаме рѣка съ чиста съвѣсть, понеже ще знаемъ, че това задължение на държавата, което ще направимъ, трѣбвало е да го направимъ, за да могатъ нашитѣ желѣзници да се експлоатиратъ по-правилно, съ което ще можемъ да повишимъ тѣхнитѣ приходи за държавното съкровище и ще ги направимъ годни да могатъ по-добръ да удовлетворяватъ нуждитѣ на българското население.

Съ тѣзи кратки бѣлѣжки, г. г. народни прѣдставители, азъ счетохъ за нужно да се явя тукъ, за да кажа своята дума по този бюджетпроектъ. Не можяхъ повече да се приготвя, защото, както ви казахъ, експозето се направи прѣди малко въ Народното събрание. И бихъ желалъ, щото почтениятъ г. министъръ да даде освѣтление по въпроситѣ, които зачекнахъ.

И. Хаджиевъ: Ашколеунъ, бе чоджумъ! (Смѣхъ)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Ида тукъ, на трибуната, не защото ще говоря много, ами защото прѣдполагамъ, че, може-би, ще говоря около 20 минути, а пъкъ правилникътъ трѣбва да се спазва — поне ние трѣбва да го спазваме.

Азъ ида тукъ да мотивирамъ вота на нашата група, който ще бѣде отрицателенъ спрѣмо този бюджетъ. Ние ще гласуваме противъ този извънреденъ бюджетъ, по нѣколко съображения, и прѣди всичко, по едни формални съображения. Споредъ както ние тълкуваме нашата конституция въ нейнитѣ разпорѣждания за бюджета и за заемитѣ, ние разбираме — и бихъ желалъ, както казахъ и завчера, това разбиране по-ясно, по-изрично да се упомене и въ конституцията — ние, казвамъ, разбираме, че нашиятъ бюджетъ трѣбва да бѣде единъ-единичъкъ, той трѣбва да бѣде редовенъ бюджетъ. Наистина, прѣзъ течението на годината, когато Народното събрание не засѣдава, може да се появятъ нѣкои маловажни нужди за удовлетворение — нѣщо, което прѣдвижда и чл. 126 отъ конституцията — които могатъ да бѣдатъ удовлетворени въ размѣръ до 1.000.000 л., съвокупно взето; може да се появи нѣкоя по-голъма нужда, за което същата конституция, въ сегашния си текстъ, дава право на министерството да сключва заемъ до 3.000.000 л. Азъ разбирамъ, че учрѣдителниятъ законодатель само въ тоя размѣръ е прѣдполагалъ извънредни разходи, и ако биха се появили даже въ по-голъмъ размѣръ други разходи, то, вѣроятно, това сѫ разходи, които съвсѣмъ не сѫ били извѣстни на правителството при гласуването на редовния бюджетъ и на които разходи — както гласи и сегашниятъ нашъ ужъ законъ за отчетността по бюджета — трѣбва да бѣдатъ съпоставени и съотвѣтнитѣ на тѣхъ сигурни приходи въ видъ на заемъ, било въ видъ на други сигурни източници.

Азъ си задавамъ слѣдниятъ въпросъ: правителството, финансовиятъ министъръ, министърътъ на общественитѣ сгради, които ни внасятъ днесъ за разглеждане този извънреденъ бюджетъ, имаха ли извѣстие прѣзъ м. декемврий тая година за приходитѣ, които ни посочватъ въ него; имаха ли извѣстие тѣ за разходитѣ, които ни сочатъ въ него, и отго-

варямъ утвърдително — че тѣмъ бѣше добръ извѣстна и приходната, и разходната частъ на този бюджетъ. Слѣдователно, това не сж единъ нужди, случайно изпъкнали прѣзъ годината, които да налагатъ съставянето на единъ извънреденъ бюджетъ, а това сж единъ нужди добръ извѣстни, въ момента, когато се е гласувалъ редовниятъ бюджетъ. Ето защо, ние смѣтаме, че държавата, подобно на единъ добъръ домакинъ, тогазъ, когато се гласува редовниятъ бюджетъ, би трѣбвало да впише въ този редовенъ бюджетъ — разбира се, като впише на съответната страна и надлежнитъ приходи за това — всичкитъ свои извѣстни разходи, всичкитъ извѣстни ней нужди за разходи. Наистина у насъ е заведена такава практика, и не отъ това министерство, а отъ други министерства, но, на всѣки случай, това е една практика, която внася не по-голямъ редъ въ държавнитъ финанси, ами по-големо безредие. Ето защо, ние се обявяваме противъ тази практика на извънредни бюджети, които, както сме ги подкарвали, не сж нищо друго, освѣнъ редовенъ бюджетъ № 2. И защо се прави това? Защото нѣкаква висока финансова наука ли го изисква? Не, а за да се залъже населението, че общата цифра на редовния бюджетъ не е тѣй голѣма, каквато тя е въ сжщностъ. Това е всичката смѣтка. Г. Ляпчевъ съ своя езикъ би казалъ, както казва въ други случаи, една айнаджийска смѣтка.

Това е едното съображение, казвамъ, отъ формална страна, което ни кара да се въздържаеме и да не дадемъ поне своето съгласие при вотирането на този извънреденъ бюджетъ. Ние изказваме пожелание — и мислимъ, че ще бжде по-добръ за страната, ще бжде и по-прѣгледно за всѣкиго — щото за въ бжде, било това правителство, или друго, което би го наслѣдило, когато ще съставя редовния бюджетъ, да вписва въ него този родъ разходи и всички тѣмъ подобни, които сж извѣстни прѣзъ днитъ, прѣзъ мѣсецитъ, когато се реди и гласува редовниятъ бюджетъ, като вписва сжщо и съответнитъ приходи. Не станало това тѣй, както ние го разбираме, че трѣбва да стане — т. е. не сж гласувани при редовния бюджетъ извѣстни приходи и разходи — но понеже тукъ се касае за желѣзниците, не ще съмнѣние, сжществото на работата налага поне сега да стане това гласуване.

Обаче, не само по показанитъ по-рано формални съображения ние бихме могли да се въздържаеме, но ние бихме били съвършено въ правото си да не гласуваме за тоя извънреденъ бюджетъ още и по други причини: че въ нѣкои свои пера, той се явява недостатъчно ясенъ, и, споредъ мене, изявленията, които г. министърътъ направилъ, ако въ извѣстнo отношение докараха яснота, въ друго отношение докараха тъмнота, придружена съ нѣщо гърмотевично, да кажа. Вие, които не гласувахте въ редовния бюджетъ разходитъ за постройката на почнатитъ желѣзници, възлизащи на около 14 милиона лева, ще трѣбва да ги гласувате сега, защото тази постройка не може да се спре, тя не може да остане безъ бюджетъ, но вие, и ние съ васъ, мислимъ, че сме въ пълно право да поискаме прѣдварително нѣкои обяснения отъ г. министра по чл. 2 отъ настоящия законъ, въ който се казва: „Разходитъ по този извънреденъ бюджетъ да се покрятъ: отъ остатъка отъ произведението на заема отъ 1909 г. — 16.934.577-22 л.; отъ произведението на заема отъ 1911 г., за построяване желѣзнопътната линия Радомиръ—Дунища — 2½ милиона лева; всичко отъ заемитъ — 19.434.577-22 л.; за уравнение недостигъ — 5.554.797-78 л.“, които ще се покрятъ — по-нататъкъ гласи чл. 3 — чрѣзъ съкровищнитъ бонове, ако и наличността на държавното съкровище недостигне. Както ви е извѣстно, г. г. народни прѣдставители, неотколѣ, прѣзъ течението на тази сесия, се гласува единъ заемъ, мисля, въ кръгла цифра около петъ милиона и нѣколко лева,

за постройка на линията Радомиръ—Дунища. Тукъ е прѣдвидѣно да се разходватъ 2½ милиона лева отъ тоя заемъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Само за нея линия.

Д. Драгиевъ: Къдѣ остава другата частъ, г. министре?

Министъръ А. Ляпчевъ: Тя си е отдѣлно.

Д. Драгиевъ: Бихъ желалъ да зная, за какво е отдѣлена.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тя съставя държавна наличностъ, ако желаете да знаете, заедно съ всичкото. Но, помнете ми думата, щомъ искате да бждете освѣтлени върху въпроса за съкровищнитъ бонове по чл. 2, понеже говорите за това . . .

Д. Драгиевъ: Изслушайте ме и послѣ обяснете, г. министре.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣзи 5½ милиона ще се изразходватъ специално за онази линия, и прѣдвидѣната тукъ сума едва-ли ще се изразходва прѣзъ тази година.

Д. Драгиевъ: Ще обясните послѣ, г. министре.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля, на-ли Вие ме питаете?

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Повтарямъ, сключихме заемъ ужъ прѣдначаченъ за постройка на линията Радомиръ—Дунища, на около петъ милиона лева, и мисля, че толкова се прѣдполага да костува нейния строежъ. Тукъ сж прѣдвидѣни 2½ милиона лева отъ произведението на този заемъ. Когато г. министърътъ ще стане да говори слѣдъ мене — азъ ще го моля да си вземе още отсега бѣлѣжка и ще кажа за къдѣ остава остатъкътъ отъ този заемъ. Ако той ще се смѣта като наличностъ на държавното съкровище, а пъкъ тукъ, чрѣзъ този законъ, се дава право да се изразходва тази наличностъ, тогава какво ще стане? Ще излѣзе работата така, че 2½ милиона лева ще се дадатъ за постройка на линията Радомиръ—Дунища, а остатъкътъ отъ заема ще се разлѣе въ други посоки, и тази линия нѣма да бжде довършена съ този заемъ, а ние ужъ го сключихме нарочно зарадъ нея. Азъ бихъ желалъ туй, което се приказва единъ пътъ, да се не забравя, когато му дойде редътъ другъ пътъ. Сключениятъ заемъ за постройката на една линия, нека бжде осигуренъ за нея, а не да сключваме единъ заемъ за една линия — повтарямъ да кажа и сега пъкъ да го правимъ на двѣ части, да прѣдвиждаме половината му за постройката на тая линия, а другата да я смѣтнемъ за наличностъ, и тя пъкъ да трѣгне къмъ ломското пристанище, татъкъ къдѣ Дунава, и за другата година да кажемъ: не ни достигнаха пари — хайде пакъ заемъ. Това е едното обяснение, което искамъ отъ г. министра на финанситъ, и това е една втора причина, която ни кара да не вдигнемъ ръка за такъвъ единъ извънреденъ бюджетъ.

А. Стамболийски: Неискренъ.

Д. Драгиевъ: Въ буква а отъ чл. 2 се казва: „Отъ остатъка отъ произведението на заема отъ 1909 г. — 16.934.577-22 л.“ Ще си спомните, г. г. народни прѣдставители, че прѣди двѣ години, когато прѣдшественникътъ на г. Ляпчева, несъмнѣно, добъръ демократъ като него и като васъ отъ болшинството бѣше внесълъ единъ такъвъ извънреденъ бюджетъ, въ него

накъ се говореше за производението от заемъ. Ама тогазъ се говореше за остатъкътъ отъ производението на заема отъ 1907 г. за заема, останалъ отъ стамболишкото управление. Тукъ се говори пъкъ сега за „остатъка отъ производението на заема отъ 1909 г.“. Вие ще си спомняте, каква връзка ние вдигнахме тукъ, когато прокарахте заема отъ 100 милиона лева, като се казваше, че този заемъ се сключва, за да се консолидиратъ държавните финанси и да се довършатъ почнатите желѣзници. Не дава ли, каже, пари за желѣзниците, ти не си културенъ човѣкъ, ти не си патриотъ, слѣдователно, трѣбва да вдигнешъ ръка за заема. Вдигна, тогава, ръка болшинството съ надежда, че ще се консолидиратъ държавните финанси, че вече летящи, хвърчащи дългове нѣма да има и ще се изкаратъ желѣзниците; защото производението на заема отъ 1907 г. не достига, казваше г. Саллабашевъ. Ние искаме да вмѣкнемъ нѣкои положени, които да овѣржатъ тази работа, именно така, както ни се казваше тогава, че този заемъ отъ 1909 г. ще достигне най-послѣдъ за постройката на прѣдпристѣ желѣзници. Чухте тогава срѣдната на г. г. министритъ, срѣдния, отправенъ не само къмъ насъ, но и къмъ г. Данаилова, който се бѣше присѣдинилъ макаръ за късичко време, къмъ насъ и искаше такова едно обвързване да стане. Като си спомнямъ тѣзи работи, като имамъ още прѣдъ видъ, че и въ буква б се говори за производението на заема отъ 1911 г. — 2½ милиона лева — значи, половината отъ производението, а пъкъ другата половина г. Ляпчевъ ни казва, че остава държавна наличностъ — и като се прѣдвизда тукъ, отъ производението на заема отъ 1911 г. 16.934.577-22 л., азъ желая г. министрътъ да ни каже: това ли е всичкото производство отъ него заемъ, то ли е останало още за желѣзници; освѣнъ него друго нѣма ли, или има още нѣкакво друго производство, което да съставлява друга наличностъ на нашето държавно съкровище. Ами наличността на нашето държавно съкровище за текущи разходи, на-ли ужъ я търсимъ отъ редовните приходи и отъ редовния бюджетъ? Тѣй щото, тѣзи пояснения желая да ги зная, желая да ги чуя.

Но още едно трето пояснение искамъ. Говори се за производението на заема отъ 1911 г., за производението на заема отъ 1909 г. — полупроизведения могатъ да се кажатъ тѣ — а какво стана съ производенията на заема отъ 1907 г., за който ни говори г. Саллабашевъ прѣзъ 1909 г. въ тази камара? Г. министре! Азъ ще желая да зная тѣзи заеми отъ 1907 и 1909 г., произвеждатъ ли се още, свършиха ли се, какво стана, на всѣки случай, да бждемъ начисто. Въ прѣдставения ни законъ за сключване на бюджета за 1909 г. азъ намирамъ слѣдното нѣщо, че прѣзъ 1910 г. мѣсець ноемврий, сж постигнали отъ производението на заема отъ 1909 г. 7.300.000 л., кръгла цифра или всяко — 8.800.000 л., значи, и като сж постигнали отъ производението на заема за 1909 г., тукъ се очаква още производство 16.934.577-22, близо 17 милиона, отъ заема за 1909 г. Прочее, азъ желая да се дадатъ на мене, разбира се, и на камарата, обяснения върху тия въпроси, именно: отъ производенията на заема отъ 1907 г. има ли още нѣщо да чакаме; отъ производенията на заема отъ 1909 г., прѣдвидѣни тукъ 16 милиона, има ли нѣщо да остава, или се свършиха вече и тѣ, защото съ тѣхъ пѣхмъ да дотрояваме желѣзниците; и нека повторя: какво става съ половината производство на заема, който вчера се гласува, на заема отъ 1911 г. за Радомиръ — Дупнишката линия? Нека пакъ повторя, не, ами потрѣта тия работи, защото тѣ трѣбва не да се повтарятъ и потрѣтватъ, а изглежда, че трѣбва да се подесеторватъ. Поради тази неяснота, очевидно е, че ние не можемъ да вдигнемъ ръка за подобенъ единъ законъ, за подобенъ единъ бюджетъ,

Ала има и друго едно съображение, което така сжщо ни кара да не гласуваме тоя законъ, и то е, че като се прѣдвизда единъ разходъ отъ 19 милиона лева и като остава единъ недостигъ отъ 5½ милиона, отива да се покрива по единъ начинъ, който ние не желаемъ. Впрочемъ, тукъ се явяватъ двѣ други причини, които ни каратъ да не гласуваме. Едната е, че ни се внася единъ бюджетъ, въ който дефицитътъ, недоимъкътъ е твърдѣ осезателенъ — 19 милиона приходъ, а пъкъ искате да гласуваме 24 милиона разходъ, единъ бюджетъ съ единъ много голѣмъ недоимъкъ. Азъ си рекохъ да видя колко струватъ желѣзниците, защото не можемъ да спремъ почнатите желѣзници. Намирамъ, че г. министрътъ е прѣдвидѣлъ на стр. 8, за постройка на желѣзниците, 14 милиона лева. Понеже тѣзи произведения на заемите сж 19.434.577-22 л., азъ мисля, че другите пера, които съставляватъ разходитъ до 19½ милиона пакъ биха могли да се съкратятъ, да потърпятъ, за да не гласуваме единъ бюджетъ съ единъ такъвъ голѣмъ недоимъкъ. Това е другото ми съображение да не гласуваме за този бюджетопроектъ. Но ще ми кажете. „Вие искате тия нѣща да търпятъ, но ето че не търпятъ“. Добръ, защо тѣзи нѣща толкова належащи, толкова извѣстни на васъ, не ги вложихте въ редовния бюджетъ, та тамъ да си направимъ смѣтката: ако всички тѣзи нѣща, наистина, не търпятъ, да видимъ въ редовния бюджетъ, да-ли нѣмаше нѣкои пера, които да търпятъ съкращение, за да можемъ, чрезъ икономията, която бихме направили тамъ, да покрѣпимъ нѣкои належащи и бързи разходи тукъ. Нѣмахъ време, г. г. народни прѣдставители, да направя надлежната справка въ законитъ, да-ли ломското и видинското пристанища сж надлежно проучени и да-ли тѣхната постройка е опрѣдѣлена чрезъ надлеженъ законъ. Г. министрътъ на финанситъ, когато стане да направи своите възражения, да даде пужното освѣтление по въпроситъ, що повдига народното прѣдставителство, ще има грижата да даде обяснения и по този въпросъ. И азъ намирамъ, че ако досега ломското и видинското пристанища сж търпѣли, то нека, редомъ съ други нѣкои нужди, да потърпятъ поне дотогазъ, докѣтъ нѣ привършимъ слѣдъ година-двѣ тия започнати линии, да имаме повече развити рѣшетъ си откъмъ финансови срѣдства и откъмъ технически персоналъ, за да можемъ, на по-свободно време и повече приготвени, да почнемъ тогава тази работа. Ние сме противъ такава една строителна политика, както сме се изказвали и другъ пътъ: едно за главата, друго за краката, че да се протака съ десетки години, харчатъ се срѣдства съ мѣсто и безмѣсто и полза не се вижда. Това е друго едно съображение да не гласувамъ за този законъ.

Но има едно послѣдно съображение — или по-добръ да кажа, прѣдпослѣдно, защото има и друго едно — то е, че тукъ сж нѣколко закони. Г. Ляпчевъ, както своя прѣдшественикъ, иска да бие съ единъ куршумъ много зайци; той е добръ ловець, и ако, както бѣ казалъ г. Молловъ, ние съ топове не можемъ врабче да убиемъ, неговитъ колеги, финансовитъ министри, да ги поживи Богъ, сж такива ловци, че тѣ съ единъ куршумъ не единъ зайкъ, а княжески лѣвовъ сполучаватъ да убиятъ, особено, когато има кой да имъ ги докарва, както казватъ, че князътъ си правитъ ловътъ. Въ този бюджетопроектъ ужъ се разрѣшаватъ на министра да сключва заеми, когато не му достига наличността. Онази наличностъ, която произхожда въ ковчежничеството отъ текущите приходи, ужъ я наредихме за редовните разходи, сега пъкъ чрезъ този законъ ще дадемъ право на г. министра, тая наличностъ, която ужъ ще бжде за редовните разходи, да я опрѣдѣли за извънредните разходи; онуй, когото редихме прѣзъ декемврий, днесъ ще вземемъ да го поразредимъ въ нѣкои части, утрѣ пъкъ ще го прѣгласимъ въ други части. Да-

ваме право, казвамъ, на г. министра на финанситъ да разполага съ наличността отъ редовнитъ постъпления за извънредни пужди, да я насочи въ друга посока. Нѣщо повече, даваме му право да издава съкровищни бонове, които не сж нищо друго, освѣтъ вѣтрѣшенъ заемъ, и размѣрътъ му не е опрѣдѣленъ. И понеже недостигътъ е около 5 милиона лева, трѣбва да бждемъ сигурни, че, като даваме право на г. министра на финанситъ да издава съкровищни бонове, заедно съ това ние му даваме правото да сключи единъ вѣтрѣшенъ заемъ за около 5—6 милиона лева, . . .

И. Хаджиевъ: Да сѣче книжни пари.

Д. Драгиевъ: . . . както каза г. Хаджиевъ, да сѣче книжни пари, защото слѣдъ 22 септември старитъ хора помислиха, че демократитъ дотолкова успѣха, щото спечелихме правото да сѣчемъ пари. Да видимъ сега какъ ще ги сѣчемъ. (Смѣхъ въ земледѣлската група) Напитъ пари май книжни пари ще излѣзатъ.

Г. г. народни прѣдставители! Призовавамъ вашата добра паметъ да си спомните думитъ на г. Саллабашева прѣзъ 1909 г., когато той бѣше внесълъ тукъ пакъ единъ такъвъ извънреденъ бюджетъ. Когато ние му отправихме нѣкоя такива питаия, каквито сега отправяме къмъ г. Ляпчева, когато пакъ приказвахме за съкровищнитъ бонове, той какво каза? Той каза, че съкровищнитъ бонове не сж хубава работа; той призна, че съкровищенъ бонъ значи вѣтрѣшенъ заемъ. Азъ ще призова неговитъ думи за свидѣтелство на туй, което сега казвамъ, и мисля, че г. Ляпчевъ не ще отиде да ме опровергава, поне отъ желанието да не опровергае своя прѣдшественникъ, по-опитенъ финансистъ отъ него, по-старъ и чиято слава той още не е надминалъ.

И. Хаджиевъ: То е въпросъ, да-ли е по-опитенъ; той май на еки-еки карае.

Д. Драгиевъ: На стр. 3.033 отъ стенографскитъ дневници на това Народно събрание, първа редовна сесия, 28 януарий 1909 г. — значи, врѣмето е било пакъ това — ето какво е казалъ г. Саллабашевъ по въпроса за съкровищнитъ бонове: (Чете) „Признавамъ ви се, косата ми настрѣхва, когато чуя думата съкровищни бонове“. Азъ не виждамъ косата на г. Ляпчева да настрѣхва, защото той се смѣе.

И. Хаджиевъ: Изглежда, че той е по-опитенъ отъ прѣдшественника си.

Д. Драгиевъ: (Чете) „Ако нѣма неизбежна нужда отъ тѣхъ, бждете увѣрени, правителството нѣма никога да прибѣгне къмъ това срѣдство. Па, ако щете, бюджетарната комисиия може да го промѣни . . .“ Вижте дѣдо Иванчо — извинете за този изразъ, той е изразъ на г. Хаджиева, азъ го оттеглямъ — г. Саллабашевъ, бившъ демократически министъръ, днешенъ дипломатически агентъ въ Виена, при кое условие отстъпва отъ съкровищнитъ бонове: (Чете) „Па, ако щете, бюджетарната комисиия може да го промѣни; вмѣсто съкровищни бонове, да туримъ „врѣмененъ заемъ“ отъ Българската народна банка“. Виждате, че това не е нищо друго, освѣтъ признаване, че съкровищенъ бонъ, ще каже вѣтрѣшенъ заемъ.

А. Стамболийски: Вмѣсто вѣстовой — ординарецъ.

Д. Драгиевъ: (Чете) „И тогава текстътъ ще бжде тъй редактиранъ: първо, отъ остатъкъ отъ заема“ — то бѣше отъ заема отъ 1907 г., както сега отъ 1909 и 1911 г. — „второ, отъ свободната наличност на съкровището“ — и сега се говори за свободна наличност на съкровището — „и трето, ако не стигнатъ

тѣзи ресурси, отъ врѣмененъ заемъ отъ банката. И послѣ, когато се сключи консолидиранъ държавенъ заемъ — така казва дѣдо Иванчо Саллабашевъ — „отъ произведението му ще се възстановятъ сумитъ на държавното съкровище, защото, както казахъ, тѣ сж прѣдопрѣдѣлени за други работи и ще се възвратятъ дължимитъ суми на Българската народна банка“. Г. Саллабашевъ, тогава, прѣзъ 1909 г., не само призна, че съкровищенъ бонъ значи вѣтрѣшенъ държавенъ заемъ, ами той призна, че ще има сключване на единъ консолидиранъ заемъ, нѣщо, което азъ и тогава се опитахъ да прѣдпрека, и сега мога да се похваля, че наистина съмъ прѣдпрекълъ, защото съмъ казалъ: (Чете) „съ днешния вотъ“ — съ тогавашния вотъ — „ние се произнасяме и за бждещъ заемъ, или, съ други думи, г. министърътъ на финанситъ успѣва съ този куршумъ да убие два зайка: отъ една страна, камарата да гласува извънредния разходенъ бюджетъ по постройкитъ и, отъ друга страна, да гласува по начало нуждата отъ единъ бждещъ консолидиранъ заемъ“.

Г. г. народни прѣдставители! Вие отъ болшинството, които ще вдигнете ржката, ще гласувате единъ бюджетопроектъ, който не само се явява ненаврѣмененъ, който не само има тъмни страни, които се нуждаятъ отъ сериозно обяснение, който има не само единъ дефицитъ отъ 5 милиона лева, който не само дава право на г. министра на финанситъ да насочи държавната наличност — прѣдпазначена чрѣзъ редовния бюджетъ за редовни разходи за други цѣли, ами вие ще развържете рацѣтъ на г. министра въ двѣ нови посоки. Първо, чрѣзъ съкровищнитъ бонове да сключи единъ вѣтрѣшенъ заемъ, размѣрътъ на който, споредъ този законъ, нѣма да бжде по-малкъ отъ 5½ милиона. А този заемъ ще бжде кой, третиятъ ли или четвъртиятъ, г. министре, прѣзъ Вашето управление? Азъ мисля, че ще бжде третиятъ; ако е четвъртиятъ, поправете ме.

И. Хаджиевъ: Четвъртиятъ.

Д. Драгиевъ: И второ, не само това, но онѣзи, които ще вдигнатъ ржката, даватъ право на г. министра на финанситъ, на този или на неговия замѣстникъ, въ недалечно бждеще да занимае народното прѣдставителство съ единъ новъ консолидиранъ заемъ. Ако такъвъ единъ заемъ е послѣдвалъ слѣдъ извънредния бюджетъ на бившия финансовъ министъръ г. Саллабашевъ, азъ не се съмнявамъ, че гласуването на този бюджетопроектъ е лапване вдигната отъ народното прѣдставителство, както съмъ казалъ и тогава, за единъ новъ консолидиранъ заемъ. Този консолидиранъ заемъ може да бжде облѣченъ въ една нова мантия, за да бжде по-привлѣкателенъ — въ мантията на конверсията. И тѣзи изявления, които направя прѣди малко днешниятъ г. министъръ на финанситъ, че той не е противенъ на една конверсия, и тѣзи слухове, които се пущатъ въ печата за нѣкакви английски банки, и онѣзи слухове, които се пущатъ така сжщо въ печата, че г. Саллабашевъ е отишълъ въ Виена да упражнява не нѣкаква политическа дипломация, ами финансова дипломация, както и напослѣдъкъ този слухъ, който се носи изъ между народното прѣдставителство, че се готвѣло сключването на единъ новъ заемъ отъ 30.000.000 л., за благовидната цѣль, постройка на народни училища, всички тия слухове не значатъ нищо друго, освѣтъ едно: подготвяне почвата за сключване на единъ новъ заемъ подъ булото на конверсия, за да спестимъ — г. министърътъ на финанситъ казва — онзи единъ милионъ лихви, който даваме сега. Наистина, едно пестене, но не е онуй пестене, въ името на което дойдохте, не е онуй пестене, което хората очакваха отъ васъ. Да пестите, като сключвате заеми, това не е пестене. По-друга пестеливостъ сж очаквали хората отъ васъ, а не тази, като сключвашъ

заемъ да бждешъ постеливъ и да доказвашъ своята независимостъ.

По всички тѣзи съображения и като не желаемъ да станемъ съучастници съ васъ въ гласуването на този извънреденъ разходъ и въ гласуването частъ отъ бждещъ новъ заемъ, ние ще вдигнемъ рѣка противъ законопроекта.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министрътъ на финанситѣ.

Министръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Вземамъ думата, макаръ да не сж се изказали всички, които има да говорятъ, защото повечкото въпроси, които биха могли да изникнатъ въ свързка съ бюджетопроекта, за мене като-че-ли ги повдигнаха господата, които говориха, та ще се спра да кажа нѣколко думи.

Прави ми впечатлѣние, че колкото вратата е отворена, толкозъ напорътъ, за да се отвори, е по-голямъ. Отъ това, което говори г. Драгиевъ, съвсѣмъ нѣмаше нужда, при моитѣ изявления, че нашата държава, за да доизкара тия постройки, които има, за да отговори на всички тѣзи ангажменти, които е поела въ продължение на 4—5 години, ще ѝ трѣбватъ 56 милиона лева. Азъ ви го казахъ. Естествено, че въпросътъ, който може да се повдигне, е: трѣбва ли да спремъ, да не доизкараме това, което е започнато? Не. Трѣбва ли да не купуваме локомотиви? Не. Трѣбва ли да оставимъ желѣзниците безъ вагони? Не. Трѣбва ли да не продължаваме постройките? Не. Но, тогава, защо не ги вписахте въ обыкновенния бюджетъ? Казахъ ви: защото не може наеднѣжъ да се впишатъ такива грамадни суми въ единъ обыкновенъ бюджетъ. Както е днесъ сложенъ въпросътъ, съ тѣзи грамадни постройки, близо 500 км. желѣзници въ строежъ, съ завземане източнитѣ желѣзници и съ откриване на нѣколко други 240 км. желѣзници, съ прѣдстоящото откриване на 500 близо 1.000 км. желѣзници, подвижниятъ материалъ не се набавя отъ единъ текущъ бюджетъ — за това се искатъ грамадни милиони. Не е възможно, нѣма кой да го вземе на гърба си. Азъ бихъ помѣстилъ тѣзи извънредни разходи въ текущия, въ редовния бюджетъ, но трѣбваше да имъ намѣря приходитѣ. Тукъ ви казвамъ, че приходитѣ сж открити за година-две и харчимъ отъ срѣдствата, които имаме, но за третата година, ако не намѣримъ срѣдства, нѣма откъдъ да харчимъ, а въ обыкновенния бюджетъ нѣма да кажа, че нѣма да стигнатъ срѣдствата, не; тогава ще се разбѣрка всичката смѣтка. Ако бихъ се рѣшилъ да влѣзатъ тѣзи разходи въ обыкновенния бюджетъ, азъ щѣхъ да бжда дълженъ да не търся съкровищни бонове — и ще видите какъ трѣбва да се разбира — а трѣбваше да уравновѣся бюджета. Това е мой дългъ, а това е невъзможно да се направи, казахъ ви го и завчера. Укоръ ли, похвала ли заслужавамъ, това ще се покаже отъ туй, къмъ което вървимъ: къмъ по-добро или къмъ по-лошо. Отъ три години насамъ ние вървимъ къмъ по-добро въ всѣко отношение съ нашия редовенъ бюджетъ, и въ случая съ извънреднитѣ бюджети, тѣ не сж ония, които бѣха прѣди три години. Тѣ сж съвсѣмъ други. Перата, които се прѣдвиждатъ въ тѣхъ, сж отъ съвсѣмъ друго естество. Каза се: „Ама релси ще купувате“. Да, но азъ, когато купихъ източнитѣ желѣзници, казахъ ви, че по смѣтка около три милиона лева е смѣтката цѣната, защото има да се смѣняватъ стари релси съ нови. И естествено, туй не може да легне въ единъ бюджетъ, въ едно прѣдприятие, което ще дава на държавата милиони. Туй че, казвамъ, въобще приказването, което бѣше тукъ, ни най-малко не ме засѣа, затуй, защото азъ ви заявихъ, че за доизкарването на тѣзи прѣдприятия искатъ се въ продължение на толкова години такива суми и бѣхъ положителенъ, когато ви прибахъхъ, че тази сума, и по-голяма отъ нея, до 70 милиона лева,

може да се намѣри, безъ да се увеличи нито съ една стотинка тежкостта на държавния бюджетъ. Толкова за обвинението.

Сега ще се спра на нѣколко обяснения, защото виждамъ, че г. Драгиевъ иска да се учи, и това не е лошо. Той се залови за г. Саллабашева. Г. Драгиевъ е старъ даскалъ и е доконалъ, какво нѣщо е съкровищни бонове; слѣдователно, казва, като не щете съкровищни бонове, което е вътрѣшенъ заемъ, идете въ Народната банка да сключите заемъ. И туй приемамъ.

Г. г. народни прѣдставители! Съкровищниятъ бонъ не е заемъ. Съкровищниятъ бонъ въ една добръ уредена страна е слѣдното нѣщо. Финансовитѣ постъпления въ държавното съкровище дори при изпълнението на единъ бюджетъ, не сж равномѣрни за всѣки мѣсець. Има мѣсеци, прѣзъ които приходитѣ сж по-големи, има мѣсеци особено прѣзъ които приходитѣ сж много малки и се явява слѣдното положение. Финансовото министерство, като разполага съ единъ бюджетъ, до който може да бжде увѣрено дори, че въ края на крайщата той ще се сключи съ излишъкъ, може прѣзъ мѣсець юний, юлий, августъ, даже септемврий, да не може да посрѣщне своитѣ разходи. И тогава какво прави? Издава съкровищни бонове за 2, 3, 5 мѣсеца, не повече отъ 6 мѣсеца, ако не се лѣжа...

И. Хаджиевъ: Покойниятъ Каравеловъ не е мислѣлъ като Васъ.

Министръ А. Ляпчевъ: Г. Хаджиевъ! Не помня какво е мислѣлъ той, но по този случай и покойниятъ Каравеловъ е ималъ възможността да се разправи дори по въпроса за запечатването отъ руското правителство на четири милиона сребърни монети, защото въпросътъ бѣше сжщиятъ. Недостигътъ на държавата бѣше прѣзъ бюджетното упражнение и той взе пари въ заемъ за прѣзъ сжщото упражнение, за което упражнение кредити му сж били разрѣшени. И азъ си позволявамъ не, а дългъ изпълнявамъ, че вписвамъ това за всѣка евентуалностъ, за всѣка случайностъ, за да бжда редовенъ и изправенъ, ако държавната наличностъ не допусне да се покриятъ тѣзи разходи, за които ви казахъ, че единъ день ще се покриятъ съ дългогодишни заеми. Азъ не крия това и тамъ заслужавамъ похвала, че ви казвамъ истината. Министрътъ на финанситѣ, вмѣсто да отиде да прави заеми отъ Народната банка, които вие нѣма да знаете, той улеснява Народната банка, като ѝ издаде съкровищни бонове, които тя ще бжде въ положение по-лесно да пласира, по-лесно да продаде въ странство, и когато дойде срокътъ, да се изплатятъ. Съкровищниятъ бонъ, като съкровищенъ бонъ, не е вътрѣшенъ заемъ. Той е едно улеснение на съкровището прѣзъ бюджетното упражнение. Това е то съкровищенъ бонъ. Но както съкровищниятъ бонъ, както вземането пари отъ наличността дори, както изияждането на спестенитѣ пари за една или друга цѣлъ, както отиването при Народната банка, както въ добавъкъ и онова, което ви разказахъ, че можете да ангажирате повече суми, дори ако щете, за канцеларски разходи, всичко това може да създаде утайка за дълготрайни заеми.

И. Хаджиевъ: Въ колко врѣме ще се изплатятъ?

Министръ А. Ляпчевъ: Моля. — Всичко това може да създаде утайка, уреденето на която може да стане само съ дългосроченъ заемъ. Обаче съкровищниятъ бонъ, като съкровищенъ бонъ, още не е вътрѣшенъ заемъ. Той е заемъ за бюджетното упражнение. Зависн отъ рѣцѣтъ, които владѣятъ орѣжието, да-ли тѣ ще ограничатъ дотамъ, додѣто трѣбва, или нѣма да се ограничатъ.

И. Хаджиевъ: Ей туй е опасното.

Министър А. Ляпчевъ: Тукъ никакви ученически бълбъжки нѣма да помогнатъ на финансовия министъръ; тукъ ще помогне неговата съобразителностъ, неговото прѣдвиджание и неговата твърдостъ. Всички тѣзи качества се констатираха у единъ човѣкъ по дѣлата, които върши. Когато ще ги видите, тогава ще съдите. Досега по нашитѣ дѣла — понеже за тѣхъ се говори, а не се говори по бюджетопроекта, а за платформата...

И. Хаджиевъ: За насъ ли се отнасятъ „ученически бълбъжки“?

Министър А. Ляпчевъ: Който мисли, че се отнасятъ за него, да ги прибере за себе си.

Сега, говори се: „Народътъ очакваше отъ васъ друго нѣщо, а не да правите заеми“.

Г. г. народни прѣдставители! Народътъ е въ правото си да очаква отъ насъ едно: ние да не създаваме за нашитѣ текущи нужди основания да се сключватъ заеми, нито да сключваме заеми за нашитѣ текущи нужди. Въ това отношение никой не може да ни укори, защото всички текущи нужди на държавата ние сме ги покривали и ги покриваме съ обыкновенитѣ приходи. Не желаемъ да правимъ мили очи никому — знаете това много добръ — нито сме излѣзли прѣдъ васъ да хвърлимъ такава една теория, която тукъ отъ никого отъ васъ не се осажда. Какво казватъ? Че сме оставили дефицити. Ами то значи, че не сме взели пари отъ народа, когато се касае въпросътъ за приходния бюджетъ — тъй се говорѣше отъ срѣшната страна. То, разбира се, не се касае за г. Драгиева. То не значи, дали ще остане дефицитъ на другата година. Но и това не се осажда, защото ние сме, които, тъй или иначе, сключваме бюджетитѣ си съ едни реални излишѣци, ние сме които употребяваме тѣзи излишѣци за цѣли, каквито ние сами земледѣлцитѣ прѣсѣдватъ, за пъща, които дѣйствително трѣбва да се удовлетвори, ние сме които не започнахме постройки, безъ да имаме срѣдства, а има започнати постройки прѣдъ насъ, безъ да има срѣдства. „А-а-а“ — казва се — „напи сключихме 1, 2, 3 заема?“ Не, за наши цѣли ние сме сключили само единъ заемъ: това е заемътъ, който вотирахте прѣди нѣколко дена за постройката на линията Радомиръ—Дупница. По ваше рѣшение е прѣдвидѣно да се построи тая линия възъ основа на единъ старъ законъ, трѣбваше да се намѣрятъ срѣдства, намѣрихме ги и съ тѣхъ се гарантира построяването на тая линия. Какъ ще стане това нѣщо? Азъ ще ви обясня. Оттамъ-нататъкъ ние другъ заемъ не сме сключвали за наша инициатива, защото заемътъ отъ 1909 г. дойде да покрие едни ангажменти, които не сж допокрити.

Тукъ съмъ длъженъ да дамъ едно обяснение на запитването на г. Екимова, което въ същото време ще бѣде като отговоръ на онова, което г. Драгиевъ искаше да разбере: „Какво станаха онѣзи пари? Ние бѣхмо противъ оня заемъ, но ние го направихте, сключихте заемъ отъ 100 милиона лева“. Азъ държа да прочета това затуй, защото при изложението, което направихъ по поводъ внасянето на обыкновения бюджетъ, нѣмахъ възможностъ да ви го прочета, случайно хартията бѣше ми се изгубила, и длъженъ съмъ, прочее, да ви дамъ едно дѣйствително обяснение, какво е получено отъ този заемъ и за какво е отишло. (Чете) „Български държавенъ 4½% заемъ 1909 г. Чистото произведение отъ българския държавенъ 4½% заемъ отъ 1909 г. е 86 милиона лева“. — Тѣй бѣше уговорено, цесията бѣше толкова — „Печалба отъ партажа, припадающъ се на българското правителство — 547.861.21 л.“ Въ договора бѣше казано: „Ако заемътъ се пласира съ повече отъ 89½ емисия, съчеленото нагорѣ отъ банцитѣ ще се дѣли наполовина съ държавата. Понеже заемътъ се пласира, ако не се лѣжа, съ 90—91 емисия, това, което

остава като печалба на банката, се раздѣля между нея и държавата наполовина, и тогава се даде една печалба въ полза на държавата отъ 547.861.25 л. — (Чете) „Печалба отъ продажбата на камбиото — лева 364.132.73. — Това е една печалба много банкерска при прѣвозждането на паритѣ отъ едно мѣсто на друго. Всичко 911.993.98 л. А всичко лева 86.911.993.98.

Н. Коларовъ: Българскиятъ министъръ никога нѣма да печели отъ камбиото.

Министър А. Ляпчевъ: Спирамъ се на онази бѣлѣжка, която направилъ г. Коларовъ за камбиото. То зависи отъ начина на разбирането на въпроса. Азъ, напр., по сегашния заемъ, който сключихъ, прѣдписахъ на банката тя да прибира паритѣ отъ тамъ. Тѣй щото, и да има камбио държавата нѣма да печели отъ него. И това е по-разумно, по-добро общо за държавата, а частно за моя заемъ, може-би, да не е добръ.

А. Екимовъ: Г. Саллабашевъ вземаше камбиото отъ гърба на търговцитѣ.

Министър А. Ляпчевъ: Не сж толкова много пострадали, но то е разбиране на финансова политика. — „Отъ тая сума разходвани сж до 31 августъ 1909 г.: 1) за обгербване на облигациитѣ лева 990.286.90; 2) за отпечатването на облигациитѣ лева 9.988.08; 3) за котировка на заема отъ 1909 г. лева 2.129.02, а всичко е изразходвано 1.012.404 л. Като намалимъ съ толкова първата сума, остава чисто 85.899.589.98 л. Това е чистата, кръглата сума можемъ да кажемъ ние; безъ нѣколко десетки хиляди лева — 10—20 хиляди лева — 86.000.000 л. Това е чистото произведение.

Този заемъ, както ви е извѣстно, бѣше прѣдначенъ прѣдимно за постройки и за старитѣ дългове и за дългове къмъ Народната банка. Тѣзи суми се плащаха, и платиха се близо 80 милиона лева за стари дългове, платиха се 20 и нѣколко милиона на Народната банка и се платиха за постройки за миналата и за по-миналата година, а има да се плаща за постройка на желѣзници за иднитѣ години. Заемътъ е употребенъ за цѣлитѣ, за които той е прѣдначенъ, но още тогазъ г. министърътъ на финанситѣ ви заяви, че съ този заемъ ние не ликвидираме положението, което сме заварили.

Г. Георговъ: Той каза, че ликвидираме.

Министър А. Ляпчевъ: Моля, г. Георговъ, изслушайте ме. Ето рѣчта на бившия министъръ на финанситѣ. Той каза слѣдното: той изкарваше, какво държавата дължи по него време — азъ ще ви кажа кръгла цифра — 124 милиона лева, а точната е 123.965.776.02 л. По негова смѣтката смѣташе, че по бюджета за 1909 г. ще има шестъ милиона излишѣкъ, съ който да погаси дълга, и казваше, че ще останатъ 117.965.765.02 л. дългъ. Отъ този заемъ, като ще се взематъ 86 милиона, ще остане дългъ 37.965.765.02 л., минусъ тѣзи шестъ милиона, оставатъ 32 милиона. Това бѣше положението при моя прѣдшественникъ г. Саллабашевъ, но той същевременно ви заявяваше, че не е въ състояние да ви каже точно какво се дължи — защо? — защото помните неговитѣ думи. Той казваше: „Постоянно капятъ такива дългове“ — такава бѣше управлението редъ години, че дѣйствително постоянно идваха изплащания, изплащания, изплащания и още идватъ. Какъ той ви е казалъ, че тази сума ще я изплатимъ? Г. Саллабашевъ ви казваше тѣй: „Сега ние като се замочнемъ съ тѣзи 86 милиона, имаме прѣдъ себе си 5—6 години“ — както и азъ ви казахъ сега: „Другото, което има да се плаща, ще дойде съ времето и нека пестятъ, нека плащатъ отъ излишѣцитѣ“.

Г. г. народни прѣдставители! Азъ ви заявихъ: съ изпълнѣн азъ не се засамъ да плащамъ дългове по постройка на желѣзници затуй, защото ако азъ оттамъ почна да плащамъ, азъ ще отворя такива рани въ другитѣ учрѣждения, че пакъ ще дойдатъ изплащания на дългове. Който иска днесъ да прави демагогия, той може да вземе думата и да приказва; но той трѣбва да заповѣда тукъ и да изпълни това нѣщо, а не само да говори.

Защо сега, като г. Саллабашевъ е констатиранъ кръгло 38 милиона лева, азъ констатирамъ, не 38, а 56 милиона лева?

А. Екимовъ: 57 милиона.

Министъръ А. Ляпчевъ: . . . и 57 милиона да кажа. Ето защо, г. г. народни прѣдставители: защото въ рѣчта на г. Саллабашева отъ 7 декемврий 1909 г. не сж взети въ внимание разходите за заплатитѣ на персонала на Главната дирекция за постройкитѣ и Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата и за веществени разходи. На стр. 22 отъ българския текстъ на неговата рѣчь при изчисление ангажментитѣ по желѣзницитѣ и пристанищата взети сж въ внимание кръгло 11 милиона лева, а именно шестъ милиона за допълнителни работи по строящитѣ се линии и пристанища, шестъ милиона за извънреденъ бюджетъ за 1909 г., когато въ дѣйствителностъ въ извънредния бюджетъ за 1910 г. на Главната дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата сж ангажирани 8.324.262 л., а за персоналъ по Дирекцията на постройкитѣ прѣзъ 1910 г. сж изразходвани 865.274-80 л. Значи, всичко е изразходвано не петъ милиона, а 9.189.536-86 л. И тъй, г. Саллабашевъ е вписалъ помалко, не отъ нежелание, но отъ невъзможностъ да прѣдвиди една сума отъ 4.189.536-86 л. Това е едно перо.

Второ. Независимо отъ това, не сж взети въ внимание и разходите за заплати, наемъ и канцеларски потребности по довършване строящитѣ се желѣзници и пристанища. Г. Саллабашевъ направи тази грѣшка, за която ви казахъ прѣди малко въ моя говоръ. Въ изчисленията за ангажментитѣ по желѣзницитѣ, казвахъ той, толкова е контрактната цѣна за желѣзницитѣ, толкова ангажменти ще платимъ по нея, но колко ще струва тази контрактна цѣна, за да се изпълни дѣйствително, защото държавата чрѣзъ Дирекцията на постройкитѣ харчи допълнително отдѣлно за персоналъ и пр., това той не вземаше подъ внимание, а това е една сума отъ 6.654.760-62 л.; а всичко 10.642.343-38 л. Тази сума, прочее, която се съдържа въ пунктъ 13 отъ пасива на положението, който ви четохъ прѣди малко — положението на 1 януарий 1911 г. — слѣдва да се прибави къмъ летящитѣ дългове, показани на 7 декемврий 1909 г.

Най-послѣ, не сж взети въ внимание и дължимитѣ по разни оборотни суми. Азъ ви казахъ, че нито единъ финансовъ министъръ досега не е считалъ оборотнитѣ суми за дългъ; азъ ги считамъ за дългъ, затуй, защото, . . .

А. Екимовъ: Тѣ сж асдж дългъ.

А. Ляпчевъ: . . . ако прѣди три години не е трѣбвало да се считатъ за дългъ, понеже държавата е била приемащъ на оборотнитѣ суми, сега, откогато държавата прѣстана да бъде приемащъ, а банката, тя си изплаща старитѣ оборотни суми, а такива стари оборотни суми държавата има да плаща 7.575.331-22 л. Прибавете сега и сумитѣ, които ще се вотираатъ, всичко това става 60.651.139-08 л. Но понеже по смѣткитѣ на г. Саллабашева, по неговитѣ изчисления, защото друга бѣше системата, както ви казахъ, не касова, както е у мене, а бѣше системата по исключенитѣ бюджетни упражненія, понеже, казвамъ, не влизаше приходътъ отъ никеловитѣ монети отъ 1.802.184-70, не влизаше приходътъ на държавата отъ

сребърнитѣ монети отъ 2.249.740 л. или всичко 4.051.924-70 л., то като намалимъ този приходъ, не прѣдвидѣвъ въ дѣйствителнитѣ ангажменти, както се констатира днесъ, остава дългъ 56.599.000, или, съ други думи, близо съ 20 милиона лева повече, отколкото е констатиранъ прѣзъ врѣмето на г. Саллабашева. Но този дългъ, както ви казахъ, не е оформенъ, не е дългъ, който трѣбва днесъ да се плати, а е дългъ, който трѣбва да изплащаме въ продължение на 5—6 години. Но ние сме длѣжни да прѣдвидимъ, какво ще дойде въ продължение на това врѣме да се плати за нуждитѣ на държавата.

Обяснихъ се и по този въпросъ.

Това бѣха нѣколкото въпроси, които ми се зададоха. Ще свърша съ послѣдния отъ тѣхъ, именно, защо е прѣдвидѣно въ самия бюджетпроектъ постройката на ломското пристанище. Прѣдвидѣно е тукъ, защото нѣкъдѣ трѣбваше да се прѣдвиди. Сумата, която се прѣдвижда тукъ, единъ милионъ, азъ бѣхъ длѣженъ да я прѣдвидя, за да обърна вниманието на народното прѣдставителство и на мене си, че това перо, което въ дѣйствителностъ въ бюджета ще го намѣрите, че личи на единъ милионъ, а 150 хиляди лева, ще породни единъ разходъ, не за тази година, ами за другитѣ години, отъ единъ милионъ лева, и азъ съмъ длѣженъ да го обая, а да не остане, че се изразходватъ само 150.000 л. Вие сте власти да си кажете думата по това. Г. министърътъ на общественитѣ сгради ще ви даде своятѣ мотиви. Вземете каквото обичате рѣшение; но азъ не мога да го скрия и не мога да кажа, че 150.000 л. се даватъ за проучване на ломското пристанище, а бѣхъ длѣженъ да разпитамъ подробно, колко ще струва това пристанище. Отговорихъ ми се, че ще струва единъ милионъ лева, за нѣколко години. Прѣдвиждамъ го, за да ви държа напълно въ течението на работитѣ. Тукъ нищо прикрито нѣма, а има една такава откритостъ, която заслужава само похвала.

Съ тѣзи нѣколко обяснения, г. г. народни прѣдставители, азъ смѣтамъ, че повече нѣма какво да кажа по този бюджетпроектъ. На другото, навѣрно, ще отговори г. министърътъ на общественитѣ сгради, когато му дойде редъ.

А. Екимовъ: За прѣдприятието Търново—Боруцица?

Министъръ А. Ляпчевъ: Понеже министра на общественитѣ сгради го нѣма тукъ, азъ ще ви отговоря и на този въпросъ. Вие, г. Екимовъ, повдигнахте въпроса, че прѣдприятието Търново—Боруцица е взело повече, отколкото има да довърши работи. Относително погрѣшката на смѣтката въ Дирекцията на желѣзницитѣ и смѣтката на държавното съровище, ние се обяснихме. Вие имате само слѣдното, доколкото азъ зная работитѣ. Дѣйствително, прѣдприятието е взело повече отъ онова, което то има да взема спрѣмо довършенитѣ работи. Но срѣщу какво пѣтъ е взело това? Взело го е срѣщу друго. Прѣдприятието има гаранция по 10% отъ форфетерната сума — мисля, че 1.400.000 л. сж тѣзи гаранции. Тѣзи гаранции за цѣлата линия не сж освободени, а има частъ отъ линията, ако се не лѣжа, до Плачковица, която вече е построена, за което държавата можеше да направи това улеснение, безъ да смѣта, че ще изгуби. Държавата ги улесни и въ друго. Тѣ иматъ докаранъ материятъ за допострояване; този материялъ отъ релси и т. н. държавата имъ го зачете, имайки прѣдъ видъ тѣзи съображения и ръководима отъ горещото желание да имъ даде възможностъ да доизкаратъ прѣдприятието, защото държавата се опасява, че ако тѣ напускатъ прѣдприятието, доизкарането на линията ще коштува за държавата много по-скъпо, отколкото чрѣзъ тѣхъ, по тѣзи съображения, казвамъ, държавата прави, безспорно,

голям улеснения на предприятието Търново—Борушица. Тъй знай аз въпроса. Но, въ всеки случай, що се отнася за държавата — подчертавам това — тя е напълно гарантирана. Има и друг въпрос, че тъзи хора сж задължени прѣдъ Народната банка. Но тамъ е друга работата и Народната банка си има своитѣ поръчители.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Ние има да разгледаме единъ извънреденъ бюджетъ, който се отнася изключително до държавни постройки. Този извънреденъ бюджетъ носи туй име затуй, защото се поддържа отъ извънреднитѣ приходи на държавата. И азъ мисля, че докато имаме извънредни приходи въ българската държава, ние трѣбва да имаме и извънреденъ бюджетъ, който трѣбва да се занимава, или съ който да се поддържатъ изключително извънреднитѣ разходи. Би било желателно, както се искаа нашиятъ другаръ г. Драгиевъ, както и нѣкои още други казаха, щото единъ денъ всички приходи и разходи на държавата да се прѣдвиждатъ редовно въ бюджета. Но днесъ-заднесъ ние не можемъ да посрѣщнемъ нашиятъ разходи съ всички редовни приходи, а става нужда да имаме извънредни приходи, и затуй именно съ тѣхъ трѣбва министерството да се занимава при извънредния бюджетъ и смѣтките да се водятъ свършено отдѣлно. Но когато имаме извънредни приходи за извънредни разходи, когато се опрѣдѣлятъ тѣзи приходи само за изключителни нужди, ние трѣбва при това опрѣдѣление да пострѣваме правилно и сумитѣ правилно да се изразходватъ — туй, което не се е спазвало отъ никое правителство, не се е спазвало нито отъ демократическото правителство. Ние виждаме отъ декларацията на г. бившия финансовъ министръ Саллабаевъ, който ни казваше, когато трѣбваше да се приеме заемътъ отъ 1909 г., че една голѣма частъ, или половината отъ заема, ще се употреби за изплащане и довършване на ангажиранитѣ досега желѣзници въ България. Азъ нѣма да се отнеса къмъ другитѣ извънредни бюджети, а само ще разгледамъ сумата, която е прѣвидѣна въ извънредния бюджетъ за 1911 г., именно сумата 16.934.577-22 л. Тази сума излиза отъ остатѣка отъ държавния заемъ, който е направенъ прѣзъ 1909 г., и е взета отъ онази сума, която е прѣвидѣна прѣзъ тази година, изключително за построяване на желѣзницитѣ. А пъкъ ние виждаме, г. г. народни прѣдставители, че отъ 16.934.577-22 л. се употребяватъ за изплащане на желѣзници само 14.200.000 л., а другата частъ се ангажирва въ други постройки, които тогава нито се оказаха, нито пъкъ се намекна, че има да се правятъ. Азъ мисля, че, при такова едно разхвърляне на нашата строителна политика, ние единъ денъ ще дойдемъ, както сме и дошли, до положението, щото да имаме много ангажирани работи и да не можемъ нищо да свършимъ въ България. Защо у насъ се харчатъ много повече пари, отколкото трѣбватъ? Затуй, г. г. народни прѣдставители, защото нашата строителна политика е мекучава; ние нѣмаме нужната строгостъ по нашата строителна политика. Ние имаме една съвѣдна държава, Ромжия, която може да се похвали въ туй отношение, че нейната строителна политика се основава на нейнитѣ закони. Ние правимъ закони за търгове, даваме желѣзници на търгъ, взематъ ги нѣкакви си дружества, компании и, слѣдъ като работятъ една, двѣ, три години и като видятъ, че не имъ върви, или не сж си направили добръ смѣтката, или пъкъ искатъ да изкопчатъ нѣщо отъ държавата, веднага послѣдватъ оплаквания, и държавата, която прѣдставлява българския народъ, а послѣдниятъ е съ меки очи, веднага се съгласява съ тѣхнитѣ

искания, прави отстъпки, които сж придружени съ извънредни разходи на държавата, които се трупатъ върху нашиятъ извънредни бюджети и върху гърба на българския народъ. Ако нашата държава държеше една строга строителна политика, ние покрай Дунава щѣхме да имаме свършени вече всичкитѣ пристанища, както е направила вече туй Ромжия, макаръ че тя е много по-отдавна освободена отъ насъ; тя е вече привършила всичкитѣ си пристанища на дунавския брѣгъ. И ние, г. г. народни прѣдставители, трѣбва да признаемъ, че ако гюргевското пристанище се направи и се изразходваха за него, може би, 10 милиона лева, съ тѣзи пари, които сж дадени за постройката само на това пристанище, ние можемъ да направимъ три-четири пристанища, защото този, който познава гюргевското пристанище, той ще знае, че то бѣше едно благо, една локва, дѣто нито камъкъ може да се запре, нито дърво да се запре, а ромжиското правителство, тъй да се каже, ромжиската енергия докара работата до тамъ, че направи една здрава, солидна почва, и ако отиде единъ българинъ да го гледа, ще каже: не, туй не е било благо, а тъй е било създадено отъ самото врѣме. Българскитѣ брѣгъ покрай Дунава е едно естествено укрѣпление, тъй да се каже; природата ни е подпомогнала, щото съ малко пари да можемъ да направимъ много нѣща. Нашиятъ камъни сж до самото пристанище, когато Ромжия ги тегли чакъ отъ балкана и Ромжия трѣбва да копае въ земята, както ние копаемъ земята за каменнитѣ вжглища, за да търси камъни и да си построи пристанища и, въпрѣки тѣзи мѣнотии, придружени съ много разходи, Ромжия днесъ е направила много въ туй отношение. Та, казвамъ, причината, за да останемъ ние много назадъ въ туй отношение, не е тая, че нѣмаме пари — не, пари е имало всѣки пътъ въ наличностъ въ банкитѣ, пари останали отъ произведенитѣ заеми — но ние сме нѣмали строгостъ, послѣдователностъ въ нашата строителна политика, за да можемъ да достигнемъ онуй, което е направила Ромжия. Азъ, г. г. народни прѣдставители, забѣлѣзвамъ въ сегашния министръ на общественитѣ сгради, сѣщо и когато бѣше министръ на вжтрѣшнитѣ работи, една партизанщина въ строителната политика; днесъ въ този извънреденъ бюджетъ азъ забѣлѣзвамъ сѣщата партизанщина, както когато той бѣше въ Министерството на вжтрѣшнитѣ работи. Не искамъ г. министрътъ да се докачи отъ туй, което казвамъ, но съ бѣлѣжитѣ, които ще направя, азъ бихъ искалъ да се поправи туй, защото не искамъ да се строятъ работи на основание волята и желанието на този или онзи прѣдставителъ, но искамъ постройките да ставатъ на основание полезността за България отъ туй или онуй пристанище, съ тази или онази линия въ нашата територия. Азъ съглеждамъ въ извънредния бюджетъ за 1911 г. прѣвидѣни, ангажирани суми, които нѣма да се изразходватъ и слѣдъ петъ години. Питаме се ние: защо се ангажирватъ тѣзи суми, когато нѣма да ги изразходваме? Напр., ние ангажирваме 1.000.000 л. за ломското пристанище, а прѣдвиждаме да се изразходватъ 150 хиляди лева за отчуждаване на имоти тамъ, дѣто ще се строи кеятъ въ Ломъ. Ние прѣдиждаме 250.000 л. за довършване административното здание при видинското пристанище, дѣто ще се помѣщава административниятъ и митническия персоналъ, а пъкъ сме прѣвидили да се изразходватъ 115 хиляди лева и оставатъ свободни 135 хиляди лева и т. н. Защо тѣзи суми ще се ангажирватъ, когато тѣ нѣма да се употребятъ? И защо е турено на дневенъ редъ, първо, да се строи ломското пристанище, когато на първо мѣсто иде силистренското, което е трето по своя износъ и четвърто по своя вносъ? Значи, силистренската митница е четвърта по вноса си и трета по износа си и ние отиваме да занемарваме такова едно главно пристанище, което стои

на устата на Ромъния, и отиваме да туримъ едно пристанище въ Ломъ, затуй, защото народнитѣ прѣдставители оттамъ — азъ ще го потвърдя — сж отишли и настояли прѣдъ г. министра, че туй трѣбва да бѣде додѣто ние сме на властъ. Г. г. народни прѣдставители! Азъ не говоря голи думи. Прѣди нѣколко дена се разхождахъ въ бюфета съ единъ народенъ прѣдставитель отъ демократическата партия; той захвана да закача г. народния прѣдставитель отъ Ломъ, който е сега квесторъ, г. Богданъ Токевъ: „Защо толкова услужливъ се показвашъ на министъра?“ — То бѣше едно подмѣтане. — „Не затуй ли, казва, защото гледашъ да прѣдвидятъ въ бюджета единъ милионъ лева кредитъ, за да се построи ломското пристанище?“ Азъ, когато чухъ тѣзи думи, казахъ: щомъ Ломъ се е удостоилъ съ единъ милионъ лева, въ всеки случай Силистра ще се удостои поне съ 200 хиляди лева, за да се заночне работата; но, когато видѣхъ самия извънреденъ бюджетопроектъ, за голѣмо очудване, видѣхъ, че всичко, което е останало като остатъкъ отъ сумитъ на заема отъ 1909 г., се е хвърлило въ Ломъ, а за Силистра, едно такова важно пристанище въ всѣко едно отношение, нѣма прѣдвидѣно нито стотинка. Ще ми каже г. финансовиятъ министъръ, както забѣлѣзвамъ, и г. Вѣлорѣчки, че пристанищата, трѣбва да се строятъ по важностъ. При спирањето на циркулацията на параходитѣ, г. Вѣлорѣчки, Силистра играе голѣма роль. Отъ 6 декември, когато спрятъ параходитѣ, додѣто се размрази Дунавътъ, стокитѣ прѣзъ Ромъния могатъ да се прѣнасятъ прѣзъ Каларашъ и Силистра на българската територия, а Ломъ идва на срѣдата на Дунава, дѣто не може да ходи параходъ. Затуй азъ мисля, че по-напрѣдъ трѣбва да се уреди туй пристанище и послѣ ломското. Вънъ отъ туй, идете лѣтно врѣме въ Силистра и ще видите, че тамъ на день по 2—3 хиляди кола идватъ да стоварватъ храни — нѣщо, което въ Ломъ никой пѣтъ нѣма да го имаме; не на день, а на мѣсецъ нѣма да имаме въ Ломъ толкова кола. Въпрѣки тази важностъ въ търговско и земеделско отношение на този градъ, който е тѣй близо до границата, заглъхналъ, оставенъ наполовина на Ромъния, въпрѣки туй, казвамъ, нашето правителство досега никакъ не е погледнало на него съ сериозно око, за да го уреди, както направиха ромънитѣ съ Островъ, едно село, което повдигнаха повече, отколкото ние нашата Силистра, г. министре!

Г. г. народни прѣдставители! Като погледнемъ, какъ се парождаатъ тия извънредни бюджети и при днешното демократическо правителство и какъ се харчатъ тия суми, на насъ не остана вече никаква вѣра, което и правителство да дойде подиръ туй, да може да уреди тѣзи работи по единъ правиленъ редъ, както се очакваше отъ народа. Но не мога да завиждамъ на Ломъ: Ломъ има народни прѣдставители, които стоятъ тука, въ тая ограда, а Силистра е избрала хора, които гледатъ само своитѣ интереси и стоятъ по домоветѣ си, и когато е въпросъ да се защитятъ интереситѣ на Силистра, тѣ не дохождатъ да обелятъ жбѣ тука и да пригудятъ правителството, половината отъ милиона, който даватъ на Ломъ, да го дадатъ на Силистра.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, моля, г. Вѣлчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Но — дали е истина или не, не знамъ — види се, много лужеозното и извънредно голѣмото посрѣщане, което сж направили ломчани на г. Такева, . . .

Министъръ М. Такевъ: Въ Силистра ме посрѣщана по-тържествено.

В. Георгиевъ: . . . привлѣче вниманието на г. Такева и той благоволи да отпусне този единъ милионъ

лева и го туря да стои непроизводителенъ на едно мѣсто, тѣй да се каже, въ разстояние на много години.

Азъ нѣма да се впускамъ въ други по-дробни работи въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията, но ще помоля въ комисията да се измѣни туй положение, да не ставатъ явни партизанства въ бюджетитѣ, да се не вичждатъ такива, защото народната пара е събрана отъ всички български граждани и еднакво трѣбва да се харчи за тѣхнитѣ интереси.

Като правя тѣзи кратки бѣлѣжки къмъ извънредния бюджетопроектъ, азъ ще моля г. министра на общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията да поправи тази грѣшка, която много лошо ще се отрази въ обществото, толкозъ повече, че силистренскитѣ граждани сж подали заявление отъ нѣколко години вече, съ което искатъ туй пристанище да се построи, защото то е отъ голѣма важностъ, отъ належаща важностъ, толкозъ повече, че ние намѣрватъ да построятъ тамъ желѣзница, а пѣкъ туй пристанище е свързано съ тая проектирана отъ вѣст желѣзница и, прѣди да се построи желѣзницата, трѣбва да бѣде готово пристанището, а пѣкъ съ туй и цѣлиятъ кей.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Стоименъ Сарафовъ.

С. Сарафовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ заехъ трибуната, не защото искамъ да използвамъ правото, което правилникътъ ми дава, но защото намирамъ, че по-удобно ще мога да изкажа нѣколко мисли относително извънредния бюджетопроектъ, който е подложенъ на нашето разискване. Отъ прѣглеждането на тоя бюджетопроектъ, веднага се забѣлѣзва, че той е съставенъ отъ три части, различни една отъ друга: едната му частъ е финансовата; тя засѣга разпорежданията, съ които се търсятъ срѣдствата за извършване на извѣстни работи; втората му частъ — за какво ще се изразходватъ тѣзи срѣдства, и третата частъ — какъ ще бѣде уредена службата, която ще извърши прѣдвиднитѣ въ бюджетопроекта работи. Азъ нѣма да разисквамъ подробно първата частъ отъ този бюджетопроектъ, засѣгающа финансовитѣ разпореждания. Господата отъ народнитѣ прѣдставители, които сж посветени по-добрѣ въ тая материя, си казаха думата и на мене остава само едно да забѣлѣжа, че ми е много чудно, какъ г. Ляпчевъ, тоя строгъ министъръ на финанситѣ, който толкова пѣти е далъ доказателства, че пазн добръ държавното съкровище, въ своитѣ финансови разпореждания, относително набавянето на кредити за извършването на прѣдвиднитѣ въ бюджетопроекта работи, е възприелъ прийоми, които споредъ мене, па и споредъ всичкитѣ, които говориха, пакъ ако щете и споредъ самия министъръ г. Ляпчевъ, не сж толкова удачни. Сумитъ за извършването на нѣкои постройки ще се доизплащатъ съ съкровищни бонове! Самъ министърътъ на финанситѣ призна, че съкровищнитѣ бонове се издаватъ само въ извънредни случаи, слѣдователно, още отсега се прѣдвижда, че реализирането на този бюджетопроектъ ще стане при затруднителни обстоятелства. Дано не настѣпятъ тия обстоятелства и дано съкровището да не прибѣгва до нови, макаръ и малки, заеми за покриване разходитѣ относително постройкитѣ, които сж прѣдвидѣни въ настоящия бюджетопроектъ. Азъ оставамъ на финанситѣтѣ, тѣ да укажатъ своето влияние върху начина по уреждане срѣдствата за построяването на тия желѣзници и пристанища.

Що се касае до третата частъ, до начина на уреждането службата, която ще извършва постройкитѣ, прѣдвидѣни въ този бюджетопроектъ, азъ пакъ много нѣщо въ засѣданието на Народното събрание нѣма какво да кажа, тѣй като тя е отъ такъвъ

характерът, която се урежда по-скоро от самата комисия, пък и освен това тя е една субективна работа, слъдователно, нейното уреждане зависи от този, който ще носи отговорността за службата.

Азъ ще изкажа няколко мисли само по втората част, т. е. по това, което се прѣдвижда да се прави. Всичкиятъ господа, които говориха по финансовата част на този бюджетопроектъ, засегнаха материя, която се касае до това, какъ да се консолидиратъ финанситъ на страната, т. е. какъ да се уредятъ смѣтките на държавата и, като говориха повече за нея частъ, оставиха настрана нуждитъ на народа, съвършено не засегнаха материята, която се докосва прѣко до интереситъ на самия народъ. Азъ именно ще направя тая разлика, намѣсто да говоря за нуждитъ и реда на финансовитъ сдѣлки, на финансовото упражненіе, ще искамъ да изтъкна тукъ, каква е нуждата на народа, каква е пуждата на населението въ България, и какъ дълъгъ трѣбва да се наложи на всѣко едно правителство, което взема властѣта и строителната политика на България. Азъ съжалявамъ, че днесъ не ще мога да бѣда по-обстоятелствено върху този въпросъ, и затова набързо ще скицирамъ слѣдующето, отъ което добръ ще разберете моята пѣль. Прѣди освобождението си България извършваше своята външна търговия прѣзъ дунавскитъ и прѣзъ морскитъ пристанища. Дунавскитъ пристанища сѣ Видинъ, Ломъ, Рахово, Никополъ, Свищовъ, Русе, Тутраканъ и Силистра, а двѣтъ морски пристанища сѣ Варна и Бургасъ. Въ вѣтрѣшността си България бѣше снабдена само съ посейна мрѣжа и съ двѣ желѣзници, които се намираха на двата противоположни края: Русе-Варненската линия, съвършено изолирана, поставена въ едно особено положение, и южно-българскитъ линии на източната компания, които тоже заемаха едно особено положение. Но понеже България дълги години е била сѣ въ туй положение на съобщения, тя е установила едно равновѣсие за своитъ градове, което равновѣсие е давало еднакъвъ животъ и поминѣкъ на всичкитъ граждани; това равновѣсие е давало възможностъ на една особена култура и на една особена търговия, която не е могла да измѣква едната частъ отъ българското население, като е облагодѣтелствувала другата частъ — съ други думи, едно стабилно равновѣсие е било установено. Слѣдъ освобождението си, какво става въ България? Започватъ се културни придобивки, улеснения въ търговскитъ отношения и въ нуждитъ на тоя народъ; захваща се една строителна политика на държавни пѣтица, строителна политика на желѣзници и трета, да кажемъ, строителна политика на пристанища; нека прибавимъ и четвъртата строителна политика на здания, съ която, за жалостъ, извънредниятъ бюджетопроектъ днесъ не ни занимава — не ни занимава, може-би, защото не толкова добръ е помислено върху този въпросъ, макаръ, че много пѣти е ставало нужда да се говори и заради него. Повече отъ наложително е, България да се слобие съ здания за своитъ учрѣждения, за да не плаща голѣмитъ наеми, каквито плаща сега и които съответствуватъ на единъ много по-голѣмъ капиталъ, отколкото е нуженъ за постройката на тия здания. Този въпросъ не ни застъга сега и затова азъ го отбѣлзвамъ само. Пѣтицата сѣ разгледани при други случаи, тъй щото сега, като ни занимаватъ само пристанищата и желѣзницитъ, нека се попитаме, какво става съ градоветъ покрай Дунава, при съществуващата желѣзнопѣтна мрѣжа? Нека ми бѣде позволено да подчертая, че ние сме поставили вече градове въ нищета; има вече такива градове, които търсятъ не благоволение, както се казваше по-рано, когато се искаше нѣкое съобщение, а градове, които викатъ вече за помощъ. И за да си поясня мисълѣта, ето какво ще има да прибавя. Ние строимъ

сега желѣзница на Видинъ, строимъ такава на Ломъ, построени сѣ вече на Сомовитъ, на Свищовъ, на Русчукъ, но нѣма на Орѣхово, нѣма на Никополъ, нѣма на Тутраканъ и на Силистра. Сега, можемъ да се запитаеме: създаденото при посейната мрѣжа равновѣсие, между крайдунавскитъ градове, съществува ли и сега, при направата на желѣзнопѣтната мрѣжа? Не. Ако Свищовъ има своя желѣзница, ако Ломъ и Сомовитъ притежаватъ желѣзници, а Рахово я нѣма, то Рахово не е ли изключено отъ равновѣсието и не е ли изложено то, а заедно съ него и Бѣла-Слатина, като несвързана нито съ Дунава, нито съ една желѣзнопѣтна мрѣжа, не сѣ ли изложени на сигурно западане и въ такъвъ случай нѣматъ ли право на протестъ, когато българскитъ правителства изоставятъ свързането на Рахово съ желѣзница, защото срдѣствата сѣ били изчерпани, по други съображения, та сега не се намиратъ такива за построяването на тази желѣзница? Рахово се намира вече въ едно изключително положение, защото първото равновѣсие въ неговата търговия и неговия поминѣкъ е нарушено и затова българскитъ правителства трѣбва да се занимаватъ съ него — трѣбва да му дадатъ желѣзница. Силистра и Тутраканъ сѣ въ сѣщото положение, защото днесъ всѣки търси да стовари стокитъ си въ ови крайдунавски грады, кждѣто има лесни съобщения за вѣтрѣшността. Никой нѣма да внася и изнася стокитъ си прѣзъ Рахово, защото не ще може да ги носи задъ Рахово, а, напротивъ, всѣки ще прѣдпочете Ломъ или Сомовитъ, отъ гдѣто ще си служи прѣзъ Плѣвентъ и Червентъ-бръгъ; слѣдователно, Рахово не ще може да задържи своето първо положение. Сѣщото е и за Тутраканъ. Сѣщото е и за Силистра. Слѣдователно, крайдунавскитъ градове иматъ пѣлно основание да искатъ отъ българскитъ правителства да ги свържатъ съ желѣзница, не подиръ 20 години, а въ едно кжсо врѣме. Не може да се говори вече за строителна политика, която едва подиръ 20 години ще даде желѣзници на тия градове. Г. министрътъ на финанситъ забѣлѣжи, че ние имаме една желѣзнопѣтна мрѣжа, единъ скелетъ вече скроенъ — то е вѣрно, скелетътъ е скроенъ — но не бива вече да спимъ на този скелетъ, т. е., за да посрѣшнемъ новитъ нужди отъ желѣзнопѣтни съобщения, не бива да чакаме нови 30 години, както сме получили въ 30 години този скелетъ. Строителната политика трѣбва дѣйствително да бѣде благоразумна, но тя не трѣбва да бѣде благоразумна въ смисълъ, че строение да става само когато имаме пари, но трѣбва да бѣде благоразумна въ смисълъ, да посрѣща своевременно всичкитъ нужди на народа. Добръ. Вие виждате, че днесъ нѣкои крайдунавски градове се намиратъ въ трудно безизходно положение, споредъ мене, при сегашната желѣзнопѣтна мрѣжа. Да видимъ сега другитъ градове въ България. Вземете Ловечъ, вземете Севлиево, вземете Троянъ, вземете отъ другата страна на Балкана, въ Южна-България. Казанлъкъ, Карлово . . .

Г. Георговъ: И Босилеградъ трѣбва да кажете.

С. Сарафовъ: Азъ него нарочно го изключвамъ.

Г. Георговъ: А, не, не, и него трѣбва да вземете.

С. Сарафовъ: Г. Георговъ! Ако Вие сте ми отпавили този въпросъ съ искрено желание да дадете на този народъ нѣщо добро, то азъ го приемамъ.

Г. Георговъ: Да намѣримъ пари по-напрѣжъ, че тогава ще строимъ.

С. Сарафовъ: Азъ сега ще Ви кажа, че прѣстъпление е правено, дѣто се говори, че българскитъ народъ нѣма пари за желѣзници. Ето, Вие ме прѣ-

дизвиквате да говоря думи, които никакъ не искамъ да говоря. Българскиятъ народъ е далъ 610 милиона лева въ видъ на заеми, за да се направятъ желѣзници, съобщения въ тая страна, и половината отъ тия пари, взети за смѣтка на желѣзниците, сж похарчени за всичко друго, но не и за съобщения; тогава на какво основание можете да се прониквате и да казвате на тоя народъ, че не билъ далъ срѣдства за съобщения? Срѣдствата сж дадени, срѣдствата могатъ и днесъ да се дадатъ, и българскиятъ народъ никога не е правилъ грѣшки на своитѣ правителства за своитѣ съобщения и, слѣдователно, грѣши онзи, който казва, че България не притежава срѣдства, за да се одобие съ свои желѣзнопътни съобщения.

А. Филиповъ: Съвършено вѣрно.

В. Георгиевъ: Вѣрно.

С. Сарафовъ: Това го казвамъ отъ сърце; не съмъ правилъ никога политика отъ него, не правя и сега.

Обаждаатъ се: Вѣрно, вѣрно!

С. Сарафовъ: Сега, може-би бѣлѣжката на г. Георгова бѣше умѣстна, за да ме прѣдизвика да прѣмина малко на другъ тонъ.

Когато се касае България да покрие едни излишни разходи отъ другъ характеръ, когато българскиятъ правителство иска да покрийтъ разходи, извършени по другитѣ отрасли на управлението, освѣтъ съобщенията, какъ българскиятъ народъ може да развърже кесинтъ си и да намѣри пари; какъ тогава, се говори не само, че може, а че грѣбова да ги намѣри, и той ги намира? Но когато се касае до строенето на съобщенията въ България, които сж най-близката нужда на българския народъ, тогава се казва: „къдѣ сж паритѣ? Чакайте, не можемъ да ги пилѣемъ“. Това е споредъ мене, единъ кривъ възгледъ, който се е носилъ високо отъ началото на сѣществуването на българската държава, и който, вижда се, е проникналъ далечъ и сега още. Затуй азъ казахъ, че досѣга това, какъ ще намѣримъ финансовитѣ срѣдства, кой ще ги търси и какъ трѣбва да се харчатъ, финансиста и капацитетъ си казаха думата, а азъ искамъ да кажа, че онова, отъ което българскиятъ народъ днесъ чувства, усеща нужда, трѣбва да му се даде на врѣме. Азъ не мога да разбера единъ ораховчанинъ ако дойде днесъ и ми каже: „България нѣма пари, за да строи“; напротивъ, ще го разбира много добръ, ако дойде да заплаче и да каже: „Стройте желѣзници, защото безъ тѣхъ ние сме унищожени“. Единъ софиянецъ, който седи въ София и който има всички съобщителни срѣдства на разположение, който има всички удобства, за да живѣе, който си набавя много лесно добра храна, добра вода, който диша добъръ въздухъ и който не срѣща никаква спѣнка въ търговията си, може да каже: чакайте, къдѣ ще намѣримъ пари да дадемъ, за да се построи желѣзница на Рахово, на Севлиево, на Силистра и пр. България отдавна трѣбваше да помисли, че трѣбва да даде желѣзница на града Силистра, който е на краи на България и който прѣзъ половината година нѣма никаква свързка съ държавата на която принадлежи, съ нейното, тъй да се каже, сѣществувание. Видинъ стои още не-свързанъ съ желѣзница, и колко години се минаха докато се рѣши правителството да му направи желѣзница. Че какъ може въ XX вѣкъ да се допусне единъ градъ, който отстои на 200 км. отъ София, да не може зимно врѣме да се съобщава съ своя най-важнѣнъ административенъ центъръ. Къдѣ е благоустройството на оная държава, която не може въ разстояние на 24 часа да се притече, при каквато

и да бѣде нужда, въ помощъ на единъ свой градъ? И сега още видинци се сношаватъ съ София прѣзъ Букурещъ. Съ това не може да се похвали България слѣдъ 30-годишно свободно сѣществувание. Ето защо азъ дойдохъ на тази трибуна, за да се застъпя за истинскитѣ желания и нужди на българския народъ, още повече, когато и българскиятъ народъ не е отказалъ и нѣма да откаже на което и да бѣде правителство пужнитѣ за това срѣдства, стига да се заинтересува въ тая посока.

Да отидемъ сега по-нататѣкъ — въ Южна-България къмъ Казанлъкъ. Г. Иванъ Евстратиевъ Гершовъ забѣлѣжа за него. Какъ може Казанлъкъ, когато отстои на 15 км. отъ една желѣзнопътна линия да не може да се свърже съ желѣзница? Карлово съ Пловдивъ не е свързанъ. Защо да не се свърже? Какво ни прѣчи? Дѣ именно българскиятъ правителство сж срѣщнали мъжа, та не сж могли да го свържатъ? Азъ ще кажа, че въ всичкитѣ други грѣшки, които сж се изтъквали туку, въ нашитѣ прави, въ нашата ситема на управлението, лежи и тази грѣшка на строителната политика въ България. Никога не е имало стабилно и добръ уредено положение или законоположение за строенето на желѣзници въ България. Имало е закони, които сж визирали уреждането на една желѣзнопътна мрѣжа, обаче всѣки я е прилагалъ тъй, както е мислилъ той, когато е билъ на власт. Едни правителства сж дохождали съ убѣждението, че пари не могатъ да се харчатъ, защото България е отрупана съ дългове, и затова не строятъ нищо. Други правителства, като дойдатъ на власт и като смѣтатъ, че тѣхнитѣ животѣ е късъ, и не знайтъ, дали ще изкаратъ свои тригодишенъ периодъ на властвувание, казватъ: Въ наше врѣме трѣбва да се направятъ желѣзниците; дайте да се захванемъ на работа, да строимъ, но кои? — които ние мислимъ, че сж належащи, и захващатъ да строятъ усилено, но набързо въ всѣко отношение: бързатъ както въ изучаването, така и въ строенето имъ, безъ да се слѣдва една стабилна, една здрава и установена програма. И вие много добръ знаете, че по инициативата на народнитѣ прѣдставители, членове на болшинството, добри приятели на правителството, се внасятъ законодателни прѣдложения да се строи извѣстна линия, и то повечето пѣти съ съвѣсъмъ други цѣли. Право на всѣки народенъ прѣдставителъ е да изиска строенето на извѣстна желѣзница — но не да се казва, че линията, строенето на която се иска, ще трѣгне отъ еди-къдѣ си и ще прѣмине прѣзъ еди-къдѣ си, когато има правителства, които сж длѣжни съ своитѣ учрѣждения да изучатъ тия работи, и когато има особени компетентни хора, които да се произнесатъ прѣзъ къдѣ трѣбва да се построи желѣзницата. Народното събрание да отива да опрѣдѣля и подробноститѣ на тая линия, това не е право, това не е редовно и това никъдѣ въ свѣта не става. Така изникна Борушенската линия вътрѣ въ Народното събрание.

А. Екимовъ: Като наредятъ по партизански начинъ даже и мостоветѣ и гаритѣ.

С. Сарафовъ: Азъ не искамъ да споменавамъ всички тия подробности.

А. Екимовъ: Кажете за Плевенъ и за всѣкъдѣ.

С. Сарафовъ: За да не бѣда отегчителенъ, изоставямъ тия работи. — Азъ искамъ да ви посоча на слѣдующото. Днесъ ние ще гласуваме единъ извѣстенъ бюджетъ за строене на български желѣзници. Това е ясно. Нѣкои поддържатъ, че прѣдвидѣнитѣ за строене желѣзници не трѣбвало да се строятъ сега, защото нѣмало срѣдства. И азъ не бихъ искалъ по никой начинъ България да строи желѣзницитѣ отъ своитѣ редовни приходи? Азъ не

бихъ се двоумилъ да поддържа, което и да бжде правителство, щомъ прибѣгне къмъ заеми за направата на тия желѣзници и то, колкото се може, по-скоро и повече, но съ единствено условие, че паритѣ отъ тия заеми да бждатъ употребени изключително за направата на съобщителни сръдства въ страната. И тогава вие ще видите, че българскиятъ народъ нѣма да се уплаши отъ тежестта, която ще му бжде наложена за направата на желѣзници, тъй като тѣ ще му дадатъ изобилни сръдства за производителни работи, отъ които ще извлече прѣми и косвени ползи.

Въ картата, която е тукъ прѣдъ мене, виждамъ направенитѣ изучвания за желѣзницитѣ, които ще се строятъ. На първо мѣсто стои подбалканската линия, постройката на която се иска енергически; послѣ иде линията Плевенъ—Ловечъ, Троянъ—Севлиево; имаме линията Каспичанъ—Силистра; имаме линията Ямболъ—Къзълъ-Агачъ. Тѣ възлизатъ нѣщо на около 752—800 км. — безспорно, едно сериозно прѣдприятие, което трѣбва да се извърши въ свой срокъ правилно и редовно. Менѣ ми се струва, сигуренъ съмъ даже, че г. министърътъ на общественитѣ сгради ще допълни празнинитѣ на настоящия законопроектъ, и че тѣзи желѣзници, които се изучаватъ, ще се построятъ сега. Ние всѣки пътъ, когато и да бжде, трѣбва да мислимъ за една по-дължна работа. Отколкото да мислимъ за единъ срокъ отъ шестъ мѣсеца или една година, защото стронтепната политика на желѣзницитѣ налага мислене за десетки години напредъ.

А. Филиповъ: Г. Сарафовъ! Вѣрвате ли, че нѣкога ще се довършатъ пристанищата въ Свищовъ и Русе?

С. Сарафовъ: Не ще съмнѣние, трѣбва да вѣрваме, защото за насъ, инженеритѣ, невъзможностъ нѣма; само по себе си слѣдва, че трѣбва да се направятъ и довършатъ тѣзи пристанища.

А. Филиповъ: Азъ искамъ да се отбѣлжи въ дневницитѣ, че вие вѣрвате това.

С. Сарафовъ: Както вѣрватъ работитѣ, азъ никакъ не допускамъ, че нѣма да се довършатъ.

А. Филиповъ: Правителството всѣкога показва добра воля, но азъ бѣхъ много любопитенъ да чуя отъ Васъ, какъ ще прѣмахнемъ спънкитѣ, какъ ние ще водимъ борба съ тѣхъ. Ако нѣма пари отъ редовния бюджетъ, можемъ да направимъ заемъ, за да се обезпечи изплащането; и азъ зная, че една година чиновницитѣ не получиха заплатата за Великденъ, за да се изплатятъ ситуациитѣ на пристанищата. Ние нѣмаме нито желѣзници, нито мостове, нито шосета.

С. Сарафовъ: Г. Филиповъ! Прѣдизвиквате ме, но нѣма да Ви говоря много за строенето на пристанищата. Ще кажа слѣдующето.

А. Филиповъ: Азъ запитахъ само за двѣтѣ пристанища: въ Свищовъ и въ Русе.

С. Сарафовъ: Строенето на пристанищата сж изключителни постройки, които сж въ зависимостъ отъ хората, които строятъ, но които сж въ зависимостъ и отъ едно обстоятелство, което никой не може да го прѣбодолѣва; това обстоятелство е водата на р. Дунавъ. Нито една водна постройка не може да се командва само отъ човѣка. Азъ казахъ, че ако едно пристанище въ Русе, ако едно пристанище въ Свищовъ, ако едно пристанище въ Видинъ, изисква повече врѣме за неговата постройка, тѣзи обстоятелства се дължатъ главно на водата. И нека ми

бжде позволено да отговоря, тъй като г. Георгиевъ казва, че ромжнитѣ въ Гюргево направили чудо. Азъ имамъ всичкитѣ симпатии на колежитѣ си въ Ромжния и имамъ тукъ всичкото уважение къмъ тѣхъ, и ако днесъ дамъ отговоръ на г. Георгиева, това ще бжде само за него и нѣма да засегна моитѣ колеги въ Ромжния; защото г. Георгиевъ говори за единъ въпросъ, който, ако би станалъ въ България отъ български инженери, щѣха да ги обѣсатъ.

Въ Гюргево се похарчи 10 милиона лева, за да се направи Гюргевското пристанище, което е вжтрѣ въ гр. Гюргево и, слѣдъ като се нахарчиха 10 милиона лева за тѣзи мѣста, за които говори г. Вълчо Георгиевъ, слѣдъ като дойде Дунавъ да си каже думата, пристанището остана насухо, и нито единъ корабъ, нито единъ параходъ не може да навлѣзе вече въ туй пристанище, за което е похарчено 10 милиона лева.

А. Екимовъ: Сжщото стана съ пристанището въ Зимничъ.

В. Георгиевъ: Азъ искахъ само да покажа на тѣхната борба, която водятъ съ природата, за да построятъ това пристанище; а какво сж похарчили, това нищо не значи.

А. Филиповъ: Г. Сарафовъ! Да Ви задамъ още единъ въпросъ. Защо обикновено нашитѣ голѣми прѣдприятия се свършватъ съ голѣми процеси и съ много допълнителни работи, и струватъ много повече, отколкото прѣдвижда първоначалниятъ проектъ.

А. Екимовъ: Защото тамъ се криятъ гешефти.

С. Сарафовъ: Това сж въпроси отъ съвсѣмъ другъ характеръ. Азъ говоря за друга материя и ще ме извини г. Филиповъ, че не мога да му отговоря на неговитѣ запитвания.

Прѣдседателствуещъ Н. Гимиджийски: Моля, г-да, оставете прѣреканията.

С. Сарафовъ: Сега, г-да, нека да си кажемъ думата относително нуждата отъ постройката на желѣзницитѣ и въ Южна-България. Въ изучванията, които се прѣдвиждатъ тукъ, фигурира постройката на линията София—Сливенъ, съединението отъ Пловдивъ до Карлово. Азъ на друго мѣсто, когато ще се окаже случай, ще говоря относително желанието да се построи тая линия и ще говоря върху умѣтността ѝ изпѣло. Тя е, безспорно, една важна линия; България трѣбва да я има, за да я свърже по най-късѣ пътъ съ Бургасъ, но менѣ ми се иска да направя една прѣпорѣка въ настоящия случай, ако е възможно, тая постройка да се раздѣли на части, които биха били по-умѣтни и по-правни. Линията Пловдивъ—Карлово—Калоферъ—Казанлъкъ—Тулово е една отъ опѣзи линии, които, споредъ мене, трѣбва да стоятъ на първо мѣсто въ Южна-България. Линията, която ще съединява София съ Карлово, е най-трудното и най-скѣпото парче; България, слѣдователно, може да го построи при едни по-послѣпни, благоприятни обстоятелства. Съ сумитѣ, които трѣбва да се похарчатъ за линията София—Карлово — ако би се прѣдприело построяването ѝ — България може да помогне тамъ, където дѣйствително ранитѣ сж по-силно отворени; тѣ сж въ опѣзи части на Сѣверна-България, които азъ изброихъ; линията Рахово и линията Силистра—Каспичанъ. Правителството има вписани и тѣзи линии въ своята програма, слѣдователно, ще ги направи.

Ако сега тая мрѣжа — както азъ искахъ да ѝ тѣкна — изисква грамадни суми, пита се: ще ли да се хвърлятъ тѣзи пари на вѣтъра, както ми заблѣза г. Вълчо Георгиевъ? Но, всѣки единъ може да

отговори направо, че тѣзи пари ще отидатъ по-пол-зотворно, отколкото всички пари, които е харчила България досега. Безспорно, това е право, но има друго нѣщо: желѣзниците не се строятъ само, за да се минава по тѣхъ, по тѣхъ се харчатъ суми въобще за експлоатирането имъ, и тѣзи суми, които се харчатъ за експлоатацията на желѣзниците сж чувствителни; слѣдователно, когато се харчатъ за желѣзници милиони, трѣбва да се гледа, щото приходитѣ да рентиратъ не само капиталитѣ, които сж вложени, но да могатъ да покриятъ и разносикитѣ, които се правятъ за експлоатацията имъ. Това е единъ тоже сериозенъ въпросъ, и за честъ на България, азъ мога да заявя прѣдъ всички ви, че доходността на българскитѣ желѣзници може да бѣде една отъ най-добритѣ; тя може да бѣде по-висока, отколкото на много други държави. Швейцария получава 3% отъ своитѣ капитали, като чистъ приходъ отъ желѣзниците. Нашитѣ желѣзници, при едно стегнато и разумно управление, при едно съзнато положение, както отъ страна на персонала, така сжщо и отъ страна на самото управление, еждѣто трѣбва да се задоволяватъ интереситѣ и нуждитѣ на всички — могатъ да донасятъ нѣщо повече отъ това, което донасятъ желѣзниците въ Швейцария. Доходността на българскитѣ желѣзници е стигнала вече до 28% отъ капиталитѣ, които сж вложени.

А. Филиповъ: Нето?

Министъръ М. Такевъ: Да, нето.

А. Филиповъ: Това е много утѣшително.

С. Сарафовъ: Имайте прѣдъ видъ и слѣдующето нѣщо, че българскитѣ държавни желѣзници не донасятъ само прѣка полза; най-важната полза, която донасятъ на населението, е косвената полза; и ако въ Швейцария косвената полза е по-малка отъ реалната, въ България е обратно: страната, която иска да върви напредъ, сега да се създава, въ нея косвенитѣ ползи отъ желѣзниците трѣбва да бѣдатъ много повече, и затова никой не трѣбва да съжалява, че желѣзниците не донасятъ това, което се плаща като лихви на капитала.

Н. Коларовъ: Моля, кажете за експлоатационнитѣ разноси на българскитѣ държавни желѣзници въ сравнение съ другитѣ.

С. Сарафовъ: Азъ искамъ да говоря накъсо.

Н. Коларовъ: Искамъ да видятъ господата, колко плащаме ние за нашитѣ желѣзници.

С. Сарафовъ: Българскитѣ държавни желѣзници, макаръ тѣхнитѣ нужди да сж помѣстени въ единъ извънреденъ бюджетъ, пакъ не сж злѣ поставени. Българскитѣ народъ може спокойно да очаква отъ тѣхъ полза, забѣлѣзва се, обаче, едно недоволство. Въ какво се състои то? Че желѣзниците не наврѣме услужватъ на населението, и никой не е казалъ досега друго, освѣнъ това. Значи, ако става ненаврѣменно отслужване на нуждитѣ на населението и съ това му се прави прѣчка, която се отразява злѣ върху търговията и поминѣка на населението, трѣбва да се помогне на това население и да се направи, щото желѣзниците винаги да му услужватъ наврѣме. Освѣнъ това, българското правителство трѣбва да се погрижи сериозно за уреждане на исторнитѣ, които се създаватъ между персонала и управлението на желѣзниците, като сжщеврѣменно запази правата на двѣтѣ страни.

До днесъ се е гледало прѣвъ прѣсти на експлоатацията на българскитѣ желѣзници. Азъ ще ви приведа единъ само фактъ, за да ме разберете. Когато

азъ прѣминахъ отъ Дирекцията на желѣзниците въ Дирекцията на постройкитѣ и за мой замѣстникъ остана г. Унтербергъ, азъ казахъ на тогавашния министъръ Петковъ: правите една голѣма грѣшка, като повѣрявате експлоатацията на желѣзниците въ рацѣтѣ на г. Унтерберга, знаете ли какъвъ бѣше отговорътъ? — „Ще строимъ желѣзници, имаме пужда отъ добри съвети за разнитѣ постройки, а колелетата на българскитѣ държавни желѣзници, както се търкалятъ досега, ще се търкалятъ и занапрѣдъ и Вие не трѣбва да мислите заради тѣхъ“. Ето, какъ е гледалъ на експлоатацията на държавнитѣ желѣзници единъ министъръ. Азъ казахъ по-горѣ, че въ експлоатацията на желѣзниците трѣбва да се бърка малко по-друго-яче и че експлоатацията на нашитѣ желѣзници прѣдставлява вече нѣщо твърдѣ сериозно за България. За единъ приходъ или за единъ разходъ отъ 25 милиона лева въ Министерството на финанситѣ се създаватъ особни грижи и законоположения, а желѣзницитѣ сж оставени да се търкалятъ тѣй, както се завъртѣло — това не трѣбва да се допуца. Нито демагогия, нито грубо партизанство би трѣбвало да се прави съ експлоатацията на държавнитѣ желѣзници, нито пъкъ потисничество надъ персонала, който изпълнява службата по тия желѣзници, би трѣбвало да се узаконява въ бѣдѣще, а напротивъ, правителството, което и да бѣде то, трѣбва вече сериозно да се замисли за експлоатацията на желѣзниците. Нека прибавя между другото, че българскитѣ държавни желѣзници, въ слѣдствие на положението, което заема България, сж и ще бѣдатъ едни отъ онѣзи желѣзници, които най-добрѣ ще се рентиратъ; колкото повече ще се развива мрѣжата на тия желѣзници, толкова по-добрѣ рентабилността имъ ще се увеличава.

Какво още трѣбва на тия желѣзници? Когато се създава една мрѣжа отъ 2—3 хиляди километра желѣзници, дългъ се налага и на народното прѣдставителство, и на правителството да свърже тия желѣзници съ желѣзницитѣ на своитѣ съседни. Не може да се създава и развива правилно една желѣзнопътна мрѣжа, ако остане свързана само въ една посока. Особено важни сж въпроситѣ за свързката на нашата желѣзнопътна мрѣжа въ всичкитѣ четири посоки; нека народното прѣдставителство знае, че когато София се свърже съ тия петѣтѣ морета, които отстоятъ на еднакво разстояние отъ нея, тия като столица на България, ще вземе другъ видъ, на и самата България ще вземе малко по-друго положение на Балканския-полуостровъ.

Н. Коларовъ: Булевардъ на балканитѣ.

С. Сарафовъ: Казахъ, че свързкитѣ сж важни и затова правителството трѣбва да си постави за цѣль близкото свързване на нашитѣ желѣзници съ ония на нашитѣ съседни и, не отъ съображенията, че България само ще печели отъ това. Въ XX вѣкъ азъ не допускамъ, че ще се намѣри държава, която да посочи на сериозни мотиви, които биха я извинили за нежеланието ѝ да заключи своята желѣзнопътна мрѣжа съ оная на съседнитѣ ѝ държави; пѣма и не може да има мотиви, а ще има сигурно само едно неразбиране на общитѣ и взаимни интереси отъ тия, които се противопоставятъ на свързванията. Ако до днѣшнѣшния България нѣма връзка съ Турция било къмъ Куманово, било къмъ Одринъ, това трѣбва да се дължи само на една грѣшка, и че това е една грѣшка, азъ го казвамъ съ положителностъ, защото България е имала много случаи, при които можеше да добие тя свързки, още повече, когато тия свързки не сж врѣдни за самитѣ наши съседни, въ което единъ денъ тѣ самитѣ ще се убѣдятъ. Ако подобни свързки бѣха врѣдни, тогава трѣбвало е Австрия, която е засла срѣдната, центра на цѣла Европа, да се ограда съ една китайска стѣна и да не позволява нито на Гер-

мания, нито на Франция, нито на Белгия, нито на Холандия, нито на Италия, да се свързват с нея, обаче, като разгърпете картата, ще видите, че не е останало място, където Австрия да не се е съединила с Германия, и още при каква конкуренция? Германските продукти дохождат навсякъде, и у нас, пръв Австрия, но и Австрия се ползува от това; тя знае, че въ настояция въкъ уединение не може да има; че тя трябва да съедини своите железници с съседните. И азъ затуй казвамъ, че на всички правителства се налага дългъ, непременно часъ по-скоро да създадатъ българската железнопътна мръжа и да ѝ дадатъ врати на всички страни, та да не се съжалява и до днешенъ денъ, защото извънни врати, които трябваше да се отворятъ много по-рано, не сж отворени.

Съединението на нашата железнопътна мръжа с тая на Ромъния ще стане съ мостъ, и може ли пъкой да отказва ползата отъ едно такова съединение между Ромъния и България? По-отрано това се проповядваше като идея, но днесъ вече азъ съмъ убеденъ, че въ Ромъния и въ България двѣ мѣстни нѣма, че трябва да се направятъ най-много една или двѣ връзки между България и Ромъния. И ако случайно пъкои обстоятелства дохождатъ да го отлагатъ, азъ пакъ казвамъ, че това е неправилно разбиране на въпроса отъ хората, които управляватъ както едната страна, така и другата. Единъ ромъни, истински доброжелатели на своето отечество, и единъ българин, истински доброжелатели на България, не могатъ да не се заематъ, по който начинъ и да било, да направятъ една добра свързка на двѣте железнопътни мръжи. Не може една мръжа отъ 2 хиляди километра, каквато е нашата, и друга отъ 3.200 км., каквато е ромънската, да стоятъ несвързани. И ако не бѣше Дунавътъ, който прѣдставлява една естествена прѣчка между двѣте страни, видѣхте да видите досега, какъ пресата на цивилизована Европа, не въ една, двѣ и петъ статии, а въ ежедневни статии, пѣше остро да се произнася противъ двѣте културни страни на Балканския-полуостровъ, които въ цѣлото продължение на границата си отъ хиляда километра не свързватъ железнопътните си мръжи, могатъ да иматъ железници до всеки свой наскрѣщенъ градъ, и то само защото се намиратъ по между имъ единъ Дунавъ, който съставлявалъ една мѣча за прѣодоляване прѣчка. Финансови срѣдства ли прѣчатъ? Никакви финансови срѣдства не прѣчатъ. За да се направи единъ мостъ на Дунава, който да свързва България и Ромъния, нѣма да коштува повече отъ 12 милиона лева, които ще се раздѣлятъ на двѣ — всѣка една отъ двѣте държави ще трябва да плати по шестъ милиона лева. Кой може да спори, че за България, която има 2 хиляди километра железници и за които е похарчила 350 милиона лева, нѣкакви 6 милиона лева могатъ да прѣдставляватъ особена прѣчка за свързването на железниците си съ тия на Ромъния.

А. Филиповъ: Мостътъ надъ Черна-вода коштува 30 милиона лева.

С. Сарафовъ: Моля Ви. — Надъ Черна-вода е друго, а тукъ е друго. Мостътъ при Черна-вода е на 35 м. височина, подъ която могатъ да минаватъ всички параходи съ мачтитъ си. Неговата постройка е изключителна, и тя прави моста толкова скъпъ. Но, за свързването на българските железници съ ромънските, понеже най-големата широчина на Дунавъ е хиляда метра, мостътъ ще коштува само 12 милиона лева; а като се раздѣлятъ разносикътъ по равно между двѣте държави, този мостъ, слѣдователно, на България ще коштува само 6 милиона лева. За да ви поясня по-добрѣ и да ви илюстрирамъ идеята си, ще прибавя, че ако Дунавътъ не съществуваше, ако свързването трябваше да стане съ единъ разходъ, не-

прѣдставляющъ повече отъ 150—200 хиляди лева, пѣше ли да се намѣри ромънецъ или българинъ, който до днешенъ денъ да проповѣдва да не се свързватъ българските и ромънските железници?

А. Филиповъ: Г. Сарафовъ! Не знаете ли, че съ свързването на железниците при Дунава се прѣслѣдва висша държавна политика?

А. Екимовъ: Защо не се съгласиха ромънитъ?

С. Сарафовъ: Мога да ви кажа само, че положението на въпроса за свързването на българските железници съ тия на съседните държави е уредимъ и той може да се разрѣши веднага, стига само ние да си дадемъ по-голямъ трудъ и по-голяма грижа затова, всички взаимно да вникнемъ съ едно по-здорово разбирателство въ тая работа, т. е. искамъ да подчертая, че въпросътъ за свързване на българските железници днесъ е толкова узрѣлъ, щото той може да се уреди и на тритѣ посоки, стига само заради това да си дадемъ повече трудъ или — какъ да кажа — да вложимъ за него една по-голяма грижа и да разберемъ всички, че железнопътната мръжа, оставена въ сегашното си положение, не може да бѣде...

А. Филиповъ: Г. Сарафовъ! Можете ли ни обясни, защо Ромъния не се съгласява така лесно за Гюргево?

С. Сарафовъ: Г. Филиповъ! Задавате ми въпросъ, които сж отъ характеръ на единъ частенъ разговоръ. Азъ мога да Ви дамъ всички разяснения, но не тукъ, въ залата на Народното събрание.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ви, г-да, не прѣкъсвайте оратора.

С. Сарафовъ: Казахъ, че нѣма защо да се страхувате, ако българската железнопътна мръжа се развие до степенъ да се съединятъ всички български градове, за да не оставяме никой отъ тѣхъ въ нищета; нѣма страхъ даже ако България се патовари съ извънредни разходи за направата на тѣзи железници. И нека се пояснимъ още по единъ въпросъ, за който всички тукъ говорихте и който г. министърътъ на финансите зачекна, но не можа — можеби, отъ желание да не ви отечава — да влѣзе въ подробности. Въ този бюджетъ има редовни разходи за постройки, но освѣнъ това, въ тоя редовенъ бюджетъ за постройки има прѣдвидени и извънредни разноси за една служба, която би трябвало да покрива разносикътъ си отъ общия редовенъ бюджетъ, защото се касае до експлоатацията на железниците.

Г. г. народни прѣдставители! Моля да не удостоите още нѣколко минути съ търпението си, за да се зачекне единъ въпросъ, който дѣйствително трябва да се разбере единъ пътъ завинаги, и който, викамъ, че се зачеква отъ всички страни. Ето какво е то. Когато се строи една железница, каквато и да била тя, тя обикновено не е по-малка отъ 30—50 км. и нейната постройка не коштува по-малко отъ 4—6 милиона лева. За една мръжа отъ 2.000 км., каквато е нашата, сж похарчени не по-малко отъ 300 милиона лева. При строенето на железниците и при похарчването на такива голѣми суми — 300 милиона лева — възприематъ се два начина, двѣ системи. Първиятъ начинъ е да се строи най-необходимото, това, което е отъ първа нужда при отваряне на железницата въ експлоатация; да не се пилѣятъ, да не се харчатъ пари за работи, отъ които железницата ще има нужда подиръ 10 години. Това е единъ начинъ, усвоенъ почти навсякъде. Вториятъ начинъ изисква, щото още при самата постройка да се прѣдвидятъ работи, които ще трябватъ подиръ 10 години. Нашите железници трябваше да се строятъ по първия начинъ. Защо? Възмете за примѣръ Софийската гара. Увѣря-

вамъ ви, че ако инженеритѣ, които сж опрѣдѣляли положението и размѣра ѝ въ него врѣме, дойдатъ днесъ и я видятъ, ще се засрамятъ. Тѣ ще видятъ, веднага, че тѣхната гара е вече невъзможна и не може да удовлетворява развитиѣ се за 20-годишенъ периодъ нужди на България. Тѣ тогава сж мислѣли, че една дължина отъ 800 или 1.000 м., единъ километъръ, никога нѣма да стѣсни нуждитѣ на гара София, и затуй сж ѝ дали тоя малкъ размѣръ. Напротивъ, днешнитѣ нужди налагатъ да се развие гарата въ много по-голямъ размѣръ и понеже нуждата го налага, трѣбва да се поправи, но ако на врѣмето за тая поправка е трѣбвало да се похарчатъ, да кажемъ, 5 милиона лева, капитализирайте ги за 25 години и ще видите веднага на каква сума ще съответствуваатъ, ако тогава още гарата бѣше приспособена за днешнитѣ нужди. Заради туй при строенето на желѣзницитѣ никога не се прави изеднѣжъ всичко, а се прави само онуй, което е най-необходимо на първо врѣме. Добръ, но добритѣ стопани, па ако щете и много добри държави, иматъ едно задължение подиръ туй: като се направи необходимото, да не се пропуска да се дава ежегодно онова, което допълва другото. Обаче въ България е въведено въ система, щомъ се отвори едно шосе, щомъ прѣзъ него мине кола, вече по-нататъкъ нѣма грижа за него. Защо? Защото потребнитѣ за това срѣдства нѣма. Като се отвори една желѣзница на експлоатация, тамъ грижата за поддържането не може да се изхвърли; не само не може да се изхвърли, ами за подобна небрѣжностъ се налагатъ наказания по углавентъ редъ, защото безъ добро поддържане тренътъ не може да върви съ нужната сигурностъ. Слѣдователно, поддържане на желѣзницитѣ има, и затуй тѣ съществуватъ, а шосетата, понеже не се поддържатъ, се унищожаватъ. Добръ, но ако прѣзъ първата година е трѣбвало да се движи единъ тренъ на день, прѣзъ втората става нужда да се движатъ два, прѣзъ четвъртата петъ, и ако една станция е прѣдвидѣна по-рано съ двѣ размѣнни линии, търговията или нуждата налага подиръ петъ години линиитѣ да станатъ четири; но като поискате кредитъ да ги направите, отговаря ви се: не може сега. На-ли се търкалятъ колелетата, на-ли тренътъ върви — можете да минете и тая година тѣй. Търговцитѣ отъ нѣкъдѣ дали оплакване до министра на общественитѣ сгради, пжтищата и съобщенията; той отговаря: вземали сме мѣрки, но по-нататъкъ нищо не се прави. Като дойде нареждането на бюджета, разходитѣ отиватъ за други работи, обаче за необходимото по желѣзницитѣ не се дава. Затова, като се минатъ 10 години, става нужда да се пишатъ въ извънредния бюджетъ наеднѣжъ суми отъ 5—6 милиона лева за довършване на желѣзницитѣ. Когато ние прѣзъ 1906 г. строихме желѣзници по стария начинъ — т. е. да се прѣдвижда най-необходимото, най-нужното, че послѣ да се усилюва работата — ние се изложихме на критика въ цѣла България: желѣзницитѣ нѣматъ това, желѣзницитѣ нѣматъ вода, желѣзнопжтнитѣ персоналъ нѣма кждѣ да живѣе. Тя бѣше критика такава, срѣщу която не можеше да стои никой. За да можемъ да наддѣлѣмъ на тѣзи работи, трѣбваше да прѣминеми къмъ втората система, и погледнете желѣзницитѣ, които се строятъ отъ 1906 г. насамъ: ще видите, че тѣ сж снабдени съ здания, съ линии, съ всичко, тѣ сж прѣдвидѣни да устоятъ на нуждитѣ на страната най-малко за 10 години, прѣзъ който периодъ много малко ще трѣбва да се додаде за тѣхъ. Но въпросъ е, кой начинъ е по-добъръ и кой е спечелилъ въ послѣдния случай. Въ послѣдния случай не е спечелилъ народътъ, не е спечелила и държавата. Управлението на страната не може да схване добръ първия случай и затова не може да го използва както трѣбва. Единъ примѣръ е достатъченъ, за да се илюстрира казаното отъ мене. Когато се строеше линията София—Романъ, азъ не зная, да-ли се намѣрваха поне два души

въ България, които да не се очудваха на разположението дадено на гара Елисейна. Мнозина чувахъ да казватъ: „Дѣто птиче не може да дойде, тѣ гара разполагатъ“. Върху пустотата на гара Елисейна нѣмаше двѣ мѣнни и затова въ нея станция ние бѣхме направили само двѣ линии, колкото е потребно за два трена да могатъ да се разминатъ. Какво е, обаче, днешното положение на гара Елисейна? Всѣки, който е минавалъ оттамъ, е видѣлъ развитата тамъ минна индустрия. Е можеше ли гара Елисейна, направена прѣди 10—12 години, да остане и сега въ старото си положение? Не може. Тя ще трѣбва да се разширява всѣка година, но системно и редовно. Нѣма ли обаче кредитъ всѣка година, естествено е, че ще дойдатъ извънредни бюджети при много по-лошо положение отъ това, което виждаме днесъ, и г. Иванъ Евстратиевъ Гешовъ ще изкаже очудването си, какъ може въ извънреденъ кредитъ да се турятъ разходи за разни допълнителни постройки, за водоснабдяване и пр. Водоснабдяването обема здания и мѣсто, кждѣто машинитѣ взематъ вода; ако търговията или трафикътъ на желѣзницитѣ засега изискватъ, пото само двѣ машини да взематъ по 10 кубика вода прѣзъ день, то естествено е да се направятъ такива прѣдварителни разходи, които да осигурятъ вода само на двѣ машини. Подиръ 10 години, обаче, става нужда на това мѣсто да се разминатъ вече 5, 6, 7 машини; тогава трѣбва повече вода и ето нуждата отъ второ водоснабдяване, което много пжти трѣбва да се направи неотложно. Подобни разходи не сж експлоатационни разходи, това сж строителни разходи, които трѣбва непрѣмѣнно да влѣзатъ въ извънредния бюджетъ за строенето на желѣзницитѣ. И ако не влѣзатъ въ тая форма, въ която сж поставени днесъ, тѣ ще трѣбва да влѣзатъ въ друга форма, а именно желѣзницитѣ, като съставятъ своя приходъ и разходъ, трѣбва да си задържатъ разхода за допълнителнитѣ постройки, и само остатъка да дадатъ на министра на финанситѣ, за да го използва за други нужди. Ето защо, не трѣбва да ви бѣде чудно, дѣто въ настоящия бюджетъ има разходи за строене на здания по желѣзницитѣ, на водопроводи и пр.; тѣ сж работи отъ строителенъ характеръ и, слѣдователно, трѣбва да влѣзатъ въ общия капиталъ за постройката на желѣзницитѣ.

Остава ми да кажа още нѣколко думи отонсително попълването на подвижния материалъ на желѣзницитѣ, за да мога да завърша тая частъ. Въ първо врѣме, когато почнаха да се строятъ у насъ желѣзницитѣ, въ поемнитѣ условия бѣше прѣдвидѣно, што прѣдприемачътъ, който строи линията, дълженъ не само да построи линията съ зданията, но и да набави нужния подвиженъ материалъ — локомотиви и вагони. Това бѣше една добра наредба, защото, който търси 15 милиона лева само за желѣзницата, като му трѣбватъ още 5 милиона лева за подвиженъ материалъ, той ще може да намѣри 20 милиона лева, за да създаде желѣзницата заедно съ подвижния ѝ материалъ. На какво се дължеше това не зная, но по-послѣ отеднѣжъ стана една промѣна. На-ли ковчегътъ е единъ, паритѣ се събиратъ на едно мѣсто, добритѣ стопанинѣ ще различнява и разноскитѣ си добръ. Колко трѣбва за постройка на желѣзницата? 15 милиона; ще дамъ постройката и прѣдприемачътъ ще я направи, а като се отвори желѣзницата, азъ, държавата, ще набавя подвижния материалъ. Така се расжждаваше, но оказа се тъкмо обратното. Отварятъ се желѣзницитѣ, подвиженъ материалъ не се набавя. Въ 1903 г. българскитѣ желѣзници, които бѣха около 1.500 км., имаха 45 машини, съ които трѣбваше да се експлоатиратъ българскитѣ желѣзници, когато сега България има 150 машини.

Министъръ А. Ляпчевъ: 155,

С. Сарафовъ: Отъ 45 на 155, въ разстояние само на седемъ години, тежко е, непоносимо е за България! да издържи това увеличение въ единъ такъвъ срокъ, но народътъ има нужда отъ него, защото безъ тая жертва нѣма помощъ на търговията. Защо не е станало по-рано? Защо по-редовно и по-систематично не е направена тая доставка? Този начинъ на раздѣляне постройката отъ доставката на подвижния материалъ, намѣсто добриятъ стопанинъ да го отстрани, възприе го и докара зло, вмѣсто добро, и днесъ, разбира се, добръ се прави, като се внася едновременно съ строенето на желѣзниците да става и набавянето на нужнитѣ подвижни материяли. И дѣйствително тѣзи материяли, като се набавятъ своевременно, ще могатъ да отговорятъ на нуждитѣ, които народътъ има.

Като завършвамъ, моля, г. г. народнитѣ прѣдставители, да ме извинятъ, задѣто се впуснахъ въ по-малко подробности; то бѣше по поводъ на нѣкои прѣдизвикания. Цѣльта ми бѣше да подчеркна слѣдующето: всѣки пътъ, когато се говори за бюджета, било отъ трибуната, било отъ столоветѣ на разнитѣ групи, изтъква се прѣди всичко, финанситѣ тѣй да се скърпятъ, тѣй да се наредятъ, тѣй да се задържатъ, тѣй да се оправятъ, изобщо всички грижи се полагатъ само къмъ туй, и когато видятъ, че финанситѣ сж разстроени, слѣдствие дѣйствиата на редъ правительства, спиратъ да мислятъ за нуждитѣ на народа. Азъ искахъ днесъ да направя една разлика: като оставамъ финанситѣ да се уреждатъ отъ мѣстата, които сж назначени да ги уреждатъ винаги правилно и редовно, да отбѣлѣжа, че народътъ има свършено други нужди, има желания, има искания, за които трѣбва да се държи сметка. И когато нуждитѣ на народа сж такива, както азъ ги описахъ, искахъ да подчеркна, че всѣко правителство е длъжно да се грижи за тѣхъ, и то неотложно, още повече, когато българскиятъ народъ никога не имъ е отказалъ своето съдѣйствие и своята поддрѣпка въ тая посока.

Прѣдседателствующъ Н. Кжневъ: Има думата г. Георги Георговъ.

Г. Георговъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Съ закона за бюджета за извънреднитѣ приходи ни се прѣдставятъ нѣкои цифри, които ще искамъ да обясня, и ще моля г. министърътъ да ми обади защо не сж сжцитѣ тѣзи цифри, които сж показани въ рѣчта на г. Саллабашева, и отъ дѣ излиза такава една голѣма разлика отъ 24 милиона франка.

Споредъ чл. 2, тукъ се прѣдвижда, че има останали пари отъ заема отъ 1909 г. само 16.934.577 л., т. е. кръгло 16.935.000 л. Когато гледахме ние закона за заема, тогава азъ поискахъ да се тури изрично, какви суми ще се употребятъ за желѣзницитѣ и кждѣ ще се плаща отъ чистото произведение на заема. Г. Саллабашевъ каза: заемътъ ще се употребѣи за довършване на строящитѣ се сега желѣзнопътни линии и пристанища и за изплащане на сѣществующитѣ досега държавни дългове. Азъ искахъ поименно да се каже, и ако бѣ се казало, нѣмаме нужда сега тукъ да дохождамъ да търся кждѣ сж тия суми. Когато казахъ на г. Саллабашева да каже колко пари има останали отъ заема отъ 1907 г., той декларира — стр. 1.163 на стенографския протоколъ отъ 1909 г. — че отъ стария заемъ готови пари имаме за построяване на желѣзници 12.296.026-48 л., съ които разполагаме, и че отъ тѣхъ нито една стотинка нѣма да се похарчи за друго, освѣнъ за желѣзницитѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Отъ старитѣ.

Г. Георговъ: Да. — Той каза, че освѣнъ сумата 12.296.026 л. имало още 10.333.190 л., които сж останали отъ стария заемъ въ Парижъ за военни до-

ставки, и тогава азъ поискахъ да се каже, че само за тѣзи работи ще се употребятъ паритѣ, а не за други.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣй.

Г. Георговъ: И сега, понеже имаме останали пари 12.296.026 л. отъ заема отъ 1907, съ 86 милиона отъ чистото произведение на заема отъ 1909 г., остава една сума отъ 98.296.000 л. Сега г. министърътъ ни изважда тукъ, че имаме само 16.935.000 л., когато миналата година — за 1910 г. — прѣдвидѣхме въ извънредния бюджетъ за желѣзници 19.320.000 л.

Министъръ А. Ляпчевъ: За коя година?

Г. Георговъ: За 1910 г.

Министъръ А. Ляпчевъ: А за 1909 г.?

Г. Георговъ: Ние говоримъ за 1910 г.

Министъръ А. Ляпчевъ: Въ 1909 г. желѣзницитѣ се строеха отъ него.

Г. Георговъ: Тукъ изрично е казано, че тогава ги имаме. — Подиръ прѣдвидѣхме 6.012.000 л. за пристанища, всичко 25.320.000 л. Платихме всички летящи дългове, които бѣха, по свѣрхсметния кредитъ, който гласувахме на министрествата, отъ 31 милионъ лева. Значи, като прибавимъ и тѣзи 31 милионъ, похарчили сме отъ заема 56.320.000 л. Като извадимъ тази сума отъ 98.296.000 л., оставатъ 41.976.000 л. Сега, като казва г. министърътъ, че има само 16.935.000, излиза, че 25.041.000 сж похарчени за други цѣли, безъ да се иска за това разрѣшение.

Министъръ А. Ляпчевъ: Тѣ сж платени на Народната банка. Сега дължимъ на Народната банка 26 милиона, вмѣсто 48—49 милиона.

Г. Георговъ: Всичко което имаме да даваме на Народната банка, на Земледѣлската банка и на частнитѣ банки, всичко се изравни съ ония 31 милиона лева отпуснатъ свѣрхсметенъ кредитъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Съвсѣмъ не.

Г. Георговъ: Тѣй е. Ето какво казва г. Саллабашевъ по-нататъкъ, като дава обяснения: (Чете) „Съ сега сключения заемъ ще може напълно да се консолидира положението, понеже съ него ще се изплатятъ всички сега сѣществующи летящи дългове и ще се посрѣщатъ разходите по бжджитѣ ангажменти въ течение на нѣколко години“. Тѣй щото, тукъ сега има една разлика отъ 25.041.000 л., които сж похарчени, за други работи, освѣнъ за прѣдвидѣнитѣ по закона за заема отъ 100.000.000 л. отъ миналата година.

А. Екимовъ: Тѣ се кроятъ по сметкитѣ.

Г. Георговъ: По-нататъкъ, тукъ се прѣдвиждатъ редъ работи: за довършване на разни пристанища, на разни здания и т. н., а въ 1910 г. ние сме прѣдвидѣли подобни пера. Напр., за изплащане припадащата се частъ на доставенитѣ прѣзъ 1905 г. локомотиви и вагони, заедно съ лихвитѣ — 504.519 л.; и друго такова подобно перо се прѣдвижда и сега въ настоящия извънреденъ бюджетъ за 1911 г. Азъ се чудя, какъ може, когато се е прѣдвидѣло това перо, когато сж се прѣдвидѣли тия суми, въ извънредния бюджетъ за 1910 г. сега наново да се излиза и да се казва: за изплащане припадащата се частъ на доставенитѣ прѣзъ 1905 г. локомотиви и вагони, заедно съ лихвитѣ — 483.500 л. Може-би, миналата година не сж платени. Ако не сж платени, тогава е друга работата. Миналата година сж били прѣдвидѣни

504.519 л., и тая година пакъ се прѣдвизда за сжщата цѣль, за купенитѣ прѣзъ 1905 г. локомотиви и вагони, 483.500 л.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Георговъ! Купени сж, но отсрочени за изплащане. Ония господа, които бѣха прѣди насъ, имаха тази система: тѣ поржчватъ и започватъ, а кой ще плаща, тѣ не мислятъ — оставатъ на другитѣ да плащатъ. Трета година се плащаме и нищо не можемъ сами да почнемъ да строимъ; хората ангажирани всичкитѣ пари.

Г. Георговъ: Ние ги прѣдвиздохме всички тѣзи суми въ 31-милионния свѣрхсметенъ кредитъ, за да се изплатятъ единъ пакъ завѣскога тѣзи лозящи дългове, а въ 1910 г. се прѣдвизда една сума и сега въ 1911 г. пакъ се прѣдвизда подобна сума. Сжщо така на стр. 16 отъ миналогодишния бюджетъ се казва: (Чете) „§ 55. Изплащане припадающата се частъ на доставенитѣ прѣзъ 1907 г. вагони и локомотиви“. И сега пакъ доплащаме тая година за сжщата цѣль, 560.520 л., споредъ § 54, на стр. 11. Всичко туй трѣбваше да се прочисти миналата година, и тогава се каза, че съ гласуването на свѣрхсметения кредитъ отъ 31 милиона лева изчистваме всичкитѣ тѣзи ченгене-борчларж, дѣто се казва, а сега наново ни се прѣдлага да гласуваме кредити за такива работи.

А. Екимовъ: Тефтеритѣ имъ сж побъркани, г. Георговъ.

Г. Георговъ: На стр. 4 отъ извънредния бюджетъ за миналата 1910 г. е казано: (Чете) „§ 9. Построяване на единъ новъ хангаръ и довършване на административното здание за помѣщение на митническия персоналъ въ Варна и постилане дюшметата на сжществуващитѣ хангари — 300.000 л.“ Сега се прѣдвизда за сжщата работа друга сума.

Министъръ М. Такевъ: Разбира се.

Г. Георговъ: На стр. 6, въ § 10 отъ новия бюджетопроектъ, който ни се прѣдлага, е казано: „Довършване хангара № 3“ — и въ миналия бюджетопроектъ имаше „довършване“ и сега пакъ има „започване“ и „довършване“ — направа дюшмета и помѣщения за митнишкия персоналъ въ сжществуващитѣ хангари № 1 и 2 и довършване административното здание за помѣщения на митнишкия и портовъ персоналъ — 300.000 л.“ Въ бюджетопроекта отъ миналата година е казано „за довършване“, и тая година — пакъ „довършване“. Миналата година не го довършихли, сега отново ще го довършватъ! Може ли да бѣде това, г. министре? Миналата година е била прѣдвиздана една сума отъ 300.000 л. за „довършване“; сега отново се прѣдвизда такава сума. Може-би, паритѣ не сж изплатени.

Министъръ М. Такевъ: Не сж изплатени.

Г. Георговъ: Кажете го, г. министре, за да го знаемъ и да се запише въ протокола.

Министъръ М. Такевъ: Ще го кажа.

Г. Георговъ: Кажете го, азъ не зная.

Министъръ М. Такевъ: Почекайте, ще ме чуете.

Г. Георговъ: За доизплащане оградата на пристанището въ Варна прѣдвиздани сж миналата година 60.000 л.; сега пакъ се прѣдвизда друга сума отъ 40.000 л. И лани е било доизплащане, и тая година е доизплащане. Тая работа не може да се обясни. Миналата година сж доплатени — значи, въпросътъ е свѣршенъ; сега, тая година, пакъ ще се довършва и пакъ ще се доизплаща.

Да видимъ сега, какъ стои работата съ бургазкото пристанище. Въ бюджетопроекта отъ миналата година е прѣдвиздано, по § 17, за доизкарване на започнатитѣ хангари и т. н. 400.000 л. — доизкарване. Тая година пакъ се искатъ други 300.000 л. за довършване на започнатия хангаръ № 4, за помѣщения за митнишкия персоналъ — се за сжщата цѣль. Миналата година сме го довършвали, сега пакъ ще го довършваме! Тѣй щото това перо не мога да си обясня. Прѣдприематъ се работи и всѣка година се довършватъ и до година, може-би, пакъ ще ги довършваме.

Миналата година за доставка на паважни камъни, по § 19, сж били прѣдвиздани 45.000 л.; сега пакъ се прѣдвиздатъ, по § 19, 50.000 л. Миналата година сж били доставяни, тая година отново ще се доставятъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля, г. Георговъ, дайте си мнѣнието по принципъ: приемате ли или не законопроектътъ.

Г. Георговъ: Моля, азъ трѣбва да се обясня.

Тукъ, г. г. народни прѣставители, има и други пера, но ще ги оставя за второто четене.

Има нѣкои работи по пристанищата, които се строятъ било въ Русчукъ, било въ Свищовъ или въ Видинъ. За постройката на тѣзи пристанища е прѣдвиздано въ закона за митницитѣ да се събира единъ полупроцентовъ сборъ и тоя полупроцентовъ сборъ е прѣдоставенъ за направата и поддржката на въпроснитѣ пристанища. Е добръ, това перо трѣбва да стои не въ извънредния, а въ редовния бюджетъ, защото тамъ е прѣдвиздано полупроцентовиятъ сборъ, и трѣбваше тамъ да се прѣдвиди, че тѣзи пристанища ще се строятъ отъ този сборъ, а не да ни се иска извънреденъ кредитъ. Въ закона за митницитѣ изрично е казано, че пристанищата се строятъ и поддржатъ отъ полупроцентовия сборъ, който се събира по пристанищата. И затова, г. г. народни прѣдставители, азъ не съмъ съгласенъ да се иска отъ насъ разрѣшаването на нѣкакви съкровищни бонове за 5.600.000 л., когато азъ констатирамъ тукъ, че ние имаме останали отъ заема още 25.041.000 л. Отъ тѣхъ да се покрие недостигътъ, който се прѣдвизда тукъ отъ 5 милиона и толкова лева. Ние бѣхме противъ съкровищнитѣ бонове, а сега почваме да си служимъ съ тѣхъ, и до година ще станатъ сжщитѣ разправи, каквито станаха при бившето правителство. Ние не трѣбва да правимъ това, което сме осжждали. Ако нѣмаме възможностъ да построимъ нѣщо веднага, то можемъ лека-полека да го строимъ, а не изеднѣжъ. Можемъ да оставимъ постройката на ломското пристанище за когато ще имаме пари, а не да вземемъ пари съ съкровищни бонове. Азъ не съмъ съгласенъ да се построи това ломско пристанище и подирѣ да се издаватъ съкровищни бонове, а да се изплати отъ остатъка отъ заема, който сме гласували миналата година и който получихме.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Нѣмаше да говоря, ако не бѣше ме прѣдизвикалъ г. министърътъ на финанситѣ. Той пакъ започна съ свой езикъ на многознайство и сжщевременно продължава да обижда. Азъ не ще му отвърщамъ съ сжщата мѣрка, защото имаше доста какво да му кажа и нѣма да се сърдя на г. министра. Вѣрвамъ, че и той насамъ, когато се вдѣлбочи въ себе си, ще признае този свой кусуръ — на мѣсто и безъ мѣсто да закача хората. Азъ съмъ готовъ да го извиня, още повече, че тоя неговъ езикъ се обяснява съ условията на неговия животъ. Прощавамъ му.

Относително неговата бълбжка по въпроса за съкровищният бонове, дѣто той се постави въ ролята на учителъ и се помъчи да обясни, че то не било заемъ, колкото и да се мъчеше да стори това, не успѣ. Той пакъ призна, че съкровищниятъ бонъ е заемъ, но вмѣсто да го каже, както г. Саллабашевъ го каза, както и азъ казахъ, единъ вътрѣшенъ заемъ, той го нарече мѣрка за улеснение на бюджетното упражнение, нарече го бюджетенъ заемъ. Азъ бихъ попиталъ г. министра да каже — чункимъ отрича, че съкровищниятъ бонове водятъ къмъ единъ бѣдѣщъ заемъ — би ли се съгласилъ той да впишемъ въ този законопроектъ слѣдната бълбжка: че съкровищниятъ бонове, които ще бѣдатъ издавани прѣзъ бюджетното упражнение, що се касае до този бюджетъ, ще бѣдатъ изплатени до края на това упражнение и нито единъ отъ тѣхъ нѣма да нагази въ нѣкое бѣдѣще упражнение?

Министъръ А. Ляпчевъ: Така не се пише.

Д. Драгиевъ: Ако не се пише така, то, като ще издадете съкровищни бонове, които ще иматъ срокъ мѣсеченъ или годишенъ, сигурно тѣ нѣма да бѣдатъ изплатени до края на това бюджетно упражнение — мѣсецъ юлий — и ще нахълтатъ въ бюджетното упражнение за 1912 г. Слѣдователно, не ще бѣдатъ изплатени отъ приходитъ на този бюджетъ, а онай бюджетъ, въротно, и той ще си има своитъ нужди. Тѣзи съкровищни бонове вие може да ги пласирате, било въ вътрѣшния пазаръ, било чрѣзъ нашитъ банки извънъ държавата, и въ края на крайщата тѣзи бонове ще влѣзатъ въ графата на лѣтящитъ дългове, въ името на които Вие или Вашиятъ замѣстникъ ще поискате единъ консолидиранъ заемъ. Азъ прочее, мисля, че не съмъ казалъ нѣщо ученическо, когато съмъ нарекалъ тѣзи съкровищни бонове заемъ, дългосроченъ или кратковремененъ заемъ, водящъ къмъ консолидиранъ заемъ, и че г. министърътъ съ своитъ претенции на учителство, не можа да каже нищо учителско, като ги нарече бюджетенъ заемъ за улеснение на бюджетното упражнение. Тази малка бълбжка имахъ да направя.

Азъ не чухъ г. министра да обясни въпроса за заема отъ 2½ милиона лева отъ 1911 г.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ ще ви го обясня.

Д. Драгиевъ: Ползвавамъ се отъ случая, дѣто вземахъ думата, да кажа, че макаръ Казанлъкъ да спада въ нашия окръгъ и да бихъ могълъ да направя една демагогия, както г. Гешовъ направи, не ще я направя, защото азъ не съмъ демагогствуваълъ никога, нѣма да демагогствувамъ и сега, а ще бѣда откровенъ и тукъ, както съмъ откровенъ и извънъ този парламентъ. Азъ не одобрявамъ прѣдложението на г. Гешова, макаръ и да ми се е случвало да минавамъ много повече пѣти прѣзъ Казанлъкъ и да срѣщна укора на казанлъчани, отколкото г. Гешовъ. Азъ не одобрявамъ това прѣдложение и не ще гласувамъ за него, защото смѣтамъ, че прѣди да се строи линията Тулово—Казанлъкъ, има други крайнини у насъ — татѣтъ къмъ Къзѣлагачъ, къмъ Силистра — дѣто трѣбва да се строи.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Азъ не съмъ искалъ думата.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Вие бѣхте я поискали за обяснение.

С. Тенчовъ: Азъ искамъ думата.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Имате думата.

С. Тенчовъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако взехъ думата, смѣтамъ въ 4—5 минути да се изкажа по всички въпроси. Понеже при настоящия бюджетъ се критикува изобщо строителната политика на правителството, заради това намислихъ да кажа нѣколко думи: Гледамъ, че съ 16-тѣ милиона лева отъ заема отъ 1909 г., който сме направили, и съ 2-та милиона лева отъ тазгодишния, който отпуснахме за строене на радомиръ—дупнишката линия, ще се довършатъ започнатитъ желѣзнопѣтни линии. Г-да! Азъ бихъ се съгласилъ даже, ако имахме още нѣкои остатъци отъ тѣзи заеми, да впишемъ въ този бюджетъ една още по-голямка сума, която ми се струва ще принесе още по-голям полза, ако я изразходваме за слѣдующитъ работи. Отъ 2—3 години като гледамъ, като народенъ прѣдставител, бюджетитъ по всички министерства, намирамъ, че наемнитъ за помѣщения по различнитъ министерства се разпрѣдѣлятъ поотдѣлно за всѣко министерство както слѣдва. Напр., по Министерството на вътрѣшнитъ работи е прѣдвидѣна една сума отъ 310 хиляди лева, по Министерството на народната просвѣта — 318 хиляди, по Министерството на финанситъ — 330 хиляди, по Министерството на правосѣдието — 254 хиляди, по Министерството на войната — 680 хиляди, по Министерството на търговията и земледѣлието — 137 хиляди, по Министерството на пѣтищата и съобщенията — 273 хиляди, за Смѣтната палата 26 хиляди или излиза една сума около 2.280.000 л., която плащаме за наемъ на помѣщения. А този капиталъ отъ 2.280.000 л., ако се направи една смѣтка, може да рентира единъ заемъ отъ 50 милиона лева. Доколкото съмъ слушалъ отъ хора по-компетентни, тѣ казватъ, че за да можемъ да построимъ, не всички, но приблизително всички помѣщения за държавнитъ учрѣждения, трѣбватъ ни около 21 милиона лева. Ако знаемъ, г-да, че съ сумата 21 милионъ лева можемъ да построимъ помѣщенията за всички държавни учрѣждения, които ни сѣ нужни, много голѣма загуба правимъ, дѣто се коѣтбаемъ, дѣто моментално не пристѣпимъ къмъ заемъ, защото на 21 милионъ лева по 5% прави единъ милионъ; направенъ заемъ отъ 21 милиона лева за 20 години, ще има погашения единъ милионъ лева и единъ милионъ лева лихви, ще трѣбва да прѣдвиждаме тукъ всѣка година въ бюджета до изтичане на срока 20 години, а къмъ края ще плащаме, разбира се, съвършено по-малко. Та, отъ това искахъ да кажа, че не е злѣ, както г. министърътъ на финанситъ, колкото и да се скѣпи за хазната на държавата, така и г. министърътъ на пѣтищата и постройкитъ, ако не тая година, то за идущата да иматъ прѣдъ видъ и да прѣдвидятъ такава сума въ извънредния бюджетъ, съ която сума държавата да може да се сдобие съ собствени учрѣждения, защото, ако така протакаме, както е вървѣло досега, вътрѣ въ 20 години, г-да, ще прѣдвиждаме всѣка година по 2.250.000 л. отъ нашия бюджетъ, ще изразходимъ повече отъ 50—60 милиона лева, безъ да имаме никакви държавни помѣщения. Ако еднѣжъ-завинаги направимъ единъ заемъ отъ 21 милиона, вътрѣ въ 20 години ще прѣдвиждаме по-малка сума и слѣдъ изтичането на тия 20 години ще се сдобиемъ съ държавни помѣщения, които оттамъ-нататѣкъ ще бѣдатъ наша собственост и нашиятъ държавенъ бюджетъ ще се намали съ една сума, ако не съ 2.250.000 л. то сигурно поне съ 1.500.000 л., защото остатѣтътъ отъ 2.250.000 л. — 750.000 л. — може да се прѣдвижда за ремонтъ.

А. Екимовъ: И ще имаме хигиенични и добри помѣщения.

С. Тенчовъ: Като смѣтамъ, че мисълта, която изказвамъ тукъ, е добръ разбрана, надѣвамъ се, че всички ще се заинтересуватъ съ тази работа и вър-

вамъ, че ще се нареди този въпросъ. (Г. А. Екимовъ ржкоплѣска)

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: Разискванията по бюджетопроекта сж прѣкратени.

Има думата г. министърътъ на общественитѣ сгради, пѣтицата и съобщенията.

Министъръ М. Такевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ нѣма много да ви приказвамъ, защото всичко, което имахъ да кажа върху нашата желѣзнопѣтна политика, казахъ го при общитѣ дебати по бюджета на Министерството на общественитѣ сгради. Не зная да-ли г. Гешовъ присѣствуваше тогава, но ако би билъ тукъ, той би си спомнилъ днеска, че азъ му дадохъ всичко онова необходимо като свѣдѣния, за да знае какъ правителството гледа изобщо и министърътъ на общественитѣ сгради частно върху желѣзнопѣтната политика на страната. Веднага казвамъ: не чакайте напѣтитѣ линии да дадатъ онази рента, която даватъ компийскитѣ линии, нито на великитѣ държави, дотогава, докогато ние не закрѣпимъ напѣтитѣ желѣзнопѣтни мрѣжи; не дѣйте иска да се сравняваме и по отношение на онѣзи косвени приходи, които даватъ тѣзи линии въ България, съ онѣзи, които тѣ даватъ въ Австрия, Белгия и въ Швейцария, дотогава, докогато ние не можемъ дѣйствително като трѣгнемъ отъ Русе суринята, да замрѣкнемъ или да осѣмнемъ въ Бургазъ, и като стамемъ отъ Бургазъ, да отидемъ въ Видинъ, докогато ние не съединимъ всички наши морски и крайдунавски пристанища съ центра на България и докато не прѣсѣчнемъ Балкана въ всички онѣзи мѣста, дѣто е потребно да скочимъ двѣтѣ генерални линии въ България, дотогава, казвамъ, не трѣбва да чакаме никаква рента, която да отговаря на рентата, която хорскитѣ желѣзници даватъ срѣщу капиталитѣ, които сж вложени въ тѣхъ. Азъ добавихъ тогава: не чакайте сѣщо такава рента и опе всички онѣзи услуги, които желѣзнопѣтната мрѣжа трѣбва да даде на нашата трѣговия и индустрия, дотогава, докогато ние не направимъ напѣтитѣ желѣзнопѣтни линии дѣеспособни — тѣ не сж дѣеспособни само като има едно трасе и отгорѣ двѣ линии, двѣ желѣза поставени да се търкалятъ колелетата, както нѣкога се е изразилъ единъ министъръ на общественитѣ сгради, а трѣбва да има достатъчно колелета на локомотиви, на вагони, за да можемъ да отговоримъ на всички нужди на нашата трѣговия и индустрия. Азъ тогава пакъ ви четохъ една статистика, отъ която ние видѣхте, че за да приспособимъ напѣтитѣ южно-български линии, въобще напѣтитѣ линии, но особено въ Южна-България, намъ сж потребни 15 милиона лева. Ние имаме само издигнати кули като гари, безъ да има гарн; ние тамъ нѣмате подслонъ, нѣмате кладенецъ, нѣмате гаражни линии, нѣмате депа, нѣмате магазини, нѣмате апарели, нѣмате нищо, което може да спомогне за стоварване и разстоварване, за срѣщане на линии, за размѣна на линии, за живѣне на персонала и пр. Затуй ви казахъ тогава и сега ви повтарямъ, намъ сж потребни 15 милиона лева, за да ги приспособимъ. Азъ тогава пакъ ви казахъ, че за да можемъ да услужимъ на сега сѣществующитѣ линии и на тѣзи, които строимъ засега, сж достатъчно подвиженъ материалъ, намъ сж потребни други 15 милиона лева. Не да имаме, както прусакитѣ по 540 товарни вагони на 100 км., а да имаме 240; не да имаме 28 до 40 машини на 100 км., както въ западно-европейскитѣ културни страни, а да имаме само по 12—14 машини на 100 км. Ето защо намъ сж потребни сега, както казахъ, 15 милиона лева за подвиженъ материалъ.

Тукъ му е мѣстото да кажа, че се удивлявамъ, когато чухъ отъ нѣкои г. г. народни прѣдставители да ми казватъ, защо ние всички тѣзи работи не ги

прѣдвидѣхте въ обыкновенния бюджетъ, а сте ги разхвърлили въ извънредния. То е много странно, наистина. Г. Сарафовъ много добръ обясни и азъ другъ път, прѣди него, бѣхъ казалъ: Ние имаме една система за строене на напѣтитѣ линии; ние не мислимъ, че е достатъчно да положимъ двѣ релси върху трасето, безъ да мислимъ какво ще се движи върху това трасе, защото малко внимание се е обръщало, какво ще се движи върху тѣзи релси, а този подвиженъ материалъ е неотемлима частъ отъ направата на една желѣзнопѣтна линия. И ако ние всички признаваме, че желѣзнопѣтнитѣ линии не ставатъ съ обыкновеннитѣ ресурси на държавата, т. е. не се правятъ съ обыкновеннитѣ разходи на държавата, защото тѣзи разходи не се консумиратъ въ една година, за която се пише държавниятъ бюджетъ, а сж извънредни разходи, защото ще служатъ дълги години на държавата, слѣдователно, и други поколения ще трѣбва да взематъ участие въ тѣхното построяване; казвамъ, ако ние считаме желѣзнопѣтнитѣ линии, като извънредни разходи, то и подвижния материалъ, който е неотемлима частъ, а plus forte raison трѣбва да се покрива отъ извънреденъ приходъ, а такъвъ извънреденъ приходъ България има само единъ източникъ — това е заемътъ. Ето защо никому не трѣбва да се види странно, че ние прѣдставяме тукъ три милиона лева за купуване локомотиви, за купуване вагони — лани бѣха толкова, по-лани — петъ милиона лева — защото, казвамъ и повтарямъ, тѣ сж извънредни разходи, защото, когато трѣбваше да се отпуснатъ, не сж ги дали и сега трѣбва да ги даваме всѣка година отъ извънредния бюджетъ.

Г. г. прѣдставители! На тази тема толкозъ. Какво намъ е потребно, за да си закрѣпимъ нашата желѣзнопѣтна мрѣжа и тогава да нѣмаме тѣзи нарекания, които ми се подхвърлиха отгдетъ оттукъ и оттамъ? И като говоря за нарекания, трѣбва веднага да констатирамъ: колкото оратори говориха, толкозъ обосновани мѣтния дадохъ за необходимостта на тая или онази постройка. Г. Гешовъ намира, че линията Казанлъкъ—Стара-Загора е належаща. Законъ имало за нейното построяване, но бившето правителство по тѣзи и онѣзи причини го отгмѣни. Имало я е и въ желѣзнопѣтната мрѣжа отъ 1895 г. Стѣлъ него въ думата г. кѣзълаганскитѣ народенъ прѣдставителъ; той каза: „Не Казанлъкъ—Стара-Загора; отъ висши политически, стратегически и икономически интереси на държавата необходимостъ има да се построи линията Кѣзълъ-Агачъ—Ямболъ. Стѣлъ него г. Вълчо Георгиевъ каза: „Оставете линиитѣ Казанлъкъ—Стара-Загора и Кѣзълъ-Агачъ—Ямболъ. Това е Силистра, която ние трѣбва да скопчете“. Да, всички тѣ, може-би, сж прави, но, както виждате, министърътъ трѣбва да избира, и да избере онова, което той намѣри за най-необходимо да впише въ своя бюджетъ. Само едно азъ ще моля тукъ, да се не забравя: при построяването на напѣтитѣ пристанища и желѣзнопѣтни линии никога не ми е минавало прѣзъ ума да правя партизанщина. Напротивъ, тъкмо обратното, може-би. Ако има нѣйдѣ мѣсто, дѣто политика, мѣстна, локална, партийна не трѣбва да се прави, то е именно въ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтицата и съобщенията, и затуй държехъ да ви прочета отъ тази трибуна всичкитѣ онѣзи прѣдприятия, които по окрѣзи съмъ утвърдилъ да се дадатъ на трѣгъ и да се правятъ. Ние виждате колко хиляди въ Бургазъ, колко хиляди въ Варна, колко хиляди навсѣждѣ. И държехъ да ги прочета тукъ, за да не мислите, че ще правя тамъ други разпоредби. Истина, че всички тия прѣдприятия не ще могатъ да се дадатъ, защото съмъ утвърдилъ трѣгове за 5¼ милиона лева, а имамъ на разположение само 3¼ милиона лева, половинъ милионъ като извадите за екстрени нужди, оставатъ три милиона лева. Така щото, възможно е

нѣкои прѣдприятия да не дадемъ да се строятъ, защото нѣмаме срѣдства, но, въ всѣки случай, всичко е готово, само срѣдства да намѣримъ, за да продължимъ. Съ измѣнението на закона за пѣтицата, да се употребява сумата, която е отпусната въ единъ бюджетъ, въ продължение на три бюджетни упражнения, ние гонимъ именно тази цѣль. Имамъ сега на разположение единъ кредитъ отъ 1.400.000 л., не ангажиранъ до 1 януарий 1911 г. — да мога да го оползотворя и при слѣдующитѣ бюджетни упражнения на 1911 и 1912 г. И така, съ тѣзи 3½ милиона лева отпуснати лани, тази година 3½ милиона лева и съ тѣзи, които ще се отпуснат идущата година, ще можемъ наистина да задоволимъ съразмѣрно съ необходимостта нуждитѣ на нашето население.

Какво намъ е потребно, за да закрѣпимъ нашитѣ желѣзнопѣтни линии тогава да имаме пълна възможност да искаме отъ нашето правителство, като стегнемъ персонала, като стегнемъ администрацията, да искаме, казвамъ, да се рентиратъ тѣзи линии тѣй, както става въ странство? Смѣтката е много проста; тя е тукъ прѣдъ мене; тя не възлиза на много; тя възлиза на една кръгла цифра. Като говоримъ за направата на пристанища, тѣзи, които строимъ сега, и да закрѣпимъ желѣзнопѣтната мрѣжа съ нѣкои още линии, както съмъ казалъ и другъ път, належачи линии за строене сж: Ямболъ—Къзълъ-Агачъ—турската граница. Вече съсѣдната намъ държава строи тази линия къмъ Къзълъ-Агачъ, и ние, то се разбира, на първа рѣка трѣбва да построимъ тази линия, за да я скопчемъ при Одринъ съ нашата съсѣдка. Това има голѣмо икономическо значение. Тя е една линия, която ще коштува около четири милиона лева, но съ подвижния материалъ — около шест милиона лева. Слѣдъ туй слѣдва линията Силистра—Каспичанъ. И за нея ви говорихъ и другъ път; тя е належача да се скопчи съ централната линия, за да може да се сервира и онзи край. Г. Вълчо Георгиевъ е правъ, само че той поиска тукъ да прави малко демагогия. Азъ не обичамъ да се прави локална политика съ такива крупни държавни икономически въпроси — че ме срѣщнали добръ приятелитѣ въ Ломъ, затуй съмъ далъ на Ломъ единъ милионъ лева, а пъкъ за Силистра на зная какво станало. Мога да заявя на г. Георгиева че азъ въ Силистра бѣхъ най-радушно и най-тържествено посрѣщнатъ и присѣтствувахъ на единъ банкетъ отъ 250 души, безъ разлика на партии, отъ най-почтенитѣ граждани на Силистра. Тѣй щото, ако е въпросъ министърътъ да прави желѣзници и пристанища, споредъ какъ го посрѣщатъ, азъ бѣхъ най-радушно и най-приятелски посрѣщнатъ въ Силистра; но може ли министърътъ да се ржководи отъ такива съображения? Тази линия Силистра—Каспичанъ е една належача линия; тя е отъ около 67 км., за която вие разбирате, че сж потребни десетина милиона лева. И тѣй втората належача линия, която трѣбва да се направи и която вече се изучава, е линията Силистра—Каспичанъ. Линията Ямболъ—Къзълъ-Агачъ се изучава, можемъ да кажемъ, а линията Радомиръ—Дупница дадохме вече. Слѣдъ туй линията Плевенъ—Ловечъ—Троянъ—Севлиево—Габрово и т. н. Тамъ има двѣ направления: едно, което дохожда до едно село, което се казва Доброданъ, и оттамъ завива нагоръ, а другото къмъ Троянъ. Безспорно е, че тая линия трѣбва да иде до Троянъ, че съ четири километра щѣла да бѣде по-дълга, туй нѣма значение, когато имаме за цѣль, да съединимъ всичкитѣ центрове съ нашата обща желѣзнопѣтна мрѣжа. Послѣ, належача линия, безспорно, е Пловдивъ—Карлово и да отиде по-надолу — Калоферъ—Казанлъкъ, за да се скачи съ линията, която отива вече надолу къмъ Бургазъ, и съ другата, която прѣсича Балкана.

Тукъ трѣбва да отговаря на г. Гешова, който каза, че е належача да се строи линията Казанлъкъ—Тулово, защото за нея имало законъ, даже и контрактъ имало. Наистина, азъ тукъ имамъ прѣдъ мене единъ законъ. Който е писалъ този законъ, вѣроятно, не е познавалъ България. Той написалъ таквъ законъ: да се построи линията Борушица—Казанлъкъ—Стара-Загора. Всѣки, който знае да чете карта, ще види, че такава линия не може да се строи. Тя е една дива работа. Той не е видѣлъ, кждѣ е Борушица, кждѣ е Казанлъкъ.

А. Филиповъ: Всѣки гледа за прѣдъ кѣщата си.

Министъръ М. Такевъ: И така, тукъ е написанъ законъ, само да се каже, че се е написалъ законъ, но никога нѣма възможност да се реализира той законъ. А имаше единъ проектъ, когато се прѣд-виждаше линията да мине прѣзъ Габрово и чрѣзъ единъ тунелъ отъ 7 км. да изтѣзе, подъ Шипка, и тогазъ да мине прѣзъ Казанлъкъ, но този проектъ се отмѣни и прѣмина прѣзъ Борушица. Сега линията върви Тулово—Стара-Загора, но въ Тулово не ѝ е мѣстото — азъ ходихъ тамъ лично — и съ това е продължена съ 7 км. Защо е направено така? Пакъ за да останатъ 13 км. до Казанлъкъ. Линията трѣбваше да отиде до рѣката и отъ тамъ въ Стара-Загора, и съ това би се съкратила съ 7 км., но, както ви казахъ, дошла е линията до Тулово, заобиколила е, за да съкрати разстоянието до Казанлъкъ съ 13 км. Тази линия ще се строи, когато ще се построи подбалканската линия, макаръ че тази линия Тулово—Казанлъкъ е изучена и въ моята смѣтка е прѣдвидѣно единъ милионъ лева. Г. Гешовъ казва 700 хиляди лева, и като сж му казали 700 хиляди лева, пишете единъ милионъ лева, защото нѣма да излѣзе по-малко — знаемъ, като се пише толкова, колко излиза. И по тозъ начинъ, казвамъ, линията Тулово—Казанлъкъ е изучена, но да я правимъ по парчета, менъ ми се струва, особено въ конкретния случай, е малко неудобно. Другъ е въпросътъ, ако скачимъ тая линия съ Пловдивъ—Карлово—Казанлъкъ. Понеже тази линия ще сервира Пловдивъ, направо ще отиде Казанлъкъ—Тулово, и тогазъ, дѣйствиелно, е свършено на мѣсто, или когато се направи новата подбалканска линия: София—Златица—Копривница—Карлово—Калоферъ—Казанлъкъ, да слѣзе по-долу и да отиде при Зимница—Сливенъ и оттамъ да съкрати разстоянието София—Бургазъ. Това го разбирамъ.

И така, казахъ, и тази е належача линия. Но за всички тѣзи линии, които току-що ви прочетохъ, плюсъ още да прѣсѣчемъ Балкана при Карнобатъ, за да излѣземъ горѣ при Прѣславъ, или да прѣсѣчемъ прѣзъ Котелъ, за да излѣземъ при Шуменъ, както казахъ, за да закрѣпимъ всичката тази желѣзнопѣтна мрѣжа, да прорѣжемъ Балкана още на двѣ мѣста, намъ сж потребни 135 милиона, 387 хиляди и толкова лева — да оставимъ по-дребнитѣ. Слѣдователно, намъ сж потребни крѣгло 135.000.000 л. Това е да закрѣпимъ нашата желѣзнопѣтна мрѣжа. Турете къмъ тѣхъ 15 милиона лева, за да приспособимъ сегашнитѣ, вие имате 150.000.000 л., за които ви говорихъ миналия път. Турете къмъ тѣхъ казахъ още, 30 милиона лева за подвиженъ материалъ и ето ви 180.000.000 л. Затуй право казахъ нѣкога, намъ сж потребни да имаме на рѣка 200.000.000 л., за да можемъ наистина да отговоримъ тѣй на нашитѣ търговски и икономически интереси, както хората искатъ и мислятъ, че иматъ право да искатъ да направимъ. Но, казахъ го и въ Пловдивската търговска камара, това не е работа денъ за другъ, това не е работа за 4—5 години, а, безспорно, това ще стане съ заемъ, не ще стане съ икономии въ бѣдѣщи бюджети. Никога да не си правимъ тази иллю-

зия. Заемът е потребен и ние ли, вие ли, който и да е, ще трябва да го направи, и ако се направи той за направа на железнопътни линии, на гари и пристанища, аз съм първият, който ще вдигна ръка, ако някога бжда народен представител и седя тамъ (сочи лъвицата), и което и да бжде правителство; но въ закона да се каже, че тѣзи пари ще се оползотворятъ за толкова години, по толкова ще се харчи изключително за направата само на железницитъ и пристанищата. Не да вземаме заеми за железници и да купуваме топове, нито да вземаме заеми за пристанища и да правимъ училища или църкви; за училищата да има особенъ параграфъ, за топоветъ особенъ и за железницитъ и пристанищата особенъ. И тогава нѣма опасностъ, не ме е страхъ, че ще задължимъ държавата съ 200.000.000 л., защото тия 200.000.000 л. ще дадатъ своята рента, която ще покрие лихвитъ и погашенията и на други заеми, които често пъти сж правени за непроеизводителни цѣли.

Това е, г. г. прѣдставители, всичката онази *ria desideria*, която отведъ тукъ се разказваше: туй е желателно, онуй е желателно. Всичко е желателно, но пари трѣбватъ. Г. Сарафовъ ви каза, че българскиятъ народъ е давалъ пари. Вѣрно е, че българскиятъ народъ е давалъ пари и не ще откаже да дава — и азъ съмъ на негово мнѣние. Но азъ искамъ само едно: въ тази строителна политика да има система, да нѣма лудория, защото знаемъ какво направи България съ 19-милионния заемъ за пътищата: отеднѣжъ гондудукътъ отъ 1½ л. се качи на 5 л.; стойността на кубически метъръ пѣськъ се покачи отъ единъ на 5 л.; отеднѣжъ камънитъ поскъпнѣха, и вие, като народни прѣдставители, не вашата личностъ, но като народни прѣдставители, които гласувахте 19-тѣ милиона лева за направата на пътища, вие и до днесъ нѣмате едно шосе отъ 19 км. направено. Защо? Защото рекоха въ 24 часа да направятъ пътищата. Поскъпнѣ стойността на материала и на работната ръка, направиха се мостове, които стърчатъ, както казваше покойниятъ Петко Каравеловъ, за паметници на глупостта. Ето защо, пакъ казвамъ: не трѣбва да се мисли, че въ година, двѣ, три, четири, петъ ще стане, а ще трѣбва системностъ въ продължение на 10—15 години да закрѣпимъ нашата железнопътна мрежа.

Менъ ми се направи упрекъ отъ Драгиева, защо съмъ прѣдвидѣлъ единъ милионъ лева въ тоя бюджетпроектъ за Ломското пристанище. Г. г. прѣдставители! Че, когато и да е, пристанищата на Дунава трѣбва да се направятъ, че кеюветъ трѣбва да се направятъ, за това двѣ мнѣния нѣма. Въпросътъ е какъ да ги строимъ, въ каквъ порядѣкъ. За мене, като министъръ на общественитъ сгради, нѣма друго мнѣние, освѣнъ едно: тамъ, където вече железницата се е докоснала, трѣбва безусловно да се направятъ пристанища, и затуй вие виждате, какъ вървятъ тия работи. Видинъ бѣше въ изключително положение; той рискуваше една нощъ да бжде отнесенъ отъ Дунава, той рискуваше една нощъ да бжде удавенъ, и за туй азъ прибрзахъ. Слѣдъ това върви Русе, слѣдъ това Ломъ, дѣто достига железницата, и слѣдъ туй Силистра; помъ почнемъ да правимъ железницата, безспорно и пристанището трѣбва да се направи, както въ Никополъ, Тутраканъ и т. н. У мене има единъ проектъ да се скачи Тутраканъ съ Разградъ съ железница, но всичко това отеднѣжъ не може да стане. Ние днесъ строимъ линията Мездра—Видинъ, тя се отклонява до Ломъ и ломското пристанище се налага да се свърши. Независимо отъ това, пристанищата първо трѣбва да се проучатъ; тѣ не се строятъ за 24 сахата. Отведъ г. Алексий Филиповъ задаваше добъръ въпросъ на г. Сарафова: „А, при все това, вие вървате ли, че ще се направятъ Русенското и Свищовското пристанища?“ Да, той е правъ — азъ разбирамъ идеята

му и за нея ще кажа послѣ двѣ думи — защото, още отсега да добавя, държавата е добъръ платецъ, държавата има всичкитъ грижи, за да се покрие съ железници и пристанища, но тя сама не е въ състояние всички да удовлетвори, защото има насрѣща още единъ факторъ, който трѣбва да бжде толкова добросъвестенъ, колкото е добросъвестна държавата въ своитъ платежи. Това е онази корпорация, на която азъ казахъ, когато се яви прѣдъ мене: „Вие, г. г. прѣдприемачи, които сте основали едно дружество, добръ сте сторили, за да въведете съ това извѣстна етика, извѣстенъ моралъ въ вашата корпорация; не да искате да печелите само отъ рекламации и отъ всевъзможни заобикаляния на законитъ и поемнитъ условия, но добросъвестно да изпълнявате вашитъ задължения. Държавата всѣкога е била къмъ васъ добра майка, никога не се носила машински къмъ васъ; по и вие бждете така сжщо добросъвестни“. Не върви Русенското пристанище; не върви — и азъ ще кажа — много злѣ върви; не вървятъ много други работи; не върви Бургаската митница; не върви Варненската митница. Защо? Защото не се оказаха на своята висота на положение онѣзи, които се бѣха нагърбили да правятъ тия постройки, макаръ държавата да имъ даде всички улеснения. Ето ви и единъ другъ факторъ, съ който трѣбва да се справимъ и за който г. Филиповъ бѣше правъ, когато апострофира тукъ, че трѣбва да се погледне на тая страна на въпроса.

Азъ тукъ бихъ могълъ да ви чета статистики относително това, какъ се строятъ въ България железници, но азъ нѣма да направя това, отъ една страна, да не помислятъ нѣкои, че желая да оскърбявамъ, а отъ друга страна — да не прѣдърѣшавамъ въпроси, които, може-би, единъ день ще дойдатъ на вашето обсъждане, като народно прѣдставителство; азъ мога да ви кажа, какъ върви линията Царева-Ливада—Габрово, какъ върви линията Мездра—Вратца—Видинъ, какъ върви линията Тръвна—Борушица и послѣ пакъ Борушица—Стара-Загора и пр. Всичко туй азъ можехъ да го кажа тукъ. У мене сж всички смѣтки и азъ бихъ могълъ да кажа, че колкото държавата е добросъвестна, акуратна, не всѣкога се е отплащало съ еднаква плата на нея.

А. Екимовъ: Толкова ли прѣдприемачитъ сж недобросъвестни?

Министъръ М. Такевъ: Не говоря за добросъвестностъ, но искамъ да кажа, че държавата всѣкога е изпълнявала своя дългъ, но не всѣкога, — и ми е приятно, че казахъ това на тѣмъ въ очитъ — г. г. държавнитъ прѣдприемачи гледатъ тѣй искрено да се носятъ къмъ всички онѣзи свои задължения, които тѣ сж поемали, и затуй виждаме да се протакатъ прѣдприятия съ години и ще се протакатъ съ години. Държавата има властъ да имъ тури глоба; добръ, туряме имъ глоба, но всѣки отъ тѣхъ си прави смѣтка. Има ли, кажете, едно прѣдприятие, което да не е чакало да падне туй правителство? Отъ глоба не го е страхъ, защото новото правителство, ще му я опрости. Ние нѣмаме намѣрение да опрощаваме глоби.

А. Филиповъ: Не само това: напуца прѣдиднатъ партия и влиза въ новата, отъ която очаква да му опрости глобитъ. (Смѣхъ)

Министъръ М. Такевъ: Но това, което искамъ да подчертая, то е, че народното прѣдставителство трѣбва да погледне медала и отъ другата страна — да бжде еднакво вѣзискателно къмъ всички.

Ето защо, пакъ повтарямъ, Ломското пристанище трѣбваше да го правимъ.

Но, каза ми г. Георговъ, или не помня кой: „Защо ангажирате единъ милионъ лева, както и защо анга-

жирате 250.000 л. за нѣкакви си плавателни сѣдове?“ Много просто защо. Ние пишемъ законъ. Както, г. Георговъ, написахме законъ на 1909 г. да строимъ за 1.300.000 л. болници, но ние прѣдвидѣхме въ бюджета само 330.000 л., втората година 500.000 л., третата година останалата сума, и по този начинъ ги построихме, така и тукъ ние прѣдвиждаме, че за това пристанище ще се похарчи единъ милионъ, както пише, мисля, чл. 78 отъ закона за отчетността по бюджета: една постройка, която трѣбва да надмине 150.000 л., за нея трѣбва да има специаленъ законъ, който да разрѣши нейното построяване, а послѣ въ бюджета поименно ще се прѣдвиджатъ респективнитѣ суми, които ще се похарчатъ. Ние прѣдвиждаме чрѣзъ законъ построяването на туй пристанище и за 1911 г. прѣдвиждаме само 150.000 л.

Мога веднага да ви добавя, че е най-необходимо да се почне частъ по-скоро и направата на Балчикското пристанище. И сега държа да ви заявя, че азъ ще прати една бригада инженери — имамъ на разположение си кредитъ за тая цѣль — и това да изучи. Като се намѣримъ съ пари, ще строимъ и него. Балчикското морско пристанище е едно важно търговско пристанище, едно скеле, което трѣбва да направимъ способно да приема и изпраща житата на българскитѣ земледѣлци, на българскитѣ търговци, на българскитѣ граждани. Е добръ, и това ще направимъ, но по мѣръ намирамето на срѣдства, и затуй, както виждате, ние вървимъ постепенно.

Нѣщо повече ще ви кажа: като министъръ на общественитѣ сгради, азъ мисля, че тази желѣзнопътна мрѣжа, която сме начертали, съ своитѣ си дълги насоки, е вече достатъчна. Ние трѣбва на тѣзи рѣки, на които засега само леглата съществуватъ, да дадемъ вода, да ги напоимъ. Ние имаме дългата линия отъ 500 км. — София—Барна, послѣ, дългата отъ 400 и толкова километра линия — София—Бургазъ; ние имаме тия дълги артерии, а нѣмаме тия малки вени, които трѣбва да носятъ кръвъ въ тия артерии. Тия малки вени сж побочнитѣ линии, и за туй менъ ми се струва, че отсега нататѣкъ най-благоразмуната политика ще бѣде тази, която ще се състои въ това, че като се създадатъ тия голѣми артерии, да почнемъ вече да строимъ побочнитѣ линии, каквато е линията, за която имате прѣдложение, а имате я и въ закона, Карлово—Пловдивъ, послѣ другата линия — Татаръ-Пазарджикъ и нагорѣ, третата линия — Каяджикъ-Хасково, по-надолу другитѣ линии, които сме проектирали и които трѣбва да създадатъ трафикъ на нашитѣ линии, на нашитѣ генерални, на нашитѣ дълги артерии. И когато ние ще можемъ да внесемъ вода въ тѣзи дълги рѣки, ние ще можемъ да чакаме тогава дѣйствително отъ тѣхъ онази рента, за която ни се приказваше тудъ отдевъ. Но всичкото туй, както ви казахъ, е въпросъ на пари.

Имаме и друга една линия, която се строи сега, ако щете, по единъ малко своеобразенъ начинъ, именно линията Катуница—Станимака. Служимъ си съ нея за да вземаме баластъ отъ р. Чая и едновременно прокарваме релситѣ за нуждитѣ на съществуващитѣ желѣзници, и по този начинъ ще стане една желѣзница до Станимака. Какво по-хубаво отъ туй? Ще услужва на единъ край отъ десетки хиляди жители. Така ще трѣбва да станатъ тия побочни линии, за да даватъ нашитѣ желѣзници онази рента, която бихме имали право да търсимъ отъ тѣхъ.

Тѣзи бѣха онѣзи малки забѣлѣжки, които имамъ да кажа въ допълнение на всичко онова, което казахъ по-рано. Ето защо, извънредниятъ бюджетъ, който ви прѣдставлява Министерството на финанситѣ, съ своя законопроектъ, а по отношение употреблението на тѣзи суми — Министерството на общественитѣ сгради, е належащъ. Необходимо е сумитѣ да се похарчатъ. Тукъ нѣма двѣ мнѣния, че трѣбва да се похарчатъ тѣзи суми; има само едно мнѣние, че трѣбва

да се похарчатъ. Всички искаме на всички отеднѣжъ да дадемъ, обаче това не може да стане.

Колкото же се касае до благопожеланието на г. Сарафова да се постегне персональтъ, да се постегне администрацията, той е много правъ. И менъ ми се струва, че въ това направление трѣбва да се върви и да се върви смѣло и бодро, безъ никакъвъ огледъ налѣво и надѣсно, безъ никакъвъ страхъ отъ никакви заплашвания, защото — казахъ го много пѣти, ще го повторя и сега — надъ държавния интересъ никакъвъ другъ не може да съществува; всичкитѣ частни интереси на държавни служители, министри и работници трѣбва да стоятъ подъ обществения интересъ и прѣдъ него и о него ще се разбне всѣка зла воля, отдѣто и да иде тя. Тази е моята програма — казахъ я миналия пѣтъ, ще я приповторя и сега — нека я знае всѣки — и тия, които ме слушатъ тукъ, като мои контролѣри, и онѣзи, които стоятъ подъ моята властъ — че азъ така разбирамъ управлението на държавнитѣ желѣзници. Който обича да служи подъ тази директива, да постави своитѣ интереси подъ общитѣ държавни интереси, да стои на държавната трапеца; който не обича, който иска да командува надъ държавата мимо нейнитѣ закони и установени власти, той на служба по желѣзницитѣ не може да стои. (Ржкопѣскана отъ мнозинството)

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ разисквания законопроектъ за бюджета на извънреднитѣ приходи и разходи на царство България за 1911 г. по принципъ и да се изпрати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Идва на второ мѣсто: първо четене на законопроектъ за окончателното сключване на бюджета за 1909 г.

Моля г. секретаря да го прочете.

А. Филиповъ: Г. прѣдседателю! Той е раздаденъ отдавна на депутатитѣ, тѣ сж го прочели и азъ мисля, че нѣма нужда сега да се чете, а да се хроникира само въ дневницитѣ.

Секретаръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Чете)

„Господа народни прѣдставители,

„Съгласно чл. 97 отъ закона за отчетността по бюджета, имамъ честъ да ви прѣдставя законопроектъ за окончателното сключване на бюджета за 1909 г.

„Този законопроектъ съдържа подробни таблици за приходитѣ и разходите, както по редовния, тѣй и по извънредния бюджетъ.

„Отчетитѣ по изпълнение на бюджета за 1909 г., както и резултата по сключването му, сж съобщени на Върховната смѣтна палата.

„На основание чл. 105 отъ конституцията, моля ви да разгледате и приемете този законопроектъ.

„Сключенитѣ бюджети и особно тоя за 1909 г. сж оставили дългове, покриването на които трѣбва да стане отъ излишѣци на смѣтитѣ бюджети. Тия дългове, разпрѣдѣлени на четири групи, сж изложени въ чл. 8 на законопроектъ.

„Независимо отъ това, прѣдстои да се задовлятъ неотложни държавни нужди по разни вѣдомства. Потрѣбнитѣ за тѣхъ суми може да се взематъ отъ излишѣка на послѣдния сключенъ бюджетъ — за 1909 г. Тия нужди и суми за тѣхъ сж изложени въ чл. 9 на законопроектъ, който моля Народното събрание да гласува и приеме въ сегашната си сесия.

„София, декемврий 1910 г.

„Министъръ на финанситѣ: А. Ляпчевъ.

„Законопроектъ

за окончателното сключване на бюджета за 1909 г.

„Отдѣлъ I.

„А. Редовенъ бюджетъ.

„Чл. 1.

„Приходи.

„Прѣдвидѣнитѣ приходи по бю-
джета възлизатъ на 153.169.450—л.
„Констатирани да постѣпятъ . . . 166.538.615-05 „
„Дѣйствително постѣпили суми . . 161.416.675-47 „
„Останапи за събиране на 1 юлий
1910 г. 5.121.939-58 „

„Чл. 2.

„Разходи.

„Първоначално гласуванитѣ кре-
дити по бюджета възлизатъ на . . . 153.142.088—л.
„Свърхсмѣтни кредити, разрѣшени
съгласно чл. 126 отъ конституцията . . 982.997-17 „
„Свърхсмѣтни кредити, разрѣшени
срѣщу излишѣцитѣ на бюджета за
1909 г. 6.321.793-96 „
„Свърхсмѣтни кредити, разрѣшени
срѣщу редовнитѣ приходи на бю-
джета за 1909 г. 1.625.780-13 „
Всичко . . . 162.072.659-26 л.

„Дѣйствително произведени разходи:
„а) по редовния бюджетъ 147.103.593-67 л.
„б) по свърхсмѣтнитѣ кредити, раз-
рѣшени съгласно чл. 126 отъ консти-
туцията 940.890-08 „
„в) по свърхсмѣтнитѣ кредити, раз-
рѣшени срѣщу излишѣцитѣ на бю-
джета за 1909 г. 6.093.121-24 „
„г) по свърхсмѣтнитѣ кредити, раз-
рѣшени срѣщу редовнитѣ приходи на
бюджета за 1909 г. 1.332.324-32 „
Всичко . . . 155.469.929-31 л.

„Чл. 3.

„Балансъ.

„Дѣйствително постѣпили приходи 161.416.675-47 л.
„Дѣйствително произведени раз-
ходи 155.469.929-31 „
Повече приходи . . . 5.946.746-16 л.

„Б. Свърхсмѣтни кредити.

„Чл. 4.

„Свърхсмѣтни кредити съ източници вътрѣшни и
външни заеми и други извънбюджетни приходи (отъ
такси за контрола на златни и сребърни прѣдмети).

„А. Разходи.

„Разрѣшени 24.510.169-41 л.
„Дѣйствително произведени разходи 11.719.271-79 „
„Свободни кредити 12.790.897-62 „

„Б. Приходи.

„Прѣдвидѣни да постѣпятъ 25.289.314-54 л.
„Констатирани да постѣпятъ 11.934.020-97 „
„Дѣйствително постѣпили 1)11.934.020-97 „

1) Отъ тѣзи суми постѣпили съ на 3, 4 и 5 ноемврий 1910 г.,
отрѣщу вносни листове, контролни нумера 16.492, 16.512 а,

„В. Балансъ.

„Дѣйствително постѣпили приходи 11.934.020-97 л.
„Дѣйствително произведени разходи 11.719.271-79 „
Повече приходи 214.749-18 л.

„В. Извънреденъ бюджетъ.

„Чл. 5.

„А. Разходи.

„Разрѣшени 32.198.140—л.
„Дѣйствително произведени разходи 21.397.045-12 „
„Свободни кредити 10.801.094-88 „

„Б. Приходи.

„Прѣдвидѣни да постѣпятъ 32.198.140—л.
„Констатирани да постѣпятъ 21.397.045-12 „
„Дѣйствително постѣпили . . . 1)21.397.045-12 „

„В. Балансъ.

„Дѣйствително постѣпили приходи 21.397.045-12 л.
„Дѣйствително произведени разходи 21.397.045-12 „

„Г. Южнобългарски железници.

„Чл. 6.

„А. Разходи.

„Разрѣшени 3.054.630—л.
„Дѣйствително изплатени 2.457.991-72 „
„Свободни кредити 596.638-28 „

„Б. Приходи.

„Констатирани да постѣпятъ 5.332.582-94 „
„Дѣйствително постѣпили 5.332.582-94 „

„В. Балансъ.

„Дѣйствително постѣпили приходи 5.332.582-94 л.
„Дѣйствително изплатени суми . . . 2.457.991-72 „
Повече приходи 2.874.591-22 л.

„Д. Фарове по черноморския брѣгъ.

„Чл. 7.

„А. Разходи.

„Разрѣшени 5.850—л.
„Дѣйствително изплатени суми . . . 5.500-80 „
„Свободни кредити 349-20 „

„Б. Приходи.

„Констатирани да постѣпятъ 55.082-97 л.
„Дѣйствително постѣпили 55.082-97 „

„В. Балансъ.

„Дѣйствително постѣпили суми . . . 55.082-97 л.
„Дѣйствително изплатени суми . . . 5.500-80 „
Повече приходи 49.582-17 л.

16.512 б и 16.653, отъ произведението на заема 1907 г. — 1.418.963-35
и отъ заема 1909 г. — 7.385.820-11 или всичко 8.804.783-46 л. и по
тоя начинъ е повърната броевата отъ държавата наличностъ
сума, съгласно чл. 2 отъ закона за бюджета на извънреднитѣ
приходи и разходи на държавата за 1909 г. и чл. 2 отъ закона
за свърхсмѣтния кредитъ на Военното министерство, утвър-
денъ съ указъ № 24 отъ 12 мартъ 1907 г.

„Реконституция.

„а) Приходи.

„По редовния бюджет	161.416.675-47 л.
„Отъ такси за контрола на златни и сребърни прѣдмети	22.909-35 „
„Отъ вътрѣшни и външни заеми за разходи по свѣрхсмѣтни кредити	11.911.111-62 „
„По извънредния бюджетъ	21.397.045-12 „
„Отъ южнобългарскитѣ желѣзници	5.332.582-94 „
„Отъ фароветѣ по черноморския брѣгъ	55.082-97 „
Всичко приходи	200.135.407-47 л.

„б) Разходи.

„По редовния бюджетъ	147.103.593-67 л.
„По чл. 126 отъ конституцията	940.890-08 „
„По свѣрхсмѣтни кредити, разрѣшени срѣщу излишѣцитѣ на бюджета за 1909 г.	6.093.121-24 „
„По свѣрхсмѣтни кредити, разрѣшени срѣщу редовнитѣ приходи по бюджета за 1909 г.	1.332.324-32 „
„По свѣрхсмѣтни кредити срѣщу заеми	11.719.271-79 „
„По извънредния бюджетъ	21.397.045-12 „

„По южнобългарскитѣ желѣзници	2.457.991-72 л.
„По фароветѣ по черноморския брѣгъ	5.500-80 „

Всичко разходи . . 191.049.738-74 л.

Повечко приходи . . 9.085.668-73 л.

„Отдѣлъ II.

„Чл. 8. Отъ излишѣтка, констатиранъ въ чл. 7, да се употребѣятъ за изплащане дългове по сключени бюджети 1.961.833-69 л., а именно:

„а) дългове за разходи по сключенитѣ бюджети до 1908 г. включително 540.075-19 л.

„б) дългове за разходи, за които е имало разрѣшени кредити по бюджета за 1909 г., но не сж използвани до сключване бюджетното упражненіе 237.405-70 „

„в) дългове за разходи по бюджета за 1909 г., за които не сж достигнали разрѣшенитѣ кредити 986.266-76 „

„г) дългове за разходи, за които не е имало разрѣшенъ кредитъ 198.086-04 „

Всичко . . 1.961.833-69 л.

които подробно сж изложени въ приложението къмъ настоящия законъ, а по вѣдомства се разпрѣдѣлятъ, както е показано въ слѣдната таблица:

	I група	II група	III група	IV група	Всичко
Държавни дългове	59.688-93	4.120-45	122.588-64	—	186.398-02
Министерство на външнитѣ работи и изповѣданията	8.450-70	1.821-78	5.538-18	—	15.810-66
Министерство на вътрѣшнитѣ работи	19.636-52	4.397-39	33.001-74	4.743-—	61.828-65
Министерство на народното просвѣщение	619-80	2.613-64	21.722-88	1.141-—	26.097-32
Министерство на финанситѣ	60.497-21	2.088-18	125.723-82	154.882-85	343.192-06
Министерство на правосѣдието	4.443-76	634-27	161.220-14	—	166.298-17
Министерство на войната	152.995-60	19.027-13	37.113-25	—	209.135-98
Министерство на търговията и земледѣлието	150.583-79	12.375-59	18.826-33	9.584-99	191.370-70
Дирекция за благоустройството и пр.	59.995-51	6.071-40	47.039-39	8.032-13	121.138-43
Дирекция на желѣзницитѣ и пристанищата	19.785-38	24.800-79	225.476-77	19.702-07	289.765-51
Дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	3.327-49	153.219-20	183.077-57	—	339.624-26
Дирекция за постройка на желѣзницитѣ и пристанищата	—	6.235-88	4.938-05	—	11.173-93
Всичко	540.075-19	237.405-70	986.266-76	198.086-04	1.961.833-69

„Чл. 9. Срѣщу сжция излишѣкъ, констатиранъ въ чл. 7, разрѣшаватъ се слѣднитѣ свѣрхсмѣтни кредити:

„а) На министра на финанситѣ.

„За откупуване недвижими имоти за държавата 240.000 л.

„б) На военния министръ.

„За военни материяли 3.957.000 „

„в) На министра на търговията и земледѣлието.

„1. За фонда по застрахуване сѣидитѣ отъ градобитина 1.000.000 л.

„2. За фонда по застрахуване земледѣлския добитѣкъ отъ моръ 500.000 „

„3. За изплащане отчуждени права на паша и водонои въ яйлади 250.000 л.

„4. За изплащане отчужденитѣ воденици по р. Камчия въ Провадийска и Варненска околии 163.000 „ 1.913.000 л.

Всичко . . 6.110.000 л.

„Чл. 10. Разходитѣ по кредититѣ, разрѣшени въ настоящия законъ да се произведатъ съгласно съ закона за отчетността по бюджета и да се отнесатъ къмъ бюджета за 1911 г.

„Приходитѣ, които ще получатъ държавнитѣ учрѣждения отъ изплащането на дългове, означени въ чл. 8, сѣставляватъ приходъ по отдѣлъ II отъ настоящия законъ.“

Приложение

къмъ закона за окончателното сключване на бюджета
за 1909 г.

за приходитъ по

Подразделение на бюджета		Наименование на приходите	Предвидени суми		Констатирани за постъпване	
глава	§ §		лева	ст.	лева	ст.
		I. Редовен бюджет.				
I	1—7	Пръки данъци	43.810.000	—	43.605.751	04
	8—16	Косвени данъци	52.195.000	—	58.012.650	93
	17—20	Държавни привилегии	8.485.000	—	8.577.333	85
II	21—34	Верии	7.825.000	—	9.273.914	40
III	35—37	Глоби	940.000	—	963.786	78
IV	38—46	Доходи отъ съобщения	19.250.000	—	21.289.571	25
V	47—71	Доходи отъ държавни имоти и капитали	10.713.000	—	12.915.523	79
VI	72	Отъ общините за издържане основните училища	3.726.450	—	3.706.933	27
VII	73—80	Разни постъпления	6.225.000	—	8.193.149	74
		Всичко . .	153.169.450	—	166.538.615	05
		Констатирани да постъпят повече	13.369.165	05	—	—
		Всичко . .	166.538.615	05	166.538.615	05
		II. Отъ такси за контрола на златни и сребърни предмети	280.000	—	22.909	35
		III. Постъпления отъ вътрешни и външни заеми по свърхемътни кредити.				
		а) отъ Българската народна банка	9.467.507	05	3.030.343	59
		б) " " " земеделска банка	1.043.665	82	623.186	29
		в) " $4\frac{1}{2}\%$ държавен заемъ отъ 1907 г.	14.498.141	67	8.257.581	74
		Всичко . .	25.009.314	54	11.911.111	62
		IV. Постъпления по извънредния бюджетъ.				
		а) отъ $4\frac{1}{2}\%$ държавен заемъ отъ 1907 г.	32.198.140	—	14.011.225	01
		б) " $4\frac{1}{2}\%$ " " " 1909 "	—	—	7.385.820	11
		Всичко по извънредния бюджетъ . .	32.198.140	—	21.397.045	12
		А всичко по бюджета за 1909 г. . .	210.656.904	54	199.869.681	14
		Va. Отъ южно-българските железници.				
		За сметка на бюджетното управление за 1908 г. 1.122.309.05	—	—	5.332.582	94
		" " " " " " " 1909 " 4.210.273.89	—	—	—	—
		Vb. Отъ фароветъ по черноморския бръгъ	—	—	55.082	97
		Всичко отъ южно-българските железници и отъ фароветъ по черноморския бръгъ	—	—	5.387.665	91

таблица А

бюджета за 1909 г.

П о с т ж п и л и						Остана ли за		Констатиран за постъпване			
пръзъ 1909 г. (1/I до 31/XII)		пръзъ 1910 г. (1/I до 30/VI)		всичко		събиране на 1 юлий 1910 г.		повече отъ пръдвидѣнитъ		по-малко отъ пръдвидѣнитъ	
лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.
35.653.591	24	2.830.220	22	38.483.811	46	5.121.939	58	—	—	204.248	96
57.317.259	93	695.391	—	58.012.650	93	—	—	5.817.650	93	—	—
8.577.333	85	—	—	8.577.333	85	—	—	92.333	85	—	—
8.986.995	51	286.918	89	9.273.914	40	—	—	1.448.914	40	—	—
723.650	40	240.136	38	963.786	78	—	—	23.786	78	—	—
19.916.923	94	1.372.647	31	21.289.571	25	—	—	2.039.571	25	—	—
6.833.288	87	6.082.284	92	12.915.523	79	—	—	2.202.523	79	—	—
3.240.142	02	466.791	25	3.706.933	27	—	—	—	—	19.516	73
8.164.586	18	28.563	56	8.193.149	74	—	—	1.968.149	74	—	—
149.413.771	94	12.002.903	53	161.416.675	47	5.121.939	58	13.592.930	74	223.765	69
—	—	—	—	—	—	—	—	13.869.165.05			
149.413.771	94	12.002.903	53	161.416.675	47	—	—				
19.481	70	3.427	05	22.909	35	—	—				
2.752.918	30	277.425	29	3.030.343	59	—	—				
595.515	88	27.670	46	623.186	29	—	—				
6.863.759	27	1.393.822	47	8.257.581	74	—	—				
10.212.193	40	1.698.918	22	11.911.111	62	—	—				
12.148.372	93	1.862.852	08	14.011.225	01	—	—				
—	—	7.385.820	11	7.385.820	11	—	—				
12.148.372	93	9.248.672	19	21.397.045	12	—	—				
171.793.819	97	22.953.921	59	194.747.741	56	5.121.939	58				
—	—	—	—	5.332.582	94	—	—				
—	—	—	—	55.082	97	—	—				
—	—	—	—	5.387.665	91	—	—				

за разходитъ по бюджетъ за 1909 г.

Подразделение на бюджета	Икономсани суми	Изплатени суми								суми						
		разрѣшени				всичко										
		лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.							
Наименование на учрежденията																
I. Редовенъ бюджетъ.																
Върховно правителство		2,712,090	—	—	—	2,712,090	—	2,615,777	22	51,906	20	2,667,683	42	44,406	58	
Държавни дългове		32,989,731	—	—	—	32,989,731	—	29,869,573	66	2,835,068	69	32,704,662	35	285,068	65	
Върховна събѣтна палата		330,900	—	—	—	330,900	—	326,478	56	217	68	326,696	24	4,203	76	
Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията		5,865,847	—	—	154	5,865,848	54	5,530,220	65	192,702	01	5,722,922	66	142,925	66	
„ вътрѣшнитѣ работи		9,142,374	—	—	—	9,142,374	—	7,299,532	24	1,257,988	10	8,557,520	34	584,853	66	
„ народното просвѣщение		17,928,452	—	—	62,422	71	17,990,904	71	12,999,644	13	4,676,824	33	17,676,468	46	315,436	25
„ финанситѣ		8,284,478	—	—	153,029	36	8,437,507	36	5,958,003	87	1,649,706	30	7,607,710	17	829,797	19
„ правосѣдното		5,166,218	—	—	—	—	5,166,218	—	3,978,831	35	1,157,163	18	5,135,994	53	30,223	47
„ войната		38,910,343	—	—	22	52	38,910,365	52	32,445,024	70	5,357,776	58	37,807,501	28	1,102,564	24
„ търговията и земледѣлнето		8,516,617	—	—	9,228	75	8,525,845	75	6,794,311	99	1,269,594	44	8,063,906	43	461,939	32
„ общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията		23,295,008	—	—	—	—	23,295,008	—	14,602,994	04	6,230,233	75	20,833,227	79	2,461,780	21
Всичко бюджетни разходи		153,142,088	—	—	1,224,704	88	153,366,792	88	122,435,392	41	24,678,201	26	147,103,593	67	6,263,199	21
II. Свърхемѣтти кредити, разрѣшени съгласно чл. 126 отъ конституцията.																
Министерство на външнитѣ работи и на изповѣданията		252,119	62	—	—	252,119	62	252,119	62	—	—	252,119	62	—	—	
„ вътрѣшнитѣ работи		31,750	—	—	—	31,750	—	31,750	—	—	—	31,750	—	—	—	
„ народното просвѣщение		14,400	—	—	—	14,400	—	14,400	—	—	—	14,400	—	—	—	
„ финанситѣ		152,837	55	—	—	152,837	55	95,027	42	53,295	05	148,322	47	4,515	08	
„ войната		233,600	—	—	—	233,600	—	155,980	31	77,619	47	233,599	78	—	22	
„ търговията и земледѣлнето		50,000	—	—	—	50,000	—	25,205	92	3,924	29	29,130	21	20,869	79	
„ общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията		248,290	—	—	—	248,290	—	201,751	21	29,816	79	231,568	—	16,722	—	
Всичко свърхемѣтти кредити, разрѣшени съгласно чл. 126 отъ конституцията		982,997	17	—	—	982,997	17	776,234	48	164,655	60	940,890	08	42,107	09	
III. Свърхемѣтти кредити, разрѣшени срѣщу излизанитѣ на бюджета за 1909 г.																
Държавни дългове		5,696,793	96	—	—	5,696,793	96	—	—	5,680,793	96	5,680,793	96	16,000	—	
Министерство на финанситѣ		40,000	—	—	—	40,000	—	40,000	—	—	—	40,000	—	—	—	
„ правосѣдното		135,000	—	—	—	135,000	—	—	—	130,750	74	130,750	74	4,249	26	
„ общественитѣ сгради, пѣтищата и съобщенията		450,000	—	—	—	450,000	—	83,874	52	157,702	02	241,576	54	208,423	46	
Всичко свърхемѣтти кредити, разрѣшени срѣщу излизанитѣ на бюджета за 1909 г.		6,321,793	96	—	—	6,321,793	96	123,874	52	5,969,246	72	6,093,121	24	238,672	72	
Пояснително: неправомерно внесени въ държавното съкровище суми (чл. 25 отъ Закона за отчетността по бюджета).																

1) Повърнати неправилно внесени в държавното съкровище суми (чл. 25 от Закона за отчетността на бюджета).

Подразделение на бюджета	Имя	Отк р и т и к р е д и т и				И с п л а т е н и с у м и				Икономисани суми				
		разрѣшени		увеличени		всичко		прѣзъ 1909 г. (1/1 до 31/XII)			прѣзъ 1910 г. (1/1 до 30/VI)		всичко	
		лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.	лева	ст.		лева	ст.	лева	ст.
Н а и м е н о в а н и е н а у ч р ѣ ж д е н и я т а														
IV. Сверххотѣтни кредити, разрѣшени ерѣщу родовитѣ приходи на бюджета за 1909 г.														
Министерство на външнитѣ работи и на изновданята														
" вхрѣшнитѣ работи														
" народното просвѣщение														
" финанситѣ														
" войната														
" търговията и земледѣлнето														
" общественитѣ сгради, пажичата и съобщенията														
Всичко сверххотѣтни кредити, разрѣшени ерѣщу родовитѣ приходи на бюджета за 1909 г.														
V. Сверххотѣтни кредити, съ източници вътрѣшни и външни заеми.														
По Министерството на войната														
" " търговията и земледѣлнето														
" " общественитѣ сгради, пажичата и съобщенията														
Всичко сверххотѣтни кредити, съ източници вътрѣшни и външни заеми														
Всичко по родовити бюджети и по разнитѣ сверххотѣтни кредити														
VI. Извънреденъ бюджетъ.														
По Министерството на общественитѣ сгради и пр., за построяване на желѣзници и пристанища														
А всичко по бюджета за 1909 г.														
VIIa. Южно-български желѣзници.														
По Министерството на общественитѣ сгради и пр. изплатени суми по бюджета за 1908 г.														
и по бюджета за 1909 г.														
VIIb. За фароветѣ по черноморския брягъ.														
По сѣщото министерство изплатени по бюджета за 1909 г.														
Всичко по южно-българскитѣ желѣзници и фароветѣ по черноморския брягъ														

Подробна таблица

за дълговетъ на държавата за разходи по сключенитѣ бюджети до 1909 г. включително.

I. Дългове за разходи по сключенитѣ бюджети до 1908 г. включително.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка	
			лева	ст.		
		По държавнитѣ дългове.				
		За 1904 г.				
1	23	За изплащане на Българската земеделска банка лихвитѣ по заема за бѣжанцитѣ за 1904 г.	14.979	90	Сумата не е изплатена поради изчерпване на кредита.	
		Всичко за 1904 г.	14.979	90		
		За 1905 г.				
2	2	На Маринъ Петковъ отъ с. Борима, Троянска околия, за изплащане разликата отъ увеличената му поборническа пенсия	120	—	Изплащането е поискано слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.	
3	2	„ Григория Атанасовъ отъ с. Дерменъ-дере, Къзлагашка околия, за сжщото	120	—		
4	2	„ Петъръ Ив. Патеевъ, синъ на починалата пенсионерка Аника Ив. Патеева, отъ Свищовъ, за изплащане наследствено-опълченската му пенсия	256	—		
5	2	„ Георги Вълевъ отъ с. Кулата, Русенска околия, за изплащане опълченската му пенсия	480	—		
6	2	„ Петъръ Митевъ отъ Свищовъ, за сжщото	480	—		
7	2	„ Димитъръ Тошевъ отъ Свищовъ, за изплащане поборническата му пенсия	477	30		
8	2	„ Георги Божиновъ отъ с. Търговище, Бѣлоградчишка околия, за сжщото	437	30		
		Всичко за 1905 г.	2.370	60		
		За 1906 г.				
9	2	На Маринъ Петковъ отъ с. Борима, Троянска околия, за изплащане разликата отъ увеличената му поборническа пенсия	120	—		Изплащането е поискано слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
10	2	„ Григория Атанасовъ отъ с. Дерменъ-дере, Къзлагашка околия, за сжщото	120	—		
11	2	„ Наумъ Димитровъ отъ Радомиръ, за сжщото	60	—		
12	2	„ Иванъ Шейтановъ отъ Шуменъ, за сжщото	5	—		
13	2	„ Петъръ Ив. Патеевъ, синъ на починалата пенсионерка Аника Ив. Патеева, отъ Свищовъ, за изплащане наследствено-опълченската му пенсия	95	60		
14	2	„ Георги Вълевъ отъ с. Кулата, Русенска околия, за изплащане опълченската му пенсия	301	30		
15	2	„ Петъръ Митевъ отъ Свищовъ, за изплащане поборническата му пенсия	301	30		
16	2	„ Димитъръ Тошевъ отъ Свищовъ, за сжщото	390	65		
17	2	„ Георги Божиновъ отъ с. Търговище, Бѣлоградчишка околия, за сжщото	180	—		
		Всичко за 1906 г.	1.573	85		
		За 1907 г.				
18	25	За изплащане на Шнайдеръ & С-ие, въ Парижъ, лихвата 6%, върху стойността на съкровищния бонъ за 92.000 л. подъ № 1/2.333, отъ 28 ноемврий 1907 г., издаденъ съ срокъ отъ 7 септемврий 1907 г. до 31 декемврий 1907 г.	1.748	—	Лихвата по съкровищния бонъ № 1/2.333 е изплатена за смѣтка на Военното министерство прѣзъ 1909 г. — Сумата е взета отъ Българската народна банка чрезъ задължаване смѣтката „заеми на държавата“.	
19	2	На Маринъ Петковъ отъ с. Борима, Троянска околия, за изплащане разликата отъ увеличената му поборническа пенсия	120	—		
20	2	„ Григория Атанасовъ отъ с. Дерменъ-дере, Къзлагашка околия, за сжщото	120	—		
		Всичко за 1907 г.	1.988	—	Пенсиятъ сж поисканъ слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
21	2	На Наумъ Димитровъ отъ Радомиръ, за сжщото	120		} Пенсиятъ сж поискани слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
22	2	„ Иванъ Шейтановъ отъ Шуменъ, за сжщото	120		
23	22	За доизплащане на Българската народна банка правопазенето на правителственитѣ акции отъ българското търговско параходно дружество „Постоянство“ въ Варна .	—	60	
		Всичко за 1907 г.	2.228	60	
		За 1908 г.			
24	25	За изплащане на Г. Ротъ, въ Виена, лихвата 6 ⁰ / ₀ върху сумата 1.448.000 л., броеви на горната фирма, за смѣтка на Военното министерство прѣзъ 1908 г. съ едно закъснѣние отъ 132 дни, въ слѣдствие липса на камбио . .	31.856	—	} Лихвата на Г. Ротъ е изплатена прѣзъ 1909 г., за смѣтка на Военното министерство. Сумата е взета отъ Българската народна банка чрѣзъ задължение на текущата лихвена смѣтка „заеми на държавата“.
25	25	„ изплащане на Шнайдеръ С-не, въ Парижъ, лихвата 6 ⁰ / ₀ върху стойността на съкровищния бонъ за 92.000 л. подъ № 1/2.333 отъ 28 ноември 1907 г., пададенъ съ срокъ отъ 7 септември 1907 г. до 31 декември 1908 г. . .	5.520	—	
26	3	На II гозвишки държавенъ бирникъ, за изплащане военно-инвалидната пенсия на Недка Едрева отъ с. Гозница, Ловчанска околия	40	—	} Гледай горното обяснение.
27	2	„ Маринъ Петковъ отъ с. Борима, Троянска околия, за изплащане разликата отъ увеличената му пенсия . . .	120	—	
28	2	„ Григория Атанасовъ отъ с. Дерменъ-дере, Къзълагашка околия, за сжщото	120	—	} Изплащането на пенсиятъ е поискано слѣдъ изтичане упражнението на бюджета за 1909 г.
29	2	„ Атанасъ Ивановъ отъ Варна, за изплащане разликата отъ увеличената му пенсия	34	65	
30	2	„ Злата А. Янева отъ Шуменъ, за сжщото	40	—	
31	2	„ Наумъ Димитровъ отъ Радомиръ, за сжщото	120	—	
32	2	„ Иванъ Шейтановъ отъ Шуменъ, за сжщото	120	—	
33	6	„ Раю Вълчевъ отъ с. Мемечъ-кльой, Бургаска околия, за изплащане гражданско-инвалидната му пенсия	33	30	
34	2	„ Янко Цѣнковъ отъ Ломъ, баща на покойната пенсионерка Ангелина Д. Серафимова, за изплащане наследствено-опълченската му пенсия	16	—	
35	2	„ Михалъ Руфадовъ отъ София, за изплащане опълченската му пенсия	160	—	
36	2	„ Димитъръ А. Синджирлиевъ отъ с. Червена-вода, Русенска околия, за сжщото	8	—	
37	2	„ Георги, Нейчо Ст. Пъкови и Анна по мжжъ Г. Къпкакова, наследници на починалата пенсионерка Мария Ст. Пъкова отъ Панагюрище, за изплащане наследствено-опълченската имъ пенсия	9	30	
38	6	„ Петъръ Георгиевъ отъ София, за изплащане гражданско-инвалидната му пенсия	290	—	} Изплащането на пенсията е поискано слѣдъ като е изтекло упражнението на бюджета за 1909 г.
39	20	За доизплащане на Banque de Paris et des Pays-Bas, въ Парижъ, комисионата по $\frac{1}{4}$ % по службата на заема отъ 1902 г., за прѣзъ 1908 г.	—	05	
40	20	„ изплащане абонамента на Будапещенския борсовъ листъ за 1908 г. (крони 44 à 106·10 = 48·68 л.)	48	68	
		Всичко за 1908 г.	38.535	98	
		А всичко по държавнитѣ дългове	59.688	98	
		По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията.			
		За 1903 г.			
1	3	За канцеларски разноси на Ескиджумайското мюфтийско намѣстничество	72	25	} Погрѣшно внесена за възстановяване кредита отъ бившия помощникъ счетоводителъ Тод. Петровъ.
		Всичко за 1903 г.	72	25	
		За 1907 г.			
2	3	За непрѣдвидѣни разходи на Битолското консулство	2.100	—	Съ писмо № 6.394/1907 г. министерството е разрѣшило на консулството да изразходва тая сума, обаче пропуснало е да поиска на врѣме кредитъ.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
3	16	За канцеларски разноси на българската легация въ Атина	34	90	Сумата не е изплатена поради късното прѣдставяне на документитѣ.
4	16	„ сѣщото на българската легация въ Лондонъ	999	25	
5	18	„ доставка и поправка мобили на бившето българско агентство въ Египетъ	30	—	
6	20	„ политически издания	1.000	—	Непоискани отъ счетоводството за изплащане по закона за свѣрхсметния кредитъ, утвърденъ съ указъ № 23 1910 г. Бившиятъ счетоводителъ К. Кочевъ, който е изплатилъ тая сума, е пропусналъ да я поиска наврѣме.
		Всичко за 1907 г.	4.164	05	
		За 1908 г.			
7	15	За изплащане напечатани книжа въ Държавната печатница за министерството	2.328	80	Пропусната да се впише въ таблицата за старитѣ дългове, по указъ № 22 1910 г.
8	15	„ канцеларски разноси на българската легация въ Лондонъ	190	—	Пропусната да се впише въ таблицата за старитѣ дългове, по указъ № 23 1910 г.
9	16	„ абонаментъ на вѣстници за министерството	13	50	Късно са набавени документитѣ.
10	23	„ платни пари и прѣнасяне покъщнината на Н. Ризовъ, бивши I секретаръ при царскитѣ легации въ Атина и Букурещъ	501	—	
11	23	Платни пари и прѣнасяне покъщнината на Ж. Добревъ, управляющъ българската легация въ Атина — отъ Лондонъ до Атина	1.057	90	Неизплатени досега поради отсъствието му отъ България, за да прѣдстави нужнитѣ документи.
12	23	Сѣщо на П. Нейковъ, секретаръ — отъ София до Сересъ	89	—	
13	27	Извъредни разходи	34	10	
		Всичко за 1908 г.	4.214	30	Поради късното набавяне документи.
		А всичко по Министерството на външнитѣ работи и изповѣданията	8.450	70	
		По Министерството на вътрѣшнитѣ работи.			
		За 1904 г.			
1	18	За печатане разни книжа въ Държавната печатница за Софийското градоначалство	844	80	Документитѣ прѣдставени отъ градоначалството на 23 октомврий 1909 г.
2	18	На Любимецката телеграфо-поченска станция, за абонаментна такса на телефонната линия при тамошната карантина	50	—	
		Всичко за 1904 г.	894	80	Непоискани на врѣме.
		За 1905 г.			
3	18	За печатане разни книжа въ Държавната печатница за административнитѣ учрѣждения	8.176	—	Сборътъ въ описа, съ който са били прѣдставени сметкитѣ отъ Държавната печатница, е билъ показанъ въ по-малко; по тази причина не се издължиха отъ свѣрхсметния кредитъ по указа № 23/1910 г.
4	—	На Любимецката телеграфо-поченска станция — абонаментна такса на телефонната линия при тамошната карантина	50	—	
		Всичко за 1905 г.	8.226	—	Непоискани на врѣме.
		За 1906 г.			
5	22	Платни и дневни пари на стражари при Анхилското околийско управление, Петъръ Шиндаровъ	56	75	Сумата е била прѣдвидѣна за изплащане въ указъ № 22/1910 г., обаче името на кредитора погрѣшно е показано отъ счетоводството П. Шинковъ — за това е останала неизплатена.
6	—	Абонаментъ за телефонната линия при Любимецката карантина	25	—	
		Всичко за 1906 г.	81	75	Сумата е поискана отъ Дирекцията на почитѣ на 29 октомврий 1910 г.
		За 1907 г.			
7	6	Наемъ за Старозагорското окръжно управление за дѣлата 1907 г.	2.200	—	Сумата е била прѣдвидѣна за изплащане въ указъ № 22/1910 г., обаче погрѣшно е показана отъ счетоводството, че е за 1906 г.

№ по ред	Параграф	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
8	9	За отопление помѣщенieto на Никополското околийско управление	30	—	Документитѣ прѣдставени отъ околийското управление на 16 октомврий 1909 г.
9	18	„ печатане разни книжа въ Държавната печатница за Софийското градоначалство	542	95	Документитѣ прѣдставени отъ печатницата слѣдъ изтичане бюджетното упражнение.
10	18	Сжщо за административнитѣ учрѣждения	1.903	15	Сборътъ въ описа, съ който сж били прѣдставени смѣткитѣ отъ Държавната печатница, с билъ показанъ въ по-малко; по тази причина не се издължиха отъ свѣрхсмѣтния кредитъ по указъ № 23/1910 г.
11	30	Абонаментъ за вода на Бактериологическия институтъ . .	40	—	Късно прѣдставена смѣтката отъ Софийското общинско управление.
12	45	Разноски, комиснона и доплащане прѣведени въ странство суми за хирургически инструменти въ болницитѣ . .	23	75	Късно прѣдставени разписка и бордеро отъ Българската народна банка.
13	52	Пжтни и дневни пари:			
		На черногорския участковъ фелдшеръ, М. Василевъ . .	72	60	Смѣтката прѣдставена слѣдъ изтичане бюджетното упражнение.
14	52	„ хебюбския участковъ фелдшеръ, Ив. Койчевъ	15	45	
15	52	„ ваяджикския участковъ фелдшеръ, Ан. Хр. Генковъ . .	13	50	
16	52	На падаровския участковъ фелдшеръ, Влади Антоновъ . .	62	60	Била е отпусната съ платежна заповѣдъ № 3.545 отъ 15 май 1908 г., но не е изплатена; по тази причина сумата по платежната заповѣдъ е закрыта.
17	—	Абонаментъ за телефонната линия при Любимецката карантина	25	—	Сжщо съ № 3.511 отъ 15 май 1908 г., но е закрыта по сжщитѣ причини.
		Всичко за 1907 г.	4.929	—	Сумата е поискана отъ Главната дирекция на пошитѣ на 29 октомврий 1910 г.
За 1908 г.					
18	6	Наемъ за Старозагорското окръжно управление за второто полугодие на 1908 г.	1.100	—	Късно прѣдставени документитѣ отъ окръжното управление.
19	12	За ушиване облѣкло на стражата въ Бургазкия окръгъ . .	56	15	Документитѣ прѣдставени отъ окръжното управление на 29 декемврий 1909 г.
20	17	„ единъ стѣненъ часовникъ на Никополското околийско управление	17	50	Документитѣ прѣдставени отъ околийското управление на 16 октомврий 1909 г.
21	23	„ прѣвозване стражари по южнобългарскитѣ държавни желѣзници прѣзъ септемврий, октомврий, ноемврий и декемврий 1908 г.	3.956	65	По недостатъчностъ на кредитъ и късно прѣдставяне на смѣткитѣ.
22	23	Разноски и комиснона за доставяне химикалии на Бактериологическия институтъ	14	63	Късно прѣдставени разписка и бордеро отъ банката.
23	40	Наемъ за зданието, въ което се е помѣщавала бившата Цѣрвокорийска държавна амбулатория отъ 1 януарий до 31 юлий 1908 г.	140	—	Късно прѣдставени документитѣ отъ околийския лѣкаръ.
24	52	За ново облѣкло и покжщпина на Бѣлоградчикската болница	18	—	Късно прѣдставени документитѣ отъ болницата.
25	55	За изплащане стойността на осемъ негодни релси, дадени отъ Дирекцията на желѣзницитѣ на Сливенската болница	215	04	Късно прѣдставена прѣписката отъ Дирекцията за опазване общественото здраве.
26	—	Абонаментъ за телефонната линия при Любимецката карантина	25	—	
27	59	За прѣвозване двама офицери за изборитѣ въ с. Садина .	12	—	Сумата е поискана отъ Главната дирекция на пошитѣ на 29 октомврий 1910 г.
		Всичко за 1908 г.	5.554	97	Късно прѣдставена смѣтката отъ окръжното управление.
		А всичко по Министерството на вътрѣшнитѣ работи . .	19.686	52	
По Министерството на народното просвѣщение.					
За 1905 г.					
1	40	За изплащане на Държавната печатница доставенитѣ отъ нея книги на института за слѣпи	10	—	
		Всичко за 1905 г.	10	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		За 1906 г.			
2	10	За изплащане на Държавната печатница доставени книжа за Университета	53	10	
		Всичко за 1906 г.	53	10	
		За 1907 г.			
3	70	Заплата за 9 дни отъ мѣсецъ ноемврий 1907 г. на учителя въ с. Чаушево, Станимашка околия, Пѣю Наневъ Кауковъ	22	50	
		Всичко за 1907 г.	22	50	
		За 1908 г.			
4	26	На Софийското градско общинско управление за изразходвана повече вода и поправка на водомѣра на I-та Софийска дѣвическа гимназия	448	05	
5	80	Пътни пари за командировката на д-ръ Т. Морозъ, учителъ при I-та Софийска мъжка гимназия	86	15	
		Всичко за 1908 г.	534	20	
		А всичко по Министерството на народното просвѣщение	619	80	
		По Министерството на финанситѣ.			
		За 1902 г.			
1	—	Награда за открити овце и кози необложени съ бегликъ	247	20	
		Всичко за 1902 г.	247	20	
		За 1903 г.			
2	—	На Старозагорската окръжна постоянна комисия за изплащане завзетото отъ държавата здание въ Хасково (по изпълнителенъ листъ)	39.100	—	
		Всичко за 1903 г.	39.100	—	
		За 1904 г.			
3	12	Разлика отъ повишена заплата на разградския държавенъ бирникъ, Стефанъ Г. Даракчиевъ, отъ 1.200 на 1.620 л. годишно, за 26 дни отъ мѣсецъ мартъ 1904 г.	30	80	{ Документитѣ сж прѣдставени отъ русенския началникъ, съ № 8.265 отъ 17 септемврий 910 г.
4	—	Награда за открити овце и кози необложени съ бегликъ	1.245	20	
5	24	За изплащане разноските за публикации на обявления въ вѣстникъ „Утрена зора“ въ Ловечъ	247	20	{ Документитѣ сж прѣдставени отъ плѣвенския финансовъ началникъ съ писмо № 6.327 отъ 9 августъ 1910 г.
6	—	„ изплащане на Д. Георгиевъ и А. Конфино, отъ София, стойността на отчужденитѣ имъ за държавна нужда двори мѣста и сгради	10.075	50	
7	31	„ изплащане злоупотрѣбенитѣ суми отъ бившия управителъ на Чепеларската митница, Благой Пыздарлиевъ. (Съ тая сума ще се покрие дефицитътъ въ касата на Чепеларската митница)	86	70	{ Отдѣлението за митницитѣ, съ писмо № 2.760 отъ 14 февруарий 1909 г., е поискало да се впише сумата въ старитѣ дългове.
		Всичко за 1904 г.	11.682	90	
		За 1905 г.			
8	21	За изплащане на Софийската митница митнитѣ и други сборове на освободенитѣ въ кредитъ пощенски марки и инструменти за химическитѣ лаборатории при митницитѣ	2.314	05	{ Изплащането на сумата е искано отъ отдѣлението за митницитѣ съ писмо № 15.247 отъ 29 септемврий 1910 г.
9	—	Награда за открити овце и кози необложени съ бегликъ	357	30	
10	25	За командировка на прѣдставителя на кръчмарския еснафъ Ив. Любеновъ, отъ Стара-Загора	87	—	{ Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражнение, съ заявление отъ Ив. Любеновъ на 14 май 1909 г., вх. № 5.236.
		Всичко за 1905 г.	2.758	35	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		За 1906 г.			
11	38	За изплащане на Дирекцията на железниците поправката на единъ винтъ на Бургазката митница	243	22	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ отдѣленіето за митницитѣ, съ писмо № 15.415 отъ 2 октомврий 1910 г.
		Всичко за 1906 г.	243	22	
		За 1907 г.			
12	10	За изплащане на Бургазката градска община таксата за употребеното количество вода въ Бургазкото окръжно финансово управление	30	—	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ бургазския финансовъ началникъ, съ писмо № 5.424 отъ 30 май 1909 г.
13	18	„ изплащане на солопроизводителитѣ отъ Анхиало стойността на откупената имъ отъ държавата солъ	1.260	—	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Анхиалската митница, съ писмо отъ 5 декемврий 1909 г.
14	18	„ изплащане разноситѣ по прѣнасяне откупената отъ анхиалскитѣ солопроизводители морска солъ	1.483	40	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Анхиалската митница, съ писмо № 871 отъ 20 септемврий 1910 г.
15	20	„ доизплащане на Софийската митница митнитѣ и други сборове на доставени за държавнитѣ привилегии апарати за изпитване якостта на цигарената хартия	1	45	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ отдѣленіето за косвенитѣ данъци, съ писмо № 13.112 отъ 9 юний 1910 г.
16	33	За изплащане разноситѣ за публикации на обявления въ в. „Гласностъ“ въ Хасково	161	28	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ старозагорския финансовъ началникъ, съ писмо № 11.972 отъ 18 ноемврий 1909 г.
17	36	За командировка на ломския акцизенъ агентъ, Ал. Григоровъ	35	36	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ отдѣленіето за косвенитѣ данъци на 1 августъ 1909 г., вх. № 9.050 на счетоводството.
18	—	За изплащане на Христо Г. Сжботиновъ отъ Плѣвентъ, стойността на доставенитѣ отъ него знамена и други по случай тържествата въ с. Пордимъ	158	40	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ плѣвенския окръженъ управителъ, съ писмо № 13.844 отъ 17 декемврий 1909 г.
		Всичко за 1907 г.	3.129	89	
		За 1908 г.			
19	13	Заплатата на иконома при Народното събрание, А. Цончевъ, за 9 дни отъ мѣсець юний	60	—	Не е искано на врѣме да се отпусне сумата.
20	2	Такса за прѣмѣстване телефонния постъ № 413 въ счетоводството	50	—	Сжщо
21	2	Такса за новооткрития телефоненъ постъ № 768 въ счетоводството	75	—	„
22	8	Канцеларски разноси и отопление на Пловдивското окръжно финансово управление	720	45	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ отдѣленіето за прѣжитѣ данъци, съ писмо № 8.822 отъ 20 августъ 1909 г.
23	8	За изплащане абонамента на двѣ годишни течения отъ списанието на Българското икономическо дружество, получавано въ Софийското окръжно финансово управление	16	—	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ софийския окръженъ финансовъ началникъ, съ писмо № 14.198 отъ 22 октомврий 1910 г.
24	15	За изплащане на Русенската градска община наема на двѣ магазини подъ № № 8 и 10 за складиране на държавна солъ	319	—	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Русенската митница, съ писмо № 4.971 отъ 25 августъ 1910 г.
25	15	„ изплащане на М. И. Авдала наема на една магазин отъ Софийския антрепозитенъ складъ за складиране на кибритъ и цигарени книжки	100	—	Съгласно писмото на отдѣленіето за косвенитѣ данъци отъ 13 септемврий 1910 г., подъ № 23.243, лицето М. И. Авдала е прѣдставило документитѣ слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
26	15	За изплащане на К. Д. Батоловъ, отъ София, пълномощникъ на Т. Г. Анастасовъ, наемъ на здание за складиране на цигарени книжки, за време отъ 19 ноемврий до 31 декемврий 1908 г.	583	—	Разходътъ е останалъ неизплатенъ по недостатъчностъ на прѣдвидѣния кредитъ. Сумата е останала неизплатена, понеже отдѣлението за косвенитѣ данъци не е разпоредило да се издаде нужната министерска заповѣдъ за отпускане на помощта веднага слѣдъ уволнението на Пейчева, а това е направено едвамъ на 9 априлий 1910 г. (заповѣдъ № 275), макаръ и Пейчевъ да е поискалъ на време отпускането на сумата съ заявление отъ 22 януарий 1909 г., вх. № 2.556 на същото отдѣление.
27	18	На бившия ревизоръ по акцизитѣ, П. Д. Пейчовъ, помощъ равна на заплатата му за мѣсецъ и половина, съгласно чл. 32 отъ закона за чиновницитѣ	375	—	
28	19	За отопление на Варненското акцизно управление	13	40	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ варненския акцизенъ началникъ, съ писмо № 9.698 отъ 29 октомврий 1909 г.
29	22	За изплащане на Софийската градска община абонаментъ за вода, поправка на водомѣръ и за повече изразходвана вода въ Софийската I-класна митница	210	70	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ Софийското градско общинско управление, съ писмо № 23.147 отъ 16 септемврий 1909 г.
30	22	„ изплащане на Бургазката градска община такса за употребеното количество вода въ Бургазката митница .	100	—	Не е искано на време отпускането на сумата. Отдѣлението за митницитѣ едвамъ на 3 юлий 1910 г., съ писмо № 11.369, е поискало да се впише въ старитѣ дългове.
31	24	„ изплащане на Държавната печатница напечатанитѣ отъ нея разни книжа за финансовитѣ управления	326	10	Счетоводството не е поискало на време кредитъ за изплащане на сумата.
32	28	„ командировка на бившия акцизенъ стражаръ при Пловдивското акцизно управление, Юрданъ Петровъ	19	80	Сумата е останала неизплатена, понеже лицето се е поминало и не е имало кой да изтегли сумата по издадената платежна заповѣдъ, до изтичане на бюджетното упражненіе.
33	28	„ командировка на прѣдставителя на кръчмарския еснафъ, Иванъ Стойковъ, отъ Трънъ	15	—	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ софийския акцизенъ началникъ, съ писмо № 13.711 отъ 5 ноемврий 1910 г.
34	36	„ купуване конь на младшия коненъ стражаръ при Видинската митница, Анто Живковъ, понеже собственитѣ му такъвъ умрѣлъ при изпълнение на службата	200	—	Документитѣ сж изпратени отъ отдѣлението за косвенитѣ данъци слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе (на 23 юлий 1909 г., вх. № 8.589).
35	—	Възнаграждение на лица, които сж открили скрити овце и кози отъ облагането имъ съ бегликъ	152	20	Разходътъ е останалъ неизплатенъ, понеже въ бюджета не е имало прѣдвидѣнъ кредитъ за изплащане на подобни възнаграждения.
		Всичко за 1908 г.	3.335	65	
		А всичко по Министерството на финанситѣ	60.497	21	
		По Министерството на правосъдието.			
		За 1885 г.			
1	—	Печатане книжа на Аккадѣларското мирово сѣдилище въ Държавната печатница	70	—	
		Всичко за 1885 г.	70	—	
		За 1901 г.			
2	5	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Плѣвенския окръженъ сѣдъ	200	—	
3	—	Възнаграждение и лѣтни на инженера С. Мотогоровъ (вѣщо лице) за направената скица по уголовно дѣло на Плѣвенския окръженъ сѣдъ	47	48	
		Всичко за 1901 г.	247	48	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
За 1905 г.					
4	12	Лѣкарства на болни затворници въ Пловдивския окръженъ затворъ	50	48	
		Всичко за 1905 г.	50	48	
За 1907 г.					
5	4	Заплата на бившия кулски мирови съдия, Ив. Антоу	30	—	
6	7	Наемъ за помѣщение канцеларията на съдебния приставъ въ с. Стражица	75	—	
7	7	Сжщо въ с. Аккадѣларъ	90	—	
8	12	Праволѣкуване на боленъ затворникъ отъ Разградския окръженъ затворъ, въ Разградската болница	2	40	
9	15	За купенитѣ книги за библиотеката на Шуменския окръженъ съдъ	55	—	
10	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Хасковския окръженъ съдъ	64	—	
11	18	Сжщо на Варненския окръженъ съдъ	54	—	
12	18	" " Търновския " "	146	—	
13	18	" " Плевенския " "	46	—	
14	18	" " Орѣховския " "	139	06	
15	18	Възнаграждение на духовно лице по уголовни дѣла въ Габровското мирово сѣдилище	6	—	
16	18	Сжщо на свидѣтели по уголовни дѣла въ Варненския окръженъ съдъ	16	—	
17	16	За печатане въ частна печатница канцеларски книжа на Созополското мирово сѣдилище	24	30	
18	18	Възнаграждение на свещеникъ за подвеждане подъ клетва по уголовни дѣла	46	—	
		Всичко за 1907 г.	793	76	
За 1908 г.					
19	4	Заплата на бившия кулски мирови съдия, Ив. Антоу	42	75	
20	6	Канцеларски разноски на свищовския околийски мирови съдия	32	20	
21	6	Сжщо на Пловдивския окръженъ затворъ	84	60	
22	6	" " Каварненския мирови съдия	66	25	
23	6	" " Каваклийския " "	21	60	
24	6	" " Ямболския " "	69	95	
25	6	За отопление на I-то Свищовско мирово сѣдилище	54	55	
26	6	За отопление на Плевенското мирово сѣдилище	60	—	
27	8	Възнаграждение на лѣкари при Сливенския окръженъ затворъ	150	—	
28	8	Сжщо при Старозагорския окръженъ затворъ	75	—	
29	12	Лѣкарство на болни затворници въ Шуменския окръженъ затворъ	96	60	
30	12	Каланисване сѣдоветѣ на Сливенския окръженъ затворъ	54	—	
31	14	Мобилировка за Каварненския мирови съдъ	37	20	
32	14	Сжщо на Каваклийския мирови съдъ	22	—	
33	16	Печатане книгата на Сухиндолското мирово сѣдилище	12	—	
34	17	Пжтни пари на съдебния слѣдователъ при Кюстендилския окръженъ съдъ, П. Желевъ, за командировката му по служебни работи	48	—	
35	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Ломския окръженъ съдъ	63	—	
36	18	Сжщо на Татарпазарджишкия окръженъ съдъ	209	60	
37	18	" " Самоковския мирови " "	29	—	
38	18	" " Хасковския окръженъ " "	32	—	
39	18	" " Софийския " "	264	64	
40	18	" " Търновския " "	585	20	
41	18	" " Грънския " "	82	—	
42	18	" " Видинския " "	296	—	
43	18	" " Плевенския " "	238	—	
44	18	" " Долнобанския мирови " "	59	—	
45	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на свогенския мирови съдия	15	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
46	18	Също на Татарпазарджишкия окръженъ съдъ	15	—	
47	18	„ „ III Русенски мирови съдъ	14	—	
48	18	„ „ V Софийски „ „	15	—	
49	18	„ „ Пирдопския „ „	14	—	
50	18	„ „ Пещерския „ „	20	—	
51	18	„ „ Варненския окръженъ „ „	14	—	
52	18	Възнаграждение на единъ свидѣтель по угавно дѣло въ Варненския окръженъ съдъ	12	—	
53	18	Също на Старозагорския окръженъ съдъ	7	—	
54	18	„ „ Варненския окръженъ съдъ	16	—	
55	18	„ „ „ „	12	—	
56	18	„ „ Османпазарския мирови съдъ	5	—	
57	18	„ „ Ломския окръженъ съдъ	10	—	
58	18	„ „ Варненския окръженъ съдъ	62	—	
59	18	„ „ Видинския „ „	46	—	
60	18	Пѣтни и дневни пари на кѣзѣлагашкия околийски лѣкаръ, д-ръ Шехировъ, за командировката му по угавно дѣло	25	20	
61	18	Възнаграждение на духовно лице по подвеждане подъ клетва по угавни дѣла на габровския мирови съдия	22	—	
62	18	Също по угавни дѣла на каварненския мирови съдия	50	—	
63	7	Канцеларски разноси на Троянското мирово сѣдилище	25	75	
64	18	Разноси по угавни и граждански дѣла на Татарпазарджишкия окръженъ съдъ	56	—	
65	18	Също на Търновския окръженъ съдъ	12	—	
66	18	„ „ Варненския „ „	12	—	
67	18	„ „ Пирдопския мирови „ „	17	—	
Всичко за 1908 г.			3.2	04	
А всичко по Министерството на правосъдието			4.443	76	
По Военното министерство.					
За 1899 г.					
1	—	На управителя на Софийската митница за несъбранъ магазинажъ по декларации № № 4.198/4.885 и 5.005/5.477 отъ 1899 г. за освобождение терпентинъ и др. за войската	—	55	Късно поискани.
Всичко за 1899 г.			—	55	
За разни години.					
2	24	На Софийското градско общинско управление — за поправка на водомѣри, инсталация, абонаментъ и повече изразходвана вода отъ градскитѣ водопроводи въ частитѣ отъ Софийския гарнизонъ, прѣзъ 1906, 1907 и 1908 г.	20.775	07	Водена прѣписка и късно разрѣшена. Изплащането поискано въ края на 1909 г.
3	28	„ Интенданта на флота на Негово Величество — за изплащане на Agence Générale Maritime за поправката на кораба De Romas прѣзъ 1907 и 1908 г.	837	25	Разходътъ е билъ направенъ по неизбѣжностъ и при изключителенъ случай въ врѣме на аварията съ кораба при пѣтуването му за България. Изплащането поискано прѣзъ 1910 г.
Всичко за разни години			21.612	32	
За 1904 г.					
4	9	На управителя на Варненската митница — за доплащане $\frac{1}{2} \frac{9}{10}$ сборъ на внесеното масло за мазане на оръжието въ войската	4	60	Изплащането поискано по постановление на Върховната смѣтна палата прѣзъ 1910 г.
5	27	„ Българската народна банка — дневни пари на командированія на практически занятия на далечно плаване лейтенантъ Добревъ	1.768	—	Водена прѣписка и опрѣдени отъ Министерския съветъ прѣзъ 1907 г.
6	27	„ интенданта на 2-ра Тракийска дивизионна област — пѣтни и дневни пари на капитанъ Гладичевъ	40	50	Пропуснато да се искатъ на врѣме.
7	—	„ управителя на Софийската митница — недосъбрани митни и други права на освободенъ отъ митницата барутъ, музикантски инструменти и хартия за войската прѣзъ 1904 г.	1.001	85	Поискано изплащането прѣзъ 1910 г. по постановление на Върховната смѣтна палата.
Всичко за 1904 г.			2.814	95	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
За 1905 г.					
8	27	На Българската народна банка — дневни пари на командировани на практически занятия на далечно плаване лейтенантъ Добревъ	4.745	—	Водена прѣписка и късно опрѣдѣлени отъ Министерския съвѣтъ. Неплатени по недостатъчност на кредита и по причина на късното имъ искане.
9	27	Също — дневни пари на учащия се въ странство лейтенантъ Серафимовъ	488	—	
10	28	На управителя на Варненската митница за вносно мито, общински налози и пр. за доставени отъ странство разни материили за флота	299	35	
11	2	„ прѣдседателя на домакинската комисия при I артилерийски полкъ за доплащане заплатата на войниците за мѣсецъ декемврий 1905 г.	75	77	Късно поискани.
12	1	„ директора на Софийския клонъ на Българската народна банка за заплатата на командированитѣ въ странство по служба санитарни старши-подофицери, А. Марковъ и Ст. Димовъ за мѣсецитѣ: юлий, августъ, септемврий, октомврий, ноемврий и декемврий 1905 г.	660	—	
Всичко за 1905 г.			6.268	12	
За 1906 г.					
13	1	На Българската народна банка — за наемане прислуга на българския воененъ аташе въ Виена, подполковникъ Жостовъ	240	—	Пропуснати да се искатъ до изтичането на бюджетното упражненіе.
14	28	„ управителя на Варненската митница за мито, общински налози и пр. за доставени отъ странство материили за флота	3.454	05	Водена прѣписка.
15	2	„ прѣдседателя на домакинската комисия въ 4 пѣши Плъвенски на Н. Ц. В. Пр. К. Търновски полкъ — премия на уволнения въ запасъ фелдфебелъ, Вълковъ Ангелъ, за прослуженитѣ отъ него шестъ години непрѣкъснатая свѣрхсрочна служба	600	—	Водена прѣписка, а искането постъпило въ Военното министерство къмъ края на 1909 г.
16	12	„ Българската народна банка — за купени гербови марки и внесени въ държавното съкровище данъкъ замятие и други по доставява медикаменти и хирургически инструменти	48	01	Неотпуснати по недостатъчност на кредита. Разходътъ е направенъ по искането на тогавашния държавенъ контролоръ при Българската народна банка Д. Коцевъ.
17	23	„ Българската народна банка — за отслужена въ Петербургъ панахида и молебень по случай боевия празникъ 15 ноемврий и за комисіона по прѣвода на сумата	93	05	Пропусната да се отпусне до изтичането на бюджетното упражненіе.
18	25	На Българската народна банка, за наемъ помѣщения на българскитѣ военни аташета и за комисіона по прѣвода на сумитѣ	6.427	70	Водена прѣписка и късно сж били уредени документитѣ. Прѣразходътъ е направенъ въ слѣдствие увеличението на наема по рѣшение на Министерския съвѣтъ отъ 5 априлий 1907 г., когато кредитътъ е билъ вече ангажиранъ за други цѣли.
19	27	„ Българската народна банка — пѣтни и дневни пари на учащитѣ се и командировани въ странство офицери и долни чинове; на военнитѣ аташета при българскитѣ дипломатически агентства и за комисіона по прѣвода на паритѣ	33.890	—	Неотпуснати по недостатъчност на кредита.
20	32	„ Българската народна банка — за доизплащанестойността на купенитѣ материили за Картографическия институтъ отъ фирмата Rudolph Bäcker	149	92	Неотпуснати по недостатъчност на кредита.
21	33	„ Българската народна банка — за купени велосипеди за учащитѣ се въ странство офицери и за комисіона по прѣвода на сумата	1.930	30	Купуването на велосипедитѣ е станало по изискването на академията. Разходътъ е направенъ съ разрѣшението на Военното министерство.
Всичко за 1906 г.			46.828	03	
За 1907 г.					
22	1	На Българската народна банка — за учебни помагала на учащия се въ странство капитанъ Тодоровъ и комисіона по прѣвода на паритѣ	252	50	Послѣдвало разрѣшение отъ Министерския съвѣтъ за плащане на това пособие на 24 юлий 1908 г., когато вече не е могло да се издаватъ платежни заповѣди по бюджета за 1907 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
23	1	На прѣдседателя на домакинската комисия въ 9 пѣши Пловдивски на Нейно Царско Височество Княгиня Климентина полкъ — за доизплащане заплатата на поручикъ (сега капитанъ) Савовъ за вѣременно командуване рота отъ 1 януарий до 15 юний 1907 г.	412	50	Неотпуснати по причина на късното имъ искане. Искането получено на 30 декемврий 1907 г.
24	3	" " началника на Дунавската флотилия — за храна на долните чинове, командировани на австрийски и маджарски параходи за изучаване лодманското дѣло по Дунава. . .	1.851	20	Разходътъ е направенъ съ разрѣшение на Военното министерство. Неизплатени по причина на късното имъ искане и то слѣдъ изтичането на бюджетното упражненіе.
25	8	" " управителя на Варненската митница за $\frac{1}{2}\%$ сборъ, статистическо и товарно право на освободени въ кредитъ конски принадлежности за войската.	5	—	Отпусането поискано слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе за 1907 г.
26	8	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ 2-ро плавинско артилерийско отдѣление — за поддържане войничкото и конско сwarenне, конскитѣ туалети принадлежности и подковаване и дѣкуване конетѣ въ отдѣлението.	463	01	
27	10	" " Българската народна банка — за изплащане доставени 4.525 обикновени ежси запалки отъ фабриката „Крупъ“.	1.448	—	
28	20	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ 2-ро плавинско артилерийско отдѣление — за поддържане готварскитѣ сѣдове; канцеларски разходи, откупуване бани; правене и поддържане такива, разни дребни домашни разходи по пазене имуществото въ складоветѣ, поправяне рафтове и пирамиди, бѣлосване, дезинфекции, поддържане чистотата въ помѣщеніята и други въ отдѣлението. . .	539	27	Отпусането поискано слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе за 1907 г.
29	20	" " Българската народна банка — за изплащане купенитѣ 200 екземпляра отъ съчинението на М. Юркевичъ „25-лѣтніе игоги Болгаріи“ за войската.	2.000	—	Книгитѣ сѣ купени съ разрѣшеніето на военния министъръ.
30	25	" " Българската народна банка — за наемъ за помѣщеніа на военнитѣ аташета и за комисіона по прѣвода на паритѣ.	1.986	30	Водена прѣписка.
31	25	" " Варненския окръженъ управителъ — за изплащане на варненския жителъ, Теохари Пастиевъ, стойността на отчужденото му лозе за подпостройка на брѣговата батарея.	121	60	Неотпуснатъ поради несвоевременно прѣдставяне нужнитѣ документи отъ кредитора.
32	25	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ 5 конни полкъ — за изплащане на В. Д. Мановъ отъ Дуняца наема на хана му, въ който сѣ квартирували войници и коне отъ полка.	28	90	Водена прѣписка и късно свършена.
33	31	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ 13 пѣши Рилски полкъ — за изплащане нанесени загуби на жителитѣ отъ с. Лозно, Васе Иванчовъ, Великъ Гочевъ и на лозенското дружество „Св. Параскева“, причинени отъ стрѣлбата на полка.	125	—	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредита. Разходътъ е билъ неизбѣженъ.
34	34	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ Видинския крѣпостенъ батальонъ — за изплащане купени 15 км. кабелна телефонна жица.	960	—	Имало е разрѣшение отъ Министерския съвѣтъ да се изплати отъ събѣстнитѣ суми по § 3 на бюджета, но разходътъ пропуснатъ да се изплати прѣзъ 1907 г. и контролата въ послѣдствие отказала да го приеме за смѣтка на сѣщитѣ суми.
Всичко за 1907 г.			10.193	28	
За 1908 г.					
35	1	На Българската народна банка — пособие за учебни помагала на учаща се въ странство офицери.	2.550	—	Неотпуснати, защото сѣ поискани слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
36	1	Сѣщо — за наемане прислуга на българския воененъ аташе въ Петербургъ, майоръ Сирмановъ.	103	33	Водена прѣписка и въпросътъ разрѣшенъ слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
37	1	На прѣдседателя на домакинската комисия въ 11 пѣши Сливенски полкъ — за изплащане внесената отъ полка въ пенсионния фондъ по военното вѣдомство заплата на незаета вакантна майорска длѣжностъ, а сѣщевременно внесена и за възстановяване на кредита. . . .	316	25	Водена прѣписка и въпросътъ разрѣшенъ на 3 декемврий 1909 г.
38	2	" " прѣдседателя на домакинската комисия въ 17 пѣши Доростолски на Н. И. В. В. К. В. Ах. полкъ — заплата на офицерския кандидатъ, Ванковъ Ив. Константиновъ	27	54	Водена прѣписка.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
39	2	На началника на Дунавската флотилия -- премия на уволнения въ запасъ артилеристъ, П. разреденъ фелдфебелъ, Димитровъ Христо, за прослуженитъ отъ него шестъ години непрѣкъсната свѣрхсрочна служба	600	—	Искането е получено прѣзъ 1910 г., когато бюджетното упражненіе за 1908 г. било изтекло.
40	2	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 21 пѣши Сръбногорски полкъ — също на медицинския фелдфебелъ, Григоровъ Георги	600	—	
41	2	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 6 артилерийски полкъ — също на медицинския фелдфебелъ, Дяковъ Дечо	600	—	
42	2	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 2 конни на Н. П. В. К. М. Л. полкъ — за доплащане заплатитѣ на долнитѣ чинове отъ полка за мѣсцитѣ априлий и май 1908 г.	238	—	
43	2	„ помощникъ командира на 1-ва пионерна дружина — също за долнитѣ чинове отъ бившата 6-та пионерна дружина за м. септемврий 1908 г.	1	—	Водена прѣписка.
44	3	„ началника на ремонтното конско депо „Кабиякъ“, за храна на войницитѣ, даване порционни въ разни случаи, купуване и правене фурни и други принадлежности по хлѣбопеченето, разходи по обработване градини, купуване и правене прибори за консервиране на градинскитѣ продукти	361	13	
45	4	„ Българската народна банка — фуражни пари за коня на военния аташе въ Петербургъ, майоръ Сирмановъ .	103	33	Водена прѣписка и разрѣшена слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
46	4	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 34 Троицки полкъ — фуражни пари на бившия началникъ на дружиненъ воененъ районъ въ 34-то полково военно окръжие, запасенъ подпоручикъ, Медаревъ Иванъ	64	—	
47	19	„ разни войсковы части — за отопление и освѣтление помещениата и поддържане печитѣ и огнищата, варене храна и купуване ламби, стѣкла и други по освѣтлението	3.150	—	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредита. Разходътъ направенъ съ разрѣшението на Военното министерство.
48	21	„ разни войсковы части — за купуване и поддържане постелнитѣ прѣдмети	2.750	—	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредита. Разходътъ направенъ съ разрѣшението на Военното министерство.
49	24	„ Българската народна банка — за комисиона по прѣвода на суми за купуване коне за войската	1.545	55	Неотпуснати, защото банковото бордѣро е получено слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
50	25	„ Българската народна банка — квартирни пари на българския воененъ аташе въ Петербургъ, майоръ Сирмановъ	310	—	Водена прѣписка и разрѣшена слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
51	25	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 25 Драгомански полкъ — за доплащане наема на помещението, наето за пограничната рота на полка	40	—	Отпусането имъ поискано на 12 октомврий 1909 г.
52	25	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 5 коненъ полкъ — за изплащане на В. Д. Мановъ отъ Дуннаца, наемъ на хана му, въ който сж квартирували войници и коне отъ полка	59	50	Водена прѣписка и кѣсно свѣршена.
53	26	„ разни войсковы части — за изплащане направенитѣ разходи по прѣвозване на войсковы тежести и опаковката имъ	470	70	Поискани да се отпуснатъ слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
54	26	„ началника на Ямболската желѣзнопътна гара — за недостѣбрани прѣвозни такси, за прѣвозени въ кредитъ сухари отъ Шуменъ до Ямболъ за 29 пѣши Ямболски полкъ	1.396	90	Сжщо.
55	27	„ ковчежника на Министерството на войната — дневни пари на полковникъ Загорски за задгранична командировка	260	—	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредитъ.
56	27	„ Българската народна банка — пѣтни и дневни пари на командировани и учащи се въ странство офицери . .	2.717	14	Сжщо.
57	27	„ разни войсковы части, управления и учрѣждения — пѣтни, дневни и столови пари за разни командировки.	7.707	10	Сжщо.
58	27	„ прѣдседателя на домакинската комисиия въ 36 пѣши Козлодуйски полкъ — пѣтни пари на командировани войници	10	20	Сжщо.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
59	27	На ковчежника на Министерството на войната — дневни пари на генералъ-майоръ Велчева, майоръ Маркова и поручикъ Тажчицѣва, за командированитѣ имъ по разрѣшаването на нѣкои спорови погранични въпроси съ Турция	2.910	50	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредитъ.
60	31	„ ковчежника на Министерството на войната — възнаграждение на юриконсулта при Дирекцията на постройкитѣ на желѣзницитѣ и пристанищата, Христо Джамбазовъ, и електроинженера при Софийската градска община, Т. И. Цоневъ, за участието имъ въ десетъ заседания въ комисията по разглеждане претенциитѣ на фирмата „Сименсъ Шукертъ Верке“.	200	—	
61	31	„ прѣдседателя на домакинската комисия въ 1 артилерийски полкъ — възнаграждение на свидѣтели по сѣдебни дѣла въ полковия сѣдъ.	20	60	Опрѣдѣлено отъ Министерския съветъ на 12 априлий 1910 г., т. е. слѣдъ изтичането на бюджетното управление.
62	—	„ помощникъ командира на 2-ра пионерна дружина — за изплащане направенитѣ разходи по построяване казарма на бившата 8-ма пионерна дружина.	6.062	75	
63	—	„ софийския окръженъ финансовъ началникъ — за изплащане на жителитѣ отъ с. Гурмазово, Величко Н. Поповъ, Гѣлѣбъ и Христо Милеви, Видю Колевъ и Величко Георевъ, слѣдуюмата се сума за отчужденитѣ имъ имоти въ гурмазовското землище, за нуждитѣ на конезавода „Божурище“	30.337	50	Асигнуването поискано на 18 февруарий 1910 г., когато платежнитѣ заповѣди по бюджета 1908 г. не могатъ да се издаватъ.
Всичко за 1908 г.			65.277	35	
А всичко по Военното министерство			152.995	60	Отчуждаването е направено отъ финансовото министерство, съ височайши указъ № 242 отъ 29 октомврий 1908 г.
По Министерството на търговията и земледѣлието.					
За 1901 г.					
1	—	На Ат. К. Сърбеновъ отъ Севлиево, възнаграждение за убийтъ врѣдителятъ дивечъ	49	—	Пропуснато отъ счетоводството да се иска на врѣме кредитъ.
Всичко за 1901 г.			49	—	
За 1902 г.					
2	—	На наследниците на покойния Велико Беневъ: Дена, Иванъ и Стойка Великови отъ с. Демирджилеръ, Разградско, за повръщане неправилно внесена вториятъ една и съща глоба по нарушение закона за горитѣ	5	—	Издадена е била платежна заповѣдъ № 38 отъ 5 януарий 1909 г., по § 137/1909 г., но е закрыта, понеже е останала неизплатена на 30 юний 1910 г.
Всичко за 1902 г.			5	—	
За 1904 г.					
3	—	На Б. Шатцъ, за поврѣденитѣ му скулптурни творения, излагани въ българската секция на всемирното изложение въ Сенъ-Луи	5.500	—	Водена прѣписка, която е свършена прѣзъ 1910 г.
4	44	Чрътъ русенския лѣсничей, на разни лица — възнаграждение за убийтъ врѣдителятъ дивечъ	71	—	
5	6	На Р. Косевъ, бивши началникъ на търговското отдѣление, пѣтни и дневни пари за командировката му да вземе участие въ конгреса за международното покровителство на индустриалната собственост въ Берлинъ	956	40	Смѣтката е прѣдставена прѣзъ 1909 г.
6	—	„ счетоводители на държавното смѣтководство — за оформяване отпуснатитѣ на сѣщия Р. Косевъ, подъ разписка пѣтни и дневни пари, за командировката му по сѣщата работа въ Бернъ	1.469	70	
7	—	За отчужденитѣ за нуждитѣ на лозовия разсадникъ въ Станимака имоти на Катина Ангова Господинова, Георги Х. Янакиевъ и Христо Димитровъ Шопа, заедно съ сѣдебнитѣ разноси и лихвитѣ до окончателното изплащане	595	—	Смѣтката е прѣдставена прѣзъ 1910 г.
Всичко за 1904 г.			8.592	10	
Изпълнителнитѣ листове сѣж получени въ счетоводството прѣзъ 1910 г.					

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
За 1905 г.					
8	88	Чрѣзъ софийския окръженъ финансовъ началникъ на жителитѣ на с. Голѣма-Раковица, разноскитѣ по изгубения процесъ за гората „Широка поляна“	924	40	Изпълнителниятъ листъ за сумата е издаденъ на 28 ноемврий 1908 г. а вметътъ го е прѣдставилъ за изплащане на 31 мартъ 1910 г.
		Всичко за 1905 г.	924	40	
За 1906 г.					
9	—	Чрѣзъ шуменския окръженъ управителъ, за отчужденитѣ за нуждитѣ на Кабиюшкия конезаводъ имоти на: Сотира Х. Грозева Енджекойската селска община В. К. Дюгмеджиева	320 407 320	— 76 —	Кредитъ е билъ прѣдвидѣнъ въ § 626 1908 г., но е останалъ неизползуванъ, защото кредиторитѣ не бѣха прѣдставили документитѣ си.
10	2	На иконома при Министерството на търговията и земледѣлието, за поправка на електрическитѣ звънци въ министерството	18	—	
11	—	„ братя Тимурянъ въ Русе, за повръщане таксата на отказанитѣ имъ отъ министерството за регистриране търговско-индустриални марки	100	—	Пропуснато да се поиска досега кредитъ за изплащането на сумата.
12	—	„ Алянакъ и С-не Р. Дзеруниъ въ Русе, за сжщото	50	—	
13	—	„ Е. Фенуилъ, французки линииниеристъ, обезщетение за спиране вноса на вкоренени и присадени лози отъ алжирско произхождение	54.918	—	Досега е водена прѣписна, защото квитанцията, срѣщу която е внесена сумата, е изгорѣла.
14	—	Чрѣзъ берковския околийски финансовъ началникъ на Запфиръ Николовъ отъ Берковица, за повръщане неправилно събраната отъ него глоба и обезщетение по нарушение закона за горитѣ	18	40	
15	—	На Спасъ Петровъ отъ с. Новаково, Борисовградско, сжщо	41	—	Спорътъ за обезщетението е разрѣшенъ прѣзъ 1910 г. отъ г. Форшонъ, прѣвъ прѣдседателъ на Парижкия апелативенъ съдъ, който, споредъ подписания компромисъ между френското и българското правителства, бѣ избранъ за арбитъръ по този споръ.
16	—	„ Здравчо Атанасовъ отъ с. Новаково, Борисовградско, сжщо.	28	—	
		Всичко за 1906 г.	56.220	16	Лицето е заявило за повръщане на сумата на 25 януарий 1907 г.; водена е слѣдъ това прѣписна и прѣзъ юлий 1910 г. е постѣпило въ счетоводството искане за повръщането ѝ.
За 1907 г.					
17	45	На иконома при Министерството на търговията и земледѣлието, за митни права на внесени отъ странство горски сѣмена.	1	55	Пропуснало счетоводството да иска кредитъ.
18	—	„ разни лица за изплащане стойността на отчужденитѣ имъ имоти за нуждитѣ на мината „Перникъ“	30.000	—	
19	—	„ разни лица, опрѣдѣленото имъ отъ специална комисиия обезщетение, задѣто имъ сж завзети отъ държавната мина „Перникъ“ имотитѣ, прѣди да бждатъ отчуждени и изплатени	319	70	Разрѣшенитѣ суми 60.209 л. 09 ст. + 200.000 л. съ свърхсметенъ кредитъ указъ № 23 отъ 21 мартъ 1910 г. не стигнаха да се изплатятъ всичкитѣ имоти.
20	—	„ разни длъжностни и частни лица, за командировката имъ по изпълнение на чл. 12 отъ закона за горитѣ	6.872	72	
21	10	„ Плевенската телеграфо-пощенска станция, за добавъчната абонаментна такса за телефона, съ който си служи Плевенското лозарско овощарско училище	30	—	Обезщетенията сж опрѣдѣлени отъ специална комисиия прѣзъ 1910 г.
22	—	„ низшето земледѣлско училище въ с. Борушъ, храна на училищнитѣ коне при отиване по работа въ Горна-Орѣховица	18	60	
23	—	„ Ибрямъ Дерменджиевъ отъ с. Мартенъ, Русенско, за повръщане неправилно събраната отъ него втори пътъ глоба по нарушение закона за горитѣ	10	—	Неизплатени досега по съдебни причини.
24	—	„ Али х. Ахмедовъ отъ с. Докчелеръ, Силистренско, сжщо	54	50	
25	2	„ търговското отдѣление при министерството, стойността на набавенитѣ му чрѣзъ дипломатическото ни агентство въ Лондонъ закони и правилници	15	—	Искането за отпущане на сумата е постѣпило въ счетоводството прѣзъ 1910 г.
					Сжщитѣ причини.
					„ „
					Късно е прѣдставенъ отъ агентството разходниятъ документъ за сумата.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
26	—	На Ангелъ Атанасовъ, бивши тетевенски лѣсничей, пѣтни и дневни пари за командировката му по служебни работи	103	52	
27	2	„ Густавъ Фокъ въ Лайпцигъ за книги, изписани за търговското отделение	18	50	Смѣтката е била поставена въ дѣлото и за това не е била изплатена досега.
28	2	„ наследниците на Димитъръ Ил. Мутафчиевъ, лихви върху стойността на доставенитѣ за министерството дърва на сума 2.283 л. за време отъ 1 декемврий 1907 г. до 15 май 1910 г.	448	86	Стойността на дървата е изплатена отъ свърхсметния кредитъ указъ № 22/910 стр. 18, въ който не сѣ били прѣдвидѣни лихви, понеже прѣдприемачътъ е заявилъ късно за лихви и въпросътъ за плащането имъ билъ късно разрѣшенъ.
29	—	„ Иосифъ М. Алкалай отъ София, присѣдени лихви 10% отъ 10 априлий 1907 г. до 27 априлий 1909 г. върху сумата 8.882.50 л., произходяща отъ стойността на отчуждени имоти за нуждитѣ на държавната мина „Перникъ“ прѣвъ 1907 г.	1.818	45	Въ разрѣшената съ свърхсметния кредитъ по указъ № 23 отъ 23 мартъ 1910 г. сума, за изплащане отчужденитѣ имоти не сѣ прѣдвидѣни лихви.
30	—	„ международното транспортно дружество въ София, комисиона, транспортъ, магазинажъ и др. на прѣдметитѣ, изложени въ Лондонското изложение.	830	—	Водена прѣписка по оформяването на разхода.
31	—	Чрѣвъ Плевенското лозарско-овощарско училище, на разни лица, дребни разходи на сѣщото училище прѣвъ 1907 и 1908 г.	566	32	Разходите сѣ направени отъ починалия Янко Забуневъ, бившъ директоръ на училището, а изплащането не е станало, защото дълговетѣ сѣ приведени въ извѣстностъ прѣвъ 1910 г.
Всичко за 1907 г.			41.107	72	
За 1908 г.					
32	2	На разни книжарници и администрации на списания, за изписани книги и списания за търговското отделение	655	20	Смѣтките сѣ били поставени къмъ дѣлото, затова не сѣ били изплатени досега.
33	—	„ Исакъ Меркадо, прѣдприемачъ въ Самоковъ, 8% лихви за закъснѣло изплащане стойността на доставени отъ него фуражъ на Самоковската краварница, за време отъ 1 декемврий 1908 г. до 8 априлий 1910 г. върху сумата 26.820 л. и за време отъ 23 октомврий 1908 г. до 8 априлий 1910 г. върху сумата 8.346 л.	3.882	16	Сумата неизплатена по нѣмаване кредитъ за лихви.
34	64	Чрѣвъ станимашкия лѣсничей, на Димитъръ Г. Лозановъ отъ с. Долно-Арбанасъ, за повръщане неправилно внесена въ хазната сума отъ продажба на конфискувани материали по нарушение закона за горитѣ, по което нарушение той сѣ присѣда е оправданъ	158	40	Присѣдата е влѣзла въ законна сила прѣвъ 1910 г. и затова по-рано не е могло да се иска повръщането на сумата.
35	64	На Йорданъ Йоновъ отъ Орѣхово, за повръщане неправилно внесена отъ него въ хазната такса за дирене въ запазенъ периметъръ мѣдни и други руди	80	—	Сумата е закрыта по платежна заповѣдъ № 2.501 отъ 14 априлий 1910 г., издадена по бюджета за 1909 г.
36	26	„ К. В. Карагеоргиевъ отъ Варна, на Василъ Илиевъ и Милю Милевъ отъ с. Ракита, Луковитско, и на Георги Тошевъ отъ с. Тимевица, Врачанско, премии по чл. чл. 30 и 33 отъ закона за копринената индустрия	845	98	Правоимѣющитѣ не сѣ били удовлетворени по недостатъчностъ на кредита.
37	—	„ Димитъръ и Петъръ Ралеви Матаревъ и Дилъ А. Казановъ отъ с. Любимецъ, разноси по изгубенъ отъ хазната процесъ	19	22	Сумата е закрыта по платежна заповѣдъ № 104 отъ 13 януарий 1910 г. по бюджета за 1909 г.
38	2	„ Държавната печатница, за поправка и почистване на една пишуща машина	15	—	Пропуснато е да се изплати на време сумата.
39	—	На С. Бакаловъ отъ Харманлий, стойността на продаденото отъ него сѣно на закрития овощенъ разсадникъ въ Търново-Сейменъ	244	65	Водена прѣписка. Свършена прѣвъ 1910 г.
40	—	„ К. Костови отъ с. Търново, за сѣно продадено на сѣщия разсадникъ	20	—	Сѣщо.
41	—	„ разни лица, опрѣдѣленото имъ отъ специална комисия обезщетение, задѣто имъ сѣ завзети отъ държавната мина „Перникъ“ имотитѣ, прѣди да бѣдатъ отчуждени и изплатени	582	52	Обезщетенията сѣ опрѣдѣлени отъ специална комисия прѣвъ 1910 г.
42	—	„ Самоковското училищно настоятелство, наемъ за училищното пасбище „Широката планина“, отстъпено за нуждитѣ на закритата краварница въ Самоковъ	1.000	—	Водена прѣписка и приключена прѣвъ 1910 г.
43	45	Чрѣвъ харманлийския лѣсничей, на разни лица възвграждение за убитъ врѣдителенъ дивечъ	29	—	Искането на сумата е постѣпило въ счетоводството прѣвъ 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
44	45	Чръзъ хасковския лѣсничей, сжщо	62	50	Искането на сумата е постѣпило въ счетоводството прѣзъ 1910 г. Сжщо.
45	36	На директора на конезавода въ Кабиюкъ, за лѣкуване болни работници	46	—	
46	23	„ низшето земледѣлско училище въ Борунъ, храна за училищнитѣ коне по отиване на работа въ Горна-Орѣховица	11	20	Сжщо.
47	7	„ Плевенската телеграфо-пощенска станция, добавъчна абонаментна такса за телефона, съ който си служи Плевенското лозарско овощарско училище	30	—	Сжщо.
48	—	„ Българската земледѣлска банка, Русенски клонъ, за доплащане стойността на инсталираната отъ нея мелница въ Русенското земледѣлско училище	2.675	—	Мелницата е инсталирана отъ банката и сега ѝ се доизплаща.
49	—	„ Хар. М. Хинковъ, прѣдприемачъ въ София, за изплащане извършенитѣ прѣзъ 1909 и 1910 г. работи по прѣдпазване отъ наводнение карабазкитѣ блатъ, отдадени чръзъ търгъ и започнати прѣзъ 1908 г., заедно съ лихвитѣ за завѣснѣло изплащане	30.624	28	
50	57	„ Дечка Ангелова, разноскитѣ, за които е осждено държавното съкровище по единъ процесъ	2.704	30	Искането за отпущане на сумата е постѣпило въ счетоводството прѣзъ 1910 г.
		Всичко за 1908 г.	43.685	41	
		А всичко по Министерството на търговията и земледѣлието	150.583	79	
		По Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ.			
		За 1905 г.			
1	—	На братъ Христо, Дамянъ, Иакимъ и Александъръ Нѣнови, изплащане отчужденитѣ недвижими имоти за разширение двора на Троянския санаториумъ	1.500	—	Тази сума се иска отъ Министерството на вътрѣшнитѣ работи съ писмо отъ 29 януарий 1910 г. № 697.
		Всичко за 1905 г.	1.500	—	
		За 1906 г.			
2	74	На наследницитѣ на Янаки Начевъ, доизплащане отчуждения недвижими имотъ за Ючбунарската гимназия въ София 3245.50 л., заедно съ лихвитѣ 815.16 л.	4.060	66	{ Сумата не е платена своевременно, понеже наследницитѣ сж водили процесъ съ държавата поради недоволството имъ отъ оцѣнката на имота. Кредиторътъ Хр. Божиловъ не е изтеглил сумата по издадената му платежна заповѣдь до приключването бюджетното упражнение за 1906 г.
3	76	„ Христо Божиловъ, изплащане отчуждения недвижими имотъ за ремонтното конско дѣло „Божирище“ при с. Гурмазово	75	—	
		Всичко за 1906 г.	4.135	66	
		За 1907 г.			
4	25	На Щерю Г. Бѣлчевъ, за причинени загуби при направата на полицейски участъкъ при р. „Камчия“	148	—	Документитѣ прѣдставени късно.
5	446	„ разни лица отъ Сливенъ, изплащане отчуждени недвижими имоти за Сливенската държавна гимназия	46.452	86	
		Всичко за 1907 г.	46.600	86	За тази сума е воденъ процесъ съ държавата и е прѣдставено рѣшение № 4 отъ 28 юний 1910 г. на Сливенския окръженъ сѣдъ.
		За 1908 г.			
6	19	На Българското икономическо дружество, за списанието му, получавано отъ Главната дирекция на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ прѣзъ 1908 г.	8	—	Тая сума се иска сега, понеже окончателната ситуация за извършенитѣ работи е съставена и получена въ счетоводството на 5 августъ 1910 г.
7	8	„ Атанасъ Ивановъ—прѣправката на шосето около моста на р. Искъръ при с. Горубляне — шосе „София—Пловдивъ“, 1.023.28 л. съ лихва 80 л.	1.103	28	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
8	11	На Кръстьо Атанасовъ, за изплащане окончателна ситуация за разни поправки въ хирургическия павилионъ при Ловчанската държавна болница съ лихвитъ	739	26	Искать се сега по недостатъчностъ на кредита и въ слѣдствие увеличението работитъ на прѣдприятието. Това увеличение е станало съ прѣдварителното съгласие на постоянния съвѣтъ при дирекцията. Тая сума общината е поискала много късно, а именно съ писмо отъ 15 май 1910 г. подъ № 12.933. Тая сума е остатъкъ отъ сумата 1.927-70 л., дължима на Държавната печатница. Срѣщу нея сж платени 1.056-80 л. отъ кредита, утвърденъ съ указъ № 23 1910 г., стр. 26. Документитъ сж приложени при платежна заповѣдъ № 2.308 1910 г. Разликата отъ 870-90 л. погрѣшно не е била вписана тогава въ таблицата отъ счетоводството.
9	14	„ Софийската градска община, за доизплащане направената керамидена настилка прѣдъ зданието на Народния театръ	758	34	
10	19	„ Държавната печатница, за доплащане на разни книжа	870	90	
11	24	„ Българската търговска банка въ Русе, за доплащане остатъка отъ сумата по изпълнителенъ листъ № 10.540 1908 г., издаденъ въ полза на Иванъ Байновъ отъ Шуменъ съ лихвитъ	927	70	За тая сума е съставена допълнително окончателна ситуация на 10 ноемврий 1909 г., когато е и прѣдставена въ счетоводството за изплащане.
12	15	„ Иванъ Ивановъ, за доплащане на извършенитъ отъ него работи по постройката на кухня и пералня при Силистренската държавна болница	509		
13	105	„ фирмата Christoph & Unmaxs Aktiengesellschaft въ Ниски, Германия, за доплащане стойността на доставенитъ отъ странство прѣзъ 1908 г. 12 докерови бараки за карантинитъ край Варна и Силистра	741	25	
14	„	„ силистренския околийски началникъ, за доплащане доставени материали и извършени работи прѣзъ 1908 г. по построяване карантиннитъ бараки въ Силистра	2.101	26	
		Всичко за 1908 г.	7.758	99	
		А всичко по Дирекцията на пжтищата, благоустройството и сградитъ	59.995	51	
		По Дирекцията на желѣзницитъ и пристанищата. За 1905 г.			
1	50	На началника на Софийското желѣзнопътно влагалище, изплащане прѣвоза на освободенитъ въ кредитъ пратки, за смѣтка на Главната дирекция прѣзъ 1905 г.	1.326	45	Смѣтката на желѣзнопътното влагалище получена за изплащане въ счетоводството слѣдъ приключване на бюджетното управление за 1905 г.
		Всичко за 1905 г.	1.326	45	
		За 1906 г.			
2	36	На Българското инженерно-архитектурно дружество въ София, изплащане абонаменти за списанието му за външнитъ служба	108	—	Документитъ получени късно.
3	31	„ директора на Софийския клонъ на Българската народна банка за разноси по прѣводъ на суми въ странство прѣзъ 1906 г.	3	02	Бордерата изпратени въ счетоводството за изплащане слѣдъ приключване бюджетното управление.
		Всичко за 1906 г.	111	02	
		За 1907 г.			
4	35	На прѣдставителя на C-ie Internationale des Wagons-Lits, изплащане слѣдуюмата се частъ на българскитъ държавни желѣзници отъ разноситъ за извършенитъ външни поправки на вагонитъ прѣзъ второто тримѣсечие. . . .	941	77	Документитъ получени късно.
5	—	Доплащане дневни пари на долнитъ чиновци отъ бившата 3-та учебна подофицерска дружина, командировани по охраната на желѣзнопътнитъ линии прѣзъ врѣме на стачката прѣзъ 1907 г.	726	—	
6	36	На Българското инженерно-архитектурно дружество въ София, изплащане абонамента на списанието му за Главната дирекция	12	—	Документитъ получени късно.
7	38	„ сжщото дружество, изплащане абонамента за списанието му за външнитъ служби	108	—	Сжщо.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
8	43	На Л. Мипевъ въ Тръвна, обезщетение за изгубения му багажъ по българскитѣ държавни желѣзници	194	—	Документитѣ получени късно.
9	51	„ управителя на Варненската митница, за изплащане статистическо право на доставения отъ странство дребенъ релсовъ материалъ	85	—	Сжщо.
10	61	„ началника на Русенската тракция и работилница, за изплащане надницитѣ на работника Т. Ив. Абаджиевъ отъ февруарий до декемврий 1907 г.	124	55	Сжщо.
11	43	„ Георги Желевъ и С-не отъ Варна, като пълномощници на Хасанъ Чакъровъ Лозъ, отъ сѣмния градъ, обезщетение за изгубената му стока по българскитѣ държавни желѣзници прѣзъ 1907 г.	100	—	Сжщо.
12	—	„ Българската народна банка въ Сливенъ, като цесноисерка на Николай Д. Шампионъ, доизплащане лихви за 3 мѣсеца и 12 дни по 10% годишно за късно изплащане на сумата 15.949.64 л., по доставка на баластъ прѣзъ 1907 г.	451	90	
13	64	„ началника на Софийското желѣзнопътно влгалище, изплащане прѣвознитѣ такси на прѣвознитѣ 7 колета материали и инструменти отъ София до Ямболъ прѣзъ 1907 г.	8	25	Документитѣ получени въ счетоводството слѣдъ приключване бюджетното упражненіе.
Всичко за 1907 г. . .			2.749	47	
За 1908 г.					
14	43	На Дочо Диковъ въ с. Равнище, Тетевенска околия, обезщетение за изгубения му багажъ по българскитѣ държавни желѣзници	15	—	Документитѣ получени късно.
15	43	„ Международното транспортно акционерно дружество въ Пловдивъ, за обезщетение за закъснѣлото прѣдаване на стоката му отъ българскитѣ държавни желѣзници	55	95	Сжщо.
16	49	„ Владимиръ Ил. Маптаровъ въ Сливенъ, обезщетение за изгубената му стока по българскитѣ държавни желѣзници	32	30	Сжщо.
17	49	„ управителя на Бургазката митница, общински налогъ на доставения отъ странство релсовъ материалъ	1.199	95	Сжщо.
18	49	„ управителя на Софийската митница, за вносно мито на доставенитѣ отъ странство желѣзни релси	1.060	65	Сжщо.
19	68	„ Българското инженерно-архитектурно дружество въ София, изплащане абонамента за списанието му за външнитѣ служби	108	—	Сжщо.
20	69	„ Дирекцията на унгарскитѣ държавни желѣзници въ Буда-Пеща, изплащане стойността на полученитѣ отъ сжщата дирекция разни печатни тарифни произведения за българскитѣ държавни желѣзници прѣзъ 1908 г. (крони 990.63)	1.044	12	Документитѣ получени въ счетоводството слѣдъ приключване бюджетното упражненіе.
21	52	„ секционния инженеръ на IX секция въ Пловдивъ, изплащане наемъ за помѣщение на пикъора на IV участъкъ при сжщата секция за мѣсець декемврий 1908 г.	35	—	—
22	43	„ Ангелъ М. х. Антоновъ, въ гара Мездра, обезщетение за закъснѣлото прѣдаване на стоката му отъ българскитѣ държавни желѣзници прѣзъ 1908 г.	76	20	Документитѣ прѣдставени късно.
23	69	„ директора на Държавната печатница, за напечатване разни книжа	3.856	10	Не е билъ прѣдвидѣнъ достатъченъ кредитъ.
24	68	„ Густавъ Паперманъ въ София, за изплащане стойността на купенитѣ отъ него шестъ клишета за напечатване разписаніето за вървежа на влаковетѣ, въ сила отъ 18 априлий 1908 г.	127	90	Документитѣ получени късно.
25	74	„ прѣдставителя на C-ie Internationale des Wagons-Lits, изплащане стойността на поврѣдата на вагони, принадлежащи на сжщото дружество	462	26	Сжщо.
26	—	„ секционния инженеръ на I секция въ София, за нощно възнаграждение на работницитѣ отъ техническата чета при сжщата секция за мѣсець октомврий 1908 г.	167	—	Не е билъ прѣдвидѣнъ кредитъ. Държавата е осждена да плати.
27	—	„ секционния инженеръ на II секция въ София, за нощно възнаграждение на работницитѣ отъ заваръчиската чета при сжщата секция, за априлий и май 1908 г.	396	—	Сжщо.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
28	71	На Георги Ивановъ, лѣтни и дневни пари за командировката му по служба	22	76	Документитѣ получени късно.
29	46	„ заведующия желѣзнопътното депо въ Саранбей, парична помощъ за работника Г. Гроздановъ	28	—	Сжщо.
30	48	„ секционния инженеръ на I секция, парична помощъ за лѣкуване на работника Ил. Антоновъ	29	—	Сжщо.
31	48	„ сжция, за сжщото на работницитѣ Ив. Богоевъ и Г. Милевъ	43	50	Сжщо.
32	48	„ секционния инженеръ, на VI секция, за доизплащане надницитѣ на работника Т. Василевъ	4	80	Сжщо.
33	48	„ секционния инженеръ на V секция, за сжщото на работника Д. Костовъ	16	—	Сжщо.
34	59	„ началника на Софийската тракция и работилница, парична помощъ за лѣкуване на работника П. Стефановъ	103	50	Сжщо.
35	59	„ сжция, за сжщото на работника Я. Нисимъ	8	—	Сжщо.
36	—	„ Société Anonyme du Nord de Liège, à Liège, изплащане лихви за 11 мѣсеца и 5 дни по 10% годишно, за късно изплащане сумата 72.075 л. по доставка на стрѣлки	6.706	95	
		Всичко за 1908 г.	15.598	94	
		А всичко по Дирекцията на желѣзницитѣ и пристанищата	19.785	88	
		По Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.			
		За 1906 г.			
1	—	На счетоводителя при Главната телеграфо-пощенска дирекция, за внасане въ хазната приходнитѣ суми, изгорѣли въ пожара въ Анхилската станция прѣзъ 1906 г.	125	90	Съгласно писмото на министерство на финанситѣ отъ 8 октомврий 190 г. № 4968.
		Всичко за 1906 г.	125	90	
		За 1907 г.			
2	109	На Маринъ Петровъ, пощонаемателъ за повече прѣнесена пощенска кореспонденция	22	88	Късно прѣдставени смѣткитѣ съ заявление отъ 10 юний 1907 г.
		Всичко за 1907 г.	22	88	
		За 1908 г.			
3	97	На директора на Българската народна банка за комисиона на прѣведениѣ въ странство суми	1.000	—	По вина на счетоводството непокисани съ свѣрхсмѣтенъ кредитъ (указъ № 23 1910 г.)
4	99	„ Стою Миховъ възнаграждение като врѣмененъ раздавачъ въ Кайбиляръ, за 9 дена прѣзъ 1908 г.	16	50	Късно покисани.
5	102	„ Антоновъ Минчевъ, пощалионъ, за километражни пари	12	93	Сжщо.
6	102	„ началника на телеграфо-пощенската станция Врада, за сжщото на пощалионитѣ	85	56	Сжщо.
7	108	„ началника на телеграфо-пощенската станция Княжа, за наемъ на станционното помѣщение	175	—	Сжщо.
8	105	„ директора на Българската народна банка, за пощенски транзитъ на Гърция	14	75	Сжщо.
9	103	„ сжция, за сжщото на Русия	64	60	Сжщо.
10	107	„ х. М. Мехмедовъ, пощонаемателъ, за прѣнасяне на пощата	360	—	Сжщо.
11	107	„ Н. Гавранловъ, пощонаемателъ, за повече прѣнесена пощенска кореспонденция	10	16	Сжщо.
12	107	„ Д. Стойчевъ за сжщото	71	71	Сжщо.
13	107	„ Ив. Пѣйчевъ за сжщото	8	02	Сжщо.
14	107	„ Г. х. Ставчевъ за сжщото	25	03	Сжщо.
15	112	„ Ив. Панайотовъ, ревизоръ, за лѣтни и дневни	200	—	По вина на счетоводството непокисани съ свѣрхсмѣтенъ кредитъ по указъ № 22/1910 г.
16	112	„ М. Михайловъ, телеграфистъ, за сжщото	81	50	
17	113	„ управителя на Софийската митница, за недосѣбрани мита и др. права	1.052	95	
		Всичко за 1908 г.	3.178	71	Късно покисани отъ митницата (смѣтка № 3,756 отъ 11 августъ 1910 г.).
		Всичко по Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	3.327	49	
		А всичко дългове за разходи по сключенитѣ бюджети до 1908 г. включително	540.075	19	

II. Дългове за разходи, за които е имало разрѣшени кредити въ бюджета за 1909 г., но не сѣ използвани до сключване на бюджетното упражнение.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		По държавнитѣ дългове.			
1	15	За изплащане на Цаню Ивановъ отъ с. Керека, Търновска околия, военно-инвалидната му пенсия	60	—	Пенситѣ сѣ поискани слѣдъ изтичане на бюджетното упражнение за 1909 г.
2	15	На Петкана Ив. Георгиева отъ с. Ели-бей, Балчишка околия, за сѣщото	90	—	
3	15	„ Дончо Ивановъ отъ с. Търхово, Севлиеиска околия, за сѣщото	25	—	
4	15	„ Юрдана Пъллова отъ Плевенъ, за изплащане военно-инвалидната ѝ пенсия	295	20	
5	15	„ Никола Тинчевъ отъ с. Новъ-градъ, Свищовска околия, за сѣщото	37	50	
6	15	„ Христо Л. Далевъ отъ с. Калакастрово, Севлиеиска околия, за сѣщото	10	—	
7	15	„ Ирана Ив. Пенчева отъ с. Прѣсѣка, Ловчанска околия, за сѣщото	30	—	
8	15	„ Георги Нейковъ отъ с. Деветакъ, Ловчанска околия, за сѣщото	40	—	
9	15	„ Добра и Маринъ И. Доневи, отъ с. Радоуени, Ловчанска околия, за сѣщото	15	—	
10	15	„ II Батембергски държавенъ бирникъ, за изплащане военно-инвалидната пенсия на Руси Гиневъ, отъ с. Малка-ада, Разградска околия, за мѣсецъ декемврий 1909 г.	20	—	
11	14	„ I вакарелски държавенъ бирникъ, за изплащане на сѣщия изплатеницѣ отъ него поборнически, гражданско-инвалидни и военно-инвалидни пенсии за 1909 г., съгласно писмото на Самоковското околийско финансово управление отъ 28 юний 1910 г. подъ № 2.279	434	15	
12	14	„ Маринъ Петковъ отъ с. Борима, Троянска околия, за изплащане разликата отъ увеличената му поборническа пенсия	120	—	
13	14	„ Григория Атанасовъ отъ с. Дерменъ-дере, Къзъл-агашка околия, за сѣщото	120	—	
14	14	„ Атанасъ Ивановъ отъ Варна, за сѣщото	120	—	
15	14	„ Стефанъ Илиевъ отъ Търново, за сѣщото	30	65	
16	14	„ Младенъ Димитровъ отъ София, за сѣщото	87	65	
17	14	„ Колю Петковъ Боджи отъ Търново, за изплащане разликата отъ увеличената му поборническа пенсия	16	30	
18	14	„ Димитъръ Николовъ отъ Търново, за сѣщото	11	30	
19	14	„ Антонъ Ив. Мумджиевъ отъ София, за сѣщото	35	—	
20	14	„ Димитъръ Поповъ отъ София, за сѣщото	83	65	
21	14	„ Иванъ Шейтановъ отъ Шуменъ, за сѣщото	120	—	
22	14	„ Никола Ганчевъ отъ Русе, за сѣщото	174	50	
23	14	„ Петъръ Стояновъ отъ Варна, за сѣщото	28	50	
24	14	„ Евдокия П. Х. Буюклиева отъ Севлиево, за изплащане наследствено-опълченската ѝ пенсия	31	95	
25	14	„ Анчо Р. Душковъ отъ с. Бѣла-Черква, Търновска околия, за изплащане опълченската му пенсия	120	—	
26	14	„ Иванъ Цѣновъ отъ с. Калугерово, Орханйиска околия, за сѣщото	452	—	
27	14	„ Михаилъ Лукановъ отъ Горна-Орѣховица, за сѣщото . .	40	—	
28	14	„ Бѣло Янчевъ отъ с. Торосъ, Луковитска околия, за сѣщото	153	30	
29	14	„ Васила Николова отъ Силистра, за сѣщото	124	10	
30	14	„ Геро Василевъ отъ Разградъ, за сѣщото	240	—	
31	14	„ Илия Георгиевъ отъ с. Левски, Плевенска околия, за изплащане поборническата му пенсия	93	40	
32	14	„ Недю П. Ив. Милчевъ отъ Стара-Загора, за сѣщото . .	7	—	
33	14	„ Гана Д. Иванова отъ с. Горско-Ново-село, Горнеорѣховска околия, за изплащане наследствено-опълченската ѝ пенсия	52	—	
34	14	„ Райна А. Груева отъ София, за сѣщото	46	30	

№ по ред	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
35	14	На Неда Стеф. Вълчева отъ с. Ново-село, Троянска околия, за сѣщото	60	—	Пенсията е поискана слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе за 1909 г. Сѣщо.
36	14	„ Парашкева Спирдонова отъ Търново, за сѣщото	256	—	
37	15	„ Петра и Атанасъ Данаиловъ отъ Видинъ, за изплащане военно-инвалидната имъ пенсия	240	—	
38	14	„ Наумъ Димитровъ отъ Радомиръ, за изплащане разликата отъ увеличената му опълченска пенсия	120	—	
39	15	„ VII мездренски държавенъ бирникъ, Врачанска околия, за изплатената отъ сѣщия военно-инвалидна пенсия на Цено Колевъ, отъ с. Челопекъ, Врачанска околия, за 1909 г., слѣдъ изтичането на бюджетното упражненіе за сѣщата година	80	—	
		Всичко по държавнитѣ дългове	4.120	45	
		По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията.			
1	15	За абонаментъ на списанието „Минало“, получавано отъ българската легация въ Парижъ	15	—	Неизплатени поради късно прѣдставяне на документи.
2	15	„ абонаментъ на вѣстници за министерството	130	55	
3	20	Помощъ на бѣдни български подданици, отпуснати отъ българската легация въ Петербургъ	292	73	
4	22	За прѣнасяне пощжнината на бившия куриеръ при българската легация въ Парижъ, Б. Сѣбевъ, отъ Парижъ до София	87	10	Неизплатени, защото късно е взето рѣшеніе отъ Министерския съвѣтъ.
5	22	Пътни пари на разсилния при българската легация въ Петербургъ, М. Дриновъ, за отиването му да земе длъжността си	116	65	
6	22	Допълнителни дневни пари на А. Башевъ, плѣвенски народенъ прѣдставителъ, за участието му въ комисията по разглеждане и обсъждане рекламациитѣ на заинтересованитѣ по вакуфскитѣ „Мюстесна“	1.140	—	
7	26	За извънредни разходи	39	75	
		Всичко по Министерството на външнитѣ работи и изповѣданията	1.821	78	
		По Министерството на вътрѣшнитѣ работи.			
1	6	Наемъ за Врачанското окръжно управление отъ 1 юлий до 15 септемврий 1909 г.	208	30	Неизплатени по вина на притежателитѣ на зданието.
2	7	Заплата за 4 дни отъ мѣсець юлий на старшия конни стражаръ при Прѣславското околийско управление, Г. Мариновъ	46	—	
3	7	Заплата на починалия стражаръ при Старозагорското околийско управление, А. Николовъ, за мѣсець май	39	05	Късно прѣдставени документитѣ отъ околийското управление.
4	7	Помощъ, равна на заплатата за 1½ мѣсеца, на уволнения по болестъ стражаръ при Ловчанското околийско управление, Бр. Н. Богдановъ	82	50	
5	7	Пътни и безотчетни пари на лѣсковския полицейски пристаъ, Е. Д. Мичковецъ, отъ 1 августъ до 31 декемврий	200	—	Непоискани на врѣме отъ околийското управление.
6	9	За освѣтление на Старозагорското околийско управление	215	10	
7	9	„ отопление на Никополското околийско управление	85	—	Искани отъ околийското управление слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
8	9	„ канцеларски потрѣби на Врачанското околийско управление	604	95	
9	9	„ канцеларски потрѣби на Бѣлослатинското околийско управление	174	90	
10	10	Наемъ за Горнобанския полицейски участъкъ за цѣлата 1909 г.	240	—	Сумата е отпусната съ платежна заповѣдь № 3.978/1910 г., но, като не изтелена на врѣме, е закрыта.
11	10	Наемъ за Долнобанския полицейски участъкъ за мѣсець януарий	16	65	
					Притежателтъ на зданието е прѣдставилъ документи едва на 15 септемврий 1910 г.
					Притежателтъ на зданието е прѣдставилъ документи едва на 15 юний 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
12	10	Наемъ на Шипчанския полицейски участъкъ за цѣлата 1909 г.	130	—	Шипчанскиятъ кметъ е прѣдставилъ документитѣ много късно. Документитѣ пратени слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе. Отпусната е била съ платежна заповѣдъ № 9.228/1909 г., но, като неизтеглена на врѣме, е била закрыта. Документитѣ пратени слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе. Документитѣ пратени отъ околийското управление слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе. Сжщо.
13	10	Наемъ за Рѣкаденския полицейски участъкъ за цѣлата 1909 г.	400	—	
14	10	Наемъ за Клисурския полицейски участъкъ за второто полугодие на 1909 г.	70	—	
15	10	Наемъ за Стражишкия полицейски участъкъ за второто полугодие отъ 1909 г.	90	—	
16	11	За доставяне на сукно за облѣкло на габровската полицейска стража	63	—	Сжщо.
17	21	Абонаментъ на списанието на Българското икономическо дружество	392	—	
18	21	Абонаментъ на в. „Прѣпорецъ“, получаванъ въ Варненското окръжно управление	250	—	
19	29	Разноски и комисиона за доставяне сѣдове и химикали на Бактериологическия институтъ	898	—	
20	29	За доплащане доставени химикали и покъщина за сжщия институтъ	592	—	Разписки и бордеро пратени слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе. Сжщо.
21	29	Разноски и комисиона за доставяне ваксина за сжщия институтъ	215	—	
22	29	Разноски и комисиона за доставяне стѣкла и уреди за сжщия институтъ	1025	—	
23	31	Заплата на бившия криводолски участковъ лѣкарь, д-ръ Х. Нейчовъ, за 5 дни отъ мѣсець априлий	50	—	
24	31	Добавъчна заплата на папазийския участковъ фелдшеръ, Г. С. Конлаковъ, за мѣсець ноемврий и декемврий	26	—	Вѣдомостъта е пратена слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе. Вѣдомостъта е пратена отъ околийския лѣкарь на 20 октомврий 1910 г. Лѣкарьтъ на приюта не е изтеглил сумата, която е била отпусната съ платежна заповѣдъ № 5.089/1910 г.
25	3	За ново облѣкло и покъщина въ Балбунарския приютъ	877	80	
26	41	Разноски и комисиона за доставяне хирургически инструменти на болницитѣ	52	60	
27	41	Разноски и комисиона за доставяне хирургически инструменти на болницитѣ	397	—	
28	41	Разноски и комисиона за доставяне хирургически инструменти на Пловдивската болница	370	—	Разписки и бордеро пратени отъ банката слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
29	41	Разноски и комисиона за доставяне дистилационенъ апаратъ на Старозагорската болница	425	—	
30	41	Разноски за хирургически инструменти на Майчинъ домъ	1870	—	
31	41	Разноски за хирургически инструменти на Майчинъ домъ	1185	—	
32	48	Разноски за книги и списания въ Бактериологическия институтъ	557	—	Документитѣ пратени слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
33	48	Разноски за книги и списания въ Бактериологическия институтъ	165	—	
34	48	За списания на Търновската болница	115	—	
		Пжтни и дневни пари:			
35	49	На И. Кимевъ, факийски участковъ фелдшеръ	41	50	Неизтеглилъ на врѣме сумата, която му е била отпусната съ платежна заповѣдъ № 4.689/1910 г. Сжщо.
36	49	„ Добри Ивановъ, айрски участковъ фелдшеръ	30	40	
37	49	„ Ив. Мариновъ, рогозенски участковъ фелдшеръ	72	15	
38	49	Абонаментъ на телефонната линия при Любимешката карантина	25	—	
		Всичко по Министерството на вътрѣшнитѣ работи	4397	39	Сумата поискана отъ Главната дирекция на пошитѣ на 29 октомврий 1910 г.
		По Министерството на народното просвѣщение.			
1	23	За изплащане на учителя Т. Димитровъ въ Стара-Загора половина отъ заплатата му за май, юни и юлий, съгласно чл. 51 отъ закона за чиновницитѣ	375	—	
2	36	Възнаграждение за 9-дневно лѣкуване въ Варненската болница на починалата пансионерка Марийка Павлева Семерджиева	18	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
3	60	Заплата за 18 дни отъ мѣсець октомврий 1909 г. на Мария В. Иончева, учителка въ голѣмобѣловския районъ — с. Сестримо	50	94	
4	60	Заплата за 23 дни отъ мѣсець декемврий 1909 г. на кандидатъ-учителя въ с. Прѣвале, Иванъ Г. Кошиновъ	65	09	
5	60	Заплата за 6 дни отъ мѣсець ноемврий и 5 дни отъ мѣсець декемврий на учителя въ с. Козлодуй, Орѣховско, Драгоманъ Якимовъ	42	78	
6	60	Заплата за мѣсецитѣ априлий и май 1909 г. на учителя въ с. Даутли, Анхиалска околия, Руси Стоиловъ	40	—	
7	60	Заплата за 23 дни отъ мѣсець септемврий 1909 г. на бившия учителъ въ с. Добролево, Орѣховско, Иванъ Дилковъ	65	16	
8	60	Заплата за 17 дни отъ мѣсець декемврий 1909 г. на бившата учителка отъ Златица, К. А. Маринова	68	—	
9	60	Заплата за 23 дни отъ мѣсець септемврий 1909 г. на бившата учителка въ с. Мечикчилеръ, Османпазарско, Мария Панайотова	65	16	
10	60	На счетоводителя на държавното смѣтководство, за оформяване отграднатата сума, отпусната за заплати на главния учителъ на голѣмоконарския пунктъ — В. Ц. Златарева	1.623	51	
11	67	Помощъ на Карнобатското турско училищно настоятелство, отпусната съ указъ № 77/1899 г.	200	—	
		Всичко по Министерството на народното просвѣщение	2.613	64	
		По Министерството на финанситѣ.			
1	10	Разноски за библиотеката на Народното събрание	4	80	Документитѣ изпратени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ канцеларията на Народното събрание, съ писмо № 1.481 отъ 21 августъ 1910 г.
2	8	За изплащане абонамента на двѣгодишни течения отъ списанието на Българското икономическо дружество, получавано въ Софийското окръжно финансово управление	16	—	Документитѣ сж прѣдставени сѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ софийския окръженъ финансовъ началникъ, съ писмо № 14.198 отъ 22 октомврий 1910 г.
3	9	Безотчетни пътни пари на русенския финансовъ агентъ, Ставри Георгиевъ, за 22 дни отъ мѣсець октомврий	25	65	Разходътъ е останалъ неизплатенъ, понеже русенскиятъ финансовъ началникъ не е прѣдставилъ на врѣме оправдателнитѣ документи.
4	12	Заплата на писаря при Бургазкото акцизно управление, П. Т. Шивачевъ, за единъ день отъ мѣсець октомврий 1909 г.	1	83	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ бургазкия акцизенъ началникъ, а именно съ писмо № 3.457 отъ 25 юний 1910 г.
5	12	Заплата на старшия стражаръ при Софийското акцизно управление, П. Скачковиъ, за 2 дни отъ мѣсець януарий	8	36	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ софийския акцизенъ началникъ, съ писмо № 9.326 отъ 16 юлий 1910 г.
6	14	Канцеларски разноски на Пловдивското акцизно управление	99	45	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ пловдивския акцизенъ началникъ, съ писмо № 10.967 отъ 25 септемврий 1910 г.
7	16	Разноски по прѣнасяне разни пратки по държавнитѣ привилегии	709	10	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ русенския акцизенъ началникъ, съ писмо № 8.259 отъ 3 септемврий 1910 г.
8	18	Заплата на старшия коненъ стражаръ при Кайбилярската митница, Никола Г. Даскаловъ, за 10 дни отъ мѣсець декемврий	41	66	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ управителя на Кайбилярската митница, а именно съ писмо № 769 отъ 4 юний 1910 г.
9	18	Добавъчна заплата за 5-годишна служба на пѣшия стражаръ при Бургазката митница, Ст. Ст. Кюркчиевъ, за 14 дни отъ мѣсець ноемврий и 30 дни отъ мѣсець декемврий	8	06	Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Бургазката митница, съ писмо № 3.060 отъ 9 юлий 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
10	18	Добавъчна заплата за 10-годишна служба на пѣшия стражаръ при Гюешевската митница, Мите Атанасовъ, за време отъ 16 августъ до 31 декемврий 1905 г.	24	25	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ управителя на Гюешевската митница, а именно съ писмо № 673 отъ 22 май 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Силистренската митница, съ писмо № 1.541 отъ 21 августъ 1910 г. Не е искано на време отпушането на сумата, а отдѣлението за митницитѣ едвамъ на 3 юлий 1910 г., съ писмо № 11.369 е поискало да се впише въ старитѣ дългове. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Балчикската митница, съ писмо № 1.363 отъ 20 августъ 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе отъ управителя на Харманлийската митница, съ писмо № 3.480 отъ 15 септемврий 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени късно отъ Държавната печатница, а именно съ писмо подъ № 5.525 отъ 11 юний 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
11	18	Добавъчна заплата за 5-годишна служба на стражаря при Силистренската митница, Ив. Ст. Табаковъ, за мѣсецитѣ: септемврий, октомврий, ноемврий и декемврий .	22	—	
12	19	За изплащане на Бургазката градска община таксата за употребеното количество вода въ Бургазката митница .	100	—	
13	19	„ отопление на Каварисенския митарственъ клонъ	10	—	
14	19	„ освѣтление на Харманлийската митница	31	25	
15	21	„ изплащане на Държавната печатница напечатанитѣ разни книжа на финансовитѣ учрѣждения	598	10	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ Държавната печатница, а именно съ писмо подъ № 5.525 отъ 11 юний 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
16	28	Купуване стѣлбъ за знаме на Балчикската митница	11	—	
17	31	Изплащане на III и IV дупнишки, VIII бобошевски и брѣнишки сѣдебни пристави, разноскитѣ по въвеждане държавата въ владѣние на имоти, присѣдени въ полза на хазната	376	67	
		Всячко по Министерството на финанситѣ . .	2.088	18	
		По Министерството на правосъдието.			
1	4	Заплата на II радомирски мирови сѣдия, З. Илиевъ	78	33	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ Държавната печатница, а именно съ писмо подъ № 5.525 отъ 11 юний 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
2	8	Възнаграждение на лѣкаря при Сливенския окръженъ затворъ	200	—	
3	14	За мобилировка на Пещерския мирови сѣдъ	9	99	
4	14	„ мобилировка на слѣдствения участъкъ въ Куртъ-бунаръ .	17	55	
5	15	„ купенитѣ юридически книги на Пловдивския апелативенъ сѣдъ	25	60	
6	17	Пѣтни пари на секретаря на Киѣженското мирово сѣдилище, П. Малиновъ, за командировката му по служебни работи	8	80	
7	17	Сѣщо на П. Д. Капитановъ, бивши свогенски мирови сѣдия, за прѣмѣстването му	25	40	
8	21	Изгубенъ процесъ — за плащане дневнитѣ пари на Т. К. Орханиевъ, бивши сѣдебенъ приставъ при Врачанския окръженъ сѣдъ, за командировката му да изпълнява длъжността на сѣдебенъ приставъ на берковския участъкъ, по изпълнителенъ листъ № 1.021/1909 г. .	198	95	
9	7	За разходваната повече вода въ Софийския апелативенъ сѣдъ	25	65	
10	7	„ канцеларски разноски на Троянския мирови сѣдъ	35	20	
11	14	„ купенитѣ пловалници на Троянския мирови сѣдъ	8	80	
		Всячко по Министерството на правосъдието . .	634	27	Документитѣ сж прѣдставени късно отъ Държавната печатница, а именно съ писмо подъ № 5.525 отъ 11 юний 1910 г. Документитѣ сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
		По Военното министерство.			
1	1	На Българската народна банка—пособие за учебни помагала на учащия се въ странство поручикъ Карастояновъ .	300	—	Документитѣ получени на 2 юлий 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
2	1	Заплата на бившия помощникъ счетоводителъ при 9-та Плевенска дивизия, П. Капгарджиевъ, за 2 мѣсеца и 8 дни отъ 1909 г. (отъ 2 априлий до 9 юний)	510	—	
3	1	На прѣдседателя на домакинската комисия въ 36-иши Козлодуйски полкъ — половината отъ заплатата на капитанъ Асѣновъ Спиридонъ за мѣсецитѣ юний до октомврий и 22 дни отъ ноемврий 1909 г., останала неизплатена като отстраненъ отъ длъжностъ и послѣ оправданъ	1,075	—	Отпущането на сумата е поискано на 12 юний 1910 г.
4	1	„ прѣдседателя на домакинската комисия въ 19-иши Плуменски полкъ — възнаграждение на оръжейния майсторъ, Димитровъ Цвѣтко, равно на заплатата му за 1 1/2 мѣсеца, съгласно чл. 32 отъ закона за чиновниците	225	—	Отпущането на сумата е поискано на 21 юний 1910 г.
5	1	„ Българската народна банка — за свещеническия пенсионенъ фондъ, удържки за пенсия отъ заплатата на свещеницитѣ отъ Софийския гарнизонъ: Михаилъ Милушевъ, за мѣсеца януарий и 5 дни отъ мѣсеца февруарий и В. Чешмеджиевъ за 25 дни отъ мѣсеца февруарий до края на м. декемврий	180	—	Счетоводството при I-ва Софийска дивизионна областъ пропуснало да я отпусне на време.
6	2	„ равни войскови части — премии на уволенни въ запасъ домини чипове за прослуженитѣ отъ тѣхъ шесть години непрѣкъсната свѣрхсрочна служба	1,800	—	Отпущането имъ поискано късно, т. е. слѣдъ 26 май 1910 г.
7	11	„ Българската народна банка — за изплащане на фирмата Maison Mathien 113 Boulevard St Germain въ Парижъ, доставенитѣ отъ същата фирма за Военното министерство 75 лѣкарски набори, съдържащи хирургически инструменти, за комисиона по прѣвода на паритѣ и внесени данѣди	6,427	66	Документитѣ получени на 30 юлий 1910 г.
8	19	„ Българската народна банка — за канцеларски разходи на офицери, командировани въ странство	5	05	Отпущането имъ искано късно (26 юний 1910 г.).
9	19	„ ковчежника на Министерството на войната — за пощенски разходи на българския воененъ аташе въ Петербургъ, майоръ Сирмановъ	323	62	Отпущането имъ поискано на 20 октомври 1910 г., т. е. слѣдъ приключване на бюджетното упражненіе.
10	24	„ старозагорския окръженъ управителъ, за изплащане отчужденото мѣсто на Радка Русева х. Димитрова отъ Стара-Загора, за казарменъ районъ на 8 артилерийски полкъ	469	80	Неотпуснати, защото сѣ искани слѣдъ 26 май 1910 г.
11	—	„ ковчежника на Военното министерство, за пѣтни и дневни пари на монтѣора Мериотъ, отъ Хавръ до Варна и обратно и за стоенето му въ Варна прѣзъ 1909 и 1910 г. и за комисиона по прѣвода на паритѣ	6,718	95	Разходътъ е направенъ съгласно договора съ Шнайдеръ и С-не по доставката на брѣговитѣ оръдия.
12	9	„ управителя на Сомовитската митница за 1 1/2 % сборъ, статистическо право и други митнишки права за освобождени въ кредитъ артилерийски материали, доставени отъ странство за войската	364	65	Управителътъ на митницата пропусналъ да изтегли сумата.
13	1	„ ковчежника на Военното министерство, пѣтни и дневни пари на поручикъ Тънчилещовъ, за задграничната му командировка прѣзъ 1909 г.	687	40	Късно е държано постановлението на Министерския съвѣтъ.
		Всичко по Военното министерство	19,027	13	
		По Министерството на търговията и земледѣлието.			
1	6	На старозагорския окръженъ управителъ, за прѣнаслане възвѣрнати прѣдмети отъ лондонското изложение	10	65	Искането за отпускане на сумата постѣпило въ счетоводството на 15 юний 1910 г.
2	6	„ желѣзопътното влагалище въ София, за навло на една пратка съ книги	29	15	Влагалището поиска да му се плати допълнително още 29 15 л. навло, слѣдъ като бѣше приключено бюджетното упражненіе за 1909 г.
3	14	„ наслѣдницитѣ на починалия работникъ-машинистъ при Русевското столярско училище. Ив. Петровъ, заплатата на послѣдния за 8 дни отъ октомврий 1909 г.	26	66	Кредиторитѣ късно сѣ прѣдставили документитѣ си.
4	28	„ П. Стайковъ, управителъ на лозовия разсадникъ въ Ески-Джумал, пѣтни и дневни безотчетно, като замѣстникъ на ескиджумайския агрономъ, за 21 дни отъ октомврий 1909 г.	28	—	Водена прѣписка. Свършена прѣзъ 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
5	35	На Плевенското лозарско-овощарско училище, допълнителни митни и други сборове на пристигнали отъ странство сламени гилзи за училищната изба прѣзъ 1909 г.	115	10	Искането на сумата е постѣпило прѣзъ ноемврий 1910 г.
6	40	Прѣзъ Хасковското низше земеделско училище, на В. Т. Шишмановъ, бивши работникъ при закрытия Търново-сейменски овощенъ разсадникъ, изработени надници прѣзъ януарий и февруарий 1909 г.	48	—	Искането на сумата е постѣпило въ счетоводството прѣзъ ноемврий 1910 г.
7	44	На Плевенската телеграфо-пощенска станция, добавъчна абонаментна такса за телефона, съ който си служи Плевенското лозарско-овощарско училище	30	50	Неизплатени поради късно поискване.
8	44	„ Гарабетъ Християнъ въ Русе, стойността на доставени отъ него канцеларски принадлежности за Русенското земеделско училище прѣзъ 1909 г.	54	80	Сжщо.
9	45	„ Ст. Господиновъ, бившъ учителъ при Шуменското земеделско училище, квартирни пари за време отъ 1 януарий до 12 май 1909 г.	87	26	Късно прѣдставилъ документитѣ си.
10	51	„ Калчо Петровъ отъ с. Дебнѣво, Троянско, премия съгласно закона за овощарството	43	10	Платежната заповѣдъ № 1.263 отъ 26 февруарий 1910 г. за тази сума е останала неизплатена на 30 юний.
11	60	„ Димитъръ Кръстевъ—връшкачукски пограниченъ ветеринаренъ фелдшеръ, заплатата му за 3 дни отъ декемврий 1909 г.	10	—	Водена прѣписка.
12	60	„ Недѣлко Величковъ, бивши връшкачукски пограниченъ ветеринаренъ фелдшеръ, заплатата му за 5 дни отъ декемврий 1909 г.	16	65	
13	71	Прѣзъ старозагорския окръженъ управителъ, на разни лица за отчужденитѣ имъ имоти за нуждитѣ на Калбуринския конезаводъ, прѣзъ 1909 г.	2.315	72	Късно сж прѣдставени документитѣ отъ притежателитѣ на имотитѣ.
14	73	На администрацията на в. „Свободенъ гласъ“ въ Варна, за напечатване обявлението за търга на сѣтицето „Кара-дере“	107	—	Искането за отпущане на сумата е постѣпило слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
15	104	„ Зашо Нановъ и Яни Карпузовъ отъ с. Бобовъ-долъ — стойността на отчужденитѣ имъ имоти за мината при сжщото село	190	05	Кредиторитѣ не сж прѣдставили на време документитѣ.
16	109	„ Държавната печатница, за печатане книжа на сжщата.	890	45	Издадена е била платежна заповѣдъ № 3.349, сумата по която печатницата е пропуснала да изтегли.
17	112	„ Артуръ Пикъ въ Берлинъ, частъ отъ стойността на доставенитѣ за Държавната печатница петъ оригинални скоропечатни машини (5.000 марки).	6.212	50	Имаше издадена платежна заповѣдъ подъ № 3.715 отъ 26 май 1910 г., изплащането на която по искането на Държавната печатница се спре, понеже доставчикътъ не билъ изпълнилъ нѣкакви свои задълженія. Прѣчкитѣ за изплащането на сумата сега сж отстранени.
18	124	„ П. Рисковъ, бѣлослатински околийски ветеринаренъ лѣкарь, нѣтни и дневни за командировката му по служебни работи	16	03	Смѣткитѣ сж постѣпили слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
19	129	„ Пеню Атанасовъ, горски стражаръ при Шуменското лѣсничейство, сжщо	77	80	
20	129	„ Станю Недѣлковъ, горски стражаръ при Шуменското лѣсничейство, сжщо	79	15	
21	129	„ Дони Янколовъ, горски стражаръ при Шуменското лѣсничейство, сжщо	76	75	
22	129	„ В. Тодоровъ, майсторъ-стругаръ при Русенското столарско училище, сжщо	150	—	
23	129	„ Никола Стояновъ, членъ отъ Кюстендилския окръженъ сѣвътъ, сжщо	153	20	
24	129	„ Хр. Милевъ, членъ отъ Кюстендилския окръженъ сѣвътъ, сжщо	195	60	
25	129	„ Атанасъ Стефановъ, членъ отъ Кюстендилския окръженъ сѣвътъ, сжщо	156	80	
26	129	„ Якубъ Врана, бившъ управителъ на овощарския разсадникъ въ Павлово, сжщо	28	—	
27	129	„ Н. Торомановъ, лѣсничей, сжщо	147	30	
28	129	„ Радъ Дедѣвъ, управителъ на Добришкия овощенъ разсадникъ, сжщо	50	70	
29	129	„ Никола Ивановъ, бивши окръженъ агрономъ въ Карнобатъ, сжщо	6	66	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
30	129	На Ив. Бързиковъ, директоръ на подвижното земледѣлско училище, сжщо	48	90	Исканията сж постѣпили слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе.
31	138	„ Ставри Наумовъ отъ София, за поврѣщане несправилно внесени въ държавното съкровище	50	—	
32	138	„ Ат. Дамяновъ отъ София, сжщо	50	—	
33	138	„ Г. Стрѣзовъ, адвокатъ въ София, сжщо	80	—	
34	138	„ Д. П. Консуловъ отъ Сливенъ, сжщо	23	80	
35	138	„ 8 пѣши приморски полкъ въ Варна, сжщо	50	—	
36	138	„ Муса Юсменовъ отъ с. Чамурня, Провадийско, сжщо	28	50	
37	138	„ Александъръ Г. Комаджиевъ, отъ с. Ракитово, сжщо	12	74	
38	138	„ Т. Стойковъ отъ с. Трекляно, Кюстендилско, сжщо	70	—	
39	138	„ Цвѣтко Ив. Ковачевъ отъ Стара-Загора, сжщо	540	—	
40	138	„ Юрданъ Н. Гръковъ отъ Кюстендилъ, сжщо	40	32	
41	138	„ Василь Нейковъ, горски стражаръ при Чепинското лѣсничейство, сжщо	18	75	
42	138	„ Илия С. Димчевъ отъ с. Дерекъой, Къзлаганско, сжщо	15	—	
		Всичко по Министерството на търговията и земедѣлнето	12.375	59	
		По Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ.			
1	8	На Димитъръ Куртуклиевъ, изплащане окончателна ситуация за доставка материалъ за поддръжка на шосето „Татарпазарджикъ—Панагюрище—Златица“ отъ км. 22+430—49+161, заедно съ лихвитѣ	2.516	66	За тая сума е била съставена окончателна ситуация на 26 май 1910 г., а постѣпила въ счетоводството на 11 юний с. г., когато не е могло да се издаватъ вече платежни заповѣди. Ситуацията е съставена на 26 юний 1910 г., а постѣпила въ счетоводството на 12 юлий с. г. Специално за Шуменската болница е билъ прѣдвидѣнъ кредитъ за изплащане отчужденитѣ имоти 30.000 л., отъ които сж похарчени 29.953-15 л., слѣдователно кредитътъ се е оказалъ недостатъченъ за изплащане и на останалитѣ недвижими имоти. Окончателна ситуация е постѣпила въ счетоводството на 9 септември 1910 г.
2	8	„ Константинъ Георгиевъ, изплащане окончателна ситуация за поправката на моста върху р. Искрецъ при км. 0+776, по държавното шосе „с. Своге—с. Искрецъ“	138	80	
3	14	„ разни лица отъ Шуменъ, изплащане отчужденитѣ недвижими имоти за Шуменската държавна болница	2.625	75	
4	14	„ Константинъ Ив. Сиромановъ, за изплащане окончателна ситуация за боядисване столарскитѣ и др. работи за Кюстендилската държавна болница, съ лихвитѣ	95	13	
5	14	„ Наумъ Стефановъ, изплащане окончателна ситуация за извършване допълнителнитѣ работи въ главния павилионъ при Шуменската I-степенна държавна болница, съ лихвитѣ	678	56	
6	18	„ врачански окръженъ инженеръ, за изплащане стойността на единъ екземпляръ ръководство за прѣсмѣтане на каменни сводове—мостове	8	50	
7	18	„ Българското икономическо дружество за списанието му, получавано отъ Главната дирекция на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ прѣвъ 1909 г.	8	—	
		Всичко по Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ	6.071	40	
		По Дирекцията на желѣзницитѣ и пристанищата.			
1	57	На началника на Софийската желѣзнопѣтна магазин, купуване разни материали за нуждитѣ на електрическата служба	294	—	Документитѣ прѣдставени късно.
2	51	„ управители на Софийската митница, за мито на доставенитѣ отъ странство семафорѣ	577	75	
3	68	„ прѣдставителя на C-ie Internationale des Wagons-Lits, за изплащане стойността на поврѣдата на вагонъ № 265, принадлежащъ на сжщото дружество	276	76	
4	—	„ Иванъ Миневъ, като пълномощникъ на Теофилъ Ивановъ, за построиване водостокъ при км. 109+450 по желѣзопѣтната линия Ямболъ—Бургазъ	1.675	37	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
5	—	На Херманъ Вулфъ въ София, за разширение вагонното и стругарско отделение при Софийската железопътна работилница	6.768	40	Документитѣ представени късно.
6	—	„ Рахамимъ Нисимовъ въ София, изплащане стойността на доставениятъ отъ него водопроводни материяли . . .	707	99	
7	—	„ директора на Държавната печатница, за доизплащане разни книжа за южнобългарскитѣ железници	1.352	50	
8	—	„ Марипъ Василевъ въ София, за построяване гара при пристанището Варна.	3.694	—	Платежната заповѣдъ останала неизплатена. Документитѣ представени късно.
9	46	„ секционния инженеръ на VIII секция, за разтоваряне, вдигане, нареждане и пр. на железни траверси . . .	172	21	
10	67	„ секционния инженеръ на I секция въ София, помощъ за погребение на починалия кантонеръ при сѣщата секция Иванъ Тодоровъ	80	—	
11	76	„ Никола Радевъ, маневристъ при железопътната станция Царибродъ, изплащане възнаграждението за акуратната му служба	5	—	Документитѣ представени късно.
12	64	„ дирекцията на Софийския клоъ на Българската народна банка, за получени печатни тарифни произведения прѣзъ 1909 г., крони 59-24 и 105-40 фр. . . .	62	45	
13	65	„ Иванъ Бойчевъ, аптекаръ въ Разградъ, изплащане отпуснатитѣ отъ него лѣкарства на чиновницитѣ и служащитѣ при железопътната станция Разградъ . . .	154	05	
14	67	„ заведующия импрегнациитѣ при железопътната станция Бѣлово, за изплащане на Н. Момчилова отпуснатата помощъ за погребение на покойния и мжжъ Ив. Момчиловъ, химикъ при сѣщата импрегнация	150	—	Документитѣ получени въ счетоводството слѣдъ сключване на бюджетното упражнение. Документитѣ представени късно.
15	56	„ управителя на Софийската митница за внесено мито и други митни права за доставениятъ отъ странство гшета за билети	957	50	
16	37	„ секционния инженеръ на I секция въ София, изплащане паричната помощъ на работника Ат. Коневъ за лѣкуването му прѣзъ 1909 г.	67	20	
17	45	„ секционния инженеръ на IX секция въ Пловдивъ, парична помощъ за лѣкуването на работника при сѣщата секция, Лазаръ Маринковъ, прѣзъ м. декемврий 1909 г.	8	80	Сжщо. Сжщо. Сжщо.
18	45	„ началника на Софийската гара, за изплащане заплатата за 8 дни отъ мѣсецъ декемврий 1909 г. на I-степенния кондукторъ, Вл. Стоицовъ	37	33	
19	34	„ сжщия, за изплащане заплатата за 8 дни отъ м. ноемврий 1909 г. на I-разредния началникъ влакъ, М. Камбуровъ.	53	33	
20	34	„ началника на железопътното влажище въ Пловдивъ, за изплащане заплатата за 10 дни отъ м. юлий 1909 г. на починалия II-разреденъ прѣносвачъ, Д. Василевъ . .	16	66	Сжщо. Сжщо. Сжщо.
21	1	„ началника на железопътната станция Ески-Джумай, възнаграждение на бившия надзирателъ В. Пенковъ, отпуснато му съгласно чл. 32 отъ закона за чиновницитѣ	180	—	
22	44	„ Сл. Додовъ въ Нова-Загора, изплащане наема на зданието му, наето за писалище на персонала по поддържане железопътната линия въ X секция	72	—	
23	17	„ началника на железопътната станция Бѣлово, изплащане надницитѣ на работницитѣ по поддържането железопътната линия за ноемврий	637	05	Платежна заповѣдъ издадена своевременно но останала неизплатена до 30 юний 1910 г. Сжщо. Сжщо.
24	45	„ началника на железопътната станция Бѣлово, за изплащане надницитѣ на работницитѣ по поддържането железопътната линия за декемврий 1909 г.	694	50	
25	45	„ началника на железопътната станция Айтосъ, за сжщото секционния инженеръ на IX секция, парична помощъ за лѣкуването на работника Г. Димитровъ	1.000	55	
26	45	„ секционния инженеръ на I секция, за сжщото, на Г. Подубни	8	40	Късно получени документитѣ въ счетоводството. Сжщо. Сжщо.
27	45	„ сжщия, за сжщото на работника А. Петровъ	87	80	
28	45	„ секционния инженеръ на I секция, парична помощъ за лѣкуване на работника Ив. Стоименовъ	55	20	
29	45	„ сжщия, за сжщото на работницитѣ: Ив. Ангеловъ, Т. Спасовъ и В. Кръстевъ	52	50	Късно получени документитѣ въ счетоводството.
30	45	„ сжщия, за сжщото на работницитѣ: Ив. Ангеловъ, Т. Спасовъ и В. Кръстевъ	98	60	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
31	45	На сѣщия, за сѣщото на работника М. Ивановъ	42	20	Късно получени документитѣ въ счетоводството.
32	45	" сѣщия, за сѣщото на работника Г. Милевъ	16	—	
33	45	" секционния инженеръ на IV секция, за сѣщото на работника С. Велчевъ	11	75	
34	45	" секционния инженеръ на VIII секция, за сѣщото на работника Ив. Димитровъ	12	—	
35	45	" секционния инженеръ на VIII секция, за сѣщото на работника Н. Георгиевъ	22	80	
36	55	" началника на Софийската тракция и работилница, помощъ за лѣкуване на работника Ст. Майсторовъ	24	—	
37	—	" Маринъ Василевъ, за постройка на кантони по желѣзнопътната линия Русе—Варна	4,674	14	Платежна заповѣдъ издадена своевременно, но останала неизплатена до 30 юний 1910 г.
Всичко по Дирекцията на желѣзниците и пристанищата			24,800	79	
По Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.					
1	90	На В. Поповъ, надзорникъ въ Карлово, заплатата за 8 дни прѣзъ 1909 г.	29	33	Късно поискани.
2	94	" началникъ станцията Габарево, за наемъ на станционното помѣщение	150	—	
3	94	Сѣщо за гара Кричимъ	100	—	
4	94	" " станция Кочериново	138	—	
5	94	" " " Кочериново	150	—	
6	94	" " " Новоселци	200	—	
7	94	" " " Перущица	180	—	
8	94	" " " Созополъ	125	—	
9	94	" " " Твърдица	160	—	
10	94	" " " Кивѣжа	350	—	
11	94	" " " Бѣла	360	—	
12	96	На директора на Българската народна банка за телеграфния транзитъ на Ромъния	13,827	92	До свършване прѣписката срокътъ за плащане съ платежна заповѣдъ изтекълъ.
13	96	" сѣщия, за пощенски транзитъ на гръцката администрация	53	25	
14	96	" сѣщия, за изплащане транзитнитѣ и крайни такси на унгарската администрация	19,517	50	
15	96	" сѣщия, за сѣщото на турската администрация	13,803	44	
16	96	" сѣщия за сѣщото на унгарската администрация	11,217	99	
17	103	" Кр. Ив. Чунгулевъ, за пѣтни и дневни пари	50	17	
18	103	" П. Поповъ за сѣщото	34	60	Не прѣдалъ станцията до сключване бюджетното упражненіе. Срокътъ продълженъ. Късно прѣдставени документитѣ.
19	107	" Маркони въ Лондонъ, остатъкъ отъ 75% стойността за инсталацията на безжичната станция въ Варна	92,740	—	
20	—	" началника на Карловската станция, за възнаграждение на врѣмения раздавачъ Д. К. Пачарѣзовъ	30	—	
Всичко по Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ			153,219	20	
По Дирекцията за постройкитѣ на желѣзниците и пристанищата.					
1	2	За изплащане на Варненската митница слѣдующето се вносно мито, общински налогъ, статистическо и товарно права на освободенитѣ въ кредитъ резервни инвентарни части за плавателнитѣ съдове на Варненското пристанище	307	95	Документитѣ неупрѣдставени на врѣме.
2	12	" изплащане на Безименното акционерно дружество за направата на Варненското пристанище стойността на извършенитѣ отъ него работи по продължение вѣнчолома на Евксиноградското пристанище и тия по разширението ризбермата на сѣществующия таѣвъ на сѣщото пристанище до 2 ноември 1909 г.	5,852	93	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
3	5	На Василь П. Чернооковъ отъ София, изплащане наемъ на зданието му, въ което се помѣщава секционниятъ инженеръ по постройка желѣзнопътната линия Царева-ливада—Габрово, отъ 16 септември до 31 декември 1909 г.	75	—	Сумата не е изтеглена на врѣме.
		Всичко по Дирекцията за постройките на желѣзници и пристанища.	6.235	88	
		А. всичко дългове за разходи, за които е имало разрѣшени кредити по бюджета за 1909 г., но не сж изпозувани до сключване на бюджетното упражненіе . . .	237.405	70	

III. Дългове за разходи по бюджета за 1909 г., за които не сж достигнали разрѣшенитѣ кредити.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		По държавнитѣ дългове.			
1	13	За доизплащане на Българската народна банка лихвата по текущата лихвена смѣтка „заеми на държавата“, за второто полугодіе на 1909 г.	95.689	31	Неизплатени по недостатѣчностъ на кредита.
2	11	„ изплащане на Лендербанкъ въ Виена разноснитѣ, послѣдвали по прѣводъ на суми прѣзъ 1909 г. на страннитѣ и кореспонденти по службата на българския държавенъ 6% заемъ отъ 1892 г.	25.887	30	
3	13	„ изплащане на Шнайдеръ & С-ие, въ Парижъ, лихвата 6% върху стойността на съкровищния бонъ за 92.000 л., подъ № 1/2.333 отъ 28 ноември 1907 г., издаденъ съ срокъ отъ 7 септември 1907 г. до 7 мартъ 1909 г. .	1.012	—	Сжщо.
		Всичко по държавнитѣ дългове . .	122.588	64	
		По Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията.			
1	11	За доизплащане наема на Търновското архиерейско намѣстничество	100	—	Поради поскъпяване на наемитѣ.
2	11	„ сжщото на Пещерското архиерейско намѣстничество .	75	—	
3	11	„ сжщото на канцеларията на Видинската митрополия и епархийския духовенъ свѣтъ.	800	—	
4	11	„ изплащане наема на Тутраканското архиерейско намѣстничество, за врѣме отъ 1 септември до 31 декември 1909 г.	41	66	
5	11	„ сжщото на Старозагорската митрополия, за врѣме отъ 15 септември до 31 декември 1909 г.	350	—	
6	11	„ сжщото на канцеларията на сжщата митрополия прѣзъ 1909 г.	1.980	—	
7	11	„ сжщото на Габровското архиерейско намѣстничество прѣзъ второто полугодіе на 1909 г.	120	—	
8	11	„ изплащане наема на Дръновското архиерейско намѣстничество прѣзъ второто полугодіе на 1909 г.	72	—	
9	11	„ изплащане наема, за освѣтлението и отоплението на българското консулство въ Марсилия, съгласно чл. 3 отъ контракта	300	—	
10	16	„ доставка и поправка мебели на българската легация въ Цариградъ	1.609	07	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
11	17	За комисіона и пр. на Българската народна банка за прѣведени суми въ странство	99	45	
		Всичко по Министерството на външнитѣ работи и на изповѣданията	5.538	18	
		По Министерството на вътрѣшнитѣ работи.			
1	20	За прѣвозване стражари по българскитѣ държавни желѣзници прѣзъ цѣлата 1909 г.	30.955	60	По недостатъчностъ на кредита и поради прѣдставяне смѣткитѣ слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
2	20	Пятни и дневни пари на Ив. Бояджиевъ, бившъ полицейски приставъ въ Харманлии	54	35	Сжщо.
3	20	На Г. Ангеловъ, учителъ въ с. Любеново	21	55	Сжщо.
4	20	" Г. Поповъ, учителъ въ с. Комарларе	8	90	Сжщо.
5	20	" Ст. Г. Поповъ, учителъ въ с. Водица	22	—	Сжщо.
6	20	" Сп. Мариновъ, учителъ въ с. Палазаръ	16	80	Сжщо.
7	20	" К. Н. Тангровъ, учителъ въ с. Кравино	5	85	Сжщо.
8	20	" Петъръ Кирковъ, секретаръ при Еленското и Горноорѣховското околийски управления	98	80	Сжщо.
9	40	Разноски и комисіона за доставяне лѣкарства на болницитѣ	633	60	Разписка и бордеро пратени отъ банката слѣдъ изтичане на бюджетното упражненіе.
10	40	Разноски и комисіона за доставяне аптечни прибори на Силистренската болница	3	05	Сжщо.
11	40	Сжщо за доставяне лѣкарства и прѣвръзочни материали на болницитѣ	2.1	24	Сжщо.
12	54	Възнаграждение на членоветѣ на комисията по изработване законопроекта за вънасяне извѣстни измѣненія въ дѣйствующия законъ за окръжнитѣ съвети	960	—	
		Всичко по Министерството на вътрѣшнитѣ работи	33.001	74	
		По Министерството на народното просвѣщение.			
1	3	За изплащане на Държавната печатница доставени книги за министерството	9.352	60	
2	3	" изплащане на концесионерното дружество за електрическото освѣтление и доставяне двигателна сила въ София	824	60	
3	9	" изплащане на фонда „Д-ръ Василияди“ наема за зданието, въ което се помѣщава историко-филологическиятъ факултетъ при Университета	1.466	63	
4	25	На директора на Русенската държавна мъжка гимназия, за изплащане на мината „Перникъ“ стойността на доставенитѣ отъ нея 105 тона въглища за нуждитѣ на гимназията, заедно съ прѣвоза по желѣзницата и отъ гарата до гимназията 1.680+379.40+90 л.	2.149	40	
5	25	" Софийското градско общинско управление, за изразходвана въ повете вода и поправка на водомѣра на I Софийска дѣвическа гимназия	308	20	
6	25	За изплащане на разни лица за отоплителни и освѣтителни материали за Плевенската държавна мъжка гимназия	891	05	
7	38	На мината „Перникъ“ за доставенитѣ 45 тона каменни въглища за Софийската народна библиотека	720	—	
8	45	Възнаграждение на Стоилъ Антоновъ отъ с. Хисаръ, за изкорененото му лозе отъ 4 декара при разкопкитѣ на Хисаря, Карловска околия	400	—	
9	81	Възнаграждение на членове отъ изпитателната комисія за стипендии	70	—	
10	81	Възнаграждение на членоветѣ отъ комисията за изработване законопроекта за Държавното музикално училище въ София	720	—	
11	81	Възнаграждение на членоветѣ отъ дисциплинарната комисія при министерството	675	—	
12	81	Възнаграждение на членоветѣ отъ комисията по изработване проекто-програма за сръднитѣ училища	600	—	
13	82	Пятни и дневни пари за командировката на шумепския окръженъ училищенъ инспекторъ, Ст. Каблешковъ	577	44	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
14	82	Също на д-ръ Н. Магневъ, учителъ при Русенската мъжка гимназия	92	24	
15	82	Също на пловдивския окръженъ училищенъ инспекторъ, Ив. Мариновъ	416	23	
16	82	Също на търновския училищенъ инспекторъ, Р. Пухлевъ	74	56	
17	82	Също на видинския окръженъ училищенъ инспекторъ, Хр. Спасовъ	239	52	
18	82	Също на бившия старозагорски окръженъ училищенъ инспекторъ Ст. Пондевъ	213	16	
19	82	Също на врачанския окръженъ училищенъ инспекторъ, Мирчо Димитровъ	296	74	
20	82	Също на П. Атанасовъ, учителъ при Русенската мъжка гимназия	66	75	
21	82	Също на Н. Атанасовъ, учителъ при Врачанската дѣвическа гимназия	125	71	
22	82	Пътни и дневни пари за командировката на Антонъ Николовъ, учителъ при Кюстендилското педагогическо училище	101	10	
23	82	Също на Андрѣй Протичъ, началникъ на отделение при министерството	15	65	
24	82	Също на Н. Михайловъ, художникъ при министерството	13	60	
25	82	Пътни пари за прѣмѣстването на Борисъ Н. Балкански, учителъ при Добришката мъжка прогимназия	150	80	
26	82	Също на Ив. Георгиевъ, учителъ при Кюстендилското държавното мъжко педагогическо училище	134	80	
27	82	Също на Н. Дафиновъ, еленски околийски училищенъ инспекторъ	65	20	
28	82	Също на Ив. Р. Беззовъ, учителъ при Габровската мъжка гимназия	76	20	
29	82	Също на Ал. Параспуровъ, учителъ при същата гимназия	75	60	
30	82	Също на Г. Златевъ, учителъ при същата гимназия	87	40	
31	82	Също на К. Рачевъ, учителъ при същата гимназия	89	10	
32	82	Също на Ефтимъ Михайловъ, учителъ при същата гимназия	53	40	
33	82	Също на Иванъ Дановъ, учителъ при Сливенската дѣвическа гимназия	101	—	
34	82	Също на Стоянъ Рабовъ, учителъ при Ескиджумайската смѣсена прогимназия	62	20	
35	82	Също на Тома Торпаловъ, учителъ въ Панагюрската прогимназия	139	50	
36	82	Също на Петко Даскаловъ, учителъ при Казанлъшкото мъжко педагогическо училище	85	90	
37	82	Също на М. Георгиевъ, директоръ на Ломското държавно мъжко педагогическо училище	97	80	
38	82	Също на Петко Сираковъ, учителъ при Цирдопската прогимназия	4	80	
39	82	Пътни пари за прѣмѣстването на Ив. Алексиевъ, учителъ въ Вѣтрненската прогимназия	32	—	
		Всичко по Министерството на народното просвѣщение . .	21.722	88	
По Министерството на финанситѣ.					
1	9	Печатане разни книжа за Народното събрание прѣзъ 1909 г.	3.243	50	Сумата е останала неизплатена, понеже прѣдвидѣниятъ кредитъ не е билъ достатъченъ.
2	3	Печатане разни книжа за Върховната смѣтна палата прѣзъ 1909 г.	140	30	Също.
3	2	Канцеларски разноси на министерството	430	—	Също.
4	2	Абонаментъ за новооткрития телефоненъ постъ въ Софийската митница при пощата	125	—	Също.
5	15	Наемъ за помѣщения на акцизнитѣ управления прѣзъ 1909 г.	16.497	65	Също.
6	17	Печатане бандероли за кибритъ, цигарени книжки и пр. прѣзъ 1909 г.	7.899	50	Също.
7	20	Наемъ за помѣщения на митнишкитѣ учрѣждения прѣзъ 1909 г.	7.061	25	Също.
8	3	За изплащане разпоскитѣ по публикуване разни обявления въ мѣстни и иностранны вѣстници прѣзъ 1909 г.	8.495	73	Също.
9	25	Командировки по служебни работи прѣзъ 1909 г.	541	—	Също.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
42	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Свищовския окръженъ съдъ	103	—	
43	18	Също на Плевенския окръженъ съдъ	149	—	
44	18	„ „ Хасковския „ „	487	95	
45	18	„ „ Видинския „ „	92	—	
46	18	„ „ Брациговския мирови „	23	—	
47	18	„ „ Силистренския окръженъ съдъ	644	87	
48	18	„ „ Варненския „ „	454	—	
49	18	„ „ Сливенския „ „	15	—	
50	18	„ „ Софийския окръженъ съдъ	14.879	24	
51	18	„ „ Плевенския „ „	6.753	—	
52	18	„ „ Варненския „ „	5.888	30	
53	18	„ „ Русенския „ „	1.688	32	
54	18	„ „ Търновския „ „	7.305	16	
55	18	„ „ Кюстендилския окръженъ съдъ	2.699	—	
56	18	„ „ Шуменския „ „	2.425	—	
57	18	„ „ Старозагорския „ „	13.479	63	
58	18	„ „ Татарпазарджишкия окръженъ съдъ	4.740	04	
59	18	„ „ Бургаския окръженъ съдъ	3.864	40	
60	18	„ „ Хасковския „ „	5.331	26	
61	18	„ „ Видинския „ „	3.025	94	
62	18	„ „ Ловчанския „ „	2.903	10	
63	18	„ „ Силистренския окръженъ съдъ	1.979	60	
64	18	„ „ Разградския „ „	1.940	40	
65	18	„ „ Севлиевокия „ „	2.552	92	
66	18	„ „ Пловдивския „ „	6.753	—	
67	18	„ „ Орѣховския „ „	4.835	60	
68	18	„ „ Ямболския „ „	2.668	—	
69	18	„ „ II Варненски мирови съдъ	1.014	—	
70	68	„ „ Панагюрския „ „	44	—	
71	18	„ „ Бръзовския „ „	56	—	
72	18	„ „ Чепеларския „ „	257	20	
73	18	Възнаграждение на духовни лица за подвѣждане подъ клетва по уголовни дѣла на Бѣленския мирови съдъ	62	—	
74	18	Също на I Старозагорски мирови съдъ	6	—	
75	18	„ „ II Татарпазарджишкия мирови съдъ	20	—	
76	18	„ „ единъ свидѣтель по уголовно дѣло въ Троянския мирови съдъ	20	—	
77	18	Също на Балчишкото мирово сѣдилище	3	—	
78	18	„ „ II Чирпански мирови съдъ	10	—	
79	18	„ „ Варненския окръженъ съдъ	51	—	
80	21	За изплащане на правомѣщующитѣ лица сумата, злоупотѣбена отъ бившия сѣдебенъ приставъ при Шуменския окръженъ съдъ, А. Мануковъ	8.403	67	Злоупотѣблението е констатирано съ ревизионенъ актъ на финансовия инспекторъ Н. Кочановъ отъ 12 априлъ 1910 г.
81	21	Също отъ бившия сѣдебенъ приставъ при Трънския окръженъ съдъ, Ст. Карадимчевъ	3.852	91	Злоупотѣблението е констатирано съ актъ на комисия отъ 12 мартъ 1904 г. по прѣдаване и приемане участъка.
82	21	За изплащане на правомѣщующитѣ лица сумата, злоупотѣбена отъ бившия тетевенски мирови сѣдия, Д. Пилатовъ и секретаря му Т. М. Тодоровъ	4.071	—	Злоупотѣблението е констатирано отъ тетевенския мирови сѣдия съ актъ отъ 4 февруарий 1909 г.
83	—	За изплащане на правомѣщующитѣ лица сумата, внесена отъ тѣхъ въ I изпълнителенъ участѣкъ въ Русе, която послѣ била открадната изъ приставството, когато е билъ приставъ Ямалиевъ — прѣзъ 1908 г.	1.783	01	Злоупотѣблението е констатирано съ актъ отъ 8 априлъ 1908 г. по прѣдаване и приемане участъка.
84	12	Лѣкарства на болни затворници въ Шуменския окръженъ затворъ	170	05	Документитѣ прѣдставени късно.
85	12	За праволѣкуване болни затворници въ държавни болници	338	40	
86	18	„ абонамента и повече употребената вода въ Софийския окръженъ затворъ	1.679	70	
87	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Варненския окръженъ съдъ	411	—	
88	18	Също на Търновския окръженъ съдъ	82	80	
89	18	„ „ Татарпазарджишкия окръженъ съдъ	16	—	
90	18	„ „ Старозагорския окръженъ съдъ	182	—	
91	18	„ „ Тутраканския мирови съдъ	12	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
92	18	Разноски по уголовни и граждански дѣла на Пирдопския мирови съдъ	3	50	Документитѣ представени късно.
93	18	Също на Каварненския мирови съдъ	58	—	
94	18	„ „ Свогенския „ „	3	—	
95	18	„ „ Габарския „ „	32	—	
96	18	„ „ Софийския окръженъ съдъ	76	—	
97	18	„ „ I Врачански мирови съдъ	8	—	
98	18	„ „ II Старозагорския мирови съдъ	58	—	
		Всичко по Министерството на правосъдието . .	161.220	14	
Военно министерство.					
1	4	На прѣседателя на домакинската комисиия въ 34 пѣши Троянския полкъ — фуражни пари за коня на бившия началникъ на дружиненъ воененъ районъ въ 34 полково военно окръжие, запасенъ подпоручикъ, Медаревъ Иванъ .	260	—	Прѣписката завършена прѣзъ 1910 г., слѣдъ изтичането на бюджетното управление.
2	10	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ I коненъ на Негово Величество полкъ — за поддържане обоза и обозната артилерийска амуниция	462	—	
3	25	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ 9 артилерийски полкъ — за прѣвозъ на войскови тежести и опаковката имъ	1.578	55	Водена прѣписка.
4	26	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ 36 пѣши Козлодуйски полкъ — пѣтни пари на командировани войници	4	90	
5	26	„ разни войсковы части, управления и учрѣждения — пѣтни и дневни пари за разни командировки	16.322	64	Неотпуснати по недостатъчностъ на кредита.
6	26	„ Българската народна банка — за пѣтни и дневни пари на учащи се въ странство офицери	780	85	Също.
7	20	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ Лейбъ-гвардейския на Негово Величество полкъ — за изплащане доставени 200 войнишки завивки	7.244	96	Също.
8	25	„ Българската народна банка, за изплащане на фирмата Шнайдеръ и С-ие за направенитѣ разходи за прѣвозъ на войсковы материяла отъ Хавръ до Варна и комисиона за прѣвода на сумата	278	50	Също.
9	25	„ разни войсковы части, за изплащане направенитѣ разходи по прѣвозване войсковы материяли и опаковката имъ .	4.810	41	Също.
10	30	„ разни войсковы части — възнаграждение на лѣкари и фелдшери за прѣглеждане и лѣкуване войницитѣ и коветѣ	708	31	Също.
11	30	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ 10 пѣши Родопски полкъ, за изплащане на жителя отъ Хасково, Атанасъ Симеоновъ, умрѣлия му конь, взетъ по реквизиционенъ начинъ прѣзъ врѣме на мобилизацията . .	80	—	Също.
12	30	„ прѣседателя на Софийския воененъ съдъ — за възнаграждение на свидѣтели и експерти по сѣдебни дѣла, на духовни лица за подвешдане подъ клетва, както и за разноски въ сѣда	1.082	50	Също.
13	30	„ прѣседателя на Софийския воененъ съдъ — за възнаграждение на свидѣтели и експерти по сѣдебни дѣла, на духовни лица за подвешдане подъ клетва, както и за разноски въ сѣда	1.999	—	Сумата е била отпусната съ платежна заповѣдъ отъ 4 май 1910 г. подъ № 960, но по погрѣшка възстановена съ вносенъ листъ отъ 22 май 1910 г., контроленъ № 7.723.
14	—	„ прѣседателя на домакинската комисиия въ 8 артилерийски полкъ — лихви за късно изплащане ситуациятѣ на прѣдприемача Антоанъ Трифоновъ, по постройка казармата и конюшната на 8 артилерийски полкъ прѣзъ 1908 и 1909 г., за врѣмето отъ 15 мартъ 1909 до 5 януарий 1910 г.	813	62	Водена прописка.
15	—	„ Българската народна банка — за комисиона по прѣводъ на суми въ странство	688	01	Неотпусната поради късното получаване на нѣкои отъ банковитѣ бордера и по недостатъчностъ на кредита.
		Всичко по Военното министерство . .	37.113	25	
По Министерството на търговията и земледѣлието.					
1	2	На разни книжарници и администрации на списания, за изписани книги и списания за търговското отдѣление, прѣзъ 1909 г.	353	30	Смѣткитѣ на фирмитѣ се изпратиха въ счетоводството прѣзъ ноемврий 1910 г.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
2	32	На земеделѣското училище въ Садово, стойността на училищнитѣ храни и фуражи, употребѣени за храна на добитѣка при сѣщото училище, прѣвъ второто шестмѣсечие на 1909 г.	5.970	87	Неизплатени поради изчерпване на кредита.
3	78	Прѣвъ тетевенския, анхалския, шуменския, ловчанския, старозагорския и хасковския лѣсничей на разни лица възнаграждение за убийтъ врѣдителенъ дивечъ прѣвъ 1909 г.	121	10	
4	89	На Държавната мина „Перникъ“, заплата на работници при сѣщата мина прѣвъ 1909 г.	12.381	06	Документитѣ постъпили слѣдъ сключване на бюджетното упражненіе. Неизплатени, понеже не е имало достатъченъ свободенъ кредитъ.
		Всичко по Министерството на търговията и земеделѣието.	18.826	33	
		По Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ.			
1	11	На управители на Кайбиларската митница, за изплащане 200 кгр. варъ за измазване два митнически поста	20	—	Неизплатени по недостатъчност на кредита.
2	11	„ инженера К. Цековъ, за изплащане окончателна ситуация за разни поправки на държавното здание въ Панагюрище, съ лихвитѣ	1.876	84	
3	11	„ Димитъръ П. Кенковъ, за изплащане окончателна ситуация за направа на най-необходимитѣ поправки въ държавнитѣ здания въ Варна, съ лихвитѣ	210	76	Късно прѣдставени документитѣ въ счетоводството.
4	11	„ Велю Мариновъ, за изплащане допълнителна окончателна ситуация за боядисване вратитѣ и прозорцитѣ въ павилионитѣ въ Плевенската държавна болница, съ лихвитѣ	368	22	
5	11	„ Павелъ Стаевски, за изплащане окончателна ситуация по направа навѣсъ за 15 болни и за единъ разсilenъ при Троянския санаториумъ, съ лихвитѣ	2.295	46	Ситуацията е получена въ счетоводството на 1 юлий 1910 г.
6	19	„ Държавната печатница за печатане разни книжа	18.279	40	
7	20	„ разни длъжностни лица за изплащане пѣтни и дневни пари по смѣтки	16.500	—	Кредитътъ не достигналъ въ слѣдствие на нѣкои извънредни командировки въ странство.
8	22	„ Георги Езде-Мирски, изплащане присждена сума сѣдебни и др. разноски, по изпълнителенъ листъ № 8.157/1909 г., издаденъ отъ трѣнския мирови сѣдия	254	70	
9	22	„ Господинъ Генчовъ Кошаровъ, за изплащане сѣдебни и др. разноски, съгласно изпълнителния листъ № 9.809/1909 г., издаденъ отъ новозагорския мирови сѣдия	10	80	Изпълнителниятъ листъ е прѣдставенъ слѣдъ сключването на бюджетното упражненіе. По сѣжитѣ причини.
10	22	„ второкласния младши кантонеръ по държавнитѣ пѣтища, Жеко Панчевъ, заплата за мѣсцитѣ юний, юлий и августъ 1909 г.	108	63	
11	22	„ второкласния младши кантонеръ по държавнитѣ пѣтища, Спасъ Ивановъ — заплата му за м. августъ с. г.	36	21	Сѣщо.
12	22	„ Злата Витаница Мархалева и Др. Х. Боевъ, отъ Калюферъ, по изпълнителния листъ отъ 15 септемврий 1909 г. подъ № 15.878	4.844	35	
13	25	„ Цвѣтко Радковъ отъ Трънъ, прѣдприемачъ, за направата основитѣ на сѣдебна палата въ София, 1.978.52 л., заедно съ годишна лихва 10% отъ 16 ноемврий 1909 г.	2.234	02	Изпълнителниятъ листъ е прѣдставенъ слѣдъ сключването на бюджетното упражненіе. Сѣщо.
		Всичко по Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ	47.039	39	
		По Дирекцията на желѣзницитѣ и пристанищата.			
1	28	На дружеството за електрическо освѣтление въ София, за освѣтление на главната дирекция	723	90	Разходътъ не изплатенъ, понеже не е билъ прѣдвидѣнъ достатъченъ кредитъ въ бюджета за 1909 г. Сѣщо.
2	59	„ сѣщото дружество, доизплащане освѣтлението на Софийската гара.	190	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
3	80	На директора на Софийския клонъ на Българската народна банка, за изплащане комисионата за прѣводъ на суми въ странство	398	25	Разходътъ неизплатенъ, понеже не е билъ прѣдвидѣнъ достатъченъ кредитъ въ бюджета за 1909 г.
4	—	„ управителя на Софийската митница, за мито и др. митни права на доставенитѣ отъ странство подвижни мостове.	11.425	05	Сжщо.
5	56	„ директора на Държавната печатница, за изплащане стойността и прѣвоза на купената отъ сжщата печатница парна машина „Компаундъ“, за главната дирекция	3.230	—	Сжщо.
6	64	Сжщия, за напечатване разни книжа	156.746	12	Сжщо.
7	1	На Лоранъ де Декенъ въ София, прѣдставителъ на дружеството Deutsche Levante-Linie, за изплащане субсидията на сжщото дружество за I и IV тримѣсечие	3.200	—	Документитѣ сж получени въ счетоводството слѣдъ сключване на бюджетното упражнение.
8	66	Пътни и дневни пари за командировки по служба на длъжностни лица	3.000	—	Смѣткитѣ за тия командировки сж прѣдставени слѣдъ сключване на бюджетното упражнение.
9	—	На директора на Софийския клонъ на Българската народна банка, за изплащане 50% отъ стойността на доставения отъ фирмата Joh. Wilh. Sprath & Nürnberg-Dutzendteich, подвиженъ мостъ за желѣзнопътното депо въ София	12.158	34	Неизплатени по недостатъчност на кредитъ.
10	—	„ сжщия за изплащане на сжщата фирма подвижния мостъ за желѣзнопътната работилница въ Бургазъ	8.808	34	Сжщо.
11	—	„ сжщия за изплащане на сжщата фирма подвижния мостъ за желѣзнопътното депо Горна-Орѣховица	12.761	61	Сжщо.
12	52	„ секционния инженеръ на IX секция въ Пловдивъ, изплащане наема за помѣщение на пикьора на IV участъкъ при сжщата секция за мѣсецитѣ януарий и февруарий 1909 г.	70	—	Сжщо.
13	—	„ Цоню Загоровъ отъ Варна, за направа зидаринтъ за устоитѣ на желѣзния мостъ при км. 6+ ⁶²⁵ по желѣзнопътната линия Гебедже—Девня прѣзъ 1909 г.	5.983	90	Сжщо.
14	—	„ началника на Софийската гара, за отстраняване отъ Софийската желѣзнопътна работилница недостатъцитѣ по монтиране на доставения отъ фирмата Joh Wilh. Sprath подвиженъ мостъ за желѣзнопътната работилница въ Бургазъ	723	66	
15	39	„ Атанасъ Стефановъ въ Бургазъ, обезщетение за изгубената му стока по българскитѣ държавни желѣзници	70	—	
16	39	„ Георги Кръстевъ въ Търново-Сейменъ, за сжщото	70	—	
17	39	„ Христо Тодоровъ въ Сливенъ, за сжщото	17	60	
18	39	„ В. Р. Шахановъ въ София, за сжщото	7	15	
19	39	„ Георги Ив. Куфовъ въ Пловдивъ, за сжщото	62	—	Документитѣ сж прѣдставени въ счетоводството слѣдъ сключване на бюджетното упражнение.
20	39	„ Нисимъ Исакъ въ Пловдивъ, за сжщото	64	—	
21	39	„ Дрънски & Хаджиевъ въ Пловдивъ, за сжщото	68	—	
22	39	„ Жакъ Елиясъ въ Русе, за сжщото	11	75	
23	39	„ Акселродъ, Вернцайнъ & С-ие, въ София	9	35	
24	39	„ К. Кумандисъ въ Бургазъ, обезщетение за изгубената му стока по българскитѣ държавни желѣзници	60	30	
25	39	„ Тончо Христовъ въ с. Ярджиловци, Радомирско за сжщото	36	60	Сжщо.
26	39	„ Георги М. Семерджиевъ въ Враца, за сжщото	9	—	Сжщо.
27	39	„ П. Ст. Поledнѣвъ въ София, обезщетение за изгубената му стока по българскитѣ държавни желѣзници прѣзъ 1909 г.	363	85	Сжщо.
28	39	„ Исакъ Ш. Леонъ въ Шуменъ	84	—	Сжщо.
29	39	„ началника на желѣзнопътната магалия въ Бургазъ, парична помощъ за лѣкуването на работника К. Н. Демировъ	24	—	Сжщо.
30	—	„ Rauscher & Anders въ Виена, изплащане стойността на доставенитѣ отъ тѣхъ електрически марки за повдигане на тежести за българскитѣ държавни желѣзници.	5.100	—	Прѣвишаването на кредита е станало отъ материалното отдѣление при Главната дирекция на българскитѣ държавни желѣзници.
		Всичко по Дирекцията на желѣзницатѣ и пристанищата	225.476	77	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		По Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.			
1	88	На директора на Българската народна банка комисиона за прѣведениѣ въ странство суми	148.086	72	Прѣзъ 1909 г. много суми сж изпратени съ международни записи, а и банката увеличи комисионата, затова кредитътъ недостигна.
2	92	„ надзирателя на телеграфо-пощенския складъ въ София, за поправка на разни инвентарни прѣдмети	317	—	
3	95	„ директора на Българската народна банка, за доизплащане една частъ отъ стойността на изгубениѣ по пощата въ Станимака грунове прѣзъ 1909 г.	33.750	—	Късно прѣдставени документитѣ.
4	98	„ Н. Гавриловъ, пощонаемателъ, за повече прѣнесена пощенска кореспонденция	39	07	
5	98	„ А. Димитровъ, за сжщото	86	81	Сжщо.
6	98	„ Т. Нейчевъ, за сжщото	74	98	
7	98	„ П. Симеоновъ, за сжщото	288	98	Късно прѣдставени смѣтки.
8	98	„ А. Паламарковъ, за сжщото	77	68	
9	98	„ Р. Стойчевъ, за сжщото	15	86	
10	98	„ А. К. Сърбеновъ, за сжщото	27	43	
11	98	„ Б. Лиловъ, за прѣнасяне пощата	71	99	Държавата осждена съ изпълнителенъ листъ № 3.739/1910 г.
12	98	„ В. Тодоровъ, за сжщото	28	—	
13	98	„ Ат. Цоневъ, пощонаемателъ въ Русе, дивизи и сждебни разписки за несвоеврѣменно изплащане на възнаграждението му прѣзъ 1908 г.	63	11	Министерството на финанситѣ съ писмото си отъ 4 октомврий 1910 г. № 10.134 даде съгласието си.
14	98	„ началника станция въ Османъ-Пазаръ, за обмѣняване на нѣколко банкноти, на които сж изгорѣни номерата, сериитѣ и подписитѣ по врѣме на пожара въ тази станция	150	—	
		Всичко по Дирекцията на почитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ	183.077	57	
		По Дирекцията за постройкитѣ на желѣзници и пристанища.			
1	—	За изплащане пѣтни и дневни пари за командировки по служебни работи на длъжностни лица:			
2		На Христо Нинковъ, I-класенъ кондукторъ при Варненското пристанище	97	60	Кредитътъ недостигналъ.
3		„ Михалъ М. Куцаровъ, помощникъ-драгборъ на драгата въ Варненското пристанище	39	60	
4		„ Юрданъ Ценовъ, огняръ въ сжщата драга	39	60	
5		„ Иванъ Цанковъ, морякъ въ сжщата драга	21	20	
6		„ Тодоръ П. Стояновъ, морякъ въ сжщата драга	31	80	
7		„ Георги Лефтеровъ, морякъ въ сжщата драга	31	80	
8		„ Григоръ Тончевъ, морякъ въ сжщата драга	27	55	
9		„ Андрей К. Матѣевъ, морякъ въ сжщата драга	25	40	
10		„ Андрей Василевъ, морякъ въ сжщата драга	31	80	
11		„ Христо Воневъ, морякъ въ сжщата драга	25	40	
12		„ Иванъ Трифоновъ, морякъ въ сжщата драга	31	80	
13		„ Алекси Филиповъ, морякъ въ сжщата драга	31	80	
14		„ Лазаръ Г. Лазаровъ, капитанъ на реморкьора „Варна“, въ Варненското пристанище	60	—	
15		„ Димитъръ Ив. Поповъ, машинистъ на сжщия реморкьоръ	73	80	
16		„ Ташко Момчиловъ, огняръ на сжщия реморкьоръ	39	60	
17		„ Стефанъ Цонковъ, морякъ на реморкьора „Варна“ при Варненското пристанище	31	80	
18		„ Чокой Петровъ, морякъ на реморкьора „Варна“	31	80	
19		„ Иванъ Василевъ, I помощникъ ревизоръ-монтъоръ на желѣзнитѣ конструкции по подържането на желѣзнопѣтнитѣ линии въ I секция при гара София	72	—	
20		„ сжщия	72	—	
21		„ сжщия	74	40	
22		„ П. Върговски, II-класенъ надзирателъ по постройката на желѣзнопѣтнитѣ линии при III секция въ Ломъ	8	10	
23		„ Пѣю Андрѣевъ, чертожникъ-дѣловодителъ по постройката на желѣзнопѣтнитѣ линии	31	—	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
24		На Стефанъ В. Радчевъ, агентъ на Българската пародна банка въ Враца, за изплащане на петни пари на Никола Кюрекчиевъ, бивши контроленъ надзирателъ по постройката на желѣзопътната линия Мездра—Враца—Видинъ, въ сѣмъ градъ	8	20	Кредитътъ недостигналъ.
25		За изплащане на фирмата W. Congrad въ Haarlem (Холандия) по петъ месѣчно възнаграждение за машиниста-инструкторъ и драгъора на дългъбачката (драгата) въ Варненското пристанище, съгласно чл. 34 отъ договора	4.000	—	
		Всичко по Дирекцията за постройките на желѣзниците и пристанищата	4.938	05	
		А всичко дългове за разходи по бюджета за 1909 г., за които не са достигнали разрѣшенитъ кредити	986.266	76	

IV. Дългове за разходи, за които не е имало разрѣшени кредити.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
		По Министерството на вътрѣшнитъ работи.			
1	—	На Стойко Д. Божковъ отъ с. Стамболово, за взетитъ отъ него като веществено доказателство по обвинението му за незаконно изпращане работници въ Америка и погрѣшно внесени на приходъ въ хазната. (По сѣдебно рѣшение)	4.743	—	
		Всичко по Министерството на вътрѣшнитъ работи . .	4.743	—	
		По Министерството на народното просвѣщение.			
1	—	За изплащане на прѣдставителя на дружеството Brossement S-ne de transport International въ Парижъ, разносикитъ за прѣнасяне тѣлото на покойния Константинъ Величковъ отъ Гренобль до София	1.141	—	
		Всичко по Министерството на народното просвѣщение . .	1.141	—	
		По Министерството на финанситъ.			
1	—	На сръбскитъ държавни желѣзници, за специаленъ височайши влакъ, който е циркулиралъ на 21 и 22 май (3 и 4 юний) 1909 г. отъ Цариградъ граница до Бѣлградъ граница	1.730	—	
2	—	„ сѣщитъ за сѣщото на 21 септемврий (4 октомврий) 1909 г. отъ Бѣлградъ граница до Цариградъ граница	1.730	—	
3	—	„ Софийската гара за сѣщото на 11 декемврий 1909 г. отъ Цариградъ до Braunschweig	15.539	35	
4	—	Възнаграждение на откривателитъ на укрити отъ беглякъ овце и кози прѣзъ 1909 г.	9.193	—	
5	—	За отчуждаване недвижими имоти за държавни нужди:			
		а) на Никополското градско общинско управление за отчуждени островъ „Калиновецъ“. 10.000 л.			
		б) на Д. Ненчевъ отъ Сливенъ, за отчуждено мѣсто по регулация	1.155	—	
6	—	5% възнаграждение на общинитъ, съгласно чл. 16 отъ закона за облагане материалитъ, отъ които се вари рация	99.248	—	
					Сумата е останала неизплатена, понеже въ бюджета за 1909 г. не е имало прѣдвидѣнъ кредитъ за подобни разходи.

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
7	—	Възнаграждение на младшия стражаръ при Софийската митница при гарата, Василь Стоименовъ, за направенитѣ отъ него разходи по пътуване съ трамвайтѣ за изпълнение разсилническата служба при казаната митница прѣзъ 1908/1909 г.	130	—	Сумата е останала неизплатена, понеже въ бюджета не е имало прѣдвидѣн кредитъ за изплащане подобни разходи.
8	—	За покрѣпане разликата отъ продажната и покупна цѣна на солта отъ държавата за изнесени задъ граница солени произведения, съгласно чл. 10 отъ закона за акцизитѣ прѣзъ 1905 до 1909 г.	16.157	50	Сумата е останала неизплатена, понеже въ бюджета не е имало прѣдвидѣн специаленъ кредитъ за изплащане на подобни разходи.
		Всичко по Министерството на финанситѣ	154.882	85	
		По Министерството на търговията и земледѣлието.			
1	—	Премии на разни лица, съгласно чл. чл. 30, 33 и 37 отъ закона за повдигане на копринената индустрия.	2.910	56	Неизплатени, защото не е билъ прѣдвидѣн кредитъ по бюджета за 1909 г.
2	—	На М. Мечкуевски и Д. Георгиевъ отъ София, за написване 1.932 дипломи на награденихъ въ лондонското изложение български изложители	386	40	Неизплатени, защото не е имало кредитъ прѣдвидѣн въ бюджета.
3	—	„ разни лица опрѣдѣленото имъ отъ специална комисия обезщетение, задѣто имъ сѣ завзети отъ държавната мина „Черникъ“ имотитѣ прѣди да сѣ отчуждени и изплатени.	663	73	Обезщетения сѣ опрѣдѣлени отъ специална комисия прѣзъ 1910 г.
4	—	Премии на разни лица за отгледани американски лозимайки, съгласно закона за овошарството	5.624	30	Неизплатени, защото не е билъ прѣдвидѣн кредитъ въ бюджета.
		Всичко по Министерството на търговията и земледѣлието.	9.584	99	
		По Дирекцията на пѣтищата, благоустройството и сградитѣ.			
1	—	На Симеонъ Фрайндлихъ, за изплащане окончателна ситуация за поправки и прѣправки, боядисване и пр. на зданието въ „Майчинъ-домъ“ въ София, съ лихвитѣ	8.032	13	Окончателна ситуация е получена въ счетоводството на 30 септември 1910 г.
		Всичко по Дирекцията за благоустройството, сградитѣ и пр.	8.032	13	
		По Дирекцията на желѣзницитѣ и пристанищата.			
1	—	На секционния инженеръ на I секция въ София, за пощно възнаграждение на работницитѣ отъ техническата чета при сѣщата секция	4.000	—	Непрѣдвидѣн кредитъ. (Нѣкои работници сѣ осаждали вече държавата, затова се прѣдвижда сума за изплащането на всичкитѣ работници).
2	—	„ Иосифъ П. Шауловъ въ София, за покрѣпане неправилно удържана и внесена въ държавното съкровище глоба 955.03 л. по доставка на чугунени трѣби, заедно съ лихвитѣ за една година	1.050	53	
3	—	„ сѣщия за покрѣпане неправилно удържана и внесена въ държавното съкровище глоба 83.16 л. по доставка на трѣби, заедно съ лихвитѣ по 10% годишно, за 13 1/2 мѣсеца	92	52	
4	—	„ Балканската банка въ София, за покрѣпане неправилно удържани и внесени въ държавното съкровище глоби и конфискуванъ залогъ на сума 1.003.80 л., по доставка на кардифски вѣглища, заедно съ лихвитѣ по 10% годишно, за 14 мѣсеца	1.120	90	
5	—	„ Zimmermann и Bouchloch въ Берлинъ, за изплащане лихви за 4 мѣсеца и 23 дни по 10% годишно, за късно изплащане сумата 32.895 л. по доставката на семафори	1.306	66	
6	—	„ управителя на Царибродската митница, за мито и др. митни права на доставенитѣ отъ странство части на обръщателенъ мостъ	3.687	80	
7	—	„ Société Anonyme du Nord de Liège, доизплащане лихвитѣ за късно изплащане сумата 39.895.20 л., стойност на два обръщателни моста	2.033	42	
8	—	„ Société Anonyme du Nord de Liège, покрѣпане неправилно събрани и внесени въ държавното съкровище глоби на сума 602.55 л., по доставка на комплектни стрѣлки	602	55	

№ по редъ	Параграфъ	Наименование на разхода	Сума		Забѣлѣжка
			лева	ст.	
9	—	На заведующия железнопътното депо въ Горна-Орѣховица, повръщане неправилно събрана глоба отъ Ст. Воденичаровъ, огняръ при сѣщото депо	5	—	
10	—	„ Eisenwerk, Мюнхенъ, А. Г. въ Мюнхенъ, изплащане лихви за една година и 10 дни по 10% годишно за кѣсно изплащане сумата 45.621.95 л.	4.689	—	
11	—	„ В. Велчевъ отъ Русе, повръщане неправилно събрани и внесени на приходъ въ държавното съкровище глоба и конфискуванъ залогъ по прѣдприятието му за доставка на баласть	526	25	
12	—	„ Георги Бързановъ отъ Шуменъ, изплащане лихви за кѣсно изплатени суми по ситуации за прѣдприятието водоснабдителна станция при железнопътната станция Шейтанджикъ	587	44	
		Всичко по Дирекцията на железниците и пристанищата . .	19.702	07	
		Всичко дългове за разходи, за които не е имало разрѣшенъ кредитъ	198.086	04	
		А всичко дългове за разходи до 1909 г. включително . .	1.961.833	89	

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. прѣдседателю! Г. Филиповъ Ви молише да не се чете законопроектъ и азъ щѣхъ да Ви моля за сѣщото, но, като се прочете, нѣма какво да говоря.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Азъ мисля, че искате да говорите по законопроекта. Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 1 отъ настоящия законопроектъ за окончателното сключване на бюджета за 1909 г. виждамъ, че прѣдвидѣниятъ приходи по бюджета възлизатъ на 153 милиона лева, а дѣйствително постигнатитъ суми — на 161 милионъ лева; значи, приходитъ сж постигнали въ единъ значителенъ размѣръ повече, отколкото сж прѣдвидѣни да постигнатъ. Това показва, че наистина тогавашниятъ финансовъ министъръ г. Саллабашевъ не по-малко е задълбочилъ жилищитъ, отколкото неговиятъ наслѣдникъ, може-би.

Чл. 2 прѣдвижда разходи 153 милиона лева, а дѣйствително произведенитъ разходи сж 155 милиона лева. Печално е, наистина, че дѣйствително произведенитъ разходи прѣвишаватъ цифрата на прѣдвидѣнитъ разходи. Ако тази цифра да не бѣше прѣвишена, приходътъ щѣше да бѣде съ нѣщо повече. Отрадно е сѣ пакъ, че се явява излишъкътъ отъ 9 милиона лева прѣзъ това бюджетно упражненіе. Щѣше да бѣде още по-отрадно, ако излишѣцитъ на г. Саллабашева — него го нѣма сега тукъ — не излизалъ като излишѣцитъ на покойния Паяковъ. Азъ мисля, че не е сторено добръ, дѣто веднага тѣзи излишѣци се настаняватъ въ една посока, която не може толкозъ да се одобрява.

Въ чл. 8 има прѣдвидѣни около 2 милиона лева, които има да покриятъ нѣкои дългове по сключени бюджети отъ по-ранни години — такива за до 1908 и 1909 г. По това нѣма какво да се каже, но мисля, че има какво да се каже по разходитъ, прѣдвидѣни въ чл. 9.

Както виждате, и тукъ, чрѣзъ настоящия законопроектъ, се вършатъ пакъ двѣ работи: отъ една страна се одобрява окончателното сключване на бюджета и отъ друга страна пакъ свѣрхсметни кредити се гласуватъ, т. е. пакъ единъ извънреденъ бюджетъ. Разрѣшаватъ се 6 милиона лева, отъ които между другото една кръгла цифра 4 милиона лева за военни материали. Азъ мисля, че слѣдъ онова, което е всеизвестно по разни доставки, и при това слабо освѣтление, което се даде въ едно по-раншно засѣданіе, дѣржимъ затворени тукъ, ние имаме достатъчно основание да не поддрѣпимъ тоя кредитъ. Отъ друга страна, не мога да не отбѣлѣжа и начина, по който е прѣплетена тукъ друга една сума, за която споръ по никой начинъ не може да става. Има прѣдвидѣна сума „за изплащане отчужденитъ воденици по р. Камчия въ Провадийска и Варненска околии — 163.000 л.; за изплащане отчуждени права по паша и водопой въ яйлаци — 250.000 л.“ и веднага една сума отъ 1.000.000 л. „за фонда по застрахуване свидѣбитъ отъ градобитията“ и 500.000 л. „за фонда по застрахуване земледѣлския добитѣкъ отъ моръ“. Тѣзи пера сж неспорими, за тѣхъ не могатъ да се искатъ никакви освѣтления, понеже работата е доста ясна: гласувахме закона и тия суми трѣбваше да се прѣдвидятъ — но менъ ми се струва, че е едно особено охитряване отъ г. министра да не ги прѣдвиди въ редовния бюджетъ, ами да ги мушка тукъ изъ тия бюджети. Та не ми се одобрява този начинъ на поставяне едни суми тукъ, когато мѣстото имъ бѣше въ редовния бюджетъ — нѣщо, което е прѣдвидѣно въ самитъ закони.

Съжалявамъ, че г. военниятъ министъръ поне досега не направи онова, което трѣбваше да се направи, за да се установи вината и виновницитъ по нѣкои военни доставки, за да нѣма основание народното прѣдставителство да негодува, когато се искатъ кредититъ, и пакъ да иска обяснение за тия доставки. Съжалявамъ, че свѣдѣнията, които той даде за тия нужди, сж наистина свѣдѣния, които не съдържатъ достатъчно уяснение за народното прѣдставителство, за да може и то спокойно да вдигне рѣка за тѣхъ. Азъ мисля, че би било по-добръ, слѣдъ като се констатираше излишѣкътъ и слѣдъ като се гласуваше законътъ за окончателното сключване на бюджета, да се раздѣлѣха ония нѣща, и така и така се искатъ свѣрхсметни кредити, да се искаха двѣ-три отдѣлни пера, за да можемъ по всѣко едно да искаме нужнитъ освѣтления.

Тѣзи сж краткитъ бѣлѣжки, които имахъ да направя по законопроекта. Може-би, при второто му четене, онии отъ г. г. министритъ, който присѣствуватъ, ако това му е възможно отъ естеството на работитъ, за които сме искали освѣтление, да ни даде освѣтление.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ А. Лячевъ: Г. г. народни прѣдставители! По въпроситъ, които се засѣгатъ въ този законопроектъ, имамъ съмъ случай нѣколко пати прѣзъ текущата сесия да се изказвамъ. Всѣка една отъ тѣзи суми, вземени отъ излишѣка на този бюджетъ отъ 1909 г., е била прѣдметъ на специално разглеждане, тѣй че, за мене нѣма за какво да се спирамъ наново, защото всичко, както чухте и отъ г. прѣждоговорившия, е обяснено. Затуй, ако нѣма кой да говори, моля да се гласува законопроектътъ.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ законопроекта за окончателното сключване на бюджета за 1909 г. по принципъ и да се изпрати въ бюджетарната комисия, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Министъръ А. Лячевъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдлагамъ утрѣ да имаме засѣданіе по обикновеному, на часътъ 2.

На първо мѣсто да бѣдатъ поставени на второ четене законопроектитъ: за извънреднитъ приходи и разходи на царството прѣзъ 1911 г., който мина днесъ на първо четене; второ, за окончателното сключване на бюджета за 1909 г., който току-що разгледахме; трето, за разпродаване находящата се въ държавнитъ складове каменна и морска солъ; четвърто, за допълнение и измѣнение нѣкои членове отъ закона за допълнение закона за горбовия налогъ.

На второ мѣсто да бѣдатъ поставени на първо четене законопроектитъ: първо, за свѣрхсметенъ кредитъ отъ 2.841.984-53 л.; второ, за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ закона за кооперативнитъ сдружения, и слѣдъ това да слѣдва разглеждане на прѣдложението за измѣнение нѣкои членове отъ общитъ постановления на поемнитъ условия за построяване желѣзнопътни линии чрѣзъ общо прѣдприятіе.

Слѣдъ да слѣдватъ на второ четене законопроектитъ: за допълнение чл. 2 отъ закона за разрѣшаването на Търновската община да сключи заемъ отъ 100.000 л.; за разрѣшаване на Старозагорския окръгъ, Пловдивската и Пирдопската общини да сключатъ заеми; за отпушане даромъ отъ държавната мина „Перникъ“ 20 тона каменни въглища на сиротопиталището „Св. Патрикий“; за освобождаване отъ мито и други бери разнитъ руски печатни произведения, внесени по случай славянския съборъ; за опроща-

ване 8.898-90 л., дължими на Българската народна банка; за отмяне на закона, приет от XIII-то обикновено Народно събрание на 4 декември 1906 г., утвърден с указ от 4 април 1907 г. под № 165, само относително опрощаване сумата 9.313-57 л. на Илия Йовчев; за отмяне на решението на XIII-то обикновено Народно събрание от 15 януари 1905 г., с което се опрощава данъкът на Александър Георгиев на сума 202-30 л.; за изменение и допълнение някои членове от закона за углявното мирово сждо-производство; за изменение и допълнение някои членове от закона за гражданското сждопроизводство.

Подиръ това да слѣдва разглеждане предложението за одобрение указитѣ и докладитѣ за разрѣшенитѣ обикновени свѣрхсметни кредити на разнитѣ министерства прѣзъ 1910 г. по чл. 126 отъ конституцията и за прѣнасяне суми отъ запаснитѣ фондове за попълване на нѣкои параграфи.

Да слѣдватъ по-нататѣкъ на първо четене законопроектитѣ: за емиграцията и за построяване санаториумъ за гърдоболни въ Троянска околия.

Подиръ това нека слѣдва на второ четене предложението отъ сливенския народенъ прѣдставителъ г. Дограмаджиевъ за отмяне чл. 55 отъ закона за пенситѣ по гражданското и военното вѣдомства.

И най-послѣ на първо четене да се постави предложението отъ ловчанския народенъ прѣдставителъ г. Войниковъ за изменение нѣкои членове отъ закона за пенситѣ по гражданското и военното вѣдомства.

А. Филиповъ: За кога да имаме заседание?

Министъръ А. Ляпчевъ: Утрѣ въ 2 ч.

А. Филиповъ: Азъ съмъ противъ. Дайте ми думата, г. прѣдседателю, по дневния редъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата по дневния редъ г. Алекси Филиповъ.

А. Филиповъ: Много по-хубаво ще бѣде и по-големо внимание ще покаже правителството, ако най-напрѣдъ по частенъ начинъ сондира Народното събрание за работата ни утрѣ: то трѣбва да води сметка и за това, че се изчерпва и енергията на депутатитѣ. Азъ разбирамъ, че министритѣ не сж помалко заети отъ насъ, но тукъ ние засѣдаваме всѣки денъ късно до 10 ч. вечерята, прѣставаме да бждемъ господари на себе си и не вѣрвамъ, че при тѣ условия — нека това се запише въ дневницитѣ — можемъ да принесемъ особена полза на държавата. Ние тукъ законодателствуваме — една най-сериозна работа — и не вѣрвамъ, че, като сме постоянно уморени, ще можемъ да направимъ нѣщо добро за държавата.

Министъръ М. Такевъ: 7 дена оставатъ още.

А. Филиповъ: Това първо.

Второ, тая система на нареждане дневния редъ мисля, че г. г. депутатитѣ нѣма да приематъ. Това е единъ карапмалѣкъ. Нѣкои законопроекти сж минали прѣзъ комиситѣ, но сѣ се турятъ най-отдирѣ и постоянно се турятъ нови работи на първо четене. Приготвенъ е материятъ отъ комиситѣ, прѣцѣнѣте важността на тая материялъ, който трѣбва да се турне на второ четене и подъ това, като се прочетатъ на второ четене тия законопроекти, тогава да слѣдватъ други на първо четене. Въобще, не виждамъ система тукъ. Работи, които сж свѣршени въ комиситѣ и сж готови да се докладватъ, какъвто е законопроектътъ за гражданското сждопроизводство, какъвто е законопроектътъ за углявното сждо-производство, какъвто е и този за углявното мирово

сждопроизводство, какъвто е предложението на г. Дограмаджиева, турятъ ги най-надирѣ, а виждамъ да се турятъ на първо мѣсто работи, които нѣматъ особена важностъ. Азъ моля, штоо другъ пътъ, когато се нарежда дневниятъ редъ, по-големо внимание да се показва, както къмъ деня на засѣданието и къмъ самия дневенъ редъ, така сжщо и да се показва внимание и къмъ депутатитѣ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Колкото се отнася до въпроса за умората на депутатитѣ, това е възгледъ на г. Филипова. Азъ мога само единъ апелъ да направя къмъ народното прѣдставителство, че ни прѣдстои доста голѣма работа, а имаме доста малко врѣме.

Колкото за нареждане на дневния редъ, г. Филиповъ ще трѣбва да се съгласи съ мене, като заявявамъ, че има само една система — тя е системата за нуждитѣ. И когато ние прѣреждаме дневния редъ, който е билъ реденъ вчера за днесъ и поставяме начело законопроекта по извънреднитѣ бюджети, за които имаме само приврѣмenni кредити, по веществени разходи на които не навсѣждѣ имаме достатѣчно кредити, вие ще се съгласите, че той и другитѣ законопроекти, сложени на първо мѣсто въ дневния редъ, сж належачи прѣдъ всѣки другъ законопроектъ. На всѣко нѣщо ще му дойде мѣстото.

Азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ съ мене, да имаме утрѣ заседание и да вотираатъ дневния редъ, който съмъ предложилъ.

А. Филиповъ: Азъ искамъ думата за обяснение.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Алекси Филиповъ за обяснение.

А. Филиповъ: Туй не е личенъ мой възгледъ и личенъ елементъ азъ не искамъ да внасямъ. Азъ, може-би, съмъ хваналъ шия и мога да стоя и до 12 и до 6 ч. сутринята, и съмъ стоялъ до сутринята; но не е работата тамъ; лошо впечатлѣние правимъ на обществото. Ние сме, които най-много викаме противъ народняцитѣ, дѣто сж засѣдавали по цѣли ноци, и се познава какви резултати е имало отъ тѣхното законодателствуване. Ние виждаме, какво е станало онзи денъ тукъ въ една отъ комиситѣ, когато се е разглеждалъ законопроектътъ за углявното сждопроизводство; азъ мисля, че ние нѣмаме право да се похвалимъ съ този законопроектъ, както е излѣзълъ отъ комиситѣ. Благодарение на това, че сме раздѣлени или въ комисии, или тукъ въ засѣдания, или въ анкетна комисия, излиза единъ законопроектъ, съ който можемъ да се сраимъ, а не да се хвалимъ.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Александъръ Екимовъ.

А. Екимовъ: Г. г. народни прѣдставители! Направеното предложение отъ г. Филипова, да не работимъ утрѣ, азъ намирамъ за съвсѣмъ неумѣстно. Вие знаете, че имаме още малко врѣме да засѣдаваме; трѣбва да използваме това врѣме, за да принесемъ полза на българския народъ и на сами себе си, за да си отидемъ часъ по-скоро по домоветѣ. Моля да имаме утрѣ заседание.

Прѣдседателствуващъ Н. Гимиджийски: Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г-да! Въпросътъ, който повдига г. Филиповъ, и ние сме го повдигали по нѣкой път; ние сме го повдигали не отъ съображение да не

работимъ, ами защото, като стои човѣкъ до срѣдъ нощъ и понеже засѣдаваме ежедневно, едно, трѣзмѣрно се уморява, и друго, нѣма възможност да проучи работата, която върши. Но когато ние сме повдигали такъвъ въпросъ, отъ разни мѣста съ ни оправяли закачки, че правимъ тѣзи прѣдложения, за да се продължи сесията. Не вѣрвамъ, че нѣкой ще обвини сега поне г. Филипова въ подобно намѣрение. Колкото и да ни е тежко, разбираме, че нѣма да ни олекне, докато не дойде 10 февруарий, да се разпусне камарата.

А. Екимовъ: Вѣрно!

Д. Драгиевъ: Заради това ние не щемъ да сме противни, ако се засѣдава и утрѣ, макаръ че съ

това даже ще нарушимъ закона за празниците, който, мисля, е влѣзълъ вече въ сила. (Смѣхъ)

А. Филиповъ: Отъ 15 души членове въ комисията само трима дохождатъ.

Прѣседателствующъ Н. Гимиджийски: По реда на направенитъ прѣдложения, ще дамъ на гласуване най-напрѣдъ онова, прѣдложено отъ г. министра на финанситъ. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които съ съгласни, щото утрѣ да имаме засѣдание и съ прѣдложения отъ него дневенъ редъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема. Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 8 ч. 55 м. вечеръта)

Прѣседателствующъ подпрѣседателъ: **Н. Гимиджийски.**

Секретаръ: **И. Паликрушевъ.**

Началникъ на Стенографското бюро: **Т. Гълъбовъ.**